

۱۶ جوزا ۱۳۸۱

مقوها بنسټر

سال هفدهم، شماره اول، مهل ۱۳۹۸

د افغانستان د بشري حقونو د خپلواک کمیسیون خپرنډویه ارگان
ارگان نشراتی کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان

مدیر مسؤول: عبدالشکور اخلاقی

ویراستار: عبدالشکور نظری

زیر نظر شورای نویسندگان: ستر جنرال ایوب اصیل،

احمدضیا لنگری، مولوی عبدالرحمن هوتک،

زیدالله پیوند

گزارشگران: نصرت الله الهام، حسین سیرت

صفحه آرا، محمد مظفری

توزیع، شهاب الدین مقبلی

تبعض نه!	۲
ابعاد حقوق بشری فقر در جامعه...	۴
د ماشومانو پر تعلیم او تربیی د فقر اغېز	۶
فعالیت دفترهای ساحوی و ولایتی حمل ۱۳۹۸	۸
د افغانستان د بشر د حقونو خپلواک کمیسیون د سیمه ییزو او	۱۲
تحقیق بررسی اجرای کنوانسیون منع هرگونه تبعیض نژادی نشر شد	۱۵
د ۱۳۹۶ کال له جدي څخه د ۱۳۹۷ کال تر قوس میاشتي د...	۱۷
اعلامیه شماری از زنان و مردان خارج از افغانستان در حمایت از...	۱۸
په سیاسي خبرو کې د بشردوستی نښې	۲۰
حق صحتی، درمان و سلامت در اسناد بین المللی	۲۲
د ماشوم پالنه او حقونه یې	۲۶
روز جهانی آزادی مطبوعات ۲۰۱۹	۲۹
ټولنګد وګړیتوب	۳۰
راه تکامل نظریه های حقوق بشر در ادبیات و گذر تاریخ	۳۲
د ښځو د سیاسي حقونو ژمنلیک ۱۹۵۳ د مارچ ۳۱ مه	۳۴
گاه شمار مبارزات و دستاوردهای حقوقی زنان در سطح بین الملل	۳۵
افغان سید جمال الدین او عروۀ الوثقی	۳۷
اعلامیه محو همه اشکال تعصب و تبعیض مبتنی بر دین یا اعتقاد	۴۳
د دین یا عقیدې پر بنسټ د تبعیض او تعصب د ټولو ډولونو د...	۴۵
متن کنوانسیون حقوق سیاسی زنان	۴۷
د هر ډول نژادي تبعیض د له منځه وړلو نړیوال میثاق	۴۸
قطعه نامه ۱۳۲۵ مصوب مورخ اکتبر ۲۰۰۰ شورای امنیت...	۵۳
میثاق بین المللی رفع هر نوع تبعیض نژادی	۵۵
احکام قانون کار افغانستان در مورد طبقه اناث	۶۰

همه در برابر قانون، مساوی ند و
حق دارند بدون تبعیض و بالسویه از
حمایت قانون برخوردار شوند.
همه حق دارند در مقابل
هر تبعیضی که ناقض اعلامیه
حاضر باشد و علیه
هر تحریکی که برای چنین تبعیضی
به عمل آید، به طور مساوی
از حمایت قانون
بهره مند شوند.

اعلامیه جهانی حقوق بشر، ماده ۷

شرایط همکاری قلمی با ماهنامه حقوق بشر:

- ۱- مقاله باید در حوزه حقوق و حقوق بشر نگاشته شده باشد.
- ۲- مقاله باید دارای ساختار تحقیقی استاندارد و منابع و مأخذ معتبر باشد.
- ۳- مقاله به لحاظ محتوایی باید با اسناد و قوانین ملی و بین المللی حقوق بشری در تضاد نباشد.
- ۴- اداره ماهنامه در تلخیص و ویرایش مقاله آزاد است.
- ۵- مقاله ار سالی، بازگردانده نمی شود.
- ۶- در تایپ مقاله، اصول اولیه نگارش و معیارهای تایپ استاندارد چون، شیوه درست حروف چینی کمپیوتری (فاصله ها و نیم فاصله ها، علایم نگارشی / اسجاوندی و...)، رعایت شود و متن با فرمت ورد (word) و هیچ گونه صفحه آرای به نشانی اینترنتی ماهنامه فرساده شود.
- ۷- مقاله ارزیابی شده در نوبت چاپ قرار می گیرد و با توجه به ظرفیت ماهنامه، براساس نوبت دریافت و ویرایش نهایی، منتشر می شود.
- ۸- نویسنده باید مقاله فرستاده شده به ماهنامه را، هم زمان برای انتشار به دیگر نشریه ها فرستاده و در صفحه های اینترنتی نیز انتشار نداده باشد، وگرنه از گردونه انتشار خارج خواهد شد.
- ۹- نسخه اصلی، با مشخصات کامل و ذکر منبع، با مقاله ترجمه شده فرستاده شود.
- ۱۰- مشخصات کامل نویسنده، محل کار، نشانی پستی و پست الکترونیکی و شماره تماس وی در صفحه اول ذکر شود.
- ۱۱- به جز سرمقاله، مسئولیت محتوایی مقالات نشر شده با نویسندگان است.

آدرس دفتر مرکزی:

بین وزارت احیا و انکشاف دهات

و اداره عالی نفتیش، جاده

عمومی فیض محمد کاتب،

دارالامان، ناحیه ششم، کابل،

افغانستان

تلفون:

۰۰۹۳۲۰۲۵۰۰۶۷۶

۰۰۹۳۲۰۲۵۰۰۱۹۷

فکس:

۰۰۹۳۲۰۲۵۰۰۶۷۷

وبسایت:

www.aihrc.org.af

ایمیل:

aihrmagazine@gmail.com

تبعیض نه!

در ماده نخست اعلامیه جهانی حقوق بشر آمده است: «تمام افراد بشر آزاد به دنیا می آیند و از لحاظ حیثیت و حقوق با هم برابرند، همه دارای عقل و وجدان می باشند و باید نسبت به یکدیگر با روح برادری رفتار کنند.»

با توجه به ضرورت، تاریخچه و چگونگی تدوین اعلامیه جهانی حقوق بشر، که عصاره اندیشه ها، باورها و ارزش های همه ساکنان روی زمین را در خود جای داده است، یک نقطه عطف در مسیر بهبود و انسانی ساختن حیات بشری دانسته می شود. این اعلامیه با تأکید بر مفاهیم بنیادینی چون آزاد بودن بشر، برابر بودن آنان، و نیز برخورداری همه انسان ها از نیروی عقل و وجدان، تحقق اصل برادری را در ذیل آن ممکن دانسته است. تحقق اصل برادری در واقع نفی هرگونه تبعیض و نابرابری، به ویژه تبعیض نژادی و جنسیتی است.

اهتمام بر تحقق اصل برابری انسان ها و نفی هرگونه تبعیض در واقع درد و چاره مشترک همه انسان ها را که رنج ها و نابرابری های فراوان و جانسوزی را در زندگی خویش متحمل شده اند، بیان می دارد. تصویب کنوانسیون رفع هرگونه تبعیض نژادی (مصوب ۲۱ دسامبر ۱۹۶۵) و اعلام (۲۱ مارچ) به نام روز بین المللی رفع تبعیض نژادی از سوی مجمع عمومی سازمان ملل متحد، گام مهمی دیگر برای انسانی ساختن حیات بشری دانسته می شود. تجارب ارزشمند بشری برای دستیابی به عدالت و زدودن هرگونه نشانه ها و آثار مغایر و نفی کننده ارزش های انسانی، این انتباه را به وجود آورده است که بر ارزش های بنیادین حقوق بشری و ارتباط محکم آن با عدالت اجتماعی بایستی تمرکز ویژه ای صورت گیرد، تا به صلح و امنیت پایدار دست یافت. چون با وجود تمام تلاش ها و مبارزاتی که برای کسب و حمایت از حقوق اساسی بشر صورت گرفته است، هنوز مظاهر تبعیض، نفرت و تعصب، در بسیاری از کشورهای جهان وجود دارد. در این خصوص باید دردمندانه یادآور شد که هنوز در بخش های مختلف از جهان ما انواع تبعیض، از جمله تبعیض نژادی و جنسیتی به صورت سیستماتیک و یا سازمان نیافته وجود دارد، جنگ و خشونت همچنان در جهان ادامه دارد، هنوز در مواردی فراوان حقوق بشر به حاشیه رانده می شود، خشونت بر زنان یکی از مسائلی است که هنوز در بسیاری از کشورهای جهان اعمال می گردد، هم چنین خطرهای تازه تر دیگری نیز امروزه ظهور پیدا کرده است، هم چون تغییرات آب و هوا، بحران های اقتصادی، فقر و بیکاری، گسترش تروریسم که می توانند زندگی بشر را به صورتی تکان دهنده تحت تأثیر قرار دهند. هم چنین با وجود تصویب و انتشار اعلامیه جهانی حقوق بشر و کنوانسیون های مرتبط با آن، به ویژه کنوانسیون های رفع تبعیض و رفع هرگونه خشونت از زنان، و تعهد دولت ها، متأسفانه هنوز ماده های قانونی در قوانین داخلی برخی کشورها مشاهده می شود که با تعهدات حقوق بشری منافات تام دارد. تجارب به دست آمده تأیید می کند جامعه ای که در آن حقوق بشر برای همه افراد تأمین نشود، به شدت آسیب پذیر بوده و بسادگی در معرض انواع مناقشه ها و چالش های بحران ساز قرار می گیرد.

بنابر شواهد و واقعیت های تلخ موجود، می طلبد که برای گسترش، ترویج و نهادینه ساختن حقوق بشر، درک خود را از واقعیت ها تازه تر گردانیده و برنامه های مهم تر و دقیق تری را به اجرا بگذاریم. هم چنین تعهد خود را برای انسانی ساختن عرصه زندگی و نفی مظاهر تبعیض و نقض حقوق بشر استوارتر سازیم.

تبعيض نه!

د بشر حقونو د نړيوالې اعلاميې لومړۍ ماده کې راغلي دي: «ټول انسانان آزاد دنيا ته راځي او د حيثيت او حقونو له لحاظه سره برابر دي، ټول د عقل او وجدان لرونکي دي او بايد يو بل سره په وروړگلوۍ چلند وکړي.»

د بشر حقونو د نړيوالې اعلاميې د تدوين اړتيا، تاريخچه او څرنگوالی، چې د زمکې د مخ د ټولو اوسېدونکو افکار، باورونه او ارزښتونه يې په ځان کې ځای کړي دي، د بشري ژوند د ښه کولو او انساني کولو په لاره کې د عطف ټکي گڼل کېږي. دا اعلاميه پر تر ټولو بنسټي مفاهيمو په تاکيد سره، لکه د بشر آزاد اوسېدل، د هغوی برابر اوسېدل، او هم د عقل او وجدان له ځواک څخه د ټولو انسانانو برخه منېدل او د وروړولۍ د اصل تحقق يې ممکن گڼلې. د وروړولۍ اصل په واقعيت کې د هر ډول تبعيض، نابرابرۍ، په ځانگړي ډول نژادي او جنسيتي تبعيض نفې ده.

د انسانانو د برابرۍ د تحقق پر اصل تاکيد او د هر ډول تبعيض نفې کول په واقعيت کې د ټولو انسانانو گډ درد او چاره بيانوي، چې په خپل ژوند کې يې خورا تکليفونه او نابرابرۍ گاللې دي. د هر ډول نژادي تبعيض د له منځه وړلو کنوانسيون (د ۱۹۶۵ د دسامبر د ۲۱ تصوي) او د ملگرو ملتونو سازمان د عمومي غونډې له خوا (د مارچ ۲۱ مه) د نژادي تبعيض د له منځه وړلو د ورځې په نوم نومول، د بشري ژوند د انساني کولو لپاره بل مهم گام گڼل کېږي. عدالت ته د رسېدو لپاره ارزښتناکو بشري تجربو او د انساني ارزښتونو د نفې کوونکو او مغايرو هر ډول نښو او آثارو خپلو، دا انتباه رامنځته کړې چې د بشر حقونو پر ارزښتونو او ټولنيز عدالت سره يې پر کلکې اړيکې بايد ځانگړې تمرکز وشي، چې تلپاتې سولې او امنيت ته ورسېږو.

لکه څنگه چې د هغو ټولو هڅو او مبارزو با وجود چې د بشر د اساسي حقونو د ترلاسه کولو او ملاتړ لپاره شوې دي، لا هم د هيواد په ډېری هيوادونو کې د تبعيض، نفرت او تعصب مظاهر شته. په دې برخه کې بايد په خواشينۍ سره يادونه وکړو چې لا زموږ د نړۍ په بېلابېلو برخو کې د تبعيض ډولونه، لکه نژادي او جنسيتي تبعيض په سيستماتيک او يا سازمان شوي ډول شته، جگړه او تاوتریخوالی لا هم په نړۍ کې روان دي، لا هم په ډېرو مواردو کې د بشر حقونه څنډې ته ټپل وهل کېږي، ښځو سره تاوتریخوالی يوه له هغو مسلو ده چې لا د نړۍ په ډېری هيوادونو کې اعمالېږي، همدا راز نور نوي خطرونه هم نن ورځ پيدا شوي دي، لکه د آب و هوا بدلونونه، اقتصادي بحرانونه، فقر او بېکاري، د تروريزم پراختيا، چې کولی شي د بشر ژوند په لږوونکي ډول تر اغېز لاندې راولي. همدارنگه د بشر حقونو د نړيوالې اعلاميې او د هغې اړوندو کنوانسيونونو، په ځانگړي ډول د تبعيض د مخنيوي او ښځو سره د هر ډول تاوتریخوالي د مخنيوي کنوانسيونونو د تصويب، خپراوي او د دولتونو ژمنې با وجود، له بده مرغه لا هم د ځينو هيوادونو په داخلي قوانينونو کې قانوني مادې ليدل کېږي چې له حقوق بشري ژمنو سره بشپړ ټکر لري. لاسته راغلې تجربې تائيدوي هغه ټولنه چې پکې د بشر حقونه د ټولو افرادو لپاره تامين نه شي، ډېره ضرر منونکې وي او په آسانی سره په بحران جوړوونکو رنگارنگ مناقشو او ننگونو کې نښلې.

د موجودو شواهدو او ترڅو واقعيتونو له مخې، اړينه ده چې د بشر حقونو د پراختيا، دودونې او بنسټي کولو لپاره له واقعيتونو څخه خپل درک لا تازه کړو او لا مهم او دقيق پروگرامونه ترسره کړو. همدارنگه خپله ژمنتيا د ژوند د انساني کولو او د تبعيض او د بشر حقونو د نقض د مظاهرو نفې کولو لپاره لا پياوړې کړو.

مسئول مدير

برای حقوق بشر بپاخیزید

ماهنامه حقوق بشر
سال هفدهم
شماره اول، حمل ۱۳۹۸
گزارش

ابعاد حقوق بشری فقر در جامعه

حسین سیرت

اشکال فقر و تدوین سیاست‌هایی مؤثر به منظور مبارزه با فقر در این سند گنجانده شده که افغانستان نیز مکلف به تطبیق آن است. براساس این سند مهم بین‌المللی، افغانستان باید تا سال ۲۰۳۰ شمار زنان، مردان و کودکان فقیر را به حداقل برساند. براساس این سند، حکومت افغانستان مکلف است که سیاست‌گذاری‌های اقتصادی را در سطح ملی طوری اجرا کند که از آن اقشار فقیر نفع ببرند.

فقر همه‌جانبه در کشور

حکومت به همکاری یونسف، آکسفام و دانشگاه آکسفورد در ماه حمل ۱۳۹۸ گزارش «فقر همه‌جانبه در افغانستان» را نشر کرد که نشان می‌دهد ۵۲ درصد مردم کشور در فقر همه‌جانبه به سر می‌برند. براساس این گزارش، کمتر از ۴۰ درصد مردم به خدمات آموزشی، صحتی، استانداردهای مشخص زندگی و اشتغال دسترسی دارند. به عبارت دیگر، در حالی که دسترسی به آموزش، خدمات صحتی، اشتغال و زندگی با کرامت چهار حق مهم بشری است، ولی بیشتر از نیمی از جمعیت کشور از این حقوق محرومند.

شاخص‌های حکومت برای سنجش میزان فقر، درآمد افراد است چنانچه براساس شاخص تعیین‌شده از سوی اداره احصائیه مرکزی،

بشر بر حق داشتن زندگی مناسب انسان تأکید کرده است: «هر کس حق دارد که سطح زندگی، سلامتی و رفاه خود و خانواده‌اش را از حیث خوراک و مسکن و مراقبت‌های طبی و خدمات لازم اجتماعی تأمین کند و همچنین حق دارد که در هنگام بیکاری، بیماری، نقض اعضا، بیوگی، پیری یا در تمام موارد دیگری که به علل خارج از اراده انسان وسایل امرار معاش‌اش از بین رفته باشد، از شرایط آبرومندانه زندگی برخوردار شود.»

حکومت افغانستان که از یک سو اعلامیه جهانی حقوق بشر را پذیرفته و از سوی دیگر ماده‌های این اعلامیه در فصل دوم قانون اساسی گنجانده شده مسئولیت دارد که برنامه‌ها، پالیسی‌ها و سیاست‌های اقتصادی را طوری مدیریت کند که در آن کار، مزد و درآمد کافی برای شهروندان کشور فراهم شود. از سوی دیگر، حکومت افغانستان به عنوان عضو سازمان ملل متحد، متعهد به تطبیق اهداف انکشاف پایدار است که براساس آن دولت‌های عضو باید برای ریشه‌کن کردن فقر بکوشند. محو فقر اولین هدف این سند جهانی است که براساس آن دولت‌ها مکلف‌اند فقر را ریشه‌کن کنند و نظام‌های حفاظتی اجتماعی را برای افراد آسیب‌پذیر ایجاد کنند تا دیگر ترس از فقر نداشته باشند. پایان دادن به همه

عبدالرحیم ۵۸ ساله در حالی که وسایل بنایی‌اش را کنارش گذاشته، در یکی از چهارراهی‌های مزدحم شهر کابل منتظر است تا کاری بیابد. فقر و ناداری را می‌توان به‌وضوح در چهره نگران و بدن لاغراندام عبدالرحیم مشاهده کرد. او از بیکاری و روزگار بد شکایت دارد: «هر روز اینجا می‌آیم که کار پیدا کنم. بعضی روزها که کار پیدا می‌شود ۳۰۰ افغانی درآمد دارم، اما خیلی از روزها کار نیست و در پایان روز با دست خالی خانه می‌روم.»

این کارگر ۷ فرزند دارد و تنها سه فرزندش مکتب می‌روند. او می‌گوید، فقر و ناداری سبب شده چهار فرزند دیگرش کار کنند: «چهار پسر دارم که درس نمی‌خوانند. مجبوریم آن‌ها را بفرستیم به بازار که کار کنند. اگر پسرانم کار نکنند، گرسنه می‌مانیم؛ با شکم گرسنه مکتب رفته می‌شود؟»

رهایی از فقر یک حق بشری است و در اسناد حقوق بشری مانند اعلامیه جهانی حقوق بشر، کنوانسیون حقوق اقتصادی اجتماعی و فرهنگی و همچنین فصل دوم قانون اساسی کشور به‌صراحت ذکر شده است. دولت افغانستان که اعلامیه جهانی حقوق بشر و کنوانسیون‌های مربوط آن را پذیرفته، مکلف است که اقداماتی لازم را برای ریشه‌کن کردن و به حداقل رساندن فقر انجام دهد. ماده بیست و پنجم اعلامیه جهانی حقوق

کسی که در یک ماه کمتر از ۲۰۶۰ افغانی درآمد داشته باشد، فقیر محسوب می‌شود. این گزارش نشان می‌دهد که شهرنشینان نسبت به ساکنان روستاها کمتر فقیرند و به مراکز خدماتی دسترسی دارند. چنان‌که میزان فقر در میان شهرنشینان ۱۸ درصد و در میان روستائیان ۶۱ درصد است. براساس آمار ذکر شده در این گزارش، شدت فقر در میان کوچی‌ها بیشتر است؛ چنان‌که میزان فقر در میان کوچی‌ها ۸۹ درصد است.

از سوی دیگر، شمار افراد یک خانواده نیز رابطه‌ای مستقیم با فقر دارد چنان‌که خانواده‌های پرجمعیت‌تر، فقیرترند و دسترسی کمتری به خدمات آموزشی، صحتی و تحصیلی دارند. ۳۳ درصد افراد فقیر گفته‌اند در خانواده‌هایی زندگی می‌کنند که ۴ عضو دارد در حالی که ۶۱ درصد افراد فقیر گفته‌اند در خانواده‌هایی زندگی می‌کنند که ۱۰ عضو دارند. گزارش تأکید کرده است که خانواده‌های کم‌جمعیت‌تر مرفه‌ترند و دسترسی بهتری به خدمات دارند.

میزان فقر در مناطق مختلف جغرافیایی نیز متفاوت است چنان‌که براساس این گزارش ولایات دور دست و فاقد منابع زراعتی و محروم از فرصت‌های تجاری نسبت به ولایاتی که چنین فرصت‌هایی را دارند، شدیدتر است. در این گزارش آمده است که ولایات نورستان و بادغیس بیشترین افراد و خانواده‌های فقیر را دارند.

فقر و حقوق بشر

فقر یکی از عوامل اصلی نقض حقوق بشر است. کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان همواره تلاش کرده است که در سمینارها، کنفرانس‌ها و کارگاه‌های آموزشی جنبه‌های حقوق بشری فقر را برجسته کند. مسئولان کمیسیون از حکومت خواسته‌اند که به منظور بهبود وضعیت حقوق بشر باید با فقر مبارزه شود و به این ترتیب زمینه زندگی کرامت‌مند برای شهروندان کشور فراهم شود.

از سوی دیگر، فقر عامل و زمینه‌ساز نقض حقوق بشر است و خانواده‌های فقیر به دلیل عدم دسترسی به پول و امکانات کافی زندگی مجبورند دست به اعمالی بزنند که خود نقض حقوق بشر است. گزارش‌های منتشر شده توسط کمیسیون مستقل حقوق بشر حاکی از آن است که یکی از دلایل اصلی ازدواج‌های اجباری و پیش از وقت، فقر است. خانواده‌های فقیر برای این که پول ناچیزی به دست آورند، دختران‌شان را در حالی که به حد بلوغ نرسیده‌اند به شوهر می‌دهند که خود نقض حقوق بشر است. پیامدهای زیانبار فقر برای

چنین خانواده‌هایی تنها به ازدواج پیش از وقت منجر نمی‌شود، چنان‌که اکثر این ازدواج‌ها به خشونت‌های خانوادگی می‌انجامد و دختران قربانی خشونت و نقض حقوق بشر در خانواده شوهران‌شان می‌شوند.

عبدالاحد فرزام، رئیس دفتر کابل کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان می‌گوید، رهایی از فقر یک حق بشری است و این موضوع در اعلامیه جهانی حقوق بشر، کنوانسیون حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و هم‌چنین فصل دوم قانون اساسی افغانستان تضمین شده است. او افزود که ادارات دولتی‌ای که مسئولیت مبارزه با فقر و بهبود زندگی مردم را به عهده دارند، مکلف‌اند تدابیر جدی و کارا را برای فقرزدایی داشته باشند که در نتیجه آن فقر ریشه‌کن یا به حداقل برسد. آقای فرزام گفت که حکومت افغانستان براساس اعلامیه جهانی حقوق بشر و ماده‌های ۶ و ۱۳ قانون اساسی مکلف به مبارزه با فقر و زمینه‌سازی برای زندگی مرفه برای شهروندان است.

آقای فرزام گفت، هرچند از نظر اقتصادی کسی که کمتر از یک دالر در روز عاید داشته باشد، فقیر است ولی از دیدگاه حقوق بشر، تنها فقدان درآمد ناکافی فقر نیست؛ بلکه محرومیت از زندگی با کرامت، عدم دسترسی به منابع کافی و برابر، نداشتن امنیت، عدم دسترسی به خدمات صحتی و آموزشی، عدم دسترسی با حقوق و آزادی‌های اساسی، نیز فقر است.

فقر و حقوق سیاسی

یکی از پیامدهای زیانبار فقر، محرومیت از حق مشارکت آگاهانه سیاسی و استفاده از رأی به صورت آزادانه و مستقل است. در حالی که شهروندان کشورهای ثروتمند، رأی‌شان را آگاهانه استعمال می‌کنند و در استفاده از رأی استقلال کامل دارند؛ ولی این موضوع در کشورهای فقیر فرق می‌کند. تجارب برگزاری انتخابات در سال‌های اخیر در کشور ثابت کرده که مردم به جای استفاده آگاهانه از رأی، به دلیل فقر مغرط رأی‌شان را می‌فروشند یا حتا برای کسانی رأی می‌دهند که پول توزیع کرده و غذای بهتری برای رأی‌دهندگان آماده کرده است.

به باور آقای فرزام فقر این موضوع مصداق واضح و آشکار محرومیت شهروندان افغانستان از حق سیاسی است: «افراد فقیر از حق انتخاب کردن محروم می‌شوند و نمی‌توانند به فرد مورد نظر خود رأی بدهند. افراد فقیر از حق انتخاب کردن محروم می‌شوند و نمی‌توانند به انتخاب و نامزد مورد نظر خود رأی بدهند.» فروش رأی در برابر پول، چرخه فساد را

تقویت کرده است. آنانی که با مصرف کردن پول هنگفت و پهن کردن دست‌رخوان رأی مردم را به دست می‌آورند، پس از رسیدن به قدرت و کرسی‌های نمایندگی، تلاش می‌کنند از طریق معاملات فساد آلود، زمینه را برای به دست آوردن پول و ثروت مهیا کنند. در چنین وضعیتی، وقتی چرخه دموکراسی با فساد به گردش در می‌آید، رأی‌دهندگان فراموش می‌شوند و به این ترتیب مبارزه با فقر و رساندن خدمات بهتر به مردم که سبب کاهش فقر می‌گردد، کنار گذاشته می‌شود.

فقر و جنگ

یکی از دلایل اصلی ناامنی و جنگ در افغانستان فقر است. مطالعات انجام شده نشان می‌دهد که جوانان فقیر در روستاهای افغانستان در بدل پول اندک توسط گروه‌های مخالف مسلح دولت استخدام می‌شوند و دست به ناامنی می‌زنند. گزارشی که توسط بخش حقوق بشر ملل متحد تهیه شده نشان می‌دهد که بعضاً جوانان در بدل دریافت یک تا پنج هزار کلداری پاکستانی حاضر می‌شوند جاده‌ها را ماین‌گذاری کنند. از سوی دیگر روستائیان فقیر و بیکار در مناطق ناامن به‌راحتی توسط گروه‌های مخالف دولت استخدام می‌شوند و در برابر پول ناچیزی که بدست می‌آورند، به صفوف مخالفان می‌پیوندند و به این ترتیب فقر ادامه جنگ و خشونت در افغانستان را تقویت می‌کند.

در حالی که فقر جنگ را تغذیه می‌کند، ادامه جنگ خود زمینه استمرار فقر را فراهم می‌سازد؛ چنان‌که در ۱۸ سال اخیر بیشترین کمک‌های جامعه جهانی برای جنگ و تمویل نیروهای امنیتی به مصرف رسیده و به جای این که پروژه‌ها و برنامه‌های عام المنفعه که سبب کاهش فقر می‌شوند تمویل شوند، کمک‌های مالی جهانی برای پیشبرد جنگ به مصرف رسیده است. از منظر دیگر، جنگ و ناامنی مانع گسترش خدمات دولتی و برنامه‌های توسعه‌ای می‌شود و هزینه‌هایی که باید برای بهبود حقوق بشر در افغانستان مصرف شود، هدر می‌رود.

منابع

- ۱) گزارش فقر همه‌جانبه در افغانستان ۲۰۱۵-۲۰۱۷.
- ۲) گزارش بعد حقوق بشری فقر در افغانستان - دفتر کمیشنری عالی ملل متحد برای حقوق بشر.
- ۳) اعلامیه جهانی حقوق بشر.

برای حقوق بشر بپاخیزید

ماهانامه حقوق بشر
سال هفدهم
شماره اول، حمل ۱۳۹۸
گزارش

د ماشومانو پر تعلیم او تربیې د فقر اغېز

نصرت الهام

انسان فطري ځانگړتيا ده چې ذهن يې يو طرف مصروف وي يا يې ذهن په مسئله تمرکز و نه لري، دی نه شي کولی په يوشې بڼه فکر وکړي، چې د تعلیم او تربیې په برخه کې فکر کول او په يو وخت کې په يوه مسئله باندې تمرکز کول له اساسي مسائلو څخه دي.

د اغلي نېکزاد په وينا، فقر له ټولنيزو بحرانونو څخه يو جدي بحران دی، چې سترگې پرې نه شو پټولی، خامخا په بېلابېلو مواردو کې اغېز لري، چې د تعلیم او تربیې د کیفیت په برخه کې يې اغېز خورا ډېر او ښکاره دی، همدا راز، فقر د ماشوم پر روزنه، فکري وده او زده کړو کولی شي ژور اغېز ولري: موږ زيات شمېر ماشومان وينو چې نيمه ورځ گرځي کار کوي او د څو ساعتونو لپاره ښوونځي ته ځي، او د فقر او کمزوري اقتصاد څخه سر ټکوي، نو دا ښکاره خبره ده چې که دوی ته د نصاب ښه اعلي ترين مواد هم آماده شي ښوونکی ولري، ښه ټولگي او ښه ښوونځی ولري، خود کورنی له اقتصادي اړخ څخه چې ذهنا دوی آماده نه وي، له ميخانيکي پلوه به ځينې مواد جذب کړي خو په راتلونکي کې او د نن ورځې لپاره له دې زده کړو څخه په سمه توگه گټه نه شي اخستلی.

اغلي نېکزاد وړاندې وايي: يو هغه ماشومان دي چې هم کار کوي هم زده کړې کوي، په دې کې اساسي خبره دا ده چې ماشوم پخپله په فقر کې ښکېل دی او بايد له فقر او د کورنۍ له ضعيف اقتصاد سره مبارزه وکړي، دا بوج له وخته مخکې ده ده پر اوږو پروت دی، دلته ماشوم هم له

له عباس څخه مې وپوښتل چې کار يې پر درس اغېز کړی که نه؟ په ښوونځي کې څو ساعته تېروي؟ او بيا په کور کې د کورنۍ دندې لپاره څومره وخت ورکوي؟ په ځواب کې يې وويل چې په ښوونځي کې درې يا څلور ساعته وخت تېروي او کورنۍ دندې ته هم ډېر لږ وخت ورکوي. نوموړې وړاندې وويل: هلته درس وايوو، خو چې بوټ پالش کوم درس رانه هير شي، ذهن کې نه پاتې کېږي، په مکتب کې هم د کار فکر راسره وي. عباس وايي، چې د ورځې يونيم سل، يو سل اويا او کله يو سل شل روپۍ گټي. ليکواله او د ښوونې او روزنې کارپوهه شفيقه نېکزاد وايي چې پر تعلیم او تربيه د فقر اغېز جوت دی، نوموړې زياتوي: د خپرو شويو معلوماتو له مخې په افغانستان کې درې اشرېه اووه ميليونه ماشومان له ښوونځي پاتې دي. په دې کې گڼ شمېر لاملونه دي، کلتور، سنتي کورنۍ، امنيت، اقتصاد او فقر، همدارنگه د کورنۍ ذهنيته چې څومره پر تعلیم او تربیې باور لري، دا ټول عوامل د دې لامل شوي چې ډېری ماشومان له ښوونځي بې برخې پاتې شي.

نوموړې وړاندې وايي: که د تعلیم او تربیې په برخه کې مختلفو تيوريو ته وگورو گڼ شمېر عناصر د ماشوم په روزنه او تعلیم او تربيه کې خنډونه گڼل کېدای شي، مثلاً درسي مواد، نصاب، ښوونکی، زده کوونکی، کورنۍ، د ښوونځي چاپېريال او ټولگي، خو که وگورو ويلى شو چې فقر د ماشوم د تعلیم او تربیې پر کيفيت تر ټولو ډېر ناوړه اغېز درلودلی شي، دا د

تعلیم او تربيه يو قانوني او بشري حق دی او په دې برخه کې د دولت مسئوليتونه هم معلوم دي، خو سره له دې چې په هيواد کې د ښوونې او روزنې بهير د بېلابېلو ستونزو او خنډونو سره مخامخ دی، لکه نا امنی، د ښوونځيو د ودانيو نشتوالی، د کتابونو کمښت، د مسلکي استادانو کموالی، فساد او ډېرې نورې ننگونې، تر څنگ يې پراخ فقر هم د دې لامل شوی چې ډېری کورنۍ ونشي کولی د فقر له امله خپل ماشومان ښوونځي ته ولېږي او پر ځای يې پر مادي گټې وټې بوخت کړي دي، چې د ښوونې او روزنې له بهير څخه د پاتې کېدو تر څنگ نور ډېر خطرونه او گواښونه هم ورته متوجه دي.

د دې تر څنگ ډېری ماشومان نيمه ورځ کار او نيمه ورځ ښوونځي ته ورکوي، او دا ښکاره ده چې د دې ماشومانو کار کول د دوی پر ښوونې او روزنې اغېز کوي، دا ماشومان که له يوې خوا د بې کيفيته ښوونې روزنې له زيان سره مخ دي له بلې خوا د کورنۍ فقر اړ کړي چې نيمه ورځ کار وکړي او نيمه ورځ ښوونځي ته لاړ شي.

۱۱ کلن عباس د سيد آغا زوی، چې د درېيم ټولگي زده کوونکی دی او د کابل ښار په ده عربانو کې اوسېږي، وايي چې پلار يې د پوليسو سرتېری دی، معاش يې دومره نه دی چې د دوی کور پرې وچلېږي، او دی خپله او واړه وروڼه يې اړ دي چې د کور د لگښتونو پوره کولو لپاره کار وکړي، عباس په قرغه کې د سيلانيانو بوتونه پالش کوي او وايي چې دوه واړه وروڼه يې هم په کباب ټولولو بوخت دي.

دغې ستونزې سره مخ دی او هم په دې ستونزه کې ښکېل دی. بل هغه ماشومان دي چې کار نه کوي، خو کورنۍ يې له کمزوري اقتصاد سره مخ ده، دلته فقر پر کورنۍ، په کورنيو اړيکو، د مور او پلار پر اړيکو او د خویندو او وروڼو پر اړيکو خورا بد اغېز لري، کله چې د مور او پلار روابط يې ښه نه وي او د کورنۍ فکري فضا اماده نه وي او په آرام ذهن و نه شي کولی ښوونځي ته لاړ شي. ډېری کورنۍ بيا دومره فقيرې دي چې حتی د چای د څښلو لپاره سهار داسې څه نه لري، چې ماشومانو ته يې ورکړي، چې دا لوړه خپله د ماشومانو پر ذهن هم بده اغېزه لري. همدا راز ناوړه تغذيه هم د ماشوم پر تعليم او تربيه ناوړه تاثير درلودلی شي، همدارنگه کله چې يو فقير ماشوم خپله ناتواني حس کړي او خپل ټولگيوال گوري، چې د جامو، ظاهري ښې او ښوونيزو توکو له پلوه په ښه وضعیت کې دي، او دې په دې برخه کې کمزوری دی، د حقارت احساس ورته پيدا کيږي، نو دا هم کولی شي د ماشومانو پر تعليم او تربيه بده اغېزه وکړي. اغلي ښکړزاد زياتوي: د دې ټولو تر څنگ ډېری کورنۍ نه غواړي چې پر خپلو ماشومانو ښوونځی ولولي، هغوی د ماشومانو گټې وټي ته تر تعليم او تربيه ډېر خوشحاليږي او ښوونځی ورته مهم نه ښکاري او يا هم ډېری کورنۍ علاقه لري چې ماشوم يې ښوونځي ته لاړ شي خو نشي کولی د فقر له امله خپل ماشومان ښوونځي ته ولېږي.

د ټولنپوهنې کارپوه استاد ضياالحق شمس بيا د دې په اړه چې ولې ډېری فقيرې کورنۍ د خپلو ماشومانو کار ته تر ښوونې او روزنې لومړيتوب ورکوي، وايي: تعليم او تربيه يوه ټولنيزه مسئله ده او همدا رنگه فقر او بې وزلي هم ټولنيزه پدیده ده، او په دې موضوع کې موږ د يوې ټولنيزې پديدې تاثير پر بلې ټولنيزې مسئلې باندې ارزوو، له تاريخي او نسلي اړخه چې دې مسئلې ته وگورو، موږ په تېرو څو نسلونو کې د فقر تاثير د تعليم او تربيه په کموالي کې ليدلی دی، موږ کولی شو ووايو چې زموږ همدا اوسنی نسل په خاصو شرايطو کې د فقر او محروميت له امله د لږ تعليم او لږې تربيه درلودونکی دی، اوسنل همدغسې انتقال شوی دی، يو عمده لامل دا دی چې زموږ ټولنيز فشار او جبر ټولو کسانو او افرادو ته وظيفه ورکوي چې خپله دنده او رول په ټولنه کې په داسې بڼه ترسره کړي چې لنډ مهالو او آني پوښتنو ته ځواب ووايي او شرايطو ته رسيدگي وکړي، په دې ترتيب سره دودۍ او امنيت زموږ لومړنۍ اړتياوې دي او تعليم او تربيت له دې وروسته شوي دي، موږ يواځې د پلرونو او ميندو په صفت او په بېلابېلو بنسټونو کې د ټولنې د مديرانو او مسئولينو په صفت همدومره کړي دي چې نسل

ته مو دوام ورکړی، دې لپاره فرهنگي، تعليم او تربيتي برنامه په سالم ډول سره نشته او له بده مرغه په ډېرو سختو شرايطو کې د تعليم او تربيه امکانات برابر وو، چې د جبر په شرايطو کې د ځينو کورنيو روزنه داسې شوې ده، چې هغوی اړتيا نه ويني د ماشومانو تعليم او تربيه ته دوام ورکړي، ځکه تعليم او تربيه تر اوسه پورې په ډېر کم ډول سره کولی شي يا هيڅ نه شي کولی د دوی لومړنيو اړتياوو ته ځواب ووايي، مثلاً د دوی خبتي مړي کړي، دوی په امنيت کې کړي يا صحت ورکړي، دغې لومړنيو اړتياوو ته رسيدنه په تعليم او تربيه کې ډېره کمه احساس شوې ده، ځکه خو د ځينو ميندو او پلرونو دا دليل دی، چې ښه ده خپل ماشومان د تعليم پر ځای په کار پسې ولېږي او دودۍ پيدا کړي.

استاد شمس وړاندې وايي: زموږ ټولنيز فشار موږ ته مسئوليتونه راکوي چې دغه ځينې جوړښتونه چې په اوږد مهال کې منځته راغلي دي بدل يې کړو، تر څو وشو کولی با تعليم او تربيه ټولنه اوسو، په دواړو صورتونو کې له کمو امکاناتو سره ښه تربيه بايد جمعه شي او زموږ ټولې مديريتې برنامه پر همدې متمرکزې وي، تر څو راتلونکی نسل روښانه او مدبر نسل اوسي. د کميتونو پر ځای پر کيفيتونو تمرکز کولی شي د اغېزناکې تعليم او تربيه لاره اوسي، په تېرو دوو لسيزو کې زموږ مديريتې تېروتنه دا ده چې پر کميتونو باندې مو ډېر تمرکز کړی دی، زموږ ټول بنسټونه کولی شي فقط موږ ته امار راکړي، چې دومره شاگردان لرو يا دومره محصلين، خو په کيفيت کې هيڅ بنسټ نه د کيفيت ضمانت کولی شي او نه يې توضيح کولی شي.

ښاغلی شمس زياتوي: د دې پر ځای چې موږ هر ښوونځي او چاپېريال کې د ماشوم لپاره په څو ساعته ښوونيز پروگرام کې زر ډوله او پنځه سوه کلمې وړاندې کړو، که د دې پر ځای مو د کلمو بشپړ کيفيت وړاندې کړی وی دا به ډېره ښه وه، په دې ترتيب سره زموږ هغه عقلاڼي روزنه چې د نسل لپاره ده او د نن ورځې د ماشومانو لپاره ده، په راتلونکي کې کافي نه ده، او دغه بل نسل هم د دې فشار د لرې کولو لپاره په ډېر ښه وضعیت کې نه دی، لکه دا مخکينی نسل چې اوس تدبير کوي چې دا مسئله حل کړي او نه يې شي کولای، ځکه د دوی د ژوند په جريان کې دا وضعیت تېر شوی دی او د دوی د وجود يوه برخه ده او مقابلې ورسره نه شي کولی. نو زما په نظر که ډېر پام د کميت پر ځای کيفيت ته وکړو ستونزې به مورا کمې کړي. ښاغلی شمس وايي: زموږ د څېړنو له مخې په کابل کې له داسې يو موږد سره مخامخ شو چې د يو ماشوم ټول ژوند په کميت ولاړ دی، حتی اوسنی فعاليت يې چې حسابيږي د ده د گټې او پيسو فعاليت حسابيږي، د ده د شخصيت،

هويت او څوکولۍ معنی دا ده چې دا ماشوم څو روپۍ پيدا کوي، د دې پر ځای چې د دوی اخلاقو ته، د دوی راتلونکي ته، د دوی فکر ته، د دوی هوبنيارۍ ته او ارادې ته يې درناوی وشي او روزنه يې وشي، فقط مادي گټې ته يې پام کيږي او يواځې غواړي مړښت منځ ته راوړي، له فقر سره مقابلې وکړي او دغې لومړنۍ اړتيا ته رسيدنه وشي، زموږ روزنيز پروگرامونه هم له دې امله چې د اضطراب په حالت کې جوړ شوي دي ډېر متمرکز او کيفي نه دي.

له ښاغلي شمس څخه مي وپوښتل چې فقر د ښوونکو د تدريس پر کيفيت څومره اغېز درلودلی شي، نوموړي په ځواب کې وويل: زه د دې طرفدار نه يم چې د ښوونکو او د فکر د خاوندانو په اړه داسې مباحث مطرح کړو، چې عمدا فکر مديريت کړو او د ښوونکو د لومړنيو اړتياوو اړوند او د دوی شخصي ژوند اړوند بحث وکړو، په ټوله کې د بحران په وضعیت کې منل شوی اصل دا دی چې د فکر والا خلک او روزنکي بايد تر هغوی زيات تکليف او فشار وزغمي چې روزونکي نه دي، يعنې دوی بايد له وضعیت ډېر شکايت و نه کړي، خو پوره رسيدگي وکړي، د بحران په حالت کې د پوهو خلکو مسئوليت زياتيږي، ځکه چې دوی د ټولنې د نورو برخو عقلاښت هم لري، نو د دې پر ځای چې راشو داسې بحث مطرح کړو چې زموږ ښوونکي وری دی ځکه ښه درس نشي ورکولی، ولې د ده مسئوليت نه مطرح کوو، په داسې شرايطو کې چې فقر حاکم وي او شرايط عادي نه وي ډېر مسئوليت ښوونکو ته راجع کيږي، په دې خاطر دوی بايد دوه، درې او څلور برابره کار وکړي او زحمت وباسي، د ټولو ټولنو تجربو همداسې ښودلې ده، او موږ نشو کولی له دې کمي بحث دا نتيجه واخلو چې ښوونکي پخپله وري دي ځکه خو نشي کولی تربيتي برنامه ښه تطبيق کړي، دا ډېره سطحې مسئله ده، موږ ولې داسې تلقينوو چې يو وری راغلی ورو ته خبرې کوي، که داسې يې معنا کوو دا نه ښه معنا لري نه ښه نتيجه، خو که په دې بله بڼه دا مسئله راواخلو، هو ېد وضعیت دی، خو مسئوليت يې چاته راجع دی؟ يو څوک بايد ډېر فشار وزغمي، د دې پر ځای چې دا مسئله ماشومانو ته راجع شي چې لوره وزغمي او خواري وکړي کار وکړي، دا مسئله بايد استادانو ته راجع شي، چې ډېر تکليف وزغمي او د نسل روزنه وکړي، د دې پر ځای چې يو ښوونکی دوه ساعته درس ورکوي پينځه ساعته دي درس ورکړي، د دې پر ځای چې درې سطحې موارد تدريسوي او د خپلې لوړې شکايت کوي، ماشومانو ته دې مهارتونه ور زده کړي چې وضعیت ښه شي.

برای حقوق بشر بپاییزید

دفاتر ساحوی و ولایتی کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان برای دسترسی به هدف‌های حقوق بشری خویش که در چهارچوب وظایف قانونی و مسؤولیت رسمی آن مسجل شده است، همواره سعی داشته‌اند فعالیت‌های خود را در عرصه‌های گوناگون به گونه‌ای شایسته به انجام رسانند. بازتاب‌دهی چنین فعالیت‌هایی نیز بخشی از کوشش‌های صورت گرفته در ترویج فرهنگ و تقویت ارزش‌ها و فعالیت‌های حقوق بشری تلقی می‌شود. از آنجایی که دامنه این فعالیت‌ها گسترده‌اند و ماهنامه حقوق بشر ظرفیت محدودی دارد، بنابراین، در هر شماره، چکیده‌ای از فعالیت‌های انجام شده حقوق بشری برای اطلاع شهروندان عزیز به نشر می‌رسد.

گزارش تکمیلی و تفصیلی آن را می‌توانید در وبسایت کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان بخوانید: www.aihrc.org.af.

فعالیت‌های ساحوی و ولایتی حمل ۱۳۹۸

برگزاری نشست عامه «تحقیق ملی زنان، صلح و امنیت»

به ابتکار کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان در زمینه ترویج و تبیین ارزش‌های حقوق بشری و نیز نظارت بر تأمین حقوق بشری شهروندان، به‌ویژه زنان و به منظور تحکیم جایگاه و نقش آنان در تمامی عرصه‌ها و ساختارها، به‌خصوص در عرصه تأمین امنیت و دستیابی به صلح واقعی و پایدار، سلسله نشست‌هایی منظم با ارائه دیدگاه‌ها و برنامه‌های مشخص و حضور شخصیت‌های اثرگذار و فعال در عرصه حقوق بشر، امنیت و صلح روی دست گرفته است. برای این منظور، در این ماه (حمل ۱۳۹۸) نشست‌های عامه «تحقیق ملی زنان، صلح و امنیت» در دفاتر ساحوی هرات، بامیان، بلخ، کندز و دفاتر ولایتی فاریاب، غور، دایکندی، هلمند برگزار شد که در آن نشست‌ها داکتر سیما سمر، رئیس کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان، کمیشنرانی کمیسیون مستقل حقوق بشر، اعضای شوراهای ولایتی، رؤسای دفاتر، استادان دانشگاه‌ها، مقام‌های ارشد ولایت‌ها، مسئول بخش حقوق بشر یوناما، ... اشتراک داشتند.

داکتر سیما سمر، رئیس کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان در ارتباط با هدف برگزاری چنین نشست‌ها و انجام تحقیق ملی «زنان، صلح و امنیت» در ولایت هرات گفت:

صلح و نقض حقوق بشری و اساسی‌شان، به انجام این تحقیق اقدام کرده تا نظرات همه زنان کشور را در قالب یک سند ترتیب و به

به سلسله تحقیق‌های ملی سالانه، امسال کمیسیون مستقل حقوق بشر با درک نگرانی زنان از موقف و جایگاه‌شان در روند مذاکرات

حکومت تحویل دهد تا با در نظر داشت آن وارد گفتگوهای صلح شوند.

داکتر سیما سمر در نشست دیگری (بامیان) به همین منظور اظهار داشت: «با توجه به اهمیت و حساسیت وضعیت کنونی افغانستان و از جانب دیگر، نگرانی افکار عمومی مخصوصاً فعالان حقوق زن در مورد تلاش‌های جاری صلح و مذاکره با مخالفان مسلح دولت، تحقیق ملی زنان، صلح و امنیت راه‌اندازی شده است تا خواسته‌ها و مطالبات زنان افغانستان بررسی و به این ترتیب، زمینه‌های مشارکت و نقش‌آفرینی مؤثر آنان در برقراری صلح سراسری و پایدار فراهم گردد.» او همچنین تأکید ورزید: «حضور معنادار زنان و اثرگذاری آنان بر نحوه تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌های مربوط به صلح، طرح و ایجاد یک مکانیسم مؤثر نظارت بر تطبیق درست توافقنامه صلح، تعهد به پیگیری اجرای برنامه‌های دوامدار حمایت از قربانیان و التیام بخشیدن به رنج و درد آسیب‌دیدگان جنگ، تأمین عدالت و به این ترتیب، توجه به ارزش‌ها و موازن حقوق بشر از لوازم مهم و اجتناب‌ناپذیر استقرار صلح واقعی و پایدار در کشور است.»

احمدضیا لنگری، کمیشنر کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان (در ولایت بلخ) با اشاره به تلاش‌های صورت گرفته با هدف تحقق صلح گفت: اما هنوز مخالفان مسلح دولت در برابر انجام صلح شرایطی قرار می‌دهد که دستاوردهای ما را با چالش روبه‌رو می‌کند. او گفت، ما باید روی این نکته بحث کنیم که در نتیجه صلح چگونه فرصت‌ها و امکانات برای زنان و مردان و تمام اقوام مساویانه فراهم شود. ما می‌خواهیم بدانیم خانم‌های افغانستان و هم‌چنین مردان افغانستان پس منظر مذاکرات صلح و جایگاه زنان و اقلیت‌ها را در این مذاکرات چگونه می‌بینند؟

داکتر صبرنگ، مشاور کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان نیز در این باره گفت: خوشبختانه هم دولت و هم احزاب سیاسی به خواسته‌های ما پاسخ مثبت داده‌اند. اما ما باید نمایندگان در مذاکرات صلح داشته باشیم که استدلال‌های محکمی در حمایت از موضع‌گیری‌های خود داشته باشند و زود تسلیم فشار نشوند. ما باید صدای عدالت طلبی خود را بلند نگه داریم. ما نمی‌خواهیم مسکن تجویز بکنند که درد خود را حس نکنیم، بلکه باید درد خود را تشخیص بدهیم و هم‌چنین راه علاج آن را.

براساس نظرخواهی صورت گرفته در نشست‌های عامه در خصوص موضوع «تحقیق ملی زنان، امنیت و صلح» موضوعات ذیل از سوی اشتراک‌کنندگان ولایات مهم دانسته

شده و بر آن تأکید شده است:

✱ قطع جنگ و برقراری آتش‌بس از سوی مخالفان.

✱ حمایت همه‌جانبه ملی و بین‌المللی از روند گفتگوی صلح.

✱ تضمین برقراری آتش‌بس و صلح به‌دست‌آمده از سوی مراجع بین‌المللی هم‌چون سازمان ملل متحد.

✱ جامعیت و همه‌شمول بودن روند صلح.

✱ شفافیت روند گفتگوها با حفظ و تأکید بر دستاوردهای نظام سیاسی کشور، قانون اساسی و در نظر داشت عدالت و حقوق شهروندی به‌خصوص حقوق سیاسی و اجتماعی زنان.

✱ فراهم بودن حضور و نقش زنان در تمامی مراحل و روند صلح و گفتگوهای مربوط به آن.
✱ استقلال روند گفتگوها برای صلح توسط خود افغان‌ها و عدم مداخله بیگانگان در آن.

دفتر ساحوی بامیان

نکوداشت خدمات حقوق بشری داکتر

سیما سمر

داکتر سیما سمر، رئیس کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان به منظور اجرای برنامه‌های رسمی، در تاریخ ۱۲ حمل ۱۳۹۸ وارد ولایت بامیان شد. در محفلی که با هدف استقبال از ورود ایشان برگزار شده بود، محمدجواد دادگر، رئیس دفتر ساحوی کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان در ولایت بامیان، برگزاری جلسه استماع عامه تحقیق ملی «زنان، صلح و امنیت» و نیز ارزیابی از وضعیت عمومی حقوق بشر، صحبت با فعالان مدنی و حقوق زن، مسئولان حکومت محلی و استادان و دانشجویان مراکز تحصیلی و آموزشی درباره مسایل مرتبط با حقوق بشر و صلح را از اهداف سفر داکتر سمر و همراهان‌شان به ولایت بامیان عنوان کرد.

محمدطاهر زهیر، والی ولایت بامیان با حضور در این محفل از تلاش‌های داکتر سمر و کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان را در امر ترویج، توسعه و نهادینه کردن ارزش‌های حقوق بشر در کشور، ستایش کرد و گفت: «تلاش برای تحقق ارزش‌های حقوق بشر در شرایط کنونی افغانستان با پس‌زمینه‌ای ۴۰ سال جنگ، کاری سخت و دشواری است که

از جانب داکتر سیما سمر و کم‌سیون حقوق بشر انجام شده و موفقیت‌های خوبی نیز داشته است.

در این محفل هم‌چنین کریمه سالک، رئیس امور زنان ولایت، استاد صادق علی‌یار، فعال حقوق بشر، محمدحسن اسدی، عضو شورای ولایتی بامیان، هریک درباره کارنامه و خدمات داکتر سمر و کمیسیون مستقل حقوق بشر صحبت کردند و اظهار داشتند در هر جایی که نام و یادی از داکتر سمر و کمیسیون مستقل حقوق بشر است، در آنجا نمادی از خدمات ارزنده فکری، فرهنگی و حقوق بشری را هم شاهدیم.

در پایان محفل داکتر سیما سمر درباره موضوعات مهمی مانند صلح، امنیت انسانی، حکومت‌داری خوب و مبارزه با تبعیض صحبت کردند.

شام فرهنگی روایت ایثار؛ نکوداشت

کارنامه داکتر سیماسمر

شام روز دوشنبه ۱۲ حمل سال ۱۳۹۸، برنامه فرهنگی‌سوی و با حضور بیش از صد تن از فرهنگیان، خبر نگاران، فعالان مدنی، شاعران و نویسندگان، اساتید و دانشجویان دانشگاه‌ها، فعالان حقوق بشر و حقوق زن و نیز مسئولان ادارات محلی به افتخار حضور داکتر سیما سمر در این ولایت و نکوداشت کارنامه درخشان ایشان برگزار شد.

در این محفل محمدامین جويا و داکتر دولت شاه‌پویش استادان دانشگاه بامیان، محمدعارف یوسفی، رئیس دانشگاه بامیان درباره خدمات ارزنده و حقوق بشری داکتر سمر سخن گفته و از تلاش‌های انسان‌دوستانه ایشان برای جامعه و به‌خصوص برای زنان و کودکان قدردانی کردند. در پایان برنامه داکتر سیما سمر به بیان بخشی از خاطرات زندگی خود پرداخت و گفت که چگونه در شرایطی که جنگ کم‌ترین امکان دسترسی به تعلیم و تربیه و خدمات صحتی را از مردم افغانستان گرفته بود، برای ایجاد مکاتب و مراکز صحتی اقدام کرده است. او در آخر سخنان خود با تأکید یادآور شد: «ترویج ارزش‌های حقوق بشر، توجه به مطالبات قربانیان، حفظ اتحاد و همبستگی، ترویج فرهنگ هم‌دگرپذیری و اجتناب از اعمال تبعیض، حکومت‌داری خوب

و تأمین امنیت انسانی پایدار از پیش شرطها و لوازم ضروری صلح دایمی و پایدار در کشور است که با تلاشهای مشترک دولت و شهروندان به دست می آید.»

شام فرهنگی روایت ایثار با دکلمه شعر و اجرای سرود و موسیقی محلی به پایان رسید.

برگزاری کنفرانس «نقش مراکز تحصیلی و آموزشی در توسعه صلح و حقوق بشر»

دفتر ساحوی بامیان، به مناسبت سفر داکتر سیما سمر، رئیس کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان به این ولایت، کنفرانسی را با همکاری نهادهای تحصیلی در مرکز ولایت بامیان برگزار کرد. این برنامه با هدف بررسی نقش مراکز علمی و آموزشی در توسعه صلح و حقوق بشر و نیز امضای تفاهم نامه های همکاری میان دفتر ساحوی کمیسیون و نهادهای یاد شده، برگزار شده بود. هم چنین در پایان این برنامه، دفتر ساحوی کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان در بامیان، سه تفاهم نامه همکاری با دانشگاه بامیان، مؤسسه تحصیلات عالی بامیکا و دارالمعلمین امضا کرد.

دفتر ساحوی کندز

برگزاری سمینار «جلوگیری از خشونت علیه زنان و ازدواج های زودهنگام»

سمیناری یک روزه با عنوان «جلوگیری از خشونت علیه زنان و ازدواج های زودهنگام» از سوی بخش حقوق بشر دفتر ساحوی یوناما با همکاری دفتر ساحوی کمیسیون مستقل حقوق بشر در ولایت کندز و ریاست های دانشگاه این ولایت، امور زنان، سارنوالی، استیناف و دفتر زنان برای زنان به تاریخ ۶ حمل ۱۳۹۸ در تالار کلینیک حقوقی دانشگاه کندز برگزار شد.

در این محفل سخنرانان هریک دکتر خیبر سیفی، رئیس دانشگاه کندز، لوکا بروکری، آمر حقوق بشر دفتر ساحوی یوناما در ولایت کندز، بانو نصیبه هولکر، رئیس امور زنان ولایت کندز و سید حفیظ الله فطرت، رئیس دفتر ساحوی کندز درباره موضوع و نگرانی های موجود درباره آن سخن گفتند. این سمینار با

طرح برخی پرسش ها توسط دانشجویان و ارائه پاسخ توسط مسئولان ادارات مربوطه رسید.

نظارت بر وضعیت زندگی اشخاص دارای معلولیت در ولایت تخار

بخش افراد دارای معلولیت دفتر ساحوی کندز برای بهبود وضعیت زندگی اشخاص دارای معلولیت و نظارت بر تطبیق قوانین و اسناد بین المللی طی یک سفر کاری از بخش های مختلف مربوط به حمایت و بازپروری افراد دارای معلولیت نظارت و ارزیابی کرد.

امضای تفاهم نامه «آموزش حقوق بشر» باندانشگاه های خصوصی «شمال» و «کهندژ»

دفتر ساحوی کندز دو تفاهم نامه جداگانه «آموزش حقوق بشر» را با رؤسای دانشگاه های خصوصی «شمال» و «کهندژ» ولایت کندز به امضا رسانید. با امضای تفاهم نامه های مذکور، مضمون حقوق بشر در جریان دو سمستر تحصیلی سال ۱۳۹۸ خورشیدی برای دانشجویان دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه های خصوصی «شمال» و «کهندژ» ولایت کندز توسط دو استاد درشته حقوق، آموزش داده می شود.

برگزاری کارگاه «آموزش حقوق بشر برای رسانه ها و جامعه مدنی»

کارگاه آموزشی سه روزه با عنوان «آموزش حقوق بشر برای رسانه ها و جامعه مدنی» از طرف آمریت بخش تعلیمات دفتر ساحوی کندز با اشتراک ۳۰ تن (۱۰ زن و ۲۰ مرد) شامل اعضای جامعه مدنی و خبرنگاران رسانه های ولایت بغلان، در شهر پلخمري برگزار شد. در جریان کارگاه موضوعاتی چون: «معرفی کمیسیون و تشریح احکام قانون تشکیل، وظایف و صلاحیت های آن، دستاوردهای هفده ساله کمیسیون، مدیریت و استفاده مؤثر از وقت، اهمیت مدیریت زمان، رابطه متقابل حقوق بشر و فساد، رابطه متقابل فرهنگ و زمان، نقش رسانه ها و نهادهای جامعه مدنی به منظور تحکیم حاکمیت قانون و ختم فرهنگ معافیت از مجازات و برخی مطالب و موضوعات دیگر حقوق بشری...»

توسط سید حفیظ الله فطرت، رئیس دفتر و بانو فخریه فروغ، آمر بخش تعلیمات حقوق بشر دفتر ساحوی ارائه شد.

دفتر ساحوی بلخ

برگزاری کارگاه سه روزه «ممنوعیت شکنجه و چگونگی جلوگیری از آن»

با برگزاری یک کارگاه آموزشی سه روزه در ولایت سمنگان ۳۰ تن از منسوبان قوماندانی امنیه، لوای نظم عامه و ریاست امنیت ملی این ولایت با مفاهیم و ارزش های حقوق بشردوستانه بین المللی آشنایی پیدا کردند. در این کارگاه آموزشی که از ۶ تا ۸ حوت با عنوان «ممنوعیت شکنجه و چگونگی جلوگیری از آن» در تالار آموزشی قوماندانی امنیه ولایت سمنگان برگزار شد، حقوق بشر دوستانه و به خصوص چپستی و چگونگی شکنجه و راه های جلوگیری از آن مورد بحث قرار گرفت.

شرکت ۳۰۰ تن از کارآموزان جوانه در نشست های آموزشی کمیسیون مستقل حقوق بشر

حدود ۳۰۰ تن از کارآموزان برنامه توسعه رهبری زنان (جوانه) با حضور در دفتر ساحوی بلخ کمیسیون مستقل حقوق بشر با دستاوردها و برنامه های این کمیسیون آشنایی عمیق تری پیدا کردند. این کارآموزان که در چهار گروه جداگانه دسته بندی شده بودند، به روزهای ۱۴ و ۱۸ حمل ضمن بیان نگرانی ها و سوال های شان، خواهان توجه بیشتر این کمیسیون به توانمندی زنان شدند. در این نشست ها اشتراک کنندگان از سوی بخش تعلیمات مورد ارزیابی قرار گرفتند تا سی تن برتر را برای شرکت در کارگاه های آموزشی حقوق بشر و دموکراسی دعوت کند.

«نه» به پلاستیک

طی یک کارگاه آموزشی سه روزه در مزار شریف، ۳۰ تن از پژوهشگران، خبرنگاران و فعالان مدنی آگاهی عمیق تری از آموزه های حقوق بشر به دست آوردند. در این کارگاه که بتاريخ ۲۰ حمل با عنوان «حقوق بشر و دموکراسی» برگزار شد، ارزش های قانون اساسی، رابطه حقوق بشر و دموکراسی و ضرورت حق

اساسی باز ماند. با مراجعه موصوف به تاریخ ۱۱ حمل سال ۱۳۹۸ به دفتر ولایتی فاریاب به منظور دریافت حمایت و کمک برای درمان، دفتر ولایتی کمیسیون با مسئول کمیته بین‌المللی صلیب سرخ در ولایت فاریاب در تماس شده و در نتیجه پیگیری بخش آمبودزن دفتر و همکاری و تلاش کمیته بین‌المللی صلیب سرخ زمینه درمان اساسی او در شفاخانه صلیب سرخ در کابل فراهم شد.

نگرانی دفتر ولایتی فاریاب از افزایش بیجاشدگان داخلی

فاریاب از جمله ناامن‌ترین ولایات در شمال کشور به شمار می‌رود که در این اواخر شدت جنگ در این ولایت نسبت به گذشته افزایش یافته و تعدادی از خانواده‌ها به دلایل افزایش و شدت منازعات مسلحانه، خشونت‌ها، خشک‌سالی، دشمنی‌های ذات‌البینی، رقابت‌های ناسالم احزاب سیاسی، مسدود شدن شاهراه مواصلاتی، ترور و اختطاف، مناطق خویش را ترک گفته و به محلات نسبتاً امن (درواحی مختلف شهرمیمنه) پناه آورده‌اند. افزایش روزافزون بی‌جاشدگان داخلی و خسارات ناشی از مخاصمات مسلحانه در این ولایت نشان‌دهنده عدم رعایت معیارها و اصول حقوق بشر دوستانه بین‌المللی در جریان جنگ توسط طرف‌های درگیر است که این شیوه برخورد طرف‌های متخاصم باعث قربانی و بی‌جا شدن اجباری تعداد کثیری از افراد ملکی شده است. قابل تذکر است که بی‌جاشدگان داخلی با مشکلات و چالش‌های فراوان از قبیل فقر و تنگدستی، عدم دسترسی به مسکن مناسب، وضعیت ناگوار محیط زیست، دسترسی اندک به آب پاک، غذای صحتی و مناسب و خدمات صحتی مواجه‌اند. هم‌چنین کودکان‌شان از حقوق اساسی‌شان، به‌خصوص حق تعلیم و تربیه محروم مانده‌اند.

برگزاری کارگاه آموزشی «آموزش حقوق بشر توسط معلم برای دانش‌آموز» در ولسوالی اندخوی

دور نخست برنامه «آموزش حقوق بشر و حقوق طفل توسط معلم برای دانش‌آموز» با اشتراک ۱۰ تن از معلمان مکاتب مختلف ولسوالی اندخوی ولایت فاریاب از سوی بخش حمایت و انکشاف حقوق اطفال دفتر ولایتی فاریاب کمیسیون مستقل حقوق بشر با هماهنگی ریاست معارف این ولایت به مدت دو روز (از تاریخ ۱۲ تا ۱۳ حمل ۱۳۹۸) در تالار همایش لیسه نسوان یولدوز واقع ولسوالی اندخوی این ولایت برگزار شد. گفتنی است که ادامه در صفحه ۱۴

بشردوستانه وارد ولایت فاریاب شد. آقای توبی در این سفر ضمن بازدید با مقامات ارشد ولایت و نهادهای ملی و بین‌المللی با رئیس و همکاران دفتر ولایتی فاریاب کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان در فاریاب نیز دیدار کرد. در این نشست ذبیح‌الله جواد، رئیس دفتر ولایتی فاریاب درباره وضعیت عمومی حقوق بشری در این ولایت صحبت کرد و درباره مشکلات و چالش‌های حقوق بشری و عدم کفایت کمک‌های بشردوستانه در این ولایت توضیحاتی ارائه داشت. در مقابل توبی لنزر نیز ضمن تشکر از ارائه معلومات درباره وضعیت عمومی حقوق بشری در این ولایت گفت ما نگرانی‌های دفتر ولایتی کمیسیون مستقل حقوق بشر را درک کرده و برای افزایش کمک‌های بشردوستانه به این ولایت فاریاب کار خواهیم کرد.

برگزاری کارگاه آموزشی دهروزه «اهمیت آموزش حقوق بشر و حاکمیت قانون»

برنامه آموزشی دهروزه با عنوان «اهمیت آموزش حقوق بشر و حاکمیت قانون» از طرف بخش تعلیمات دفتر ولایتی فاریاب کمیسیون مستقل حقوق بشر با همکاری بخش‌های برنامه‌ای، با اشتراک ۲۱ تن (۹ مرد و ۱۲ زن) شامل علما، داکترها، معلمان و فعالان حقوق زن از تاریخ ۱۷ تا ۲۷ حمل ۱۳۹۸ در تالار همایش این دفتر برگزار شد.

در پایان برنامه سید زین‌الدین عابدی، رئیس مجتمع نهادهای جامعه مدنی ولایت فاریاب ضمن ابراز سپاسگزاری از ریاست دفتر ولایتی فاریاب به خاطر برگزاری این برنامه، دیدگاه‌های خود و نهادهای مدنی را در زمینه حمایت، تقویت و ترویج ارزش‌ها و آموزش‌های حقوق بشری بیان کرد.

در نتیجه دادخواهی دفتر ولایتی فاریاب کمیسیون مستقل حقوق بشر

دو سال پیش نذیره‌شاه فرزند گل محمد، ۱۲ ساله باشنده قریه گرد میری شکار ولسوالی پشتونکوت ولایت فاریاب، بر اثر اصابت پارچه هاوان از ناحیه لب جراحت شدید برداشت. اما به خاطر ضعف مالی و اقتصادی خانواده از تدای

دسترسی به اطلاعات از نزد نهادهای حکومتی از جمله موضوعاتی بود که میان اشتراک‌کنندگان و مربیان مورد بحث قرار گرفت. اشتراک‌کنندگان این کارگاه آموزشی در روز سوم کارگاه، راه‌های کاهش مصرف پلاستیک در زندگی روزانه‌شان را در کارگروه‌های جداگانه مورد بحث قرار دادند و نتایج مباحث‌شان را با بقیه در میان گذاشتند. آن‌ها با تأکید بر اهمیت نه گفتن به پلاستیک، مهم‌ترین راهکار در راستای کاهش مصرف پلاستیک را فرهنگ‌سازی و آگاهی‌بخشی دانستند و افزودند باید خطرات مصرف پلاستیک بر محیط زیست و انسان از طریق رسانه‌ها، سمینارها، بیلبوردهای تبلیغاتی و گفتگوهای خانوادگی گوشزد شود و راه‌های بدیل مانند خرید پسته‌های نخی و کاغذی پیشنهاد شود.

دفتر ولایتی بدخشان

تفاهم‌نامه همکاری میان دفتر ولایتی کمیسیون و مؤسسه تحصیلات عالی برنا به امضا رسید

این تفاهم‌نامه به‌روز یک‌شنبه، مورخ ۴ حمل سال ۱۳۹۸ توسط عارفه نوید، رئیس دفتر ولایتی کمیسیون مستقل حقوق بشر بدخشان و دکتر آدینه محمد امینی، رئیس مؤسسه تحصیلات عالی برنا به امضا رسید. هدف از امضای این تفاهم‌نامه، گسترش همکاری میان دفتر ولایتی کمیسیون و مؤسسه تحصیلات عالی برنا و نیز تعمیم حقوق بشر به‌صورت علمی از طریق تدریس مضمون حقوق بشر در این نهاد تحصیلی است.

بر بنیاد مفاد این تفاهم‌نامه، مضمون حقوق بشر در جریان سال ۱۳۹۸ در دو سمینار برای دانشجویان مؤسسه تحصیلات عالی برنا تدریس می‌شود.

دفتر ولایتی فاریاب

ملاقات رئیس دفتر ولایتی فاریاب کمیسیون مستقل حقوق بشر با معاون سازمان ملل متحد در امور کمک‌های بشردوستانه

آقای توبی لنزر، معاون بخش خدمات بشری و هماهنگ‌کننده کمک‌های سازمان ملل متحد، طی یک سفر رسمی به تاریخ ۵ حمل ۱۳۹۸ برای بررسی مشکلات و چالش‌های کمک‌های

برای حقوق بشر بپاخیزید

ماهانامه حقوق بشر
سال هفدهم
شماره اول، حمل ۱۳۹۸
گزارش

د افغانستان د بشر د حقونو خپلواک کمیسیون د سیمه ییزو او ولایتي دفترونو فعالیتونه

د شکنجې، ظالمانه او غیر انساني
جزا گانو ټاکلو د مخنیوی
ورکشاپ جوړ شو

هلمند کې د ښځو، سولې او
امنیت په هکله د ملي تحقیق
استماعیه غونډه و شوه

شمیر ژورنالیستانو سره ترسره کړه.
د گردیز سیمه ایز دفتر د مطبوعاتو مرستیال
عادل عزیزی غونډې ته په خپلو خبرو کې وویل
چې دوی د رسنیو ستونزې له پامه نه غورځوي
او هغه ستونزې چې په غونډو کې ویل کیږي
دوی یې له اړوندو ادارو سره شریکوي. نوموړي
ووویل چې د خوست ولایت د ژورنالیستانو
ستونزې یې له ولایت مقام او نورو اړوندو ادارو
سره شریکې کړې دي او دوی ژمنه کړې چې د
حل په موخه به یې مناسب اقدام کوي.

ننگرهار: دور بابا ولسوالۍ کې د بشر حقونو د عمومي وضعیت څارنه وشوه

د ۱۳۹۸ لمريز کال د غوايي پر لومړۍ او
دویمه د جلال اباد سیمه ییز دفتر د څارنې او
څیړنې څانګې مرستیال محمدرقیق یوسفزي
دوربابا ولسوالۍ ته کاري سفر درلود چې په ترڅ

د هلمند ولایتي دفتر د ښځو سولې او
امنیت د ملي تحقیق استماعیه غونډه د ولایت
مقام د غونډو په تالار کې د ۱۱۰ تنه ګډونوالو
(۶۰) ښځینه (۵۰) نارینه وو په ګډون د وري د
میاشتې پر ۱۸ مه نیټه ترسره کړه.

غونډې ته د بشر حقونو د خپلواک
کمېسیون مشرې اغلې سیما سمر د وینا پر
مهال وویل: د ښځو د حقونو د لاسته راوړنو
په برخه کې ډېر کار شوی خو لاهم اړتیا شته
چې د ښځو پر وړاندې پراته خنډونه له منځه
لاړ شي.

خوست: د رسنیو له استازو سره د همغږۍ غونډه ترسره شوه

د گردیز سیمه ییز دفتر د بشري حقونو د
پراختیا څانګې د ۱۳۹۸ مالي کال د دویمې
ربعې د همغږۍ غونډه د ۱۳۹۸ کال د وري
میاشتې په ۲۸ نېټه د خوست ولایت له یو

د ۱۳۹۷ کال د کب پر ۲۱ مه د کونړ ولایت
د امنیې قومندانۍ د کنفرانسونو په تالار کې
د یاد ولایت اړوندو ۳۰ تنو امنیتي او دفاعي
ځواکونو ته «د شکنجې، هر ډول ظالمانه او غیر
انساني جزا گانو ټاکلو مخنیوی» تر سر لیک
لاندې درې ورځنۍ ښوونیز ورکشاپ جوړ شو.
ورکشاپ ته د امبودزمن څانګې افسر
حکمت الله امین وویل چې د دې ورکشاپونو
اصلي موخې په امنیتي او دفاعي ځواکونو
د خلکو د باور زیاتول دي، چې ټولې کړنې د
هیواد دنافذو او نړیوالو قوانینو په چوکاټ کې
ترسره شي.

ولسوالۍ له چېرې درې څخه د داخلي بېخايه شويو د کورنيو وضعیت و څارل شو او وروسته يې د ستونزو د هوارې په موخه د مهاجرينو رياست، معارف رياست او عامې روغتيا له رياست سره ناستې ترسره کړې.

د بنځي د نفقي، کوژدن د فسخي او تفريق قضيه بايد د بنځي د استوگنځي په اړونده محکمه کې تعقيب شي!

دا د هغه تاسټې عنوان دی چې د کونړ ولايت محاکمو له رئيس سره د نظارت او بررسۍ څانگې امر عرفان الله لاروي لخوا د ۱۳۹۸ کال د وري پر ۱۲ مه په کونړ ولايت کې ترسره شو. د عدالت غوښتنې پدې ملاقات کې د کونړ ولايت محاکمو له رئيس سره د حقوقو د تحصيل د ډول قانون په اړوند چې څلور مادې پکې تعديل شوي بحث او د نظرياتو تبادله وشوه.

کندهار: له علماوو او روحانيونو سره درې ورځنۍ ورکشاپ جوړ شو

د ۱۳۹۸ لمريز کال د حمل د مياشتې (۱۲-۱۴) د علماوو او روحانيونو سره د بشر حقونو د ارزښتونو په رعايتولو، ترويجولو او د بشر حقونو د ملي او نړيوالو ارزښتونو او عدالت د تامين په برخه کې د کندهار د سيمه ييز دفتر د حقوقي تعليماتو د څانگې له خوا د سيمه ييز دفتر د کنفرانسونو په تالار کې درې ورځنۍ روزنيز ورکشاپ جوړ شو.

کونړ: په مرکز، مروړې او شينگل ولسواليو کې د بشر حقونو د عمومي وضعیت څارنه وشوه

د روان ۱۳۹۸ کال د وري له ۱۷ څخه تر ۱۹ نېټې د جلال اباد سيمه ييز دفتر د څارنې او څيړنې څانگې کاري پلاوي کونړ ولايت ته

څانگې (په ښوونځي او کورنۍ کې ماشومانو سره تاوتریخوالی او د هغه لاملونه او ډولونه) تر عنوان لاندې د کندهار ولايت اطلاعات و فرهنگ رياست د لنکن ښوونيز مرکز مسؤل انجنير احمد شاه سعيد او مرستيالې اغلې حسينه قیومي په همکارۍ د (۳۰) تنو نجونو په گډون غونډه د یاد ښونيز مرکز په سالون کې جوړه شوه.

هلمند: نهر سراج ولسوالۍ ته نظارتي سفر ترسره شو

د ۱۳۹۷ کال د حوت پر ۲۰ مه نيټه نهرسراج ولسوالۍ ته د پلان پر اساس نظارتي سفر وشو چې په دې سفر کې لومړی د نهرسراج ولسوالۍ د ولسوال مولاداد توبه گار، اجرائيه آمر، مالي او اداري مدير سره ليدنه وشوه او د سفر موخې ورته بيان شوې. په ياده ولسوالۍ کې د ښوونې او روزنې بهير، د روغتيا چارې او د عدلي او قضايي ارگانونو کړنې وڅارل شوې او ستونزې يې له اړوندو ادارو سره شريکې شوې.

هلمند: ناوې ولسوالۍ ته نظارتي سفر تر سره شو

د ۱۳۹۷ کال د حوت مياشتې پر ۲۷ مه نيټه ناوې ولسوالۍ ته د پلان پر اساس نظارتي سفر تر سره شو او د ښوونې او روزنې بهير، د روغتيا چارې او د عدلي او قضايي ارگانونو کړنې وڅارل شوې او ستونزې يې له اړوندو ادارو سره شريکې شوې.

کونړ: د پيچ ولسوالۍ د چپي درې داخلي بېخايه شويو کورنيو د عمومي وضعیت څارنه وشوه

د روان ۱۳۹۸ کال د وري پر ۲۲ مه نيټه د جلال اباد سيمه ييز دفتر د څارنې او څيړنې څانگې کاري پلاوي کونړ ولايت ته کاري سفر درلود چې په ترڅ کې يې د ياد ولايت د پيچ

کې يې په يادې ولسوالۍ کې د بشر حقونو د عمومي وضعیت څارنه وکړه.

دوربابا د ننگرهار ولايت مرکز جلال اباد ښار څخه تقريبا ۹۸ کيلو متره فاصله کې پرته ولسوالۍ ده، نفوس يې ۶۵۰۰۰ تنه دی، ۲۲۴ کيلو متره مربع مساحت لري. ۲۲ مکاتب، يوه ديني مدرسه او ۳ کلينکونه لري چې د دوربابا ولسوالۍ نفوس ته په کتو څو برابره کم دي.

معلمانو سره د بشر حقونو او د ماشومانو د حقونو دوه ورځنۍ روزنيز پروگرام ترسره شو

د ۱۳۹۸ کال دورې د مياشتې ۱۱-۱۲ نيټه د کندهار د سيمه ييز دفتر د ماشومانو د بشري حقونو د ودې او پراختيا د څانگې له خوا (د بشر حقونو او د ماشومانو د حقونو دوه ورځنۍ روزنيز پروگرام) د تعليماتو د څانگې په همکارۍ د (۱۰) تنو معلمانو سره چې پنځه تنه يې ښځينه او پنځه تنه يې نارينه و، د کندهار ولايتي دفتر د غونډو په سالون کې داير شو.

کندهار: په لنکن ښوونيز مرکز کې د پوهاوي غونډه جوړه شوه

د ۱۳۹۸ کال د وري (حمل) د مياشتې پر (۴) نيټه د کندهار سيمه ييز دفتر د ماشومانو د بشري حقونو د ودې او پراختيا

فعالیت های دفترهای...

در برنامه یادشده موضوعاتی چون: «معرفی کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان، کنوانسیون حقوق طفل و پروتکل های اختیاری آن، اعلامیه جهانی حقوق کودک، مقدمه بر قانون رسیدگی به تخلفات اطفال، پیامدهای کار شاقه اطفال و راه های جلوگیری آن، مواد (۵۴ و ۵۸) قانون اساسی افغانستان، ماده ۳۹ قانون معارف، قانون منع آزار و اذیت زنان و اطفال، کودک آزاری و پیامدهای آن بر اطفال و ازدواج های قبل از وقت و پیامدهای ناگوار آن با سهم گیری فعال اشتراک کنندگان، بحث آزاد و پرسش و پاسخ ارائه شد.

دفتر ساحوی کابل

امضای تفاهم نامه دفتر ساحوی کابل با دوازده دانشگاه دولتی و غیردولتی
ریاست دفتر ساحوی کابل کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان با رئیسان و مسئولان ۱۲ دانشگاه دولتی و خصوصی تفاهم نامه همکاری امضا کرد. این تفاهم نامه روز شنبه، ۱۰ حمل ۱۳۹۸ در حضور مقام محترم ریاست کمیسیون و هیات رهبری کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان، رؤسا و استادان دانشگاه های همکار و خبرنگاران در تالار دفتر مرکزی کمیسیون امضا شد. براساس این تفاهم نامه، مضمون حقوق بشر در جریان سال تحصیلی ۱۳۹۸ در این دانشگاه ها تدریس می شود. قرار است حدود ۲۰۰۰ محصل در جریان سال تحصیلی مضمون حقوق بشر را در دانشگاه های همکار فرا گیرند.

دفتر ولایتی غور

آموزش حقوق اطفال برای معلمان

به تاریخ ۲۱ و ۲۲ حمل ۱۳۹۸ از سوی بخش حمایت و انکشاف حقوق اطفال دفتر ولایتی غور کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان، برنامه دو روزه آموزش حقوق بشر و حقوق اطفال برای معلمان پنج لیسه ولسوالی لعل و سرچنگل برگزار شد. در این برنامه دوازده تن از استادان زن و مرد لیسه پسرانه مرکز لعل، لیسه پسرانه و دخترانه قلعه کشک، لیسه سفیدآب و مکتب متوسط آب باریک سرچنگل آموزش دیدند.

گردیز: د (بنجی سوله او امنیت) ملي تحقيق فوگس گروپ غونډه ترسره شوه

د افغانستان د بشري حقونو خپلواک کمېسیون د گردیز سیمه ایز دفتر بنجو خانگې د بنجی، سوله او امنیت ملي تحقیق د فوکس گروپ غونډه د ۱۳۹۸ کال د وري میاشتې په ۱۴ نېټه، د پکتیا ولایت د ولایتی شوراى غړي، د پوهنتون د استادانو، د مدني ټولنې د غړو او قومي مشرانو په گډون چې شمیر یې ۱۲ تنو رسیده ترسره کړه.

د غونډې گډونوالو یاد ملي تحقیق اړین وېاله او زیاته یې کړه چې په سوله کې د بنجو ونډه اړینه ده او یاد تحقیق د وخت او حالت سره مطابق وېاله.

گردیز: د بنوونځیو له بنوونکو سره لس ورځنی کورس پلی شو

په سویل ختیځ زون کې د کمېسیون سیمه ایز دفتر د بنوونې او روزنې پراختیا خانگې (بشري حقونو زده کړې) تر سر لیک لاندې لس ورځینی کورس د گردیز په سیمه ایز دفتر کې جوړ کړی و. یاد کورس چې دورې میاشتې له (۱۱-۲۱) نېټې پورې په لاره اچول شوی و پکې د پکتیا ولایت پوهنې ریاست اړوند (۱۹) تنه بنوونکو گډون کړی و، چې له دې جملې څخه (۹) تنه نارینه او پاتې (۱۰) تنه یې بنځینه وې. د کورس گډونوالو د افغانستان د بشري حقونو خپلواک کمېسیون له معنوي مرستو او هلو ځلو څخه مننه وکړه او وعده یې وکړه چې دخپلې زده کړې، تجربې امکاناتو په نظر کې نیولوسره به په خپلو کاري برخو کې د بشر حقونو لپاره کار کوي.

کاري سفر درلود چې په ترڅ کې یې د یاد ولایت په مرکز، مرورې او شینگل ولسوالۍ کې د درې بشري حقونو د عمومي وضعیت څارنه وشوه.

همدرانگه د یادونې وړ ده چې کونړیان په ملي اردو، ملي پولیسو، ملي امنیت، زراعت او مالدارۍ، ملکي دولتي او نادولتي دواړو کې په کار بوخت دي، خو نفوس یې زیات او کاري فرصتونه یې کم دي، دوی له حکومته د زیاتو کاري فرصتونو غوښتنه کوي.

ارزگان: د بشر حقونو د عامه پوهاوي په موخه د تړون پخ راپږیو سره قرار داد وشو

د (۱۳۹۸) کال د حمل د میاشتې پر (۱۱) نېټه په ارزگان ولایت کې د تړون پخ راپږیو سره د بشري حقونو د عامه پوهاوي په برخه کې تړون لاسلیک شو.

د تړون پخ راپږیو مسئول د کمیسیون د هڅو ستاینه وکړه او زیاته یې کړه چې د بشر حقونو د پوهاوي خپرول به په ټولنه کې د بشري اخلاقو د ترویج لپاره موثرې تمامې شي، هغه وویل چې د هر چا مکلفیت دی چې د بشر حقونو د تامین لپاره کار وکړي.

خوست: له مدني ټولنو او ژورنالیستانو سره ورکشاپ پلی شو

په سویل ختیځ زون کې د کمېسیون سیمه ایز دفتر د بنوونې او روزنې پراختیا خانگې (بشري حقونو ارزښت) تر سر لیک لاندې د رسنیو او مدني ټولنو استازيو ته درې ورځینی ورکشاپ په خوست ولایت کې جوړ کړی و. یاد ورکشاپ چې د وري میاشتې له (۲۶-۲۸) نېټې پورې په لاره اچول شوی وه پکې د خوست د رسنیو او مدني ټولنو استازيو د ۱۳ تنه بنځینه و په شمول (۲۷) تنو گډون کړی و.

برای حقوق بشر بپاخیزید

ماهانامه حقوق بشر
سال هفدهم
شماره اول، حمل ۱۳۹۸

گزارش

تحقیق بررسی اجرای کنوانسیون منع هرگونه تبعیض نژادی نشر شد

حسین سیرت

اما در جلسات فوکس گروپ، باشندگان این پنج ولایت حضور داشته و نظراتشان را بیان کرده‌اند. برای تکمیل این تحقیق، ۳۳۳ تن به شمول مقامات و کارمندان دولتی، اعضای جامعه مدنی، فعالان حقوق بشر، اصحاب رسانه، بزرگان قومی، قربانیان تبعیض، محصلین و استادان حضور داشته و نظراتشان را درباره تبعیض نژادی بیان کرده‌اند.

داکتر سیما سمر، رئیس کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان روز دوشنبه ۵ حمل ۱۳۹۸ در یک نشست خبری که در تالار کنفرانس‌های دفتر مرکزی کمیسیون برگزار شده بود، بر جلوگیری از هرگونه تبعیض تأکید کرد و گفت: «تبعیض از هر نوعی که باشد ممنوع است و متأسفانه یکی از موضوعاتی که خشونت‌ها در کشور ما را افزایش می‌دهد، تبعیض است.»

داکتر سمر افزود که کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان این گزارش را تهیه کرد تا مشخص شود که مردم از چه نوع تبعیض رنج می‌برند و همچنین تا چه اندازه کنوانسیون منع هر نوع تبعیض نژادی در کشور تطبیق شده است. او تأکید کرد که در این گزارش مشخص شده که تبعیض چه پیامدی بر حقوق بشری مردم افغانستان دارد.

تبعیض نژادی در توزیع سند تابعیت
یافته‌های این تحقیق نشان داده است که تاکنون جوگی‌ها در افغانستان از داشتن سند

کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان گزارش «بررسی تطبیق کنوانسیون منع هر نوع تبعیض نژادی در افغانستان» را روز دوشنبه ۵ حمل ۱۳۹۸ نشر کرد. در این تحقیق با ۳۴۹۸ تن در ۲۹ ولایت به صورت مستقیم مصاحبه شده و نظر آن‌ها درباره برخورد های تبعیض آمیز پرسیده شده است.

براساس این تحقیق، ۲۵.۴ درصد مصاحبه‌شوندگان گفته‌اند که به نحوی با تبعیض روبه‌رو شده‌اند. البته این درصدی تنها مربوط به تبعیض در ادارات دولتی نیست، بلکه شامل تبعیض در ادارات غیردولتی و سایر موارد نیز است. ۷۳.۱ درصد اشتراک‌کنندگان در این تحقیق گفته‌اند که تبعیض را تجربه نکرده‌اند، در حالی که ۱.۵ درصد مصاحبه‌شوندگان در برابر این پرسش که آیا با تبعیض مواجه شده‌اند یا نه، سکوت کرده و از پاسخ دادن خودداری کرده‌اند.

افغانستان در سال ۱۹۸۰ به کنوانسیون منع هرگونه تبعیض نژادی پیوست، ولی تطبیق عملی این کنوانسیون در سال ۲۰۰۳ آغاز شد. هرچند افغانستان باید همه‌ساله از تطبیق کنوانسیون منع هر نوع تبعیض نژادی گزارش بدهد؛ اما تاکنون چنین گزارشی تهیه نشده و قرار است حکومت در سال جاری این گزارش تهیه کند.

باوجودی که کارمندان کمیسیون برای نظرپرسی نتوانسته‌اند به ۵ ولایت سفر کنند،

براساس این تحقیق، ۲۵.۴ درصد مصاحبه‌شوندگان گفته‌اند که به نحوی با تبعیض روبه‌رو شده‌اند. البته این درصدی تنها مربوط به تبعیض در ادارات دولتی نیست، بلکه شامل تبعیض در ادارات غیردولتی و سایر موارد نیز است. ۷۳.۱ درصد اشتراک‌کنندگان در این تحقیق گفته‌اند که تبعیض را تجربه نکرده‌اند، در حالی که ۱.۵ درصد مصاحبه‌شوندگان در برابر این پرسش که آیا با تبعیض مواجه شده‌اند یا نه، سکوت کرده و از پاسخ دادن خودداری کرده‌اند.

۱۳۹۶ کال له جدي څخه

د ناظرۍ زده کوونکو ته د فراغت سندونه او د دستار بندۍ جلسه، په ولسوالو شخړو کې د ملکي تلفاتو د مخنيوي ناسته، د لارو خلاصولو په اړه د عدالت غوښتنې جلسه، د ملي خيانت په اړه علني محکمه کې د عدالت په موخه گډون، په ۲۰۱ سيلاب قول اردو کې د علني محکمي ليدنه، د ملکي تلفاتو د مخنيوي او عدالت غوښتنې گروپ په جلسه کې گډون، په علني محکمه کې گډون، په اچين ولسوالۍ کې د اناثيه پوليسو په جلب او جذب کې د پوليسو د ناغېرۍ د ادعا لپاره د حقايقو موندلو ناسته، د امنيتي او دفاعي ځواکونو د همغږۍ او عدالت غوښتنې ناسته، د عدالت غوښتنې او ملکي تلفاتو د مخنيوي مياشتنۍ غونډه کې گډون، د ملکي تلفاتو د مخنيوي او عدالت غوښتنې جلسو کې گډون شوی دی، د معلولينو د بشري حقونو په تامين کې د امنيتي او دفاعي ځواکونو رول تر سر ليک لاندې جلسو کې گډون شوی دی. سيمينار: د عسکري جرايمو د قانون بيا کتنې، په اساسي قانون کې د اتباعو حقونو او وجايبو د څيړنې او د ښځو قانوني حقونو په اړوند سيمينارونو کې گډون شوی دی. ورکشاپ: د رواني صدماتو مراقبت په مسلکي بڼه، په ولسوالو شخړو کې د ملکي تلفاتو په اړه يو ورځنی ورکشاپ، د استوگنځای، ځمکې او ملکيت حقونو په ورکشاپونو کې فعال گډون ترسره شوی دی. کنفرانس: ۱۳۹۷ کال داستراتيژيک پلان د تصويب ۶ کنفرانس کې گډون، داداري فساد پر وړاندې د علمای کرامو نقش په ټولنه کې، دجرمونو د کچې کموالی کنفرانس، د افغانستان د بشري حقونو خپلواک کميسيون د مرکزي دفتر دکنفرانسونو په تالار کې د ۱۳۹۸ کال د عمل کړنلارې د تصويب په دوه ورځني کنفرانس کې فعال گډون، د بشر حقونو نړيوالې اعلاميې د اويايمط کليزې، د وينا کنفرانس، د عمل پروگرام او پارس اصولنامې پنځه ويشتمې کليزې د لمانځنې بين المللي کنفرانس کې د مرکزي دفتر د کنفرانسونو په تالار کې گډون شوی دی. د دې ترڅنگ د امبودزمن څانگې د کال په جريان کې ۹ ځلې د مختلفو لاريونونو او اعتصابونو څخه څارنيزې ليدنې کړي دي، چې په دې سره په کميسيون باندې د ټولنې باور زيات شوی دی.

۳۴۹۸ مصاحبه شونده، ۳۱۶۴ تن که ۹۰.۵ درصد را تشکيل می دهند، گفته اند که با تبعيض در زمينه حق مالکيت و تجارت مواجهه نشده اند، در حالی که ۲۸۹ تن گفته اند که با تبعيض در زمينه حق مالکيت مواجهه شده و ۴۵ تن ديگر به اين سوال پاسخ نداده اند.

حق دسترسی به خدمات صحتی: از میان ۳۴۹۸ تن، ۳۰۶۵ تن که ۸۷.۴ درصد را تشکيل می دهند، گفته اند که در هنگام مراجعه به شفاخانه ها و مراکز صحتی با تبعيض مواجه نشده اند، ولی ۴۰۱ تن که ۱۱.۵ درصد را تشکيل می دهند، گفته اند که در هنگام مراجعه به مراکز صحتی با تبعيض روبه رو شده اند. ۴۱ تن به اين پرسش پاسخ نداده اند. تبعيض در دسترسی به آموزش و تحصيلات عالی: از میان ۳۴۹۸ پرسش شونده، ۳۰۵۷ تن که ۸۷.۴ درصد را تشکيل می دهند، گفته اند که در دسترسی به مراکز تعليمی و تحصيلی با تبعيض مواجه نشده اند؛ اما ۴۰۷ تن ديگر گفته اند که در اين زمينه با تبعيض مواجهه شده اند. ۳۴ تن به اين پرسش پاسخ نداده اند. در اين تحقيق يکی از پرسش ها اين بوده که تا چه اندازه از افراد و نهادهای شناخت دارند که اقدام به تفرقه افکنی می کنند. از میان ۳۴۹۸ تن، ۱۸۸۷ تن که ۵۳.۴ درصد را تشکيل می دهند، گفته اند که نه خود اين کار را می کنند و نه کس ديگری را می شناسند. در حالی که ۱۵۴۴ تن که ۴۴ درصد مصاحبه شوندگان را تشکيل می دهند، گفته اند که يا خود يا نهادهای را می شناسند که در رسانه های جمعی يا رسانه های اجتماعی نفاق افکنی را ترويج می کنند. ۶۷ تن به اين سوال جواب نداده اند.

دادخواهی برای رفع تبعيض: از میان ۳۴۹۸ تن، ۳۱۷ تن گفته اند يعنی ۹۰.۵ درصد پرسش شوندگان گفته اند که پس از مواجهه شدن با تبعيض، دادخواهی کرده اند. البته اين افراد به نهادهای عدلی و قضايی مراجعه نکرده، بلکه برای دادرسی به شعبه های ديگر مراجعه کرده تا حق شان را به دست آورند، ولی ۷۷۶ تن ديگر با وجودی که به تبعيض مواجهه شده، هيچ شکايی را ثبت نکرده اند. داکتر سمر گفت که قوانين بين المللی و داخلی تبعيض را منع کرده، ولی به دليل سطح پايين آگاهی، مردم وقتی با تبعيض مواجه می شوند، به مراجع عدلی مراجعه نمی کنند.

رسيدگی به شکايات: از جمله ۳۱۷ تنی که در برابر تبعيض شکايت کرده اند، ۱۰۳ تن گفته اند که به نحوی به شکايات شان رسيدگی شده، اما به شکايات افراد ديگر رسيدگی نشده است.

تابعیت يا تذکره محرومند. رئيس کميسيون مستقل حقوق بشر افغانستان گفت که کميسيون تلاش کرده تا اين معضل رفع شود و جوگی ها نيز صاحب تذکره تابعيت شوند، اما به دليل موانع بروکراتيک، اين خواست کميسيون تاکنون عملی نشده است و افراد متعلق به جوگی ها هنوز تذکره ندارند.

داکتر سمر گفت: «اين خود تبعيض است. کميسيون ۸ سال پيش اقدام کرد و پيشنهادهای را به رئيس جمهور فرستاد تا برای اين قوم تذکره داده شود، ولی متأسفانه هنوز به دليل طی مراحل اداری اين مشکل حل نشده و ما خواهان آنيم تا اين مردم از تمام حقوق خود استفاده کنند.» خانم سمر افزود که در نتيجه دادخواهی های کميسيون، زمينه تعليم و تربيه برای کودکان جوگی ها در شمال افغانستان فراهم شده است.

تبعيض نژادی براساس وابستگی قومی: از میان ۳۴۹۸ مصاحبه شونده، ۲۳۹۹ تن که ۶۸.۴ درصد را تشکيل می دهند، گفته اند که با تبعيض قومی مواجهه نشده اند، ولی ۱۰۹۳ تن که ۳۱.۲ درصد را تشکيل می دهند، گفته اند که با تبعيض مواجهه شده اند. ۱۳ تن به اين سوال جواب نداده است. از اين میان، ۴۱۲ تن ادعا کرده اند که در ادارات دولتی از سوی مأموران پايين رتبه دولتی با تبعيض روبه رو شده اند. ۱۱۴ تن ديگر گفته اند که مأموران بلندرتبه در حق آنان تبعيض روا داشته اند.

تبعيض براساس دين و مذهب: از میان ۳۴۹۸ تن که به پرسش ها در اين زمينه پاسخ داده، ۲۸۱۰ تن يعنی ۸۰.۳ درصد مصاحبه شوندگان گفته اند که با تبعيض دينی و مذهبی مواجهه نشده اند؛ در حالی که ۵۹۶ تن که ۱۷ درصد پرسش شوندگان را تشکيل می دهند، گفته اند که با تبعيض مواجهه شده اند. ۹۲ تن ديگر از پاسخ دادن خودداری کرده اند.

تبعيض براساس زبان: از میان ۳۴۹۸ مصاحبه شونده ۲۴۶۸ تن يعنی ۷۰.۶ درصد گفته اند که با تبعيض زبانی مواجهه نشده اند، ولی ۹۵۷ تن که ۲۷.۹ درصد مصاحبه شوندگان را تشکيل می دهند، گفته اند که به دليل زبان شان مورد تبعيض قرار گرفته اند. ۹۲ تن در اين زمينه پاسخ نداده اند.

عدالت و تبعيض نژادی: از جمله ۳۴۹۸ مصاحبه شونده، ۳۱۸۰ تن يعنی ۹۰.۹ درصد گفته اند که در زمان دسترسی به عدالت با تبعيض مواجه نشده اند؛ اما ۲۷۲ تن که ۷.۸ درصد مصاحبه شوندگان را تشکيل می دهد، گفته اند که در دسترسی به عدالت با تبعيض مواجه شده اند. ۴۶ تن در اين مورد پاسخ نداده اند.

تبعيض در حق مالکيت و تجارت: از

برای حقوق بشر بپاخیزید

ماهانامه حقوق بشر
سال هفدهم
شماره اول، حمل ۱۳۹۸

گزارش

گوته شوي او مسئولينو سره د حل په موخه شريكې شوې دي او پر وخت ورته رسیده گي شوې ده.

په همدې توگه د ښځينه پوليسو د وضعیت د ليدنې پر مهال ۴ موده شکايتونه ثبت شوي، چې په يادو شکايت فورمونو کې په (۳) موردو کې يې بشري سرغړونو شتون درلود، چې درې واړه قضیې د تعقيب په پايله کې حل شوې دي، يو مورد چې د ښځينه پوليسو تر منځ خپل منځي لفظي شخړه وه بشري سرغړونې پکې نه وې او د منځگړيتوب له لارې هوارې شوې.

امبودزمن څانگې په ختيځو ولايتونو کې د ملکي وگړو د مړينې پيښې تثبيت کړې دي او د مرگ ژوبلي هغه ارقام چې کميسيون ورته لاسرسی پيدا کړی په لاندې ډول دي.

د ښځو او ماشومانو په گډون ۵۸۵ تنه يې شهيدان دي، د ښځو او ماشومانو په گډون ۹۵۱ تنه يې تپيان دي د ۴۱ نامعلومه کسانو په گډون ۱۵۳۶ تنو ته مرگ ژوبله اوښتې ده.

د ننگرهار ولايت په شرق راډيو تلویزون کې د ملکي تلفاتو د مخنيوي په اړه ۴۵ دقيقې گړدي ميز کې گډون شوی.

د پوليسو اکاډمي د څلور کلنې دورې لپاره د ښځينه قشر د جلب او جذب په اړه د ۱۳۹۷ تعليمي کال د کانکور ازموينې په موخه د کابل اکاډمي څخه راغلي پلاوی سره په کونړ، ننگرهار او لغمان ولايتونو کې گډ کپماين ترسره شوی دی.

د تير کال په جريان کې د جلال اباد سيمه ييز دفتر د امبودزمن څانگې مسول او کارمندانو په لاندې غونډو، سيمينارونو، ورکشاپونو او کنفرانسونو کې گډون کړی، په پايله کې د اداراتو سره پوره همغږي رامنځته شوې.

جلسه: لکه د ميرمنو وضعیت او د همغږۍ ناسته، د ماشونو د حقونو د پوهاوي غونډه، د دفتر پروگرامي او اداري جلسې، د کميسيون د پيژندنې او لاسته راوړنې جلسه، د لغمان امنيتي قومندان سره د امبودزمن څانگې د کړنو د پيژندگلۍ ناسته، د محبوسينو (د وضعیت څخه د ليدنې) تر عنوان لاندې جلسه، د ننگرهار په محبس کې د قرانکريم پاتې په ۱۶ مخ کې

ليک تشریح، عدم شکنجه، د اتباعو اساسي حقوق، د ښځو او ماشومانو ازار او اذيت او په وسله والو شخړو کې گيرو خلکو ته په مرستې رسولو کې د امنيتي او دفاعي ځواکونو رول او نور اړوند موضوعات تدريس شوي دي، چې په پايله کې يادو نظامي منسوبينو د پورته موضوعاتو اړوند پوهاوی ترلاسه کړی او ژمنه يې کړې چې په هر حالت کې به د بشر حقونو د رعايت او ساتنې لپاره کار کوي.

همدارنگه د امبودزمن څانگې په ختيځو ولايتونو کې د نظارت خونو څخه (۷۴) ځلې ليدنه کړې چې د دې ليدنو پر مهال يې د (۴) ښځينه و په گډون (۵۷۰) شکمنو کسانو سره په گروپي او انفرادي ډول مرکې کړي، د مرکو په پايله کې شکمنو کسانو ته د قانوني حقوقو په تړاو چې د ملي او نړيوالو اسنادو له مخې يې لري معلومات ورکړل شوي او له بلې خوا مسولين د نظارت خونو حفظ الصحې ته متوجې شوي، چې د شکمنو کسانو بشري حقونه د آزادۍ د سلب په ځايونو کې رعايت کړي.

د کال په بهير کې د امبودزمن څانگې سره ۹۴ موده شکايتونه ثبت شوي چې په پايله کې ۲۷ موده د مستند سازۍ او تعقيب څخه وروسته تړل شوي، ۴۰ موده يې حل شوي، ۴ موده يې د نظارت او ارزونې څانگې ته انتقال شوي، ۴ موده يې د ښځو د ملاتړ څانگې ته انتقال شوي. يو مورد يې د کابل مرکزي دفتر ته لېږل شوی، ۱۵ موده يې ۰۲ قطعې پورې تړاو لري، چې د يادو شکايتونو تعقيب ته لاسرسی نه لرو، خو په اړه يې د عدالت غوښتنې ۵ ناستې شوې دي او ۳ موده يې تر تعقيب لاندې دي.

د کميسبون او امنيتي او دفاعي ځواکونو تر منځ د هوکړه ليک د تعقيب په اړه د کونړ، ننگرهار او لغمان ولايتونو له امنيتي او دفاعي ځواکونو سره درې ناستې شوي، چې په پايله کې داسې معلومېد چې ياد هوکړه ليک د بشر حقونو په تامين کې پوره گټور تمام شوی، لکه په جگړه کې د شکنجې، ناوړه چلند او د ملکي وگړو د مرگ ژبلي څخه مخنيوی شوی. د کال په جريان کې د امبودزمن څانگې له ۹۲ تنو ښځينه پوليسو سره د هغوی د و ضعيت په اړه په انفرادي توگه مرکې کړې دي، د ښځينه پوليسو گڼ شمېر ستونزې په

د ۱۳۹۶ کال له جدي څخه د ۱۳۹۷ کال تر قوس مياشتې دننگرهار سيمه ايز دفتر د امبودزمن کلنی فعاليت

په ننگرهار کې د سيمه ييز دفتر د امبودزمن څانگې په ختيځ زون ننگرهار، کونړ، نورستان او لغمان ولايتونو کې د افغانستان د بشري حقونو خپلواک کميسيون او امنيتي او دفاعي ځواکونو تر منځ د همکارۍ او همغږۍ د هوکړه ليک له مخې ۸ ښوونيز ورکشاپونه د ۳۰ ښځينه و په گډون د نظامي ځواکونو ۲۴۰ تنو بېلابېلو کتگوريو ته ښوونيز ورکشاپونه تدوير کړي دي.

په يادو ښوونيز ورکشاپونو کې د کميسيون پيژندنه، د بشر حقونو مفهوم، سوله، د عادلانه محاکمې اصول، د شکنجې د مخنيوي کونوانسيون، جنګي اسيران او حقوق يې، د انسان اختطاف او قاچاق، په جزايي مسايلو کې د مدافع وکیلانو رول، نړيوال بشردوستانه قوانين (HIL)، د ښځو بشري حقوق، د امبودزمن پيژندنه، د امنيتي او دفاعي ځواکونو سره د کميسيون د هوکړه

اعلامیه شماری از زنان و مردان خارج از افغانستان در حمایت از حقوق و آزادی‌های سیاسی، اجتماعی و مدنی زنان در داخل افغانستان

نوید رسیدن بهار، سرآغاز تولد دیگر در طبیعت است، پس امیدوارانه و با نگرشی تازه و به دور از هر گونه تعصب، با استفاده از تفکراتی ظریف و نوع‌دوستانه که در اذهان زنان و مردان نواندیش وجود دارد، می‌توان دریچه‌ای تازه به سوی آنچه که حقیقت زندگی نامیده می‌شود، گشود. چرا که عزم و اراده‌ای راستین پشتوانه چنین تصمیم بزرگی است و به یقین آزادی زنان که نیمی از پیکر جامعه بشری را تشکیل می‌دهند، نتیجه این تلاش پاک و صادقانه خواهد بود.

از آنجایی که زنان افغانستان در سده‌های اخیر، آسیب‌پذیرترین شهروندان افغانستان بوده‌اند و در دوران درگیری‌های داخلی و زمان امارت طالبان حقوق و آزادی‌های اساسی خویش را از دست داده‌اند و از پروسه آموزش و پرورش به دور نگه داشته شدند، حق دسترسی به خدمات بهداشتی را نداشتند و از شرکت در حیات سیاسی-اقتصادی و اجتماعی محروم گردیدند. بنابراین تأمین صلح عادلانه و پایدار در افغانستان از طریق پیشبرد مذاکرات، نیاز به شرکت گسترده و سهم فعال زنان دارد. در حال حاضر در بحث‌های مهم سیاسی و ملی و در چند دوره گفتگوها میان نماینده آمریکا و هیئت‌های طالبان درباره صلح و آینده افغانستان، زنان سهم داده نشده، و از نقش فعال آنان در تمام پروسه صلح، انکار به عمل آمده است که این طرز برخورد با نیمی از پیکر جامعه، پا گذاشتن به کلیه ارزش‌های والای انسانی پنداشته می‌شود مشارکت فعال و بدون مانع زنان در فعالیتهای اقتصادی و پروسه‌های سیاسی، اجتماعی، ادبی، فرهنگی، هنری، پژوهشی و نهادهای دولتی، باعث مشارکت گسترده آنان در زندگی سیاسی و اجتماعی، جامعه افغانستان شده و به حل پیروزمندانه مشکلات موجود توانایی بیشتر می‌بخشد.

بنابراین باید به نقش سازنده زنان احترام گذاشته و روی دستاوردهای هجده ساله آنان هیچگونه مبادلات جناحی و سیاسی صورت نگیرد.

نویسندگان این اعلامیه، شمار کثیری از زنان و مردان افغانستان‌اند که به حیث قشر تحصیل کرده اعم از انجیران، مهندسان، داکتران، معلمان و استادان و کارمندان فنی و... در افغانستان کار نموده‌اند و با وصف آنکه اکنون از لحاظ فیزیکی در افغانستان بود و باش دائمی ندارند، ذهن‌شان مصروف تحولات افغانستان است و قلب‌شان برای کشور آبا و اجدادی‌شان می‌تپد. قطعاً به زودی شاهد سرفرازی و برابری حقوق زنان و مردان در کشور عزیزمان خواهیم بود. به همین دلیل ما وضع زنان و حقوق‌شان در افغانستان را با دقت و نگرانی دنبال می‌کنیم. و اکنون که مذاکرات بین ایالات متحده و طالبان به پیشرفت‌هایی نایل شده است، این نگرانی وجود دارد که آیا حقوق قانونی زنان افغان مد نظر کامل قرار خواهد گرفت یا نه؟ نشست‌ها و مذاکرات با نمایندگان طالبان که در ظاهر امر روی خروج نیروهای نظامی آمریکا از افغانستان متمرکز است، در نزد بسیاری‌ها به مفهوم نادیده گرفتن خواست بر حق مردم، بهیژه زنان و فعالان اجتماعی و جامعه مدنی افغانستان و زیر پا گذاشتن دستاوردهای هجده سال اخیر به حساب می‌آید. بنابراین می‌خواهیم نظر خویش را در قسمت حقوق غیر قابل انصراف زنان در مذاکرات پیش رو به تمامی مردم افغانستان ارائه کنیم، حقوقی که زنان افغانستان باید مساعی خود را بر دفاع از آن متمرکز سازند عبارتند از: ماده ۲۲ قانون اساسی که تساوی میان زن و مرد را در برابر قانون تضمین کرده است، ماده نخست فصل دوم (حقوق اساسی و وجایب اتباع) مشعر است که اتباع افغانستان (اعم از زن و مرد)

در برابر قانون دارای حقوق و وجایب مساوی می‌باشند. و بر همین مبنا حقوق و وجایب که در سایر قوانین برای اتباع در نظر گرفته شده است، مشمول حال زنان افغانستان هم می‌شود. قانون مدنی افغانستان متکی به احکام دین مبین اسلام در برخی از موارد در قانون به نحوی تنظیم کرده که در یک کشور اسلامی گزینه خوب محسوب می‌گردد. قانون کار افغانستان مواد متعددی را در مورد حق کار برای زنان و تقریباً همه اصول و ارزش، ناظر به رعایت حقوق کارکنان زن (رخصتی قبل و بعد از زایمان و غیره) در خود جا داده است و محتوای «میثاق محو کلیه اشکال تبعیض علیه زنان» را در نظر گرفته است. قانون منع خشونت علیه زن داخل چهار فصل و ۹۱ ماده توسط فرمان تقنینی شماره ۴۴ رئیس جمهور به تاریخ ۱۳۸۸/۴/۹ نافذ گردید. برخی از ارزش‌های مندرج در کنوانسیون «محو کلیه اشکال تبعیض علیه زن» در محتوای این قانون تعبیه گردیده است. تخصیص ۲۵٪ کرسی‌های لویه جرگه و شوراهای ولایتی و ولسوالی به زنان تعلق دارد. حقوق متذکره زنان قابل گذشت نبوده و باید مذاکره‌کنندگان از معامله روی آن بپرهیزند. استقلال و خودارادیت زنان کشور در استقلال و خودگردانی مدنی آنان ریشه دارد، زنان باید در حق تعیین سرنوشت‌شان در حوزه مدنی (انتخاب همسر، انتخاب شغل، تعیین تعداد فرزند و...) خود مختار و آزاد باشند. انتظار می‌رود که در شرایط حساس کنونی، مردان در کنار زنان و حمایتگر حقوق بالقوه زنان باشند. زن افغان اولین سنگر مقاومت در برابر نیرنگ‌های عقب‌گرا بوده و از کلیه حقوق خود هوشیارانه و با پختگی دفاع نماید. در حال حاضر در کشور عزیزما افغانستان حقوق بنیادی اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و خانوادگی زنان از

مسلكي غړو له پخوانيو کتابونو څخه د جنگ جگړو اړوند مضمونونه و ایستل تر څو راتلونکي نسلونه د علم، پوهې، سولې او سوکالۍ خوا ته مخه کړي مگر په تاسف سره چې زموږ بازارونه له پلاستيکي وسلو لکه: توپکونه، تمانچې، چارې، پټاکيو او نورو څخه ډک شول، ډېر ماشومان چې لیدل کېږي په ځانگړې توگه د اختر په ورځو یا نورو د خوښيو په ورځو کې همدا شیان یې په لاس کې وي، یو بل ور باندې ولي چې په ځینو وختونو کې خو د ژوبلې سبب هم گرځیدلي دي او هم ورسره د وژلو او ژوبلولو روحیه پیدا شوې او پیدا کېږي. د اوس وخت په جنگ جگړو، جنایتونو، غلاگانو او نورو گڼو ناخوالو کې ډیر هغه خلک ښکېل دي او یا ورڅخه د جگړې د توکو کار اخیستل کېږي چې تعلیم یې نه دی کړی، سمه روزنه یې نه ده لیدلې، متعصب او کینه گر لوی شوي دي.

په بدل کې باید ماشومان له کتاب او قلم سره بلد کړو، چې له وړو کوالي څخه یې له علم او زده کړې سره مینه پیدا شي او په راتلونکي کې د ټولنې یو گټور او فعال غړی شي. د ماشومانو پوښتنو ته واضح او د دوی له سوبې سره سم ځواب ورکوي دا ډیره ناوړه ده چې ورته و ویل شي ته وور ماشوم یې په دې خبره ته نه پوهیږي یا ستا یې ور باندې څه ... همدا رنگه د ماشومانو د حقونو په برخه کې د اسلام مقدس دین ډېرې اړینې او ارزښتناکه لارښوونې کړې دي، چې د هغو له جملې څخه لکه: د ښه او مناسب نوم ټاکل چې په لویښې کې ور باندې و نه شرمیږي، انحضرت صلی الله علیه وسلم به پخپله د خپلو خپلوانو او گاونډیانو اولادونو ته نومونه ټاکل او آن د خپلو هغو یو شمیر دوستانو په نومونو کې یې بدلون را ووست چې د جاهلیت په زمانه کې زیږیدلی وو او د هغې دورې نومونه یې درلودل، نو ځکه یې د مسلمان لپاره مناسب نوم اړین گڼلی دی او دا یې د ماشوم له حقونو څخه یو حق بللی دی، ادب ور زده کول، د سمې پالنې حق، د ژوند کولو حق، د میراث حق، د واده کولو حق او گڼ شمېر نور.

ماء خذونه:

- رساله آموزشی اساسات حقوق بشر، ترجمه رحمان علي جاوید
- ماشوم روزنه، محب الله ارمیل
- د ماشوم په روزنه کې د مور رول
- انټرنیټي پاڼې

اعلامیه مذکور جهت حمایت از حقوق و آزادی‌های سیاسی، اجتماعی و مدنی زنان افغانستان از طرف عده‌ای بی‌شماری از زنان و مردان خارج از افغانستان صادر شده است و برای اطلاع رسانی، از طریق صفحه فیسبوک «تجلی زن در آئینه روز» انتشار یافته و جهت اطلاع مقامات رسمی و ذی‌صلاح به آدرس‌های زیر فرستاده می‌شود:

- ۱- دفتر محترم ریاست جمهوری افغانستان.
- ۲- دبیرخانه وزارت زنان افغانستان.
- ۳- دفتر بانو رولا غنی بانوی اول افغانستان.
- ۴- دبیرخانه پارلمان افغانستان.
- ۵- لویه جرگه مشورتی صلح.
- ۶- دفتر ویدا ساغری، فعال حقوق زنان در افغانستان.
- ۷- اتحادیه حمایت از زنان افغانستان.
- ۸- دفتر نمایندگی یونیسف در اروپا.
- ۹- کانون وکلای بدون مرز.
- ۱۰- دفتر سازمان حقوق بشر در بخش زنان.

- ۱۱- انجمن افغان‌ها در سویدن.
- ۱۲- انجمن زنان افغان در آمریکا.
- ۱۳- انجمن زنان افغان در چین.
- ۱۴- انجمن سراسری مهاجران افغانستان در فدراتیف روسیه.
- ۱۵- دفتر اتحادیه اروپا.
- ۱۶- دفتر ملل متحد در ژنو.
- ۱۷- دادگاه عالی اروپا در استراسبورگ فرانسه.

یقیناً دریافت‌کنندگان این مسئولانه تمامی خواسته‌های به حق زنان افغانستان را به منصفه ظهور خواهند رساند. اعلامیه مذکور به خواست و نظر عده‌ای از زنان و مردان خارج از افغانستان به منظور حمایت از حقوق و آزادی‌های سیاسی، اجتماعی و مدنی زنان در داخل افغانستان، تهیه و تدوین یافته است. ما به نمایندگی عده‌ای از زنان و مردان خارج از افغانستان برای تهیه و تدوین اعلامیه انتخاب و با همکاری مشاور حقوقی اعلامیه را نهایی و برای ارائه به مقامات ذی‌صلاح تنظیم نمودیم.

جمع‌آوری و تدوین توسط: انجنیر آمنه باور و انجنیر فهیمه عرف، مقیم جرمنی؛ انجنیر پروین بیگم سربای و انجنیر فردینا ظریفه طبیب زاده، مقیم هلند؛ داکتر حیدر عدل، مقیم انگلستان؛ مهندس فوزیه احمدی، مقیم دانمارک.

جناح‌های مختلف سستمگران مورد تهدید و حمله قرار گرفته است. به همین منظور گروهی از زنان و مردان روشن ضمیر خارج از مرزهای افغانستان با هم در مجموعه‌های ادبی، اجتماعی و فرهنگی در موارد زیر توجه و دقت دولتمردان و صاحبان قدرت وقت را خواهان‌اند.

تدوین و اجرای سیاست‌های حق‌بینانه و عملی با هدف والای انسان‌دوستانه برای از میان بردن خشونت علیه زنان در هر شکلی ممکن. حمایت از مبارزات زنان علیه همه شکل‌های ظلم و ستم و خشونت نسبت به بانوان. اقدام‌های عملی در راه تأمین و تضمین شرایط زندگی انسانی و فراهم آوردن کار و مشغولیت‌های مثبت تدوین و اجرای سیاست‌های مؤثر برای هدف از میان بردن شبکه بین‌المللی قاچاق انسان، به‌ویژه قاچاق زنان به منظور استثمار جنسی و فحشا؛ تدوین و اجرای سیاست‌های اجتماعی، تدوین و اجرای سیاست‌های هدف از میان بردن نابرابری‌ها، بی‌عدالتی‌ها، تبعیض‌ها، و سوءاستفاده‌هایی که به طور تحمیلی توسط نظام‌های بیرونی سرمایه‌داری و استثمار عملی می‌گردد؛ توجه جدی برای شغل زنان طور پایدار و همیشگی در عرصه‌های مختلف حرفی برای تأمین معاش و تضمین حقوق کار، حفاظت از حقوق مادران در تمام دوران بارداری، و ارائه خدمات اجتماعی دولتی و رایگان هم‌چنان برقراری و تحکیم مناسبات دوستانه و مسالمت‌آمیز میان شهرها، دهات و قصبات افغانستان بر پایه اصول همکاری و سود متقابل، و از بین بردن هر نوع شکل‌های سلطه‌گری، برتری‌طلبی، تبعیض، فرمانبرداری و مبارزه جدی با خشونت علیه زنان؛ روشنگری در مورد خودشناسی زنان و نحوه صحیح پرورش تربیت کودکان؛ متوقف کردن و شناسایی بروز و ظهور جریان‌های مخفی فاشیستی و متعصبان مذهبی که زنان افغان ما را سال‌ها در بی‌ارزشی قرار داده‌اند و آن‌ها را به جهت‌های غیرمعقول مورد حمایت، تأمین کرده، با چالش‌های مختلف روبه‌رو ساختند و ماهرانه به نام «حمایت از حقوق زنان» یک دریچه کاذب و غیرکاربردی به روی زنان باز گذاشته‌اند؛ مصوبات مشروحه در قانون اساسی کشور ما که تا حدود زیادی مطابق با قوانین مصوبه بین‌المللی تدوین یافته، در تمام جهات حقوقی محترم شمرده شده است. امید است به‌زودی شاهد اجرای کامل آن‌ها در متن جامعه کشور عزیز ما افغانستان باشیم. قطعاً تضمین خوشبختی و پیشرفت مردم افغانستان در گرو احترام و اجرای قانون اساسی است.

برای حقوق بشر بپاخیزید

ماهانامه حقوق بشر
سال هفدهم
شماره اول، حمل ۱۳۹۸

مقاله

په سیاسي خبرو کې د بشردوستۍ نښې

مقدس شمس

نطاق پوښتنو ته ځوابونه ويلي دي. که څه هم دا خپرونه خپل فارمې لري خو زه کوشش کوم د دغې ۵۳ دقیقه-ای خپرونې اصلي ځوابونه د ښاغلي بشردوست د بشردوستۍ پر حس معلومولو وگورم.

د بشردوستۍ مثبتې نښې

الف: د ځينو په قول بشردوست په ريښتيا ويلو، جرئت، بشري پالنې او ژمنتيا مشهور دی. په دې مرکه کې دی تر ۱۶ واري د (مردم) کلمه يادوي. ۶ واري د قانون، او له معنوي بعده د فساد پر ورکولو تمرکز کوي. دی باور لري چې فساد د زورگويي د بشري ضد اعمالو لاملونه دي.

ب: د بشردوست قانون پالنه د انسانانو د ژوند خصوصاً مالي ژوند د تعادل لپاره بريښي. مثلاً دی د وکیلې د عکس په کتو سره وايي داسې ښځې هم شته چې ملاگانې يې له ډېره کاره کوپې شوې دي. ... دا هم د بشري عاطفي او مهربانۍ نښې دي. دی د قانون د تطبيق خبره د پلان وزارت په هکله هم کوي

خپل رفتار کې څومره دغه خاصيت ښودلی شي او ښيي. که وينا او په خاصه توگه سياسي وينا په پام کې ونيسو د وينا په مهال کې ويناوال څومره خپلې خبرې پر دغو ارزښتونو تکیه کوي. يا د وينا په وخت کې د ويناوال له خبرو څومره ښکاري چې دی بشردوست انسان دی. د دغې پوښتنې د ځواب لپاره زه د افغانستان د دوه سياست والو نارينه او ښځې د ويناؤ متن تحليلوم. د مېرمنو له برخې د آغلې لومړۍ مېرمن هغه خبرې را اخلم چې د طلوع په يوې مرکه کې يې کړې وې. او د نرانو څخه د رمضان بشردوست هغه مرکه چې په کاکتوس کې يې کړې وه، تحليلوم.

رمضان بشردوست د افغانستان د ولسي جرگې يو غړی دی چې په ۱۳۴۰ کال غزني کې زېږېدلی. ده سياسي علوم لوستلي دي، له فرانسې ډاکټري لري او يو مهم کتاب يې د افغانستان د خارجي اړيکو په برخه کې ليکلی، چې په فرانسه کې مهم گڼل شوی دی. ده د ۲۰۱۹ کال د فبرورۍ په لومړۍ اونۍ د يک تلویزيون کاکتوس خپرونه کې د

بشردوستي د انسانانو تر منځ يو خاص ارتباط دی. دا ارتباط ښايسته منطق او خونديره عاطفي دنيا وړاندې کوي. بشردوستي د انسان ذاتي او فطري خاصيت دی. دا خاصيت د بعضو بيولوژيستانو او فزيولوژيستانو لخوا فزيکي خواص گڼل شوي. خو د بعضو نورو لخوا انسان لکه د نورو حيواناتو د طبيعت يو توکی دی او کوم خواص چې د طبيعت په نورو موجوداتو کې ليدل کېږي هغه په ده کې هم شته.

په هر حال، دا نژدې ټولو پوهانو منلې چې انسان کولی شي دغه خاصيت په ځان کې ومومي، وبې روزي او قوي يې کړي. دا خاصيت چې هر کله قوي کېږي د انسان تأثيرات په نورو باندې هم زياتېږي. د روانشناسانو يوه خبره دا ده چې دا ډول عاطفي حالت د انسان د شخصيت يوه برخه هم وي. دا خواص انسان باندې اثر لري او يو بېل شخصيت ورکوي.

بشردوستي خپل شاخصونه او ابعاد لري. له هغې جملې يو يې دا دی چې انسان په

چې هلته يې د واسطو مخنيوی کړی و او د لياقت په اساس يې هر چاته په کار ورکولو تمرکز کاوه.

بشردوستی اصولو ته په کتو سره ویلی شو چې هر کله ځينې ساختارونه د انسان په نفع ماتوو دا پخپله يوه فوق العاده نقطه ده، چې ګټوره او د بشردوستی عنصر بلل کېدلی شي او شخص پرې بشردوست ګڼل کېدلی شي. ج: د ژمنتيا په برخه کې د يو لوکس موټر عکس ته په کتو سره وايي دا هغه څه دي چې له هر تيره يې د وري ملت د وينو څاڅکي څڅېږي. دا د ملت مال دی او دوی پکې په ظالمانه ډول خپل کارونه کوي.

د بشردوستی له خوا منفي نښې

الف: د بشردوستی ارزښتونو ته په کتو سره ويل کېدی شي چې بشردوست په دغې مرکه کې ځينې مشخص توهينونه هم وکړل. مثلاً انسان ته د احترام په خاطر هغه بايد حيواناتو، توکو او هيڅ شيانو سره مقایسه نه شي. دی خپلو خبرو کې عبدالله عبدالله ته (ع) وايي (له ۰۶:۰۰ تر ۰۸:۳۳)، اشرف غني ته (غ). دا شان د پارلمان وکیلانو عکسونه چې ګوري بيا هم ځينې مشابهنه مطرح کوي. لکه دا وکیلان لکه (مجسمه) يا (لکه تيره) ناست دي (۰۱:۲۸). همدا رقم د فاسدو او بېکاره مسئولينو په برخه کې د برمک نوم اخلي.

دا کېدلی شي بشردوستانه هم معنا شي خو زه فکر کوم اخلاقي نورمونو ته په پاملرنې سره داسې نوم اخيستنه په داسې طنزي برنامه کې ښه نه وي. په هر حال، دا هم يو ټکی دی.

ب: بشردوست مذهبي نمايش ته هم کله کله ورځي. خو برداشت يې له ديني علمه همغه انساني منفعت او عدالت دی. دی خپل د غوښتنو د مهارولو لپاره وايي د اسلام اولو دورو ته ورځم په خيال کې او بيا ځان مهاروم. رولا غني د رئيس جمهور مېرمن چې په لبنان کې پيدا شوې، د لوړو زده کړو درلودونکې او اوسنۍ ښځينه سياستواله ده. طلوع نيوز ترې په يوې ۲۴ دقيقه-اي خبرونې (گفتګوی ويزه) کې ځينې پوښتنې کړي دي چې د ۲۰۱۷ کال اپريل ۲۲ کې خپره شوې، زه يې تحليلوم.

الف: د بشردوستی له خوا اصلي او مثبت ټکي

- مېرمن رولا غني له څېرې او خبرو

زښته نرم خوږه، مهربانه، عاطفي او زړخوړې ښکاري. کله چې خبرې کوي، د غږ د انداز او نرمۍ کچه کې په سختۍ معلومولی شو. هغه د خپلو خبرو په منځ کې د رسنيو او مطبوعاتو يو انتقاد وکړ او دا يې په دغسې لهجه وکړ چې د بشردوستی څرګند او عاطفي احساس ګڼل کېږي (۰۵۹:۱۰).

- له بلې خوا د خپلو ځوابونو په شروع کې يې د مورتوب، اولادونو، رنځ درلودنې او ضعف کلمې استعمال کړي. هغې ويل چې د افغانستان خلک يې لکه اولادونو غوندې دي او دا لکه د يوې مور د هغوی رنځونو ته کړېږي. کوبښن کوي چې دردونه يې ورته کم کړي.

- د رولا غني د خبرو ټوله روحیه د ژوند کولو، آرامتيا، عاطفې، مرستې او صداقت وه. هغې له پيله داسې خبرې کولې لکه خوږې درملنې غوندې.

- رولا په دې له مخکې پېژندل کېده چې د کابل ښار له ځينو ماشومانو سره يې چې د سړک په غاړه کار کوي مرستې کولې. هغې د ماشومانو د ژوند سختيو ته اشاره کوله او ويل يې چې څه خاص نه شي کولی خو کوم څه چې کولی شي هغه يې له مخکې پيل کړي دي.

- د يوې پوښتنې په ځواب کې چې له ملکه ثريا او حميرا سره ځان څنگه پرتله کوي، وويل: هغوی ملکې وې او زه د رئيس جمهور ښځه يم. هغوی د تل لپاره دا موقف درلود او زه د پنځو کلونو لپاره يم. دا هم د صداقت او ژمنتيا لپاره د خپل ځان محدودول او نورو انسانانو ته چې بايد ورسره رواني او کاري مرسته وشي چانس ورکول دي. هغې دا خپله ښېګڼه نه ګڼله چې حق لري تر ډېرې پورې په همدې موقف کې پاتې شي. برعکس دا يې د خلکو ميراث او صلاحيت وګڼه.

- د ژوند دوروستيو کلونو احساس چې زما لپاره سخت و هم پکې ليدل کېده. هغه په خپلو نورو مرکو کې هم د قدرت خبرې نه کوي او برعکس د ژوند د آرامو او بې تکليفه کلونو احساس لري.

د بشردوستی له خوا منفي ټکي

- رولا له خپل سن سره نژدې د ژوند پای د کلونو احساس لري. هغه ډېره ژوند ته اميدواره نه ده او دومره انرژي ځان کې نه وينې چې دې تکليفونو ته آماده اوسي.

- هغې د ځينو بشري ضد ستونزو د حل لپاره کوم څه خاص و نه ويل چې بايد يې ويلي وي. مثلاً د لوړې، بېکارۍ، تاوتریخوالي،

د بشردوستی په اصولو کې چې لکه نيکي، مهرباني، زړه سوي، همدردی، انعطاف او ارام برخورد شامل دي، د ټولو انسانانو په مقابل کې بايد په پام کې ونيولی شي. دا خاصيتونه خپله د تبعيض، تعصب، جنگونو، تاوتریخوالي او ... سره نه جوړېږي. د انسانانو هر رقم تفکيک کول د هر معيار په اساس چې وي ناسم کار دی. بشردوستان د نړۍ د انسانانو هغه عادت لرونکي دي چې هر انسان ورته د وجود يوه برخه ده.

نامنۍ، درناوي او ... د دې کلمو په هکله يې که څه خبرې کړې وای نو دا به د بشر دوستۍ د حس نښې وې. خو چې نه يې دي کړې دا يې په منفي ټکو کې حسابوو. که څه هم کېدلی شي د پوښتنو لپاره به يې نور ځوابونه هم درلودل چې د ژبې پخاطر يې نه ويل. د بشردوستۍ په اصولو کې چې لکه نيکي، مهرباني، زړه سوي، همدردی، انعطاف او ارام برخورد شامل دي، د ټولو انسانانو په مقابل کې بايد په پام کې ونيولی شي. دا خاصيتونه خپله د تبعيض، تعصب، جنگونو، تاوتریخوالي او ... سره نه جوړېږي. د انسانانو هر رقم تفکيک کول د هر معيار په اساس چې وي ناسم کار دی. بشردوستان د نړۍ د انسانانو هغه عادت لرونکي دي چې هر انسان ورته د وجود يوه برخه ده.

دې دوه سياستوالو خبرې او ځوابونه که څه هم کېدلی شي په غيرسياسي خپرونو کې وي، عمدا انتخاب شوې وي چې د بشردوستۍ مفاهيمو او عناصرو ته په کې اشارې او احساسات را وويستل شي. د دې ليکنې نتيجه دا ده چې دغو خبرو په لازمه کچه د بشردوستۍ محتوا درلوده. خو سره له دې چې خپل نواقص يې هم درلودل. په پای کې د افغانستان د سياستوالو او ټولو افرادو نه دا غوښتنه کوم چې د بشردوستۍ او عاطفې محتوا هڅکله او په هېڅ چلند کې هېر نه کړي.

حق صحت، درمان و سلامت در اسناد بین‌المللی

محمد اولیایی فرد

اولیه و ضروری و در اختیار داشتن این امکانات، عنصری مهم در تحقق حق بر سلامتی‌اند.

۲- حق بر سلامتی متضمن یک‌سری از آزادی‌هاست: در این مفهوم آزادی به این معناست که هیچ‌کس نباید بدون رضایت خود تحت انجام آزمایش‌ها یا معالجات طبی اجباری قرار گیرد. پیشرفت‌های علمی که در زمینه صحت و درمان و مسائل طبی صورت می‌گیرد، در کنار منافع و آن، می‌تواند آثاری منفی بر سلامتی انسان نیز داشته باشد؛ به‌ویژه آن‌گاه که انسان، موضوع انجام انواع آزمایش‌های بالینی برای ارزیابی میزان کارایی داروها و شیوه‌های درمانی جدید قرار می‌گیرد. هرگونه آزمایش و تحقیق طبی اجباری می‌بایست ممنوع شمرده شده و رضایت فرد در هر مورد باید از قبل اخذ شود. با استناد به ماده ۷ میثاق حقوق مدنی و سیاسی که اشاره داشته «هیچ‌کس نباید به شکنجه و رفتارها و مجازات ظالمانه و غیرانسانی محکوم شود، به ویژه این که هیچ فردی نباید بدون رضایت خود محکوم شود که تحت آزمایش علمی و طبی قرار گیرد»، می‌توان گفت که اقدامات یا آزمایش‌های طبی اجباری و تحمیلی به سان شکنجه یا دیگر

نیست. سالم بودن به فقدان بیماری دلالت دارد، اما حق بر سلامتی فراتر از صرف نبود بیماری است و دارای ابعاد مختلف جسمی، روانی و اجتماعی است؛ حقی است که مستلزم برخورداری از فرصت‌های برابر برای همه است تا بتوانند از امکانات، تسهیلات، خدمات و شرایط لازم برای تحقق این استاندارد برخوردار شوند. در واقع، سالم بودن فقط یک برداشت حداقلی از حق بر سلامتی است و «حق بر بهره‌مندی از عالی‌ترین استاندارد سلامتی»، مجموعه‌ای از پیش‌شرط‌ها و استلزامات را در بر دارد که لازمه تحقق آن هستند.

اول: مؤلفه‌های بنیادین حق بر سلامتی

به طور کلی در مورد حق بر سلامتی باید به چهار مؤلفه اساسی اشاره کرد.

۱- حق بر سلامتی، حقی فراگیر و عام الشمول است: هرگاه از سلامتی صحبت می‌شود، اولین و ابتدایی‌ترین مفهومی که از آن به ذهن متبادر می‌شود، دسترسی به مراقبت‌های صحتی و مراکز صحتی و درمانی است. بدون شک مراقبت‌های درمانی و صحتی

حقوق بشر مشتمل بر سلسله آزادی‌ها و حقوق انسانی مشروع، از جمله حقوق مدنی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است. اما تمام این حق‌های بشری به یک قاعده بنیادین به نام حق حیات انسان می‌رسند. در واقع، تمام حق‌ها و آزادی‌ها مقوم ذات حق بر حیات هستند. برخورداری از حداقل‌های صحتی، لازمه حیات و حیثیت ذاتی انسان به شمار می‌رود و عدم برخورداری از این حداقل‌ها به منزله انکار والاترین ارزش‌های انسانی است.

بنابراین، حق بر داشتن صحت، درمان و سلامتی را می‌توان حقی بنیادین قلمداد کرد. زیرا حق بنیادین در نظام حقوق بشر به حقی اطلاق می‌شود که برای تحقق و بهره‌مندی از سایر حق‌ها و آزادی‌ها ضرورت دارد. به همین جهت، از آن‌جا که بسیاری از حقوق و آزادی‌ها بدون برخورداری از سلامتی و صحت بی‌معنا خواهند بود، لذا حق صحت، درمان و سلامتی، حقی بنیادین محسوب می‌شود.

البته باید میان دو مفهوم «حق بر سلامتی» و «حق بر سالم بودن» تفکیک قائل شد. زیرا حق بر سلامتی به معنای حق بر سالم بودن

رفتارهای غیرانسانی، ظالمانه و تحقیرکننده به شمار می‌روند. در نتیجه واضح است که به نام پیشرفت علم و دانش طبی، نمی‌توان آموزه‌های بنیادین حقوق بشری هم‌چون حیات و سلامتی انسان را (که ریشه در حیثیت ذاتی او دارند)، نادیده گرفت.

۳- حق بر سلامت شامل استحقاقات فردی است: انسان حق دارد که در محیط و جامعه‌ای سالم و امن زندگی کند، چرا که برخورداری از محیط زندگی و اجتماع سالم، لازمه رشد و بالندگی انسان است. دولت‌ها موظف هستند تا حد امکان محیطی سالم را فراهم کنند تا شهروندان آن‌ها بتوانند در چنین محیطی، حیاتی همراه با سلامتی و رفاه داشته باشند. به بیان دیگر، دولت مکلف است برای تحقق صحت و سلامت همگانی سیستم صحیی برنامه‌ریزی شده، مؤثر و یکپارچه را در سطح ملی تأسیس نماید، البته این سیستم صحت همگانی باید به گونه‌ای استقرار یابد که همگان بتوانند از فرصت‌های برابر جهت بهره‌مندی از عالی‌ترین سطح سلامتی برخوردار باشند. از جمله این فرصت‌ها می‌توان به دسترسی به داروهای اساسی، خدمات و مراقبت‌های درمانی و صحیی اساسی، پیشگیری، درمان و کنترل بیماری‌ها اشاره کرد.

۴- رعایت اصل عدم تبعیض و انصاف در توزیع مناسب و عادلانه امکانات و خدمات صحتی: این امر نقش مهمی در نیل به استاندارد بالاتر سلامتی دارد. اصل منع تبعیض، از اصول بنیادین در نظام بین‌المللی حقوق بشر است و همان‌گونه که در ماده ۲ میثاق هم اشاره شده است، دولت‌های عضو باید حقوق مندرج در میثاق را بدون تبعیض از هر حیث برای همه تضمین کنند. در این میان برخی گروه‌ها مستحق رفتار ترجیحی نیز می‌باشند و نیازهای آن‌ها باید مورد توجه خاص قرار گیرد از جمله زنان، کودکان، افراد سال‌خورده و معلولان.

دوم: اسناد بین‌المللی حمایت از درمان و سلامت عمومی

سلامت و درمان به عنوان بنیادین‌ترین حق بشری، نخستین بار در منشور ملل متحد مورد توجه قرار گرفت و الزاماتی را برای دولت‌ها به منظور فراهم کردن سلامت در جامعه ایجاد کرد. اساسنامه سازمان صحت جهانی نیز به این موضوع پرداخته و تعریفی را از سلامت ارائه می‌دهد. پس از آن در اسناد بین‌المللی و منطقه‌ای متعددی اعم از خاص و عام و هم‌چنین چند اعلامیه، این حق به رسمیت شناخته شده است. از جمله اسناد بین‌المللی که تأکید زیادی بر مسأله صحت و سلامت داشته است، میثاق حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و نیز اعلامیه هزاره سوم توسعه است.

۱- منشور ملل متحد - سازمان صحت جهانی

اولین اشاره به مسئله صحت و سلامت عمومی در ماده ۵۵ منشور ملل متحد آمده است که طبق بند ب این ماده، دولت‌ها متعهد به ترویج راه‌حل‌هایی برای مشکلات مربوط به سلامت‌اند. اما سلامتی به عنوان یک حق بشری اولین بار در سال ۱۹۴۶ در اساسنامه سازمان جهانی صحت به رسمیت شناخته شد. در مقدمه اساسنامه سازمان صحت جهانی، سلامتی «رفاه کامل فیزیکی، روحی و اجتماعی و نه صرفاً عدم وجود هرگونه بیماری و ناتوانی» تعریف شده است و «بهره‌مندی از بالاترین استانداردهای سلامتی قابل دسترس، یکی از بنیادی‌ترین حقوق هر انسان بدون در نظر گرفتن تفاوت‌های نژادی، مذهبی، باورهای سیاسی یا شرایط اقتصادی و اجتماعی است.» هم‌چنین ماده یک آن نیز «تحقق عالی‌ترین سطح ممکن صحت برای همه افراد» را به عنوان رسالت اصلی سازمان معرفی می‌کند.

۲- اعلامیه جهانی حقوق بشر

ماده ۲۵ اعلامیه جهانی حقوق بشر نیز به حق برخورداری از سلامتی پرداخته است. طبق بند ۱ این ماده، هرکس حق بر تأمین زندگی شایسته از حیث خوراک، مسکن، مراقبت‌های طبی و خدمات اجتماعی را دارد؛ این ماده حق بر زندگی آبرومند را بیان می‌کند که یکی از لوازم زندگی شایسته و آبرومند تأمین نیازهای اولیه‌ای مثل سلامت است.

۳- میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

حق برخورداری از صحت و سلامت عمومی در ماده ۱۲ میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی نیز ذکر شده است؛ بر اساس این ماده، کشورهای طرف میثاق حق هرکس را به تمتع از بهترین حالت جسمی و روانی ممکن‌الحصول به رسمیت می‌شناسد و تدابیری که دولت‌ها باید برای استیفای کامل صحت و سلامت اتخاذ کنند، عبارت است از: انجام اقداماتی در برای توسعه سلامت کودکان و کاهش مرگ و میر آن‌ها، بهبود صحت محیط و صحت صنعتی، پیشگیری و معالجه و کنترل بیماری‌های همه‌گیر بومی، حرفه‌ای و سایر امراض و تأمین خدمات و مراقبت‌های طبی در مواقع بیماری.

۴- میثاق حقوق مدنی و سیاسی

میثاق حقوق مدنی و سیاسی نیز شامل مقرراتی است که بر صحت و سلامت عمومی تأثیر می‌گذارند. برای مثال، می‌توان حق

بر حیات، حق بر آزادی از شکنجه، حق بر آزادی و امنیت شخصی، حق بر رفتار انسانی با زندانیان، آزادی فکر، وجدان و مذهب و حق بر مطالبه، دریافت و انتقال اطلاعات را نام برد. این حقوق به افراد برای دستیابی به سلامت و برخورداری از این حق کمک می‌کند.

۵- کنوانسیون بین‌المللی رفع همه اشکال تبعیض نژادی

سند دیگری که باید در این رابطه بررسی شود، کنوانسیون بین‌المللی رفع همه اشکال تبعیض نژادی است که بر اصول عدم تبعیض و برابری موجود در میثاقین تأکید می‌کند. طبق ماده ۵ این کنوانسیون، دول عضو متعهدند تبعیضات نژادی را در هر شکل و صورتی ممنوع و ریشه‌کن سازند و حق هر فرد را به مساوات در برابر قانون و به ویژه در تمتع از حقوق برشمرده شده، بدون تمایز از لحاظ نژاد یا رنگ یا ملیت یا قومیت تضمین کند. بند ۴ این ماده به حق استفاده از صحت عمومی و مراقبت‌های طبی، بیمه‌های اجتماعی و خدمات اجتماعی اختصاص دارد.

۶- کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان

از اسناد بین‌المللی خاص می‌توان کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان را نام برد که در ماده ۱۱ خود، حق بر حفظ سلامتی و رعایت ایمنی در محیط کار از جمله حمایت از وظیفه تولید مثل را به رسمیت می‌شناسد. کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان، بارداری و تولید مثل را به عنوان یکی از ابعاد سلامت تلقی می‌کند و بر مراقبت زنان به هنگام بارداری و زایمان و توانمندسازی آنان برای اشتغال تأکید می‌کند و محتوای خاصی برای حق بر سلامت، براساس جلوگیری از تبعیض علیه زنان در زمینه مراقبت صحتی با تأکید بر خدمات مراقبت صحتی تنظیم خانواده، علاوه بر دسترسی برابر زنان به خدمات صحتی ارائه می‌دهد.

طبق پاراگراف دوم ماده ۱۲ این کنوانسیون، دولت‌ها متعهد به تضمین ارائه خدمات مناسب در ارتباط با بارداری، بستری شدن برای زایمان و دوران پس از زایمان و در موارد لزوم، در اختیار قراردادن خدمات رایگان و تغذیه کافی در دوران بارداری و شیردهی مادران هستند. علاوه بر این کنوانسیون محو تبعیض علیه زنان در سال ۱۹۹۹، توصیه‌نامه‌ای تحت عنوان زنان و سلامت را تصویب کرد. از نکات مهم این توصیه‌نامه می‌توان به ممنوعیت تبعیض علیه زنان در دسترسی به خدمات درمانی و صحتی، توجه خاص به نیازها و حقوق زنان، گروه‌های آسیب‌پذیر و محروم و زنان روستایی و تضمین دسترسی زنان به اطلاعات و آموزش

مربوط به سلامت جنسی و تولید مثل از سوی دولت اشاره کرد.

۷- کنوانسیون حقوق کودک

کنوانسیون حقوق کودک، در ماده ۲۴ خود، حق کودک را در برخورداری از بالاترین سطح استاندارد سلامت و تسهیلات لازم برای درمان بیماری و توان بخشی به رسمیت می شناسد. طبق این ماده، دولت ها باید روش های مناسب را در زمینه کاهش مرگ و میر نوزادان و کودکان و ارائه مشاوره طبی و مراقبت های صحی اولیه، مبارزه با بیماری ها و سوء تغذیه و تضمین مراقبت های قبل و پس از زایمان مادران اتخاذ کنند.

۸- کنوانسیون حقوق معلولان

ماده ۲۵ کنوانسیون حقوق معلولان مصوب ۲۰۰۶ نیز به موضوع سلامت اختصاص دارد. به موجب این ماده، دولت های عضو کنوانسیون حقوق معلولان برخورداری از عالی ترین استاندارد سلامتی را بدون تبعیض بر اساس معلولیت، به رسمیت می شناسند و باید برای معلولان خدماتی مانند خدماتی که برای افراد دیگر فراهم کرده اند، تدارک ببینند و با توجه به معلولیت شان، خدمات لازم را برای تشخیص اولیه و درمان و برای پیشگیری و به حداقل رساندن ناتوانی (معلولیت) بیشتر در میان کودکان و اشخاص مسن فراهم کنند و در تدارک خدمات به نواحی روستایی توجه خاص شود.

۹- کنوانسیون حمایت از حقوق کارگران مهاجر

کنوانسیون بین المللی حمایت از حقوق کارگران مهاجر و اعضای خانواده های شان مصوب قطعنامه شماره ۱۵۸/۴۵ مجمع عمومی در ۱۸ دسامبر ۱۹۹۰ است. مواد ۴۳، ۲۸ و ۴۵ این کنوانسیون به بیان مطالبی در رابطه با صحی و سلامت عمومی می پردازد. طبق ماده ۲۸، کارگران مهاجر و اعضای خانواده های شان حق بر دریافت مراقبت طبی که برای حفظ حیات یا جلوگیری از آسیب غیرقابل جبران به سلامت شان ضروری است را به گونه ای برابر با اتباع دولت مربوطه دارند و از ارائه این خدمات به دلیل بی نظمی کارگران در رابطه با اقامت یا استخدام نباید خودداری شود. مواد ۴۳ و ۴۵ به ترتیب دسترسی کارگران مهاجر و دسترسی اعضای خانواده کارگران مهاجر به خدمات اجتماعی و صحی به گونه ای برابر با اتباع دولت را مقرر می دارند.

۱۰- معاهدات حقوق بشر دوستانه بین المللی

معاهدات چهارگانه جینوا نیز از جمله معاهداتی اند که به مسئله صحی و سلامت پرداخته اند. معاهده اول جینوا در مورد بهبودی شرایط مجروحان و بیماران نیروهای مسلح در میدان جنگ است. طبق ماده ۲۲ معاهده سوم جینوا که به مداوای اسیران جنگی اختصاص دارد، اسرای جنگی فقط باید در مکان های مشخصی که ضامن صحت و سلامت آن ها باشد، نگهداری شوند. طبق ماده ۳۰ هر اردوگاه باید مجهز به درمانگاهی مناسب باشد که در آن به اندازه کافی به درمان و سلامت اسرای جنگی توجه شود. اسرای جنگی که از بیماری خطرناک رنج می برند یا شرایط شان به گونه ای است که نیازمند درمانی خاص مانند عمل جراحی یا مراقبت بیمارستانی اند، حتی اگر بخواهند آن ها را در آینده ای نزدیک به میهن خود بازگردانند باید در واحد طبی شهری یا نظامی که می تواند چنین درمانی را ارائه کند، بستری شود.

هم چنین نباید از این که آن ها برای معاینه، خود را به مراجع طبی نشان دهند، ممانعت به عمل آید. هزینه های درمان، از جمله هزینه های وسایلی که برای حفظ سلامت اسیران جنگی می شود، را باید دولت بازداشت کننده متقبل شود. بر اساس ماده ۳۱ باید حداقل یک بار در ماه از اسرای جنگی بازدید طبی به عمل آید. هدف از این بازدید نظارت بر وضعیت عمومی سلامتی، تغذیه و صحی اسیران و تشخیص بیماری های مسری و مقاربتی است. معاهده چهارم جینوا نیز در رابطه با حمایت از حقوق درمانی و صحی افراد غیرنظامی و بازداشت شدگان در زمان جنگ است.

۱۱- منشور اجتماعی اروپا

افزون بر اسنادی که مطرح شد، برخی اسناد منطقه ای نیز در زمینه درمان، صحی و سلامت عمومی وجود دارند، از جمله این اسناد، «منشور اجتماعی اروپا» است. این منشور، عبارت حق بر سلامت را به کار می برد و مقرر می دارد که دولت های عضو، متعهد به اتخاذ اقداماتی مناسب برای ارتقاء سلامت از طریق آموزش و مشاوره برای جلوگیری از بیماری های مسری و سایر بیماری ها و رفع اسباب بیماری تا حد ممکن هستند. منشور بر خلاف میثاق بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و اساسنامه سازمان صحی جهانی، تعریفی از سلامت ارائه نمی دهد. منشور حق برخورداری از صحت و سلامت را فراتر از حق بر مراقبت طبی می داند و بر اقدامات پیشگیرانه و آموزش برای پاسخ به مشکلات طبی و دیگر مشکلات مربوط به درمان و سلامت تأکید می کند.

خلاف رویکرد مضیق و محتاطانه منشور اروپایی، «منشور افریقایی حقوق بشر و مردم» مقرر می دارد که هر فردی حق برخورداری از بهترین وضعیت قابل حصول سلامت فیزیکی و روانی را دارد. منشور افریقایی یک تعهد کلی و یک تعهد خاص برای دولت های عضو در نظر می گیرد. تعهد کلی دولت ها، اتخاذ اقدامات ضروری برای حمایت از سلامت مردم و تعهد خاص شان، تضمین ارائه مراقبت طبی و درمان به هنگام بیماری افراد است و منشور بر اساسی بودن مراقبت طبی بدون محدود کردن تعهد کلی دولت ها، تأکید می کند.

۱۲- منشور افریقایی حقوق و رفاه کودک

از دیگر اسناد منطقه ای، می توان به «منشور افریقایی حقوق و رفاه کودک» اشاره کرد. این منشور که مصوب سال ۱۹۹۹ سازمان اتحاد افریقایی است، در ماده ۱۴ خود به بیان سلامت و خدمات صحی می پردازد. طبق این ماده، هر کودک حق بر برخورداری از عالی ترین حالت قابل حصول سلامت جسمی و روانی را دارد و دولت های عضو برای اجرای کامل این حق باید تدابیری اتخاذ کنند. از جمله این تدابیر عبارتند از: کاهش مرگ و میر نوزادان و کودکان، تدارک خدمات صحی برای کودکان و توجه به صحی و درمان مادران باردار و شیرده است.

۱۳- کنوانسیون امریکایی حقوق بشر

منشور سازمان دولت های امریکایی به طور خاص برخورداری از حق درمان و سلامت را به عنوان یک حق بشری بیان نمی کند بلکه حق رفاه مادی و شرایط سالم کاری را به کار می برد. پروتکل الحاقی به کنوانسیون امریکایی حقوق بشر در زمینه حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی سان سالوادر، به طور خاص در ماده ۱۰ خود، حق برخورداری از صحت و سلامت را مقرر می دارد. این پروتکل عبارتی شبیه دیباچه سازمان صحی جهانی به کار می برد. طبق این پروتکل، هر کس حق برخورداری از سلامت به معنی برخورداری از بالاترین سطح سلامت فیزیکی، روانی و اجتماعی را دارد. به نحو مشابه «اعلامیه امریکایی حقوق و تکالیف بشر» بر وجود و اهمیت درمان، صحت و سلامت عمومی تأکید می کند. اعلامیه مقرر می دارد که هر کس حق بر حمایت از سلامتی اش از طریق اقدامات صحی اجتماعی مرتبط با غذا، پوشاک، مسکن و مراقبت طبی در حد منابع جامعه را دارد. این اعلامیه بخشی از کنوانسیون امریکایی تلقی می شود.

روز جهانی آزادی...

انترنت باز و قابل دسترسی برای همه.

یک رویکرد جامع برای مدیریت شبکه‌های اینترنتی، یک امر بنیادی برای آزادی بیان از طریق آنلاین می‌باشد. حکومت و تمام نهادهای ذی‌علاقه، باید عمومیت شبکه‌های اینترنتی را مبنی بر اصول روم (اصول مبتنی بر حقوق بشر، اینترنت باز، قابل دسترسی و تحت مدیریت مشارکت همه)، مورد حمایت قرار دهند. اداره یونسکو، شاخص‌هایی دارد که مردم می‌توانند از آن برای ارزیابی چشم‌انداز ملی اینترنت و بهبودی‌های هدفمند پالیسی‌ها، استفاده نمایند. گزارش‌دهی عادلانه و مستقل می‌تواند در جهت مخالف فتنه‌انگیزی و نفرت عمل کند.

گزارش‌دهی حساس به منازعه، که افکار متفاوت را از منابع متفاوت مورد ملاحظه بگیرد و با طرف شدن با جهت‌های متفاوت از آله دست شدن جلوگیری نماید، می‌تواند در کاهش قطبی شدن (جامعه) نقش داشته باشد. جوامع تقسیم شده، می‌تواند که یک اثر بسیار منفی روی انتخابات صلح‌آمیز داشته باشد. روزنامه‌نگاری نیز می‌تواند که یک قدرت اصلاح و مصالحه قبل، در جریان و بعد از انتخابات به‌خصوص در حالات بعد از منازعه باشد.

شهروندان آگاهی که بتوانند منتقدانه فکر نمایند، می‌توانند در انتخابات صلح‌آمیز و مسالمت‌آمیز، نقش داشته باشند.

برنامه‌های آموزشی برای رأی‌دهندگان، نیز باید مشمول رویکردهای سواد اطلاعاتی و رسانه‌ای باشند. به هر اندازه که شهروندان بتوانند به تحلیل اطلاعات و معلومات به شیوه منتقدانه بپردازند، به همان اندازه کمتر معروض به شریک ساختن معلومات دروغ و کاذب خواهند بوده و می‌توانند منبع موثق اخبار را، شناسایی کنند. شهروندان به ظرفیت‌های نیاز دارند که بتوانند از آن بصورت آگاه و با معلومات در انتخاب خود آزادانه تصمیم بگیرند و آزادانه رأی بدهند.

رسانه‌ها می‌توانند در توسعه جوامع صلح‌آمیز همه‌شمول، و عادلانه نقش داشته باشند.

مقصد (تارگت) دهم و هدف شانزدهم اهداف توسعه پایدار برنامه انکشافی سازمان ملل متحد خواستار دسترسی مردم به اطلاعات و آزادی‌های بنیادی می‌باشد. این فراخوان می‌تواند توانایی‌های رسانه‌ها را برای ترویج مسالمت‌آمیز، عادلانه و همه‌شمول جوامع، حمایت کند. دو شاخص تحت تارگت دهم، هدف شانزدهم اهداف توسعه پایدار، مصونیت جانی و ضمانت‌های سیاسی و قانونی را برای دسترسی به معلومات، تضمین می‌کند.

داشته باشند تا هرچه بیشتر به سوی عالی‌ترین استاندارد قابل حصول سلامت جسم و روان گام بردارند. میثاق حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در بند ۱ ماده ۲ در خصوص ماهیت کلی تعهدات دولت‌های عضو مقرر می‌دارد «دولت‌های عضو میثاق متعهد می‌شوند که با سعی و اهتمام خود و از طریق همکاری و تعاون بین‌المللی به‌ویژه در زمینه‌های اقتصادی و فنی و با استفاده از حداکثر منابع موجود به منظور حصول تدریجی و اعمال کامل حقوق شناخته‌شده در این میثاق با کلیه وسایل مقتضی به خصوص با اقدامات قانون‌گذاری اقدام نمایند».

بنابراین به نظر می‌رسد که اگر دولتی به دلیل فقدان ابزار و منابع، در تحقق حق بر صحت و درمان ناتوان از تأمین عالی‌ترین استاندارد قابل حصول سلامت جسم و روان باشد، نمی‌توان او را مسئول دانست. با این وجود در حوزه حقوق بشر، پذیرش این توجیه با تردید همراه است؛ چرا که مطلق ناتوانی دولت نمی‌تواند مجوزی برای عدم اجابت تعهدات بین‌المللی حقوق بشری از جمله تعهدات ناشی از میثاق حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی باشد. در واقع اگر دولتی ادعا داشته باشد که به علت محدودیت یا فقدان منابع و امکانات، نتوانسته تعهدات ناشی از میثاق در زمینه تحقق حق بر صحت، درمان و سلامت را به صورت عالی‌ترین استاندارد قابل حصول سلامت، اجرا نماید، باید ثابت کند که کلیه تلاش‌های خود را به کار گرفته است، لیکن به دلیل محدودیت منابع، از اجرای کامل تعهدات بازمانده است.

منابع:

- ۱- کاتاریا و روساس، حقوق اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی، ترجمه اردشیر امیرارجمند.
- ۲- زمانی، سید قاسم، شبیه سازی درمانی و حق بر سلامتی در قلمرو حقوق بین‌الملل بشر.
- ۳- سادات‌اخوی، سیدعلی، پیش‌نویس پروتکل اختیاری میثاق حقوق اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی.
- ۴- شایگان، فریده، تقویت همکاری‌های بین‌المللی در زمینه حقوق بشر.
- ۵- قاری سیدفاطمی، سیدمحمد، حقوق بشر در جهان معاصر.
- ۶- جاوید احسان، قلمرو حق بر سلامتی در نظام بین‌الملل حقوق بشر.
- ۷- نیاورانی صابر، حق بر سلامتی در نظام بین‌الملل.
- ۸- دکتر عباسی محمود، الزامات حقوقی اسناد بین‌المللی در قبال صحت و سلامت عمومی.
- ۹- دهقانی غزاله، اسناد بین‌المللی حمایت از صحت و سلامت عمومی.
- ۱۰- رضایی راحله، الزامات حقوقی اسناد بین‌المللی در قبال صحت و سلامت عمومی.

۱۴- کنوانسیون حقوق بشر و زیست طبی شورای اروپا

کنوانسیون حقوق بشر و زیست طبی شورای اروپا، گام مهمی در جهت هماهنگی معیارهای اروپایی و بین‌المللی در حوزه زیست طبی برداشته است. به موجب ماده ۳ این کنوانسیون مساوات در دستیابی به مقررات صحت ضروری و منحصر به فرد است و بدین ترتیب تعریف می‌شود که «همه افراد باید برای نیازهای صحتی خود به منابع کافی دسترسی داشته باشند و این منابع باید با کیفیت مناسب و به طور یکسان در اختیار همگان باشد» مفاد این کنوانسیون به وسیله چهار پروتکل پیگیری می‌شود و هر ۵ سال یکبار مورد بازنگری قرار می‌گیرد. پروتکل تحقیقات زیست طبی به وسیله کمیته‌ای از وزرای پارلمان اروپا در جون ۲۰۰۴ در استراسبورگ تأیید شد و با رضایت چهار عضو به اجرا گذاشته شد. بر خلاف دستورالعمل‌های اخلاقی منطقه‌ای و بین‌المللی، کنوانسیون حقوق بشر و زیست طبی نوعی ابزار حقوقی است. مدعیانی که معتقدند حقوق آن‌ها پایمال شده ممکن است به این کنوانسیون متوسل شوند. کنوانسیون این صلاحیت را دارد که تعیین کند آیا کشورهای عضو الزامات کنوانسیون را نقض کرده اند یا خیر. بنابراین کنوانسیون حقوق بشر و زیست طبی بار حقوقی قابل توجهی دارد.

سوم: تعهدات دولت‌ها در گستره حق بر درمان، صحت و سلامت در نظام بین‌المللی حقوق بشر

حق بر صحت، درمان و سلامت به عنوان یکی از حقوق اقتصادی - اجتماعی بشر، به منزله حقی قلمداد می‌شود که تحقق آن ضرورتاً مستلزم مداخله دولت است. در این زمینه به طور کلی در نظام بین‌المللی حقوق بشر و به‌ویژه در خصوص حق بر سلامتی، سه دسته تعهد کلی برای دولت‌ها قابل شناسایی است. تعهد به رعایت، حمایت و اجرا تعهد به رعایت و احترام به حق بر سلامتی مستلزم اینست که دولت‌ها به طور مستقیم یا به طور غیرمستقیم از مداخله در بهرمندی از حق بر سلامتی اجتناب کنند. تعهد به حمایت، دولت را ملزم می‌کند که از بهرمندی از حق بر سلامت در برابر مداخلات و مزاحمت‌های طرفین ثالث حمایت به عمل آورد و در نهایت تعهد به اجرا در بردارنده طیف وسیعی از اقدامات قانونی، قضایی، مالی جهت اجرا و پیشبرد حق بر سلامت است.

با این حال تحقق حق بر صحت ضرورتاً به صورت تدریجی و با استفاده حداکثری از منابع در دسترس دولت‌ها صورت خواهد پذیرفت. دولت‌های عضو متعهدند که تلاش حداکثر

برای حقوق بشر بپاخیزید

ماهانامه حقوق بشر
سال هفدهم
شماره اول، حمل ۱۳۹۸
مقاله

د ماشوم پالنه او حقونه يې

سرمولف فیض الله فائیز

د کار موندنه او عواید یې لږ وي، نو په داسې شرایطو کې به د غریبو کورنیو اولادونه څنگه لور و زده کړو ته لار پیدا کړي او څنگه به د کورني اقتصاد او ژوند بڼه کولو چانس تر لاسه کړي.

د پوهانو په نظر د ماشومتوب لومړني پنځه کلونه د تهداب مثال لري، په دې عمر کې د ماشوم فکر او اخلاق د انسجام، پرمختګ او تکامل په حال کې وي، چې د لویانو لږ تېروتنې د ماشوم دغه تهداب نړوي، په دې مرحله کې باید د ماشوم جسمي او فکري ودې او د اخلاقو سموالي ته پوره پاملرنه وشي، له هر ډول تشدد، رتنې او بد چلند څخه په کلکه مخنیوی وشي، تر څو یې راتلونکې ژوند روښانه او په ټولنه کې مثبت رول ولوبولی شي.

له بده مرغه زموږ په ټولنه کې یو متل دی وايي (چې ډب نه وي ادب نه وي). نو ځکه تر هر څه د ماشومانو تهدید او تعذیب ډیر دی، مګر پوهانو ثابته کړې ده چې چیرته ډب دی هلته ادب نشته، ځکه که چیرته ماشوم په وړه خبره ورتل شي نو د جسمي او روحي پرمختګ

خلک نه ور باندې پوهیږي.

موږ او پلار د خپلو ماشومانو د روزلو، پاللو او لویولو مسئولیت پر غاړه لري خو په ډیرو کورنیو کې د اوږو بار ګرځیدلي دي، له یوې خوا ډیری کورنۍ غواړي تر بل چا یې اولادونه ډیر وي خو دې ته یې پام نه وي چې ایا کولی شي دا اولادونه په سمه توګه وروزي، د ښوونې او تعلیم په اړه یې فکر وکړي؟

په ډېره لوړه فیصدي ماشومان لیدل کیږي چې له خپل توان څخه ډیر پورته کارونه کوي، د خوړو او جامو له سخت کمښت سره مخامخ وي، له بله پلوه هغوی چې اقتصادي وضعه یې ښه وي خپل اولادونه خصوصي ښوونځیو ته استوي، د کورسونو ښه امکانات ورته برابروي، لوړ فیسونه ورکوي او لوړو زده کړو ته هم معلومه ده چې ډیری هغه زده کوونکي بریالي کیږي چې ښه تیاری یې نیولی وي او په پایله کې هغه زده کوونکي چې له غریبو کورنیو څخه دي که څه هم ښه استعدادونه ولري ناکام پاتې کیږي یا هغو پوهنځیو ته بریالي کیږي چې ډیر زده کوونکي یې نه خوښوي، ځکه په هغو برخو کې

نن ورځ په نړیواله کچه د ماشوم حقونو ته ډېره پاملرنه کیږي، حقونه یې معلوم دي او دولتونه او ټولنې دا د ځان لپاره لوی مسئولیت ګڼي چې ماشومانو ته پوره پاملرنه وکړي، میندې او پلرونه د ماشومانو سمه پالنه او روزنه لوی افتخار او لاس ته راوړنه ګڼي، د ماشوم په روزنه کې باید لومړنۍ موخې دا وي چې ماشوم ځان او خدای وپېژني، د ځان په اهمیت پوه شي، په معاصره ساینسي نړۍ او ټولنې او وخت له غوښتنو سره سم ځان عیار او ژوند وکړای شي، ښه فکر، عاطفه، صله رحمې، له هیواد سره مینه، په خپل ځان باور ولري او له جنایت، قتل، غلا او نورو ناوړه اعمالو څخه نفرت ولري.

د نن ورځې ماشومان د سبا ورځې لویان او د هیواد او ټولنې خدمتګاران دي، نو اړینه ده پوه شو چې خپل ماشومان په کوم ډول وروزو، څو د هیواد او د خلکو لپاره رښتیني خدمتګاران شي. زموږ په ټولنه کې په ځانګړې توګه په کلبو او باندو کې د ماشومانو حقونو او په سمه توګه روزلو ته ارزښت نه ورکول کیږي یا دا چې ډیری

مخه يې ډپ کيږي او دا به په اصل کې يوه لويه بې انصافي وي.

په ماشومانو باندې بيخايه چيغې وهل، سپکې سپورې ورته ويل، د ټولگيوالو او همزولو په وړاندې بې عزته کول، خبرې او نظر ته يې اهميت نه ورکول، سم او ښه کار يې نه تائيدول او ارزښت نه ورکول دا ټول ډير ناوړه چلندونه دي او بدې پايلې لري.

ماشوم ټول خوښونه، اخلاق او اداب له لويانو زده کوي او د ماشوم په راتلونکي باندې نېغ په نېغه تاثير کوي، په وړوکوالي کې ذهن خالي وي، چې هر څه اوږي يا ورته ويل کيږي او يا يې ويني هغه زده کوي او عملي کوي يې، نو که خدای ناخواسته که ناوړه او بد عمل ويني يا بدې خبرې اوږي هغه يې عادت گرځي او بيا به په لويوالي کې د دې عادتونو او خويو بدلول سخت او ستونزمن کار وي، نو مشرانو ته اړينه ده چې د ماشوم د راتلونکي د ښه والي او سمون په موخه خپلو کړو وړو او خبرو ته هم پاملرنه وکړي، که چيرته پلار سگريټ څکوي يا نسوار کوي، غلا کوي، بدې خبرې کوي، د هر چا غيبت کوي، د بل سپکاوی کوي، يا نور ناوړه کارونه، بيا به نو خپل اولاد ته څنگه د سمې لارې او ښو کړو وړو د کولو وېلى شي.

خو که چيرته ماشوم په داسې يوه ټولنه او شرايطو کې را لوی شي چې هلته په کشرانو شفقت او د مشرانو درناوی نه وي او يا هر څه د سوک او څپيرې په زور وي، مينه، محبت، زړسوی او صله رحمي نه وي، بيا به څنگه ماشوم عالي اخلاق له ځانه وښيي يا به داسې څه وکړي چې هغه دې د نیکو اخلاقو په چوکاټ کې وي، ځکه هغه چې څه ليدلي، اوريدلي او زده کړي هغه منفي کردارونه وو. د پښتو مشهور مثل دی (چې څه کړې هغه به رېبې، يا لکه غر هسې يې کړېږي).

کله خو د کورنۍ د مشرانو بد چلند ماشومان او تنکي ځوانان له کوره تېښتې ته اړباسې، چې ځينې بيا د قاچاق وړونکو او نورو مافيايي کړيو دام ته لورېږي او په پايله کې يې خپل ژوند او هم د نورو ژوند، سوکالي، ارامي، امنيت او کراري له خطر سره مخ وي، ځينې بيا په مخدره توکو روږدي شي او د ټولنې او کورنۍ لپاره د اوږو دروند بار او سر خوړی شي.

تيټ اقتصاد، بيسوادې او ناپوهي هغه عام عوامل دي چې ماشومان له کړاوونو او ستونزو سره مخامخوي.

له بل پلوه زموږ په هيواد کې ټولنيزې، سياسي، اقتصادي او امنيتي ستونزې دي چې د ماشومانو د حقونو د بریادۍ سبب گرځيدلي

دي.

ماشومان ښې ښوونې او روزنې ته اړتيا لري، مينې او محبت ته اړتيا لري، ښو جامو او د ژوندانه نورو توکو ته اړتيا لري، جسمي او روحي ودې او پرمختگ ته او سمو خوږو ته اړتيا لري، مگر په تاسف سره چې زموږ ډيری ماشومان ور څخه بې برخې دي.

ماشومان بايد توهين او تحقير نه شي او په شخصيت باندې يې لوبې و نه شي. ما په خپلو سترگو ليدلي، چې د دوو وروڼو زامن وو، د يوه پلار په ډير وخت مسافر و او هغه ماشوم چې پلار به يې په کور و، درس يې وايه او غټ سړی ورڅخه جوړ شو مگر هغه بل به ډير وخت توهينېده، ملنډې به يې ور باندې وهلې، په پايله کې له درس څخه د هغه زړه تور شو، جرأت يې له لاسه ورکړ او له ښوونځي او زده کړو څخه پاتې شو، غريبی او مزدوری يې په نصيب شوې.

ځکه نو ارواپوهان وايي (هغه ماشومان چې په وړوکتوب کې تحقير شوي، ډيرې سپکې سپورې ورته ويل شوي او د فکري او جسمي روغتيا حقوق يې تر پښو لاندې شوي وي، په لويوالي کې ورڅخه د لويوالي تمه نه شي کيدای). که څه هم اوس زموږ د ټولنې باسواده کورنۍ تر ډېره دې موضوع ته متوجه شوې دي، خو د نالوستو کورنيو ماشومان لا هم په تيارو کې د ناکام او مجبوريت شپې او ورځې تيروي. د ماشومانو اخلاقي، ښوونيزو او روزنيزو اړتياوو ته پاملرنه د هر چا دنده ده، چې ښه يې تربيه کړي او داسې ماشومان او ځوانان ټولنې ته وړاندې کړي څنگه چې د اسلام دين يې لارښوونه کوي.

د ماشوم په روزنه او پالنه کې مور او پلار، مشر ورور او مشره خور او په ټوله کې د کورنۍ ټول غړي د خپل توان په اندازه مسووليت لري، خو د مور مسووليت تر نورو زيات دی دا ځکه چې ماشوم تر ډيره وخته له مور سره وي يا دا چې له مور سره ډير وخت تيروي او له بلې خوا ماشومان هم د زړه راز تر ډيره له مور سره شريکوي.

ميندې ته پکار ده چې دغه لاندې څو ټکو ته ډېره پاملرنه وکړي، له شکه پرته چې ماشوم به يې ښه روزلی وي، د هغه شخصيت ته به يې ښه وده ورکړې وي، د دنيا او اخيرت لارې به يې ورته اسانه کړې وي او د روښانه راتلونکي او ارام او هوسا ژوند لار به يې ورته هواره کړې وي، چې هم به کورنۍ ته گټور وي، هم ټولنې او هيواد ته او په پايله کې به يې د الله تعالی رضا هم تر لاسه کړې وي.

که څه هم د ماشوم شخصيت طبعي هم وده کوي، خو بيا هم داسې لارې چارې شته چې د هغو په وسيله ميندې او پلرونه کولی شي د ماشوم شخصيت ور باندې لوړ کړي او په مثبت لوري يې برابر کړي.

په کور چې څه تېريږي يا مور او پلار او نور مشران څه کوي، پرماشومانو باندې نېغ په نېغه اغېزه کوي. نو فکر وکړئ د هغوی لپاره څه ډول بېلگه و اوسئ، په زده کړه، ادب، ښوونيزو اخلاقو، صبر او زغم، د مشرانو درناوی، له کشرانو سره نېکه روڼه او راشه درشه او داسې په گڼو موضوعگانو کې د هغه لپاره بايد بېلگه و اوسئ.

ماشوم چې له کوم ښه کار يا شي سره مينه لري په هغه کې ور سره مرسته کوئ، په هر کار او خبره کې يې مداخله مه کوئ او که يې کوئ هم، داسې وړ ته مه وياست چې و شرمېږه، تل يې هغه څه ته وهڅوئ چې د شخصيت په روزنه کې او پالنه کې يې رول لري، هغه ته د تجربو فرصتونه برابر کړئ، د کارونو ستاينه يې ډېر ښه رول لري، ځينې کارونه يې ستاسو په اند عادي او کم ارزښته ښکارېږي لکه د يوه شي رسمول ښه يا خراب، کور يا سم، يا د يوه شي جوړول او نور چې په هرحال اړينه ده تشويق شي، ځکه هر هغه څه چې ماشوم يې پخپله سرته رسوي ډېر ارزښت ور ته لري، ماشوم مو له نورو سره په داسې توگه مه پرتله کوئ چې گواکې فلاټی تر تا تکړه دی يا هوښيار دی يا دې تر نورو نمرې لږ دي.... او که په رښتيا هم همداسې وي، بيا نو ستونزه ځان ته معلومه کړئ او د حل لاره يې ولټوئ.

هيڅ وخت ماشوم مه غوړوئ او مه يې د ده له توانه پورته کار ته مجبوروئ، ډېر وخت ورته د هغه د ښو کارونو يا ښو ځانگړتياوو په اړه يادونه کوئ.

که د کومو خپلوانو کور ته ځئ او ماشوم مو هلته شوقي کوي او هغه مقررات چې تاسو ورته ټاکلي يا يې په اړه فکر کوئ چې داسم دي او هغه نه مراعاتوي، که څه هم د کور خاوند وايي چې پرېږدئ ماشوم دی چې هر څه کوي خپله خوښه يې ده، خو مور يا هر هغه څوک چې ورسره دی بايد داسې کړنو ته يې پرېږدي، ځکه دا يې عادت گرځي او پښتو مثل دی چې وايي (علت لوېږي خو عادت نه لوېږي). خو بيا يې هم غرور مه ماتوئ او دې ته يې مه مجبوروئ چې په هر وړه تېروتنه ښه وغواړي، ځکه ارواپوهان وايي چې د انسان شخصيت ته په کمه يا بده سترگه کتل، د هغه مثبت کارونه او وړتياوې هيڅ بلل او يا يې تقدير نه کول او يا

هم بېخايه او ډېر تهديدول د هغه د بې پروايۍ، سرزورۍ او نورو گټو ناسمو کړنو او عملونو سبب گرځي.

په خپلو ماشومانو کې د خلاقيت روحیه وروزی يا بې پياوړې کړی، په ماشومانو کې د خلاقيت روزل د هغوی په پرمختگ کې لوی رول لري. دې موضوع ته اوس د افغانستان د ښوونې او روزنې په ښوونیز نصاب کې هم ډیره پاملرنه شوې ده، زده کوونکي ته د لوست د ښې زده کړې په موخه انگېزه ورکول، مهارتونو ته وده ورکول او زده کوونکۍ خلاق او مبتکر روزل اوس د لوستونو مهم ټکي دي، ماشوم ته دا فکر ورکول چې کوم کار په څه ډول او په کوم کیفیت تر سره کړي ډېر مهم دي.

د خلاقيت ځينې عناصر فطري وي، ځينې په کسب او زده کړې سره تر لاسه کيږي او ځينې نور په چاپېرياليزو او ټولنيزو شرايطو پورې اړه لري.

خلاقيت يو قابليت دی چې هر انسان يې لري، مگر روزنې ته اړتيا لري، چې خپله اصلي بڼه غوره کړي، او خلاق انسان هغه ته ویلی شو چې پلټونکۍ او خلاق ذهن ولري، خلاقيت د انسان ذهني او فکري پنځونې دي، کورنۍ لومړنۍ ځای دی چې د ماشوم د خلاقيت په روزنه کې لوی او مهم رول لري، ځکه نو د کورنۍ مشرانو او ميندو او پلرونو ته پکار ده چې ډېره پاملرنه ورته وکړي او لازمه زمینه ورته برابره کړي.

خلاق ماشومان په ټوليزه توگه خوشحاله، شوخ او په لوبو کې ډېر ځيرک وي چې څنگه لوبه وکړي، هغه ماشومان چې د لوبو سره مينه لري نسبت تر هغو ماشومانو چې له لوبو سره علاقه نلري ډير خلاق وي.

د کسبو او نکلونو په وسيله دهغوی شخصيت وروزی، د کسو په وسيله ډېر اخلاقي ارزښتونه زده کوي، لکه زړورتوب، شهکاري، مينه او محبت، صله رحمې، ازادي، د حق پلويتوب، د ظالم او ظلم په وړاندې مبارزه، مرسته او همکاري او داسې نور گڼ شمېر ارزښتونه.

د شخصت تعريفونه د ډېرو عالمانو له خوا شوي دي خو د اروا پوهنې ځينې عالمان وايي: فردي توپيرونو يا هغو ځانگړنو ته ويل کيږي چې يو څوک له نورو بېلوي. نو لازمه ده چې خپل ماشومان داسې و روزو چې د لوړ او ښه شخصيت درلودونکي شي. همدارنگه کوښښ وکړو چې د ماشوم تخيل پياوړی کړو او د لوړ تخيل پياوړي کول ماشومانو ته د جالبو کيسو په ويلو سره ښه کېدای شي، کيسې ماشومان

د کتاب لوستلو ته هڅوي، غواړي ډېر ژر ليک لوست زده کړي، د ژبې په زده کړه کې ور سره مرسته کوي، کوښښ وکړي ماشومان مو د کتاب لوستلو سره مينه او علاقه پيدا کړي، د فلمونو او کارتونونو کتل يې د کتاب له لوستلو څخه لرې ساتي.

ټولې ميندې او پلرونه غواړي ماشومان يې ښه ادب ولري، خو ځينې پکې افراط او ځينې بې پروايي کوي، د ماشوم عمر او چاپېريالي شرايطو ته پام نه کوي، ځينې وختونه ميندې او پلرونه خپل ټول پام د کشر او وړوکي ماشوم خواته اړوي حال دا چې مشر ماشوم هم لا وړ دی، هغه هم مينې او پوره لارښوونې او لاسنيوي ته اړتيا لري، که داسې و نه شي نو مشر ماشوم به دلسره او نا اميده شي بيا به نو له ده څخه د هر ډول بې ادبۍ او غوسې د څرگندېدلو امکان وي.

د دې لپاره چې ماشومان مو ښه راتلونکي ولري، هر مور او پلار مکلف دی چې د ښوونځي له دورې څخه مخکې هم د خپلو اولادونو سالمه روزنه وکړي بيا ورته د زده کړو لپاره ښه او له خپل توان سره سمه زمینه برابره کړي.

د ماشومانو د روزنې لومړنۍ مکتب د مورغیره ده، د ماشوم ذهن او فکر له دې ځايه منظمه وده کوي، په دې دوره کې د ماشوم ذهن د سپين کاغذ په شان دی چې څه پکې وليکو هغه ور سره تر ډېره وخته پورې پاتې کيږي. له همدې امله بايد په دغه پړاو کې ميندې او پلرونه د خپلو ماشومانو کړو وړو ته پوره پاملرنه وکړي.

ماشومان په خپل طبيعت ډېر څه کوي، د مخنيوي لپاره يې جدي غبرگون مه ښکاره کوئ بلکې په ارامۍ ورته اړينې لارښوونې کوئ تر څو که کوم ناوړه عمل کوي له هغه څخه لاس واخلي. ماشومان ضد کولو ته اړ نه کړل شي ځکه تر لويينې دا عادت ور سره پاتې کيږي.

که ماشوم په دوامداره توگه بې ادبي وکړي په دې صورت کې کولی شئ لږ جدي شئ ور سره يې تشويق او لږ څه تنبيه کړئ، خو داسې نه چې ويې وهی يا يې ډېر تحقير او تهديد کړئ، هيڅ وخت بايد ماشوم د يواځيتوب احساس و نه کړي، ورته ويلای شئ، چې که دې دا کار وکړ فلاني ځای ته دي بيايم يا داشی درته اخلم او که دې ونه کړ بيا دې نه بيايم يا داشی درته نه اخلم، له شپږ اوو کلنو پورته ماشوم که لږ څه تهديد شي بده نده خو بيا هم وايو چې هسې نه سوتی ور پسې واخلي يا سوکان او لغتې ور ته برابرې کړئ، کولی شئ يوې بلې کوټې ته يې وليږئ، تلویزیون ور څخه

بند کړئ يا داسې نور.

ماشومان ډيری وخت له خپلو ميندو او پلرونو څخه پيروي کوي، هغوی چې خپلو خپلوانو، گاونډيانو او نورو سره په څه ډول چال چلن کوي، ماشومان يې هغه کار وينې، اوري يې، زده کوي يې او عملي کوي يې.

همدارنگه ځينې نور شيان هم د ماشومانو په اخلاقو باندې نيغ په نيغه تاثير کوي لکه: تلویزیون، کاتونونه، ښوونځی، ښوونکی او ټولگيوال، همزولي او گاونډيان او نور.

که چيرته ماشوم د تلویزیون غير اخلاقي خپرونې وينې او يا يې اوري او يا ځينې د جنگ جگړو او نور سريالونه گوري دا ټول ور باندې ناوړه اغيزه کوي.

ماشومان په رښتيا ويلو باندې عادت کړی، که چيرته درواغ وايي، تاسو يې په اړه فکر وکړئ او دروغ يې معلوم کړئ، بيا يې د درواغو په زيانونو پوه کړئ او که مکرر درواغ وايي جزا ورکړئ، د رښتيا ويلو په سبب يې تشويق کړئ، داسې فضا را منځ ته کړئ چې ماشوم مو درواغ و نه وايي.

ماشومان بايد له وړوکوالي څخه په اسلامي روحیه وروزل شي، په ځينو لومړنيو خو ضروري خبرو بايد پوه کړل شي، لکه د اسلام بناوې، د خدای تعالی پيژندل، د پيغمبر پيژندل او داسې نور، له بده مرغه په ډيرو نالوستو کورنيو کې ماشوم ته لومړی ښکښل ور زده کوي، که څه هم د خلکو دا عادت اوس کم شوی دی.

زموږ په ټولنه کې که څوک ماشوم له خانه سره جومات ته راولي او يا يوه بل ځای يا محفل ته نو د ډيرو خلکو تر پام بد ور ځي مگر که تاسو په نورو هيوادونو کې وگورئ هلته له ماشومانو سره کړه وړه بل شان دي، که په عربستان کې وگورئ، هلته په مسجد نبوي او مسجد حرم کې ډيرو خلکو وړه ماشومان تر لاس را نيولي وي او ځينو بيا په غير کې را اخيستي وي، او دومره ازادي يې ورکړې ده چې ماشومان د لمانځه په وخت کې د صفونو په منځ کې يوې او بلې خواته منډې را منډې وهي، مگر څوک ورته څه نه وايي، خو زموږ په ټولنه کې که کوم ماشوم په مسجد کې يوه خبره هم وکړه او يا يې له خانه سره وځنډل نو له سلام گرځولو سره سم تهديدېږي يا وهل کيږي.

ماشومانو ته د ساعت تيری اړين توکي واخلي خو داسې شيان نه چې د هغوی فکرونه منفي خواته بوځي. د طالبانو له حکومت څخه وروسته د حامد کرزي په دوره کې د پوهنې وزارت د تاليف او ترجمې رياست علمي او پاتې په مخ کې

روز جهانی آزادی مطبوعات ۲۰۱۹

سازمان یونسکو
برگردان: داکتر احمدعلی

رسانه برای مردم سالاری (دموکراسی):
ژورنالیسم و انتخابات در زمان اطلاعات کاذب
(شایعه‌پراکنی)

در مورد تصمیم‌گیری شهروندان در جریان
انتخابات باید واقعیت‌ها اطلاع‌رسانی شود، نه
سخنان کذب و دروغ!

انتشار اطلاعات کاذب در زمان انتخابات،
توانایی‌ها و استعدادهای روزنامه‌نگاری را پیچیده
و بغرنج (خدشه‌دار) می‌سازد. اطلاعات کاذب
و دروغی که توسط رسانه‌های اجتماعی و
پلتفرم‌های پیام‌های اجتماعی نشر می‌شوند،
برای متأثر نمودن رأی مردم مورد استفاده قرار
می‌گیرند. این کار کیفیت کار روزنامه‌نگاری را
که اصلاً مبنای آن ارائه معلومات قابل اطمینان
می‌باشد و همچنین می‌تواند افراد مقتدر و
قدرتمند را برای رعایت شفافیت مورد احتساب
قرار دهد، از بین می‌برد. شهروندان کشور باید
تصمیم‌خویش را بر مبنای منابع قابل تأیید و
قابل اطمینان معلومات، در داخل و خارج از مراکز
رأی‌دهی، اخذ نمایند.

نوآوری‌های فناوری و تکنالوژی باید در راه
رسیدن به یک انتخابات صلح‌آمیز، مورد استفاده
قرار گیرد. استفاده از هوش مصنوعی باید در زمان
انتخابات به‌ویژه در جریان انتخابات، هنگامی که
شهروندان به‌صورت وسیعی از پلتفرم‌های
رسانه‌های اجتماعی برای بحث‌ها و مناظره‌های
سیاسی استفاده می‌کنند، را باید به کار گرفت.
هوش مصنوعی را طوری باید مهار کرد که از آن

بتوان در حمایت نهادهای رسانه‌ای که می‌تواند در
انتخابات صلح‌آمیز نقش بازی کند، استفاده کرد.
این امر مشمول مقابله علیه محتوای احساسی
که به قیمت اطلاعات مبتنی بر واقعیت اولویت
بده شده بوده و همچنین مبارزه علیه برنامه‌های
کمپیوتری که مواد تبلیغاتی کاذب پخش می‌کنند
(با وجود آن که روزنامه‌نگارها و بررسی‌کنندگان
واقعیت‌ها، آن را کم‌ارزش جلوه می‌دهند) نیز
می‌باشد.

شفافیت و حق دسترسی به معلومات،
صداقت، درستی و جامع بودن انتخابات را حفاظت
و حمایت می‌کند.

انترنت و فناوری‌های دیجیتالی به نامزدان
انتخابات اجازه می‌دهد تا مستقیماً با رأی‌دهندگان
تماس برقرار نمایند. اما، برخی از فناوری‌های
دیجیتالی که از آن برای متأثر ساختن تصمیم
مردم استفاده می‌شوند، از بررسی‌ها، فرار می‌کنند.
مانند این که آ‌یا اعلانات و تبلیغات مطابق با قوانین
انتخابات می‌باشد یا خیر. بدون دسترسی مؤثر به
اطلاعات و شفافیت، صداقت و مشروعیت انتخابات
می‌تواند زیر سوال برود. بدین لحاظ، ما نیاز داریم
تا کمپنی‌های فناوری و حکومت باید بیشتر شفاف
باشند و برای این که یک انتخابات شفاف و عادلانه
تضمین شود، باید خود را ملزم به رعایت و احترام
طرزالعمل‌ها و قوانین انتخابات بدانند.
روزنامه‌نگارها باید قادر باشند تا بدون داشتن
خوف و هراس از حملات، فعالیت کنند.
گفتمان‌های خصومت‌آمیز و سیاسی که

بدنبال بی‌اعتبار ساختن روزنامه‌نگاری حرفه‌ای
و گزارش‌دهی خبرهای واقعی هستند، می‌توانند
اعتماد و اعتبار مردم را در مورد، تضعیف
نمایند. زمانی که یک شخصیت سیاسی از زبان
و لفاظی‌های ضد رسانه استفاده می‌کند، خطر
خشونت علیه روزنامه‌نگاران و همچنان تهدیدات
آنلاین نیز افزایش می‌یابد. بدین ملحوظ، ما نیاز
به یک واکنش (میکانیسم) فوری سیاسی و قانونی
داریم که به معافیت‌های جرمی علیه خبرنگاران،
رسیدگی نماید.

تعطیل و مسدود کردن فعالیت اینترنت،
دموکراسی را به سازش می‌گیرد.

در جریان انتخابات، برای شهروندان این امر
از ارزش حیاتی برخوردار است تا در بحث‌ها و
مناظره‌های سیاسی با در نظر داشت طرزالعمل و
قوانین انتخابات، سهم بگیرند و از معلومات دقیق
و تأیید شده برخوردار شوند. هرگاه فعالیت‌های
انترنت بخاطر، محدود ساختن دسترسی به
اطلاعات و همچنان کنترل روی این که چه باید
شنید و چه باید دید وضع گردد، حق شهروندان
به خاطر دسترسی به اطلاعات و آزادی بیان مورد
تعرض قرار می‌گیرد. اما، شایعات و بیهوده‌گویی‌ها
در شرایطی مسدود شدن فعالیت‌های اینترنت،
فیلتر نمودن غیر ضروری مواد، ممانعت و بسایت‌ها،
همه و همه که موجب نقض حق شهروندان برای
دسترسی، رسیدن و انتقال اطلاعات می‌گردد؛
می‌تواند کامیاب شوند.

ادامه در صفحه ۲۵

برای حقوق بشر بپاخیزید

ماهانامه حقوق بشر
سال هفدهم
شماره اول، حمل ۱۳۹۸

مقاله

ټولنگډوگريټوب د ټولنې پر ذهني وضعیت او بشري حقونو یو لنډ تمرکز

لیک: ضیا الحق شمس
څېړونکی او د پوهنتون استاد

سریزه

زما په گومان زموږ د ټولنې په هکله ډېری نتیجې د اټکلونو او لږ د څېړنو دي. پیلنۍ څېړنې چې د شلمې پېړۍ پوهانو خپلې ټولې لیکنې په همدې روحیه کړې دي، د افغان ټولنې د ټولنیز وضعیت په هکله یو خاص تړون دی.

له کهزاده را نیولې تر قاسم ریشیتیا او له الفت را شروع تر خلیلي او بهاؤالدين مجروح. دوی ټول په ځینو برداشتونو کې مشترک ول. د ځانځانۍ ښامار کیسه هم درسره ذهن کې تازه کړې، بیا د عبدالحی حبیبی تاریخ ته راشئ! دغه شان د ریشیتیا صیب په تاریخ کې ټولنیز وضعیت او د کهزاد د لیکنو جرئتمنده بنا پر دې ده چې دا ټولنه بل رقم ده.

یوه جالبه مسأله

مخکې له دې چې خپلې خبرې لږ څه مشخصې کړم د ټولنپوهنې کلاسیک منزل ته هم سر وربنکاره کوم. د فرانسې کلاسیک ټولنپوه امېل دورکیم چې د اثباتي ټولنپوهنې له بنسټ-اېښودونکو څخه هم و،

د ځان-وژنې مشهور اثر منځ ته راوړی. هغه د دغه کتاب لپاره ځانگړي مطالعات وکړل. څېړنه یې پراخه کړه او زیات شمېر ارقام او احصائیې یې را ټولې کړې. د اثباتي روش په مسیر دې گامونو د ځان-وژنې د کتاب په بڼه یوې نتیجې ته ځان ورساوه. هغه اعلام کړه چې ځینو فرمولونو او قواعدو ته یې لاسرسی موندلی: هر څومره چې ټولنیزوالی د ټولنې د عمومي وضعیت د دوام له معیار سره نښکته یا پورته شي ټولنه له ستونزو سره مخ کېږي. په بله وینا هر څومره چې د ټولنیز کېدو او وگړنیز کېدو کچه له خپل نورمال او ټولنغوښتي وضعیت واورې، ټولنه له کړاؤنو او بې-نورۍ سره مخ کېږي.

هغه وښوده چې د ځان-وژنې لاملونه یا په زیاتې ټولنیزېدنې کې دي، یا په نه ټولنیزېدنې یا وگړنیزېدنې کې. هر څومره چې د ټولنیزېدنې درجه زیاته شي نو خلک د نورو لپاره ځان وژني؛ هر څومره چې خلک له نورو بې اغېزو شي، ځان-وژنه کول ورته امکان موندلی شي. تر ټولو مهمه لاسته-راوړنه یې دا وه چې ده وشو کولی هغه پېښه چې تر ده مخکې تاریخ کې وگړنیزه

گڼل کېده، ټولنیزه ثابتې کړي. ده ثابتې کړه چې د ځان-وژنې اصلي لامل ټولنیز دی نه وگړنیز او یا نور څه. د ځینو معتدلو او قانوني وضعیتونو لاملېږندنه کې ټولنیز وضعیت مهم لامل دی. دا لامل نن په هېڅ وجه له پامه نه شي غورځول کېدی. ټولنه د څرگند او ځیر لامل په حیث په ټولو پېښو کې لاره لري او تعقیبېدلې شي.

د هغه د تحلیل له مخې، ډېره ټولنیزه تړل-کېدنه او ډېره خلاصېدنه دواړه د نه همغږۍ لامل گرځي. دا مفهومي چوکاټ په ذهن کې ساتو او د بشري حقونو وضعیت ته ورځو. پوښتنه دا ده چې د قوانینو ختنځای کوم دی؟ د همدغو حقونو د را پورته کېدو اصلي بڼه څه او له کومې ده؟ دا قوانین اصلا د ځینو پوهانو له نظره پر فطرت او واقعي غوښتنو ولاړ دي او د ځینو له نظره ټولنیز -تاریخي بشري ادراک یې اصلي منشأ ده. یعنې که دا حقوق چې موږ یې بشري حقونه بولو د انسان له منځه را وتلي وي، نو د تطبیق لپاره یې منځني او ذاتي لاملونه باید ولرو. که له ټولنو او تاریخي وضعیتونو را پورته شوي حقوق وي، نو مانا یې دا ده چې

ټولنيز وضعيتونه يې پر تطبيق او عملي کېدو اغېزې لري.

بشري حقونه له انساني واقعي اړتياؤ را پورته شوي او هره ټولنه چې خپل معتدل وضعیت کې وي نو د دغو حقونو د ساتلو امکان ورسره زيات وي. په بله وينا که حقونه له ټولنيز معتدل وضعيته منځ ته راغلي وي نو د تطبيق امکان يې لوړ دی. يا د عقلانيت کچه تر دې حده ورسېږي چې خپله گټه په دغه تعريف شوي انضباط کې ولټوي، نو هغه ټولنه کې بشري حقونه د خلکو په اجتماعي، عملي ژوند کې څرگندېږي.

افغان ټولنه او بشري حقونه

د اميل دورکيم نظريې ته په پام سره زمونږ ټولنه هم د خپل منځي تړون يوه خاصه بڼه لري. مونږ د يوې لپاره يوې وژنو، يعنې زمونږ د ټولنيزې بڼې کچه لوړه ده او زيات ټولنيز يو. وابستگي موزياته ده او سره کلک تړلي يو. دا تړون مونږ اړباسي چې خپله د ژوند نه کولو تنی کېکارو -

که ځان-وژنه له خپلې واقعي او دقيقې کوډ شوې مانا را وباسو او لږه يې پراخه کړو، نو هر هغه ځاني او نژدې حقونه چې زموږ د ځان او بدن او موقعيت وضعیت دی، هغو ته نه پاملرنه او د هغو په مقابل کې شته پېښو ته لومړيتوب ورکول، د ځان وژنې په مانا کې شاملېږي.

دلته ډېری کسانو د خپلو کورونو د غړو لپاره بشري قرباني ورکړي؛ ډېرو خپل ژوند له لاسه ورکړی؛ ډېرو مرگ او معيوب کېدنې، تهديد، بې-سواده پاتې کېدنې، خپل صحت خرابېدنې، جلد خرابېدنې، ولړې او زاړه لباس او زړو افکارو ته چې د ده لپاره د ده بشري حقونه ول، د نورو لپاره يې قرباني کړي دي.

لږ څه نورې پېښې هم درسره وگورئ: دښمنۍ کول، پالل يې؛ د خپلو ډلو او ټپلو لپاره درېدل، د هغوی په ځواک بندونه او خنډونه اړول او نړول، ټولنيز وجود موندل او په يوه خاص درېځ کې د ځينو بشري غوښتنو له حده زيات پرسول. په وروستيو لسيزو کې په ټوله نړۍ کې د غيردولتي هغو ډلو او بنسټونو مسأله په امنيت کې مطرح شوې چې د دولت د اقتدار وړې محلي نمونې دي. دا، يعنې هماغه اقتدار دی چې د ډېرې ټولنيزې بڼې له وجې شخص ته د دولت پر وړاندې د مقابلې فرصت ورکوي. پکار ده په داسې ټولنو کې د بشري حقونو د نه

تطبيقېدو لاملونه، سره له دې چې نور موارد هم دي، په ټولنيزې بڼې او ځانگړې ټولنيزې بڼې کې هم ولټوو. د دې لپاره چې په داسې ټولنه کې حقونه وساتل شي څه بايد وشي؟
بايدونه!

ځينو نظريه ورکوونکو په تېرو څو کلونو او څو لسيزو کې په تلوار او وارخطايۍ سره دا نسخې وړاندې کړې دي چې د شته وضعیت له درکه وروسته دي، په مقابل کې ورته کار وشي. مثلاً که دوی درک کړي وي چې افغانستان سنتي او مذهبي ټولنه ده، نو سم د لاسه يې تقابلي چاره د حل لار گڼلې او نامذهبي او مدرن وضعیت يې ننګولی او بدلون يې بدنامه کړی. زما په آند مخکني کونښنونه تر ډېره تقابلي دي او لږه گټوره حلاره ښودلې شي. دا دی، تاسو يې پس له دوه لسيزو گورئ چې هره ډله له خپلو باورونو سره د مقابلې ميدان ته راوتلي دي او په داسې حال کې چې افغانان له رواني اړخه د نه ماتېدنې او نه اوښتنې په قالب کې دي، دوی په بې-روبي محل کې بې-روبي اړيکو ته پرېښودل کېږي. طبيعي ده چې دا ټول چاپېريال او دا ټول ټولنيز وضعیت دومره سره تړلی او پېچلی امکان منځ ته راوړي، چې هلته د بشري حقونو د ماتېدنې تجربه زياته ممکنه وي. دا زياتې بېلگې درلودلې شي.

زما په گومان د دې ټولنې د وگړو باورونه او پېژندنې بايد راوسپړل شي. د دوی انسان پېژندنه وشي. دوی، نړۍ او د انسان د ژوند چاپېريال ته په کوم نظر گوري، دا بل ډول انسان-پوهنه ده. دا بحث چې انسان د افغانانو په ټولنيزو باورونو او ژوند کې څه دی؟ يوه مهمه مسأله ده او کولی شي را سپړل يې د هغو اصلي لاملونو په تشخيص کې مرسته وکړي چې د ټولنيزو اړيکو او درجاتو له ساتلو سره سره د انساني حقونو اصالت هم وساتل شي.

په پيل کې خو داسې ښکاري چې په اصل کې مذهب او عرف د دوی انسان پېژندنه کړې ده: مذهب يې ژبنيز اړخ دی او عرف يې واقعي او عملي اړخ. دلته چې په کوم څه استدلال کېږي، او بيا دا بيان، شرحه، استدلال، عقل او پوهه د څه لپاره کارول کېږي هغه يو خاص ټولنيز جوړښت او وضعیت دی، چې کولی شو په يوې پراخې معنا يې ټولنيز عرف وگڼو.

د افغانانو انسان پېژندنه له مذهبه استدلال او منطق اخلي او له عرفه عملي امکان او واقعيت. هغه څه چې کېږي هغه

تر ډېره عرف او د افغان انسان د ژوند واقعي ماهيت او تاريخي لېږد دی. هغه څه چې ښودل کېږي، ښکارېږي، منل کېږي او پرې استدلال کېږي هغه مذهبي روايات او معنوي سنتونه او آداب دي.

دا دوه اساسي عناصر سره گډ شوي او يوه خاصه انسان پېژندنه يې منځ ته راوړې. دا زښته ساده او ابتدايي د حل لار ده چې په اوږد مهال کې به د ځينې تغييراتو لامل شي خو په لنډمهاله کې ستونزې لاهم زياتوي: که د مذهب مخنيوی وشي او عرف ته بد وويل شي! همدا کار مونږ په تېرو کلونو کې کړی دی، چې دا يې پايلې دي. مونږ خلک هوښيار نه کړل چې له تاوتریخوالي، جگړې او قربانولو څخه لاس واخلي، مونږ يې پښې ور وتړلې او حال دا چې هغوی په لاسونو لا نور قتلونه وکړل.

نو اوس بشر په ارتباطاتو کې څوک دی؟ افغان ټولنه کې انسان په زياتو تعريفونو رانغاړل شوی دی. ځينې متلونه په دې هکله په مستقيمه بڼه ټولنيز اعتقاد بيانولی شي. انسان ضعيف دی! بنده بند دی! انسان خو له نسيانه اخيستل شوی! آخر يې مرگ او مړينه ده او انسان بايد ځان له انسانيته و نه باسي او ... دا هغه څه دي چې زيات د انسانو په هکله مطرح شوي تعريفونه دي. انسان په ارتباطاتو کې يو اړيکپال، ځواب ويونکی، مجازي، ... موجود دی. انسان د نورو په باورونو کې څوک دی؟ همغه انسان شناسي ده. انسان د نورو په باورونو کې هغه څوک دی چې لا هم سم نه دی پېژندل شوی. نړۍ يې له سلگونه ډوله گواښونو سره مخ کېږي او غوښتنه يې دا ده چې د دغو ستونزو نښه او ياد به پکې نه وي.

که پخپله د ټولنپوهنې درې مشهور قالبونه را واخلو او دا پوښتنې د دوی له فکره پکې ځواب کړو نو د کارکړنې لپاره نظر دا دی چې هر وگړی په ارتباطاتو کې د فعاليت درلودونکي هويت نښه ده. هر يو کس د اړيکو په شبکه کې يو منل شوی واقعيت دی چې شتون يې پر يو ډول کارکړنې دلالت کوي. ټولنه هغه کسان کسان گڼي، مني يې او د اړيکو پراخېدو ته يې اجازه ورکوي کوم چې له خپله ځانه اغېز وښيي. دا اغېز هم بايد په ټولنه کې وي او د ټولنې نور وگړي، او شته فضا او بنسټونه ترې متاثر شي. په متقابل سمبولیک چلند کې چې دا پوښتنه ځوابوو هر وگړی د غبرگېدنې او پاتې په ۳۶ مخ کې

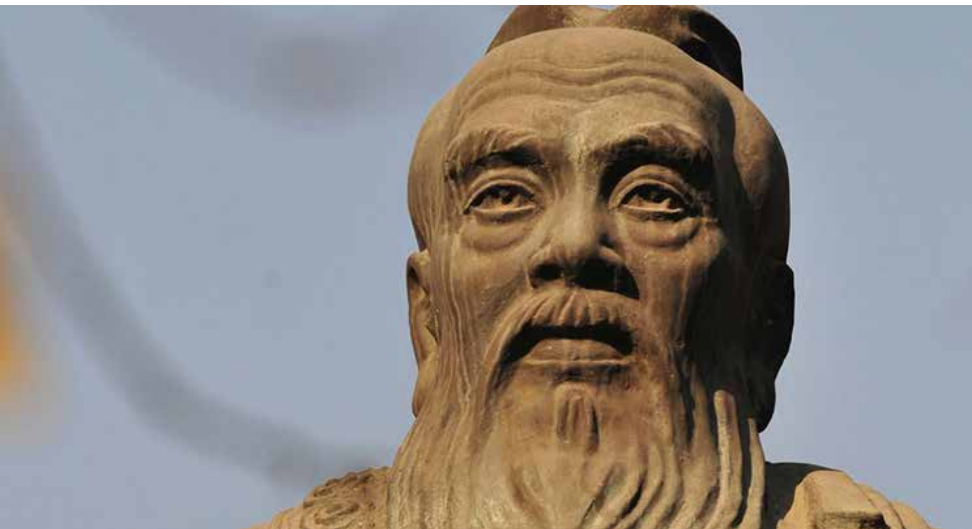

راه تکامل نظریه‌های حقوق بشر در ادبیات و گذر تاریخ-۶

کشور چین

از پرفسور اووه برینگ

اقتباس و تالیف: آراز م. فنی

فیلسوفانۀ کنفوسیوس از محیط اجتماعی، فرهنگی و طبیعی زمان خود اثر گرفته است. او در عصری از تاریخ چین می‌زیست که ساختار قدرت مرکزی ضعیف بود. دولت‌های دست‌نشانده به گونه‌ای خودمختار بودند و هر کدام به شیوه خود حکومت می‌کردند.

کنفوسیوس به تجربه دریافت که یک کار تغییرطلبانه در یک محیط بی‌ثبات و ناامن امکان‌پذیر نیست. ایجاد یک ثبات نسبی و امکان پیش‌بینی حوادث آن موردی بود که کنفوسیوس خواستار ایجادش بود. او در مخالفت با آشوب فزاینده موجود بود که شاگردان خود را تعلیم می‌داد و بر مسئولیت‌هایی تأکید می‌کرد که به طور طبیعی می‌تواند مناسبات انسانی میان رعیت و دولت و حتا میان اعضای یک خانواده را تنظیم کند.

بنا به تجربیات کنفوسیوس، زمانی آشوب/ناامنی به وجود می‌آید که قوانینی وجود نداشته باشد و یا اجرا نشود. او می‌گوید: آنگاه که مسئولین نتوانند بعنوان مسئول رفتار کنند و وظایف افراد در جامعه مشخص نباشد، سنگ روی سنگ نخواهد ماند. کنفوسیوس تأکید می‌کرد که: «بگذارید شهریار، شهریار باشد و وزیر، وزیر. بگذارید پدر پدر باشد و پسر، پسر» بدین ترتیب، تأکید می‌کرد که اولین گام بسوی دگرگون کردن جهان آشفتۀ این است که هر کسی را بر آن داریم که موقعیت و جایگاه خاص خود را بشناسد و وظایف خود را انجام دهد.

ورود به این پروسه بد نیست نگاهی کوتاه به روند تکامل اندیشه در چین باستان و تکامل عقایدی که با کنفوسیوس شروع می‌شود داشته باشیم. توجه داشته باشیم که بررسی از این مرحله از تاریخ چین هم‌زمان است با شکل گرفتن اولین دموکراسی‌ها، آن‌هم دموکراسی مستقیم در یونان باستان.

کنفوسیوس:

کنفوسیوس اولین فیلسوف چینی بود که یک سامان گسترده و جامعی در فلسفه و تفکر انسانی بنیاد نهاد. این فلسفه به طور عموم؛ عادات، عقاید و زندگی مردمی که قرن‌های پیشین از آن پیروی می‌کردند ساختار جدیدی داده و متکامل کرد. چین پیش از کنفوسیوس گنجینه‌های ادبی و تاریخی بسیار داشت، ولی به علت وجود فیودال‌های کوچک پراکنده که در ظاهر میان آن‌ها پیوندی نبود؛ کنفوسیوس توانست هرآنچه را که مردم، فرزندان و شهریاران کهن زندگی کرده بودند؛ به صورت بی‌نظیر گرد آورده و سپس بر روی این میراث، یک نظام بزرگ فلسفه همه‌گیر بنیاد نهاده و با این دستاورد یکی از اندیشمندان بزرگ سراسر تاریخ شود. تفکر و کارکرد این اندیشمند بزرگ در سه هدف متمرکز شده بود: خدمت به حکومت، آموزش جوانان، و گزارش فرهنگ چینی برای آیندگان.

کنفوسیوس دولتمرد

طبیعی است که آثار، اندیشه‌ها و نظریات

کشور چین نمونه گویایی از تغییر و تحولات فرهنگی ادواری است که به دلیل جمعیت، موقعیت و حجم جغرافیایی و قدمت خود کمتر کشوری نظیر آن را پیموده است. اگرچه تحولات فرهنگی جوامع سیاسی و فرهنگی همیشه استثنایی است و هیچ‌کدام شبیه آن دیگری نیست؛ از یک طرف تکامل فرهنگی به تکامل تکنیک و تمدن مادی بسیار گسترده‌ای منجر شد و از طرف دیگر تمدن و ساختارهای مادی به ساختارهای اندیشه انسانی بعد جدیدی دادند. به صراحت می‌توان گفت که علی‌رغم این‌که من در طول چهار سال اخیر تکامل حرکت‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی چین را از نزدیک دنبال کرده‌ام، ولی دانش خود را برای یک جمع‌بست از شرایط موجود در چین بسیار محدود و کم می‌بینم.

تبدیل چین به اقتصاد دوم جهان و رقابت این کشور با اقتصاد اول جهان، یعنی ایالات متحده و امکان پیش‌افتادن، اتفاقی نبوده است. ساختارهای اداری و فکری از چین باستان به تکامل سیستم‌های اداری و فکری پیچیده‌ای انجامیده که امکانات فراوانی به یک تمدن برتر جهانی را میسر ساخته است. قدرت انسانی، تکنیکی و پیچیدگی زندگی فرهنگی و سیاسی در چین انسان را همان اندازه بهت زده می‌کند که اگر با چشمانی باز و فکری پر از تجربه در مقابل تاریخ تمدن انسانی بایستیم و خود را در مقابل آن بهت‌زده و حیران احساس کنیم. برای

در این بررسی درباره پیچیدگی یا ساده بودن نقش‌های اجتماعی و هویت‌های سیاسی در چین باستان نمی‌توان نظری داد، ولی چگونگی تکامل هویت افراد در گذر تاریخ از سئوال‌های بسیار مهمی است که بررسی تکامل آن‌ها می‌تواند در روشن شدن تکامل فرهنگی مهم باشد.

هماهنگی بزرگ

والاترین آرمان کنفوسیوس بنیاد یک حکومت جهانی بود که او آن را (هماهنگی بزرگ) می‌خواند. در این پروسه، اولین پله پیشرفت اجتماعی به صورت یک جهان بی‌نظم آشکار می‌شود، پله دوم به شکل یک جهان که توأم است با «آرامش کوچک» و یا نزدیک شدن به صلحی که در آن همه امیرنشین‌ها از یک نظم نسبی برخوردار می‌شوند توأم خواهد بود. پله سوم هماهنگی بزرگ ساده و دل‌پذیری است که وصفش این چنین است:

«آن گاه که دائو «راه» بزرگ را هموار می‌کرد، روح بهروزی همگانی جهان را سرشار کرده بود. مردان مستعد و باهنر به مقام‌های مسئول برگزیده می‌شدند، بر صمیمیت تکیه می‌شد و (تخم) برادری کاشته می‌شد. از این رو، مردم فقط والدین خود را دوست نمی‌داشتند و تنها پسران خود را پسر نمی‌دانستند. از سال خوردگان تا گاه مرگ پرستاری می‌کردند، برای نیرومندان کار و برای جوانان اسباب زیست فراهم بود. با بیوگان مهربانی و همدردی می‌شد. از یتیمان و بی‌فرزندان و هم از آن‌های که بیماری ناتوان شان کرده بود پرستاری می‌کردند، از این که چیزی بیهوده این جا و آن جا ریخته باشد بیزار بودند، اما آن‌ها را برای استفاده خود انبار نمی‌کردند، و از این اندیشه که نیروی شان به طور کامل به کار گرفته نمی‌شد بیزار بودند، با این همه آن را به سود خود به کار نمی‌بردند، مقاصد خودپرستانه پای‌مال می‌شد و مجال رشد نمی‌یافت. از رازنان و دزدان و خیانتکاران دیگر خبری نبود، چنان که در بیرون از خانه هر کسی بدون بیم از هرگونه آزاری، آژانده حرکت می‌کرد. این عصر، عصرهماهنگی بزرگ بود.»

واقع‌بینی کنفوسیوس در امر حکومت

خیلی از چین‌شناسان معتقدند که علی‌رغم آرمان‌های ایده‌آلیستی، کنفوسیوس ایده‌آلیست محض نبود، بلکه تصویری آرمان‌گرایانه توأم با واقع‌بینی از قسمی از جامعه انسانی به دست داد تا شهروندان برای (رسیدن) به آن بکوشند. مهم‌تر از آن ساختاری تقریباً واقع‌بینانه هم برای زندگی خود طرح ریخت. برای مثال موقعی که زه گونگ، شاگرد محبوبش از او درباره بنیادهای حکومت نیک پرسید، او به صورتی واقع‌بینانه سه چیز مطرح کرد، یکی وجود فراوانی خوراک، دوم سپاه/امنیت و سوم مردم. کنفوسیوس از این

سه مورد اعتماد مردم را بزرگ‌تر می‌دانست، چه بدون آن «حکومتی در کار نخواهد بود.» همو در جای دیگری گفته است:

امیر نگران نداشتن ثروت نباشد، بلکه نگرانی در توزیع عادلانه آن مهم است. نگران فقر نباشد، نگران ناامنی بودن مهم‌تر است. ثروت که عادلانه توزیع نشود، فقری در کار نخواهد بود؛ امنیت و هماهنگی که باشد، شکایتی از فقر نخواهد بود؛ رضایت که باشد، شورش بی‌نخواهد شد. (لازم به یادآوری می‌دانم که من نثرهای موجود را به زبان روز ترجمه کردم و گرنه خواندن متن‌ها سنگین و یا نامفهوم می‌شدند).

ادبیات کتبی چین بیش از چهار هزار سال سابقه دارد. قدمتی که در سایر فرهنگ‌های باستان نمی‌توان یافت. در روی ظروف سفالی علایم و نشانه‌های حرفی و تصویری پنج هزارساله مانند، کوه، رودخانه، تور ماهیگیری و یا جای پای انسان و غیره کشف شده است. الفبای کنونی چین حدود ۹۵۰۰ حرف و نشانه و تصویر دارد. به نظر شرق‌شناسان، چینی‌ها دو هزار سال قبل از میلاد دارای خط و هنر صحافی کتاب بودند.

از قرن‌های قبل از میلاد، حدود ۳۷۷۶ کتاب به جا مانده که در کتابخانه‌ها و موزه‌ها نگهداری می‌شوند. به ادعای محققان، چینی‌ها ۱۲۰۰ سال قبل از میلاد، دارای ادبیات فولکلوریک رئالیستی بودند. به ادعای روشنفکران ملی‌گرای چینی، مأمورین و بازرسان و جاسوسان درباری، اشعار و ترانه‌های عامیانه را جمع می‌کردند تا با درد و رنج مردم آشنا شوند.

بعضی تاریخ دانان حتی سابقه ادبیات و یا دست‌نوشته‌ها را قدیمی‌تر ارزیابی می‌کنند. آن‌ها بر این باورند که چینی‌ها ۱۱ قرن قبل از میلاد از استخوان و یا اسکلت لاک‌پشت برای نوشتن استفاده می‌کردند. قدیمی‌ترین کتاب شعر چینی، گلچینی است که از قرن دهم پیش از میلاد به جا مانده است. ادبیات ابتدایی چین شامل، آواز و سرودهای مذهبی، قصه‌های اسطوره‌ای، وردهای دفع‌جن‌زدگی، احضار ارواح مردگان، حل معماهای سرگرم‌کننده، فالگیری، غیب‌گویی، وقایع‌نگاری و غیره بود.

شعر، مهم‌ترین ژانر ادبیات چین باستان بود، که در آن تجربیات طبیعی، خاطرات تاریخی، آداب و رسوم اسطوره‌ای منعکس می‌شد و یا مورد بحث قرار می‌گرفت. ادبیات چین همیشه اجتماعی و سیاسی بوده است. مطالعه ادبیات، بخشی از آموزش و تربیت مردم بود. ادبیات همیشه نشاندهنده و بیان‌کننده احساسات، درد و رنج زیردستان در برابر حاکمان بود.

جمع‌بست حقوق بشر در چین باستان

علی‌رغم تعالیمی که به بزرگداشت احساسات و پاسداشت عواطف لطیف انسانی در این دوره

تأکید داشت؛ آموزش‌های کنفوسیوس بیش از هر چیزی روی رابطه فرد و حکومت دور می‌زد. اطاعت، اطاعت و بازهم اطاعت از شاهان و مقامات نظامی و اداری مهم‌ترین پیام کنفوسیوس به مردم بود. نظم و پیروی از نظم شرط اصلی یک زندگی اجتماعی امن بود. شورش و مخالفت با حکومت/نظم جامعه مذموم شمرده می‌شد و حتما مجازات‌های خود را داشت.

درباره حقوق زنان نظریات کنفوسیوس و تفکر اجتماعی موجود در چین فرقی با سایر تمدن‌های هم‌عصر چون مصر، ایران، هندوستان و... نداشت. شاید موقعیت زنان در چین حتی بدتر از سایر امپراطوری‌های آن زمان بود. در نوشته‌های کنفوسیوس و بزرگان ادبی و فکری پیش از آن‌ها عدم حضور زنان بصورت شدید احساس می‌شود. الگوها و ملاک‌هایی که توسط مردان و جامعه برای زنان تدارک دیده شده بود نشان از آن می‌داد. زن بصورت یک ابزار در اختیار مرد و جامعه بود. مجبور کردن دختر بچه‌ها به پوشیدن کفش‌های چوبی برای حفظ آن ایده‌آل زیبایی که برای پاهای زن در نظر بود، مثال بارزی است.

جامعه چین جامعه‌ای پدر یا مردسالار بود. حکومت‌ها توسط مردان اداره می‌شدند و در اداره ارتش، دربار و یا امور کشوری زنان نقشی نداشتند. اووه برینگ در کتاب خود اشاره‌ای به نقش زنان در اداره کشور یا فیودال‌های کوچک نداشته و خود من نیز در این مورد فرصت مطالعه ویژه‌ای را نداشتم که ببینم آیا زنانی در رأس امور سیاسی بودند یا نه. بدین ترتیب در هیچ‌یک از نوشته‌ها یا تعالیم کنفوسیوس مقام مشخصی به زن داده نشده و هر گاه که از انسان و یا فرد صحبت می‌شد، منظور مردان بودند.

تاثوئیسم و راه جدید زندگی:

حدوداً دوپست سال بعد از مرگ کنفوسیوس تفکر جدیدی که با عنوان تاوئیسم مشهور شده است شکل گرفت. تاو به معنی راه زندگی. این آیین حق انتخاب راه را یکی از اساسی‌ترین شیوه‌های زندگی در نظر می‌گیرد. بدین رو این آیین در مقابل آن اندیشه‌های کنفوسیوس که فرد را به پیروی و اطاعت از ساختار/سنت سیاسی و اجتماعی دعوت می‌کرد قرار گرفت. اگر شورش و مخالفت با حکومت و اطاعت از ساختار سیاسی و سنت‌ها در تفکر کنفوسیوس مذموم شمرده می‌شد؛ تاوئیسم به طور مشخص در تقابل با این فکر قرار گرفت. امکان/حق انتخاب راه زندگی؛ با نظریات کنفوسیوس و هر آنچه که به عنوان ثبات، امنیت و اطاعت از بزرگان توجیه می‌شد در تضاد قرار داشت.

بعد از این دوره نخست وزیر ایالات کوئین نظریه جدیدی را تکمیل کرد که به قانونگرایی ادامه در صفحه ۴۴

برای حقوق بشر بپاخیزید

ماهنامه حقوق بشر
سال هفدهم
شماره اول، حمل ۱۳۹۸
مقاله

د بنځو د سياسي حقونو ژمنليک ۱۹۵۳ د مارچ ۳۱ مه

د اجرا وړ: ۱۹۵۴ د جولای ۷ مه

د قرارداد لوري

د بنځو او نرو د برابرې حقونو د تطبيق په هيله چې د ملگرو ملتونو په منشور (فرمان) کې ذکر شوي، د دې په درک سره چې هر کس حق لري د خپل هيواد په حکومت کې مستقيم، يا غير مستقيم؛ د نماينده گانو د ټاکلو له لارې، برخه واخلې او حق لري، چې په مساوي ډول په خپل هيواد کې عامه خدمتونو ته لاسرسی ولري، او د ملگرو ملتونو د منشور او د بشر حقونو د نړيوالې اعلاميې پر بنسټ د سياسي حقونو د امتياز ترلاسه کولو په برخه کې د بنځو او نرانو د مقام د برابرۍ په هيله.

پر همدې بنسټ هوکړه کېږي چې له دې وروسته لاندې موارد د پلي کېدو وړ دي:

لومړۍ ماده:

بنځې بايد له تبعيض پرته په مساوي ډول له نرانو سره په ټولو ټاکنو کې برخه واخلې او د رايې وړ کولو حق ولري.

دويمه ماده:

پر شرايطو برابرې بنځې په ټولو ټاکنو کې د چوکۍ د ترلاسه کولو لپاره چې د ټاکنو له لارې ټاکل کېږي او د داخلي قانون پر مټ تنظيمېږي،

له نرانو سره په مساوي توگه له تبعيض پرته حق ولري.

درېيمه ماده:

بنځې بايد حق ولري چې د عامه خدمتونو په دفترونو کې دنده ترسره کړي او په ټولو عامه دندو کې چې د قانون په رڼا کې وضعه شوې دي، له تبعيض پرته له نرانو سره په مساوي توگه اوږه په اوږه وي.

څلورمه ماده:

۱- دا ژمنليک د ملگرو ملتونو د ټولو غړيو له خوا او همدا راز د نورو ټولو دولتونو له خوا چې د عمومي غونډې له خوا رابلل شوي وي، د لاسليک لپاره خلاص دی. ۲- دا ژمنليک بايد تائيد او تصديق شي او تاييدوونکي وسائل د ملگرو ملتونو د سرمشري له خوا د هغه په دفتر کې وساتل شي.

پنځمه ماده:

۱- دا ژمنليک د ټولو هغو دولتونو لپاره خلاص دی، چې ورته مراجعه کوي او د څلورمې مادې په لومړي پاراگراف کې ورته اشاره شوي. ۲- ژمنليک ته لاسرسی به د ملگرو ملتونو سرمشري ته د يو سند د سپارلو له لارې د پلي

کېدو وړ وي.

شپږمه ماده:

۱- دا ژمنليک د شپږم تائيدیه سند له نېټې، نوي ورځې وروسته، چې امانت ايښودل شوی، د اجرا وړ دی.

۲- هر دولت چې ژمنليک د شپږم سند له امانت ايښودلو وروسته تائيدوي، ژمنليک په نويمه ورځ، د کتبي سند له وړاندې کولو وروسته، د داسې يو دولت له خوا د پلي کېدو وړ گرځېدلای شي.

اوومه ماده:

په هغه صورت کې چې هر يو له دولتونو څخه، چې د لاسليک پر مهال د دې ژمنليک د موادو اړوند شرايط او ملاحظې وړاندې کوي، سرمشري هغه ملاحظې ټولو دولتونو ته چې د قرارداد اړخ وي، ليري او وروسته هغه دولتونه چې د دې وړاندیز شويو شرايطو او ملاحظو مخالف وي، د ۹۰ ورځو په موده کې موضوع د ملگرو ملتونو سرمشري ته ليري او دا لېږل شوې شرطيه (يا په هغه نېټه چې هغه د ميثاق يا ژمنليک لوری کېږي) او سرمشري ته يې يادونه کوي چې پاتې په ۴۲ مخ کې

گاه‌شمار مبارزات و دستاوردهای حقوقی زنان در سطح بین‌الملل

ع.ر. رهگذر

در قطعنامه [XXX] خود سال ۱۹۷۶ تا ۱۹۸۵ را دهه زنان اعلام کرد و جامعه بین‌المللی را به کوشش ویژه در پیشبرد برابری، توسعه، و صلح دعوت کرد. در این قطعنامه سازمان ملل متحد سال ۱۹۸۰ را برای تشکیل دومین کنفرانس جهانی زنان تعیین کرد.

۱۸- دسامبر ۱۹۷۹ (۲۷ قوس ۱۳۵۸)، کنوانسیون رفع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان در تاریخ ۲۷ قوس ۱۳۵۸ توسط مجمع عمومی سازمان ملل متحد تصویب و برای امضا و پیوستن کشورها گشوده شد. این کنوانسیون بر اساس بند (۱) از ماده (۲۷) در تاریخ ۱۲ سنبله ۱۳۶۰ (سوم سپتمبر ۱۹۸۱) لازم الاجرا شد. بدین سان، اصول اعلامیه سال ۱۹۶۷ در قوانین بین‌الملل متبلور شد که برای دول طرف این کنوانسیون لازم الاجراست.

۱۴- ۳۰- جولای ۱۹۸۰ (۲۳ سرطان ۱۳۵۹)، تشکیل دومین کنفرانس جهانی زنان سازمان ملل متحد در کپنهاگ- دانمارک. هدف این کنفرانس بررسی پیشرفت‌ها و رهاوردهای نیمه اول دهه زنان و اجرای برنامه عمل کنفرانس مکزیکو و تدوین برنامه عمل برای

سازمان ملل متحد درباره زنان در مکزیکو. در این کنفرانس وضعیت و منزلت زنان در سطح جهان مورد بررسی قرار گرفت و هم‌چنین اعلامیه و برنامه عملی برای دفاع از حقوق زنان در سطح جهان به تصویب رسید. یکی از مهم‌ترین دست‌آوردهای این کنفرانس شرکت وسیع خود زنان در آن بود. از ۱۳۳ هیئت اعزامی توسط دول عضو سازمان ملل متحد، ریاست ۱۱۳ هیئت را زنان به عهده داشتند. گرچه این کنفرانس در گرماگرم جنگ سرد و متأثر از اهداف سیاسی دول عضو بود اما کماکان مبارزه با انواع تبعیض علیه زنان، به‌ویژه در عرصه‌هایی چون آموزش و پرورش، تغذیه، شغل و شرکت در امور سیاسی را در برنامه کار خود قرار داد. هم‌چنین کنفرانس مکزیکو منجر به تشکیل دو مؤسسه در چارچوب سازمان ملل برای پیشرفت و رشد زنان شد:

The International Research and Training Institute for the Advancement of Women (INSTRAW) and the United Nations Development Fund for Women (UNIFEM)

۱۵- دسامبر ۱۹۷۵ (۲۴ قوس ۱۳۵۴)، با الهام از اعلامیه پایانی کنفرانس مکزیکو و قطعنامه آن، مجمع عمومی سازمان ملل متحد،

۱۰- دسامبر ۱۹۴۸ (۱۹ قوس ۱۳۲۷)، تصویب اعلامیه جهانی حقوق بشر و برابری حقوق زن و مرد.

۲۰- دسامبر ۱۹۵۲ (۲۹ قوس ۱۳۳۱)، تصویب کنوانسیون حقوق سیاسی زنان توسط مجمع عمومی سازمان ملل متحد مبتنی بر اصل برابری حقوق زن و مرد در منشور سازمان ملل متحد و در اعلامیه جهانی حقوق بشر. این کنوانسیون در ۷ جولای ۱۹۵۴ برای دول امضاکننده لازم الاجرا شد.

۷- نومبر ۱۹۶۷ (۱۶ عقرب ۱۳۴۶)، مجمع عمومی سازمان ملل، اعلامیه در مورد محو تبعیض علیه زنان را تصویب کرد. [قطعنامه (XXII) ۲۲۶۳]. در این قطعنامه تبعیض علیه زنان به دلیل نفی برابری ذاتی بین انسان‌ها و لطمه به کرامت انسانی زنان نقض اعلامیه جهانی حقوق بشر و منافی منشور سازمان ملل متحد محسوب شده است. سازمان ملل در این اعلامیه، دول عضو و سازمان‌های غیردولتی و جهانیان را به کوشش به منظور محو همه اشکال تبعیض دعوت کرد.

۱۹- جون ۲- جولای ۱۹۷۵ (۲۹ جوزا- ۱۱ سرطان ۱۳۵۳)، تشکیل نخستین کنفرانس

تولنگد و گريټوب...

ځواب ورکونې یو مورد دی. ټولنه له ټولنیزې ځواب ورکونې جوړه ده. ټولنه یعنې دا چې وگړي هغه شته پدیدې دي چې له یو بل سره ځوابیه اړیکې لري. د ځوابیه اړیکو لپاره لازم شعور، بېلگې درک کول، ژبه زده کول او کارول، گټې سنجول، په لازم وخت کې د ځواب اقدام او ... ځانگړنې دي. په درېیم قالب کې چې جوړښتپالنه ده ټول وگړي په یو خاص ډول قالبونو کې واقع دي. دوی که وغواړي که نه غواړي په یوه نه یوه بڼه ځواب ترې ایجادېږي په دغو قالبونو کې شتون پخپله داسې وضعیت دی چې له واکه وتلی تعریفېږي.

دا چې له دغو شننو سره مذهبي او عرفي ذایقه ورغلاوه شي، عجیب ټولنگد وگړیتوب ترې منځ ته راځي.

نتیجه

اوس نو دا ټولنه د متقابل سمبولیک چلند په نظریه کې ښه د تحلیل وړ ده. د اړیکو د نیولو کچه او بېلگې څرگندې دي او دا تر ټولو مهمه ده چې په اړیکو کې او د اړیکو په محتوا کې ډېر یوبل سره پوهېږي. مهمه نتیجه دا کېږي چې دا ټولنه تر دغومره وضعیتې چې په عیني بڼه ښکاري تر دې لا زیاته ذهني ده.

اصلي پوښتنې ته را گرځم: کوم دهلیز کې چې روان یاستو او کوم ډول چې بشري حقونه پېژنو دا مونږ ته ډېر په دې دلیل هم د رعایت نه دي، چې د ټولنې زیاته برخه مو ذهني ده. یوبل چې سره غورو، نو پوهېږو. ټولنه مو په ذهنونو کې ده او عیني بڼه یې لا کمه او وړه ده. مونږ ته هغومره چې ټولنه او خپل پوهنیز وضعیت ذهني او عیني دی دا د بشري حقونو مسأله نه ده عیني شوې. اوس نو باید د ښه تطبیق لپاره زموږ د ژوند په ټولنیزه برخه کې حقوقي او قانوني مسائل د ټولنیزو رگونو محتوا وي. هر کله چې د ټولنیز وضعیت په کچه پر حقونو سره پوهېږو هغومره به یې ساتنه هم کوو. ټولنه مو ځکه کلکه ساتلې او درجه مو وړ لوړه کړې چې ذهني وضعیت راته لري، بشري حقونه باید د پاتې کېدو او ساتلو لپاره په بشپړ ټولنیز وضعیت بدل شي.

۲۵- جون ۱۹۹۳ (۴ سرطان ۱۳۷۲)،

تشکیل کنفرانس جهانی حقوق بشر در وین- اتریش. در کنفرانس جهانی نایروبی فعالان حقوق زنان به این نتیجه رسیدند که برای پیشبرد این حقوق باید حقوق زن را به عنوان یک مسئله عام، در چارچوب حقوق بشر مطرح کنند، و نه به عنوان یک مسئله جنسی در محدوده حقوق زن. به این دلیل با یک بسیج عمومی فعالان حقوق زن در سرتاسر دنیا تصمیم گرفتند که با قدرت و شوری بی نظیر در کنفرانس جهانی حقوق بشر وین شرکت کنند. حضور زنان در این کنفرانس و برگزاری یک دادگاه بین المللی برای نقض حقوق زنان، تأثیر بسزایی در جریان کار کنفرانس داشت. قطعنامه کنفرانس جهانی حقوق بشر در وین برای نخستین بار حقوق زنان به عنوان حقوق غیرقابل تفکیک بشر یاد کرده و احقاق آن را در صدر برنامه خود قرار داد.

۲۰- دسمبر ۱۹۹۳ (۲۹ قوس ۱۳۷۲)، اعلامیه رفع خشونت علیه زنان. از جمله نتایج این کنفرانس تعیین یک گزارشگر ویژه در کمیسیون حقوق بشر برای تهیه گزارش در مورد خشونت علیه زنان در ۲۰ دسمبر ۱۹۹۳ بود. بدین ترتیب، این که حقوق زن در زمره حقوق بشر است در ساختار قوانین بین المللی حقوق بشر نهادینه شد.

۳۰- سپتمبر ۱۹۹۵ (سنبله ۱۳۷۴)، کنفرانس پکن-چین. با شرکت نمایندگان از ۱۸۹ دولت و ۵۰۰۰ نماینده از ۲۱۰۰ سازمان غیردولتی که در آن بسیاری از فعالان مستقل شرکت جستند. در کنار کنفرانس، سازمان های غیردولتی، اجلاسی به نام فروم ۹۵ تشکیل دادند که ۳۰۰۰ شرکت کننده داشت. کنفرانس پکن باردیگر بر برابری بین زن و مرد به عنوان یک مسئله حقوق بشری تأکید کرد و آن را شرط اساسی تأمین عدالت اجتماعی و یکی از شرایط لازم برای تأمین صلح در سطح جهانی شناخت. این کنفرانس توانمندی زنان و برابری شان با مردان را پیش شرط لازم برای تأمین امنیت اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و زیست محیطی اعلام کرد و از این که هنوز بسیاری از اهداف تعیین شده در کنفرانس نایروبی عملی نشده، ابراز نگرانی کرده راهکارهای جدیدی برای نیل به این اهداف پیشنهاد کرد.

۵۰+ (۵ تا ۹ جون ۲۰۰۰-۱۶ تا ۲۰ جولای ۱۳۷۹)، و پکن + ۱۰ (۲۸ فیبروری تا ۱۱ مارچ ۲۰۰۵-۱۰ تا ۲۱ اوت ۱۳۸۳)، دو اجلاس خاص مجمع عمومی سازمان ملل، به ترتیب پنج و ده سال پس از کنفرانس پکن تشکیل شدند و کار خود را به پیشرفت ها و مشکلات حرکت به سوی رفع نابرابری های مبتنی بر جنسیت اختصاص دادند.

نیمه دوم دهه را به عهده داشت. ۱۴۵ هیئت نمایندگی دول عضو در این کنفرانس شرکت کردند. اعضای کنفرانس تصویب کنوانسیون رفع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان، و به طور کلی هماهنگ کردن قوانین در کشورهای طرف کنوانسیون را یکی از مهم ترین دستاوردهای نیمه اول این دهه شناختند. اما در عین حال، عدم توانایی زنان در اعمال حقوق شان به عنوان یکی از مشکلات اساسی احقاق حقوق زنان تعیین شد. در این کنفرانس عدم شرکت مردان در بهبود نقش زنان در جامعه، کمبود اراده سیاسی در این مورد، عدم توجه به نیازهای ویژه زنان، شمار اندک زنان در احراز مقامات تصمیم گیری، کمبود منابع مالی لازم برای رفع تبعیض، و عدم آگاهی خود زنان از حقوق شان، به عنوان موانع اصلی در مقابل رفع تبعیض به شمار آمد و برنامه عملی برای حذف این موانع تدوین شد. هم چنین برای نخستین بار در تاریخ مبارزات زنان، کنفرانس کپنهاگ به خشونت خانگی و جنسی علیه زنان اشاره کرد و رسماً بر مسئولیت دولت ها در مبارزه با این خشونت ها از طریق تدوین قوانین و تعقیب و مجازات مجرمان تأکید کرد. و ضمن تأیید گزارش دومین کنفرانس جهانی مجمع عمومی سازمان ملل، برنامه عمل کنفرانس را برای نیمه دوم دهه زنان تصویب کرد.

۱۵-۲۵ جولای ۱۹۸۵ (۲۴ سرطان-۳ اسد ۱۳۶۴)، تشکیل سومین کنفرانس جهانی زنان برای بررسی دستاوردهای دهه زنان سازمان ملل متحد در نایروبی-کنیا. در این کنفرانس نمایندگان ۱۵۷ کشور و ۱۵۰۰۰ سازمان غیردولتی شرکت داشتند. هدف کنفرانس ارزیابی نتایج ده سال تلاش برای احقاق حقوق زنان در جامعه جهانی بود. این کنفرانس سه ماه بعد از به قدرت رسیدن گورباچف و تغییر وزیر خارجه آن کشور، در عملکرد نمایندگان دولت ها تأثیر مثبت داشت و نمایندگان برای نخستین بار با کنار گذاشتن ایدئولوژی های شان فصل مشترکی یافته و قطعنامه کنفرانس را به اتفاق آرا تصویب کردند. این کنفرانس، هم از نظر تعداد اعضای این نهضت، و هم از نظر مسایلی که مطرح می کردند، شاهد رشد چشم گیر نهضت حق طلبی زنان در سطح جهانی بود. کنفرانس یک استراتژی برای پیشرفت زنان در آینده را تدوین کرد که در ماه دسمبر ۱۹۸۵ در مجمع عمومی سازمان ملل به تصویب رسید و اقدامات مشخصی برای اجرای آن پیش بینی شد، از جمله تهیه گزارشی جامع در مورد نقش زنان در توسعه که در سال ۱۹۸۶ منتشر شد. از مهم ترین دستاوردهای زنان در این کنفرانس، طرح و تأکید قاطعانه بر مسئله خشونت علیه زنان بود.

برای حقوق بشر بپاخیزید

ماهانامه حقوق بشر
سال هفدهم
شماره اول، حمل ۱۳۹۸

مقاله

افغان سيد جمال الدين او عروة الوثقى

قضاوتپوه حضرت گل حسامي

موخه:

سيد جمال الدين افغان د (۱۸۹۷) زيږديز کال د اگست د مياشتې ۲۲ مه وه چې د مصر د گوداگيو واکمنانو او انگريزانو له خوا د سوبز له بندر څخه په بهرې کې د بمبيي يا اوسنۍ مومبيي خواته ولېږدول شو او په لوی هند کې د ده اوسېدل يوازې په دکن، حيدرآباد پورې خاص شول او بې له لوستلو، مطالعې او ځينو خاصو کسانو سره له کتنې پرته بله اجازه ورته نه وه. سيد په دکن، حيدرآباد کې څه موده پاتې شو؛ خو په ۱۲۹۹ هـ ق د ۱۸۸۲ زيږديز کال په وروستيو کې په مصر باندې د انگريزانو د لښکر کشۍ نه وړاندې چې د هغه کال په شعبان کې پېښه شوه، د بریتانوي هند له لوري کلکتې ته احضار شو. انگليسي مقامات چې په هر حال کې له ده څخه په وېره کې و، دې يې په کلکته کې دومره وساته چې د عربي پاشا مقاومت په بشپړه توګه مات شو او انگريزان په مصر واکمن شول. احمد عرابي پاشا (۱۸۳۹-۱۹۱۱) زيږديز، يو مصري هيوادپال افسر او د مصر د

کې د عروة الوثقى خپرول، د فرانسې په ورځپاڼو کې د ختيځ د سياست په هکله د مقالو ليکل، په لندن کې د ضياء الخافقين د ورځپاڼې بنسټ ايښودل، په مصر کې د (ابونظاره) د فکاهي مجلې د (ابونظاره) په طنزي ورځپاڼې باندې بدلول چې په هغې کې په حکومت باندې نيوکه کېدله او په مصر کې د انگريزانو رول خپرل کېده، او د ورځپاڼو، جريدو او مجلو تاسيس ته د نورو هڅو، کله په هند کې د مريد الاسلام په واسطه د (جبل المتين) د جريدې رامنځته کول او په مصر کې د سليم النقاش او اديب اسحق په واسطه د (التجارة) د ورځپاڼې او د مصر د مجلې او د سليم عخوري په واسطه د (مراة الشرق) د ورځپاڼې تاسيسول چې وروسته بيا اديب اسحق د (مصر الفتات) ورځپاڼه په دوه ژبو، فرانسوي او عربي خپره کړه. تر دې لنډۍ سريزې وروسته راگرځو د مقالې اصلي موضوع ته.

۱- د العروة الوثقى د جريدې د خپرولو

د ختيځ نابغه علامه سيد جمال الدين افغان چې زمونږ د گران هيواد افغانستان يو پياوړی علمي شخصيت او د اسلامي نړۍ ستر مفکر، د ختيځ ستر پوه، اسلامي فيلسوف، يو فاضل ليکوال، ژورناليست، اديب، يو سياسي او انقلابي مېړه او يو زړور اور ژبی خطيب و، د نوموړي د ژوندانه، آثارو او افکارو په هکله تر (۱۹۷۰) زيږديز کال پورې په نړۍ کې په (۹) ژبو (۷۰۰) عنوانه بېلابېل کتابونه ليکل شوي و او دا لړۍ لا په هيواد او نوره دنيا کې دوام لري.

په دې لنډه ليکنه کې موږ يوازې د ده د يو علمي او سياسي شهکار (عروة الوثقى) په باره کې څو کرښې وړاندې کوو. لکه څرنګه چې پورته ورته اشاره وشوه، افغان سيد يو څو اړخيز شخصيت و چې يو بعد يې د ده ژورناليزم دی. افغان سيد په مطبوعاتي او ژورناليستيکي هلو ځلو او فعاليتونو باندې يو عجيب بار درلود. لکه په افغانستان کې د شمس النهار د ورځپاڼې د خپرولو په هکله امير شيرعلي خان ته سپارښتنه، په فرانسه

ملي گوند لارښود ؤ، نوموړي د سيد د ښوونو او افكارو نيغ په نېغه اغېز لاندې د مصري سرتيرو او افسرانو په ملگرتيا د تركي پاشايانو او اروپايانو په تېره بيا د انگليستان پر ضد پاڅون وكړ تر څو خپل هېواد د پرديو له منگولو څخه وژغوري. دا پېښه تر دې وغځېده چې د (۱۸۸۲) زيږديز كال د جولای په يوولسمه نېټه سكندريه د انگريزي جنګي بېړيو له خوا بمبار او په كنډواله بدله شوه، د همدې كال د جولای په دولسمه نېټه عربي خپلو سرتيرو ته امر وكړ چې دا سوځېدلی ښار خوشې كړي. د دوی پسې د سكندريې زرگونو اوسيدونكو هم ښار پرېښود. څلور ورځې وروسته د انگليسي سرتيرو ډلې دا خالي كړای شوی ښار ونيو او انگريزانو احمد عربي پاشا ته بالاخره د (۱۸۸۲) زيږديز كال د سپټمبر په څوارلسمه نېټه په تل الكبير كې ماته وركړه، عربي او ملگري يې لومړی په مرګ محكوم شول، مگر په استانبول كې د بریتانیا سفير لارډ دوفين دې ته په پام سره چې كېدای شي د عربي او د ده د ملگرو اعدام به د نويو پاڅونونو لامل شي، د اعدام حكم يې د سيلون هيواد ته په ابدې تبعيد باندې واړاوه، له عربي سره شپږ كسه د پاڅون كوونكو نور مشران هم تبعيد شول. دی له ۱۹ كاله تبعيد وروسته مصر ته راستون شو (۱۹۰۱) زيږديز.

د عربي پاشا د پاڅون له ځپلو وروسته سيد ته اجازه وركړل شوه چې هر ځای ته ځي تللی شي، نو سيد د (۱۸۸۲) زيږديز كال د اگست په مياشت كې اروپا ته روان شو، د (۱۸۸۳) زيږديز كال په لومړيو كې له امريكې څخه له راستنېدو وروسته پاریس ته ولاړ او په دې ښار كې درې كاله و اوسېد او دا د سيد په ژوندانه كې ډېر فعال او له ثمرې ډك كلونه گڼل كېږي.

په دې ځای كې و چې د علم او ادب له نومياليو لكه ارنيسټ رېنان (Ernes Renan) ۱۸۹۲ زيږديز مې. او ويكتور هوگو سره آشنا شو او د سياست له مېړنو سره يې بلدتيا پيدا شوه او د خپلو علمي او فلسفي افكارو او سياسي نظريو په خپراوي يې پيل وكړ او ډېر ژر يې د فرانسې علمي او سياسي چاپېريال تر خپلې اغېزې لاندې راووست.

د پراخو سياسي فعاليتونو د مركز په حيث د پاریس غوره كول يوازې د هر ډول افكارو او عقايدو د خپراوي او تبليغ لپاره د فرانسې د محيط د آزادۍ له كبله نه ؤ، بلكې بل علت او لامل يې د فرانسې او انگليس تر منځ د ختيځ په مسايلو او په تېره بيا د افريقا په لويه وچه

كې د سختو رقابتونو او سياليو شته والی و، چې سيد په خپلو تيزښوونو سترگو سره نه يوازې د دې حقيقت په كشف باندې بريالی شوی و، بلكې په دې سربېره په دې توانېدلی و چې له دې رقابت څخه د خپلو موخو او اهدافو لپاره گټه واخلي، چې د ختيځو او اسلامي او په تېره بيا د مصر او افغانستان د هيوادونو پر وړاندې د انگليس د تاوتریخوالي نه د ډك چال چلند پر ضد د نړيوالو د عامه ذهنيت د راپارولو څخه عبارت ؤ.

بل د پام وړ ټكی دا دی چې سيد د مترقي او انقلابي افكارو په درلودلو سره لا زيات وكولی شول د مترقي غورځنگونو پام خپل لوري ته راواړوي، چې دا مهال په اروپا او په ځانگړې توگه په فرانسه كې د ټولنپالو او راډيكالو گوندونو په بڼه د روڼاندو د مننې وړ ؤ. له دې كبله و چې د فرانسې مترقي او مخكښې جريدې اكثره د سيد د انقلابي افكارو خپراوي ته حاضرېدلې. افغان سيد هلته د خپلو سياسي افكارو په خپرولو پيل وكړ او د اسلامي دولتونو په تېره بيا د هند او مصر په شتونونو كې د غربي دولتونو په گوتو وهلو باندې يې د خپلو مقالو په ترڅ كې سختې حملې وكړې، چې هغه به لويو جرايدو را اقتباس كولی او د هغه ټولو سياسي دوايرو مخه يې ځان ته راگرځوله چې د شرق په شتونونو باندې بوختي وي.

افغان سيد چې د (۱۸۸۳) زيږديز كال په اپريل كې تازه پاریس ته رسېدلی و او فرانسوي ژبه يې تر يوې اندازې پورې زده كړې وه، په خپله لومړنۍ تبصره كې يې د كين اړخي گوند په ارگان، ل، انترانسېژان (L, Intransigent) په جريده كې (د اپرېل ۲۳ مه گڼه) كې په ظاهري توگه د هندوستان د اوضاع په هكله او په حقيقت كې د افغانستان په باره كې خپل مضمون دا رنگه پيلوي: (په وروستيو كلونو كې د انگرېز عمده موخه په ټولو لارو باندې لاسبري ده، چې هندوستان ته ځي. له همدې كبله ده چې اوس يې د افغانستان او بلوچستان د سوق الجيشي معابرو اشغال ته ملاتړلې ده او د همدې مقصد لپاره دی چې اوس هڅه كوی تر څو خپل ځان په مصر كې مستقر كړي.) سره له دې هم سيد د فرانسې په جريدو كې د مقالو او خورو ورو مروكو په خپرولو بسيا نه شو، ډېر ژر د يوې خپلواكې جريدې د تاسيس په فكر كې شو او څرنگه چې دده مقصد اسلامي او عربي هيوادونو ته د خپلو نظرياتو او افكارو رسول ؤ، په دوو ژبو فرانسوي او عربي باندې يې د جريدې خپرول په نظر كې ونيول.

سيد د همدې موخې لپاره خپل مشر شاگرد شيخ محمد عبده (۱۸۴۹-۱۹۰۵ م) چې د عربي د پاڅون له ځپل كېدو وروسته د درې كلونو لپاره بيروت ته تبعيد شوی و، پاریس ته راوغوښت، شيخ محمد عبده چې بيا د مصر ستر مفتي شو، پاریس ته راغی او دې دواړو د عروۍ الوثقی د اونيزې جريدې خپراوي ته ملا وتړله.

دوی د واړو په پاریس كې پالیس رولامادلين سره نږدې په يوه کوچني اپارتمان كې ژوند كاوه، اخلي پخلی به يې خپله كاوه او د خپرونې مقالې به يې ليكلي، دا دواړه په پاریس كې د خپلې استوگنې په موده كې له ډېرو مادي ستونزو سره مخامخ شول.

عروۍ الوثقی د يو جمعيت نوم و چې د همكاري او وحدت په لوري د اسلامي ملتونو د رابلنې او د استعمار پر ضد د پاڅون او د مصر او سوډان د خپلواكۍ لپاره منځته راغلی و او د اسلامي نړۍ يو ډېر شمېر مشران او لويان په هغه كې شامل ؤ. جريده په همدې نامه د همدې جمعيت له خوا خپرېدله.

د دې خپرونې تر شا يو مخفي جمعيت شتون درلود، چې ځانگې يې په ټولې نړۍ كې خپرې وې، غړي يې د فرهنگ لرونكو، پوهو او د ديني غيرت لرونكو مسلمانانو له منځه غوره كېدل.

دې غړيو د سوگند او قسم په قيد سره ژمنه كوله چې: ((هر څه چې په توان كې يې لري د اسلامي ورورگلوۍ د راژوندي كولو په لار كې به يې قرباني كړي، او له نورو سره به خپلې اړيكې د پلار-زوی د اړيكو په بڼه تنظيم كړي، او د ديانت له پولو څخه به نه بهر كيږي، او حتی د دې د تضعيف په لاره كې به كوم جزئي يا كلي يو گام هم پورته نه كړي او د اسلام د پياوړتيا لپاره به هره وسيله (فكري او عقلي پياوړتيا يا عملي ځواكمنۍ) چې لازمه ده ترلاسه كړي، او د توان تر حده به د اسلامي نړۍ څخه په خپلو اطلاعاتو (خبرتياوو) باندې ور اضافه كړي...))

دې جمعيت په بېلابېلو هيوادونو كې ځانگې هم درلودې، د هرې ځانگې غړي، د مذاكرې او د نظرونو د تبادلې په منظور سره راغونډېدل، د دې غونډو په پای كې، هر يو غړي يوه اندازه پيسې په هغه صندوق كې چې کوچنی سوری يې درلود، اچولې، اچول شوې روپۍ پټې وې، څرگنده نه وه چې كوم چا لږې وركړې يا ډېرې. ډېر احتمال لري چې د عروۍ الوثقی لگښت د همدې صندوقونو له لارې تامينېده، ځكه د هغې اكثره گنې خلكو ته په

ورپا توگه استول کېدې.

د جريدې موسس او سياسي مدير سيد جمال الدين افغان و او محرر يې محمد عبده و. د (۱۸۸۴) زيږديز کال د مارچ په ديارلسمه نېټه افغان سيد جمال الدين په پاریس کې د خپلې خپرونې لومړنۍ گڼه د (عروة الوثقی) په نامه خپره کړه. په دې خپرونه کې د افغان سيد ليکنې خپرېدلې او د آزادۍ غوښتنې پيغام يې تر ډېرو لرو هيوادونو پورې د آزادۍ غوښتونکو غوږونو ته رساوه.

د يو پوه د ليکنې له مخې په فرانسه کې د سيد موجوديت او د ده تودې مبارزې د دې لامل شوې چې د ده پيروان مينه وال او ارادت لرونکي هم پاریس ته ولاړ شي، له هغې جملې کولای شو له شيخ محمد عبده، سعد زغلول، ميرزا محمد باقر ايراني او اديب اسحق نومونه واخلو. پاریس ته د دې کسانو په ورتگ سره د افغان سيد نهضت له زيات خواک څخه برخه من شو.

د عروة الوثقی له خپراوي سره زياتې مرستې وشوې. ميرزا محمد باقر ايراني به هغه مطالب چې په بهرنيو ژبو کې موجود ؤ او په ختيځ پورې به يې اړه درلوده د خپرونې لپاره په عربي ژباړل. تر هغې وخته افغان سيد په يوازې ځان ليکنې کولې، د مولانا عبده او اديب اسحق په خبر کسانو له راتگ وروسته، د سيد خپرونه له خورا زيات مقبوليت او محبوبيت څخه برخمنه شوه او د همدې خپرونې له لارې، د ټولې نړۍ مسلمانانو ته د اسلامي اتحاد پيغام رسېده.

عروة الوثقی په اونۍ کې يو ځل د پنجنسې په ورځ خپرېده، په اتو مياشتو کې يې اتلس گڼې خپرې شوې. لومړۍ گڼه يې د ۱۳۰۱ هـ ق کال د جمادى الاول په پنځلسمه (۱۲ مارچ ۱۸۸۴) له چاپ څخه راووته او وروستۍ گڼه يې د ۱۳۰۱ هـ ق د ذى الحجه په شپږويشتمه (۱۷ اکتوبر ۱۸۸۴) خپره شوه.

دې جريدې کوم هدفونه تعقيبول؟

د دې خپرونې په لومړۍ گڼه کې د خپرونې موخې په لنډ ډول دا رنگه توضيح شوې دي: ((دا اخبار به د مشرق خلکو ته خپل هغه فرايض وښيي د کومو په اداء کولو کې چې تر اوسه پورې هغوی کوتاهي کړې ده. د هغې نتيجه دا ده چې هغوی د ذلت کندنې ته پرېوتې دي او خپل حيثيت ترې ورک شوی دی. د دې اخبار په ذريعه به هغوی ته وښودل شي، چې هغوی څنگه خپل زور شان او شوکت بيا حاصلولی شي، او آينده لپاره د افتونو او تکليفونو نه د بچ کېدو کومه طريقه

ده؟؟ د دې بحث په دوران کې به هغوی ته د خپلو مصيبتونو سببونه او نتيجې هم ښودلې شي، ځکه چې په موجوده حالت کې هغوی نه پوهيږي چې دا حادثې پرې څنگه او له کومې راغلي، او نه ورته دا معلومه ده چې د راتلونکو حالاتو نتيجه هلاکت دی. موږ به دا کونښن کوو، چې د خلکو د زړونو نه هغه شکونه لرې کړو، کوم چې د باطل وسوسو او بې بنياده وهمونو په سبب په کې پيدا شوي دي او د هغې نتيجه دا ده چې مشرقي قومونه د خپل مرض د علاج نه نااميده شوي دي او د هغوی په زړه کې دا غلط خيال ناست دی، چې اوبه اوس له سره اورېدلې دي. موږ به د دليلونو په زور هغوی ته دا ثابتوو چې د کاميابۍ حاصلولو لپاره دومره اوږد مزل ضروري نه دی، چې د هغې تصور تاسو بې همته کړي او ستاسو ارادې کمزورې کړي.

دا اخبار به اصلي حقيقت ښکاره کوي او هغه الزامونه به غلط ثابتوي، د کومو په سبب چې خلک مشرقي قومونه عموماً او مسلمانان خصوصاً ملامتوي، او وايي چې تر څو مسلمانان د خپلو پلرونو او نيکونو په لار روان وي، هغوی به هيچيرې د تهذيب او ترقي لار بيا نه مومي او نه به د مقصود منزل ته ورسېږي، يعنې د هغوی دا مطلب دی چې د مسلمانانو مذهب د تهذيبي ترقي په لار کې يو غر دی، دا خبره به هر وخت د دې اخبار په وړاندې وي چې د مشرقي قومونو تر منځ دې د اتحاد او د اتفاق سلسله مضبوطه شي. خلک دې په خپلو کې د مينې سلوک کوي او په شريکو کارونو او مقصدونو کې دې د يو بل تاييد او ملاتړ کوي.))

د جريدې لومړۍ گڼې د نړۍ له اکثرو مهمو جريدو څخه ډېر شهرت ترلاسه کړ، له باندونگ څخه نيولې تر هند، ايران، مصر او تونس... پورې د نړۍ له بېلابېلو گوټونو څخه په سل گونو ليکونه د هغې د نسخو د لاس ته راوړو لپاره د جريدې ادارې ته رارسېدل.

العروة الوثقی زياتره په درېو اصولو (د مسلمانانو اتحاد، د انگرېزانو سره مخالفت او د اسلامي هيوادونو د داخلي وضعيت اصلاح کول) باندې خپرونې کولې.

د دې جريدې اغېزې چې مقالويې په عربي هيوادونو کې د ځوانانو روح په غورځنگ راوست په هماغه وخت کې د عروة الوثقی جريدې د اسلامي نړۍ د روڼ اندې او درېدلې طبقې منځ کې له هند څخه تر تونس او له زنگبار څخه تر غازان او باغچه سرای پورې په هر ځای کې د لارښود څراغ

حکم و موند او د مسلمانانو په ذهنونو باندې يې ډېره اغېزه وکړه، تخمونه يې وکرل او هونښيار مسلمانان او اسلامي پوهه ځوانان د دې خپرونې د ليکنو مثببان شول.

د هند او ايران ورځپاڼو په اصفهان او تهران کې او ترکي ورځپاڼو په روسيله او عثمانیه کې د هغې د مقالو په نقل او ژباړې لاس پورې کاوه او مطالبو يې د پارسي، اردو، بنگالي او ترکي ژبو له لارې د ډېرو مسلمانانو په منځ کې لوستونکي پيدا کول.

ځينو مهمو مقالو يې د انگرېزانو، فرانسې او روسيې په جرايدو کې هم انعکاس موند او کله کله به يې په هغو باندې موافق او مخالف تفسيرونه ليکل.

که د عروة الوثقی د جريدې هدف په څو ټکيو کې را لنډ کړو نو وېه وينو چې د دې جريدې اصلي موخه د اسلامي ملتونو بيداري، د ختيځوالو د حقوقو ننگه، او د اروپايي ښکېلاک پر وړاندې مبارزې ته د دوی رابلل او د آزادۍ او خپلواکۍ په لاره کې جهاد و او سيد دا جريده د اسلامي شرق د ټولو ملتونو د حقوقو د دفاع لپاره او د دوی د دردونو د تشرېح او د دوی د بيدارۍ په غرض تاسيس کړه او په هغې کې يې د ټولو مظلومو ملتونو شان او وضعيت ته توجه کوله، ده له هر ځای او له هر چا سره مينه درلوده او هيواد يې د اسلام پراخه نړۍ وه.

۲- د جريدې منځپانگه (محتويات):

د عروة الوثقی په جريده کې پوهنه، سياست، ادب، تاريخ، اجتماعيات، اخلاق، عقايد او فلسفه ټول شته. د پاک قرآن آيتونه او نبوي احاديث يې پکې په داسې توگه سره لگولي دي چې ته به وايې د همدې مورد لپاره راغلي دي.

په نړيوال سياست د مقالو او تبصرو سربېره افغان سيد د خپل گران هيواد افغانستان په هکله هم په دې جريده کې مطالب ليکلي دي.

د مثال په توگه سيد د عروة الوثقی د جريدې د درېيمې گڼې سرمقاله خپل وطن ته وقف کړې وه او يو مطلب چې په هغه وخت کې د ده د ډېرې پاملرنې وړ و يعنې (د ايران او افغانستان اتحاد) يې د مضمون عنوان گرځولی دی. دا گڼه د ۱۸۸۴ زيږديز کال د ډسمبر پر يوولسمه نېټه خپره شوې ده او دا هغه وخت دی چې د افغانستان او ايران له لارې په هند باندې د روس د يرغل آوازه د ورځې موضوع وه.

د دې مقالې عنوان دی (له پښتنو سره یو والي ته د فارسیانو رابلنه) دا مقاله د عروۍ الوثقی په پښتو ژباړه کې له ۲۰۴ څخه تر ۲۰۸ مخونو پورې د کتاب پاڼې احتوا کوي.

د مقالې په یوه برخه کې سید په دې خبره ټینګار کوي چې

((ای فارسیانو!... زه گومان کوم تاسو نه به پټه نه وي چې اوس ستاسې د غږ پورته کولو لپاره ډېر ښه وخت دی چې له افغانانو سره متحد شئ او قسم ورسره وکړئ چې د غلیمانو په مقابل کې ورسره په یووالي یوه کلکه مینه او یو ټینگ شپول شئ چې د طمع کوونکو پښې ورڅخه دې خواته راټېږي نه شي.))

همدارنګه سید د عروۍ الوثقی جريدې د ۱۸۸۴ زیږدیز کال د اکتوبر د شپاړسمې نېټې په ګڼه کې د ((بریتانیه، روس او اسلامي هیوادونه)) تر عنوان لاندې مقاله کې د افغانستان په هکله د روس او بریتانیایي ناولي عزمونه په ګوته کړي دي او د وخت د دې امپریالیستي هیوادونو له ښکېلاکي سیاست څخه یې پرده پورته کړې ده.

د دې مقالې اردو ژباړه د قاضي محمد عبدالغفار د کتاب (آثار جمال الدین افغانی رحمہ اللہ) له (۲۱۱) مخ څخه تر (۲۱۴) مخ پورې پاڼې احتوا کوي.

د جريدې په پنځمه ګڼه کې سید په اسلامي هیوادونو باندې د ښکېلاک د ناکردو په غندنې سربېره د دې هیوادو د اوسیدونکو په بې تفاوتۍ باندې سختې حملې کوي او د ملامتیا ګوته ورته نیسي او همدارنګه د دې هیوادونو واکمنان هم د مسئولیت څخه خلاص نه بولي.

د یادونې وړ خبره دا ده چې سید جمال الدین افغان که د عروۍ الوثقی او د فرانسې په نورو مطبوعاتو کې خپرونې کولې، افغانستان یې بیا هم د پخوا په شان په ذهن کې تقریبا د مرکزیت دریځ لاره او د خپل هیواد پېښې یې په دقت سره څارلې او په دې هکله یې غږ پورته کاوه.

سید جمال الدین افغان په عروۍ الوثقی کې له خپل ټاټوبي او خاپوړځای څخه د انسان د دفاع په هکله څه ښه لیکلي: د هیواد دفاع د طبیعت قانون او د ژوندانه فریضه ده چې د شخص له غریزي ضرورتونو سره د خوږو او اغوستن د غوښتنې لپاره یو له بل سره تړلي دي.

د خاینانو په اړوند وايي: ((زمونږ هدف له خاین څخه هغه څوک نه دی چې خپل هیواد په پیسو پلوري، او د څو روپیو لپاره هغه دښمن

ته سپاري، که هغه روپی لږې وي یا ډېرې، ځکه هغه روپی چې خاینان خپل هیواد د هغو لپاره پلوري نه شي کېدای چې سترې وي، حقیقي خاین هغه څوک دی چې په خپل هیواد کې د دښمن د پښو ایښودو د اجازې مسئول وي او اجازه ورکوي چې دښمن یې د هیواد په خاوره کې مستقر شي، په داسې حال کې چې کولای شي د هغه د استقرار مخنیوی وکړي. دی چې په هره څېره او بڼه کې څرګند شي په رښتیا خاین دی. هر څوک چې کولای شي د غلیم پر وړاندې په خپل فکر او عمل سره غبرګون څرګند کړي، خو په جبن او ضعف سره ځان تېریه کوي، خاین دی.)) د خپلو خبرو په ادامه وايي: ((د هیڅ یو کوچني او کمزوري هیواد لپاره د شرم ځای نه دی که چېرې له خپل ځان څخه د لوی او قوي هیواد د وسله وال ځواک له خوا مغلوب شي. خو رسوايي او ننگ چې د مهال تېرېدل نه شي کولای هغه پریمنځي... دا دی چې هغه هیواد یا د هغه ځینې افراد یا یوه ډله، هیواد په داسې لار روان کړي چې د خلکو غاړې د دښمن تر جغ لاندې کښېښاسي که د هغوی د چارو په اداره کې د بې دقتۍ له لارې وي او که د تېرېدونکو ګټو د ترلاسه کولو په سبب، ځکه په دې صورت کې هغوی د خپلې تباهی لاملونه ګرځي.))

د افغان سید په عقیده، لویدیځوال په ختیځ کې د هیوادپالنې د روح د وژلو لپاره آریانونکې لارې چارې په کار وړي، له ملي روزنې څخه مخنیوی کوي او ختیځ فرهنگ له منځه وړي. له دې کبله، هغوی ختیځوال هڅوي چې په خپل هیواد کې له موجود هر فضیلت او هر متداول ارزښت څخه انکار وکړي. هغوی ختیځوال په دې باندې قانع کوي چې په عربي، پاړسي، (پښتو) یا هندي ژبه کې داسې ادبیات نشته چې د یادونې وړ وي، او د دوی په تاریخ کې حتی یوه فتحه یا د یادولو وړ بریا نشته. هغوی ختیځوال دې ته مجبوروي چې په دې گروهمن شي چې د یو ختیځوال ټوله ښېګڼه په دې کې ده چې د خپلې ژبې له زده کړې څخه واورې او له دې بیان څخه د غرور احساس وکړي، چې په خپله ژبه نه شي کولای د وجود اظهار وکړي، او د دې ادعا وکړي چې هغه څه چې کولای یې شي له انساني فرهنگ څخه یې لاس ته راوړي د یوې ماتې ګوډې او ګونګې غربي ژبې د پوهیدو مرهون دی.

افغان سید نصیحت کوي چې ختیځوال باید وپوهېږي، چې هیڅکله د یوې واحدې

ټولنې د درلودلو حس په هغو خلکو کې نه پیدا کېږي، مګر هغه وخت چې خپل خاص ادبیات ولري، او هیڅ ویاړ د یو قوم لپاره نه پاتې کېږي، که چېرې خپل تاریخ و نه لري، او هیڅ تاریخ د خلکو لپاره نه پاتې کېږي، مګر هغه وخت چې په خپلو فرهنگي میراثونو پورې تړون ولري او د خپلو نوميالیو بریايو او لاسته راوړنې و پېژني.

د دې پراگراف په پای کې کولای شو د عروۍ الوثقی د جريدې د ځینو مهمو مقالو نومونه په لاندې توګه واخلو: اسلام او د نژاد مسئله، د مسلمانانو ځلانده ماضي او اوسنۍ خواشینوونکې وضعه او د هغې چاره، اسلامي صالح حکومت، تعصب، قضا او قدر، وحدت، کوشن، د ملتونو په سرگذشت تامل، استبداد، د مسلمانانو ټولیز مکلفیتونه، انګلیس په شرق کې، د عثماني حکومت وضعه، د مصر د زندانونو وضعه، هغه تورونه چې په اسلام پورې شوي دي او د هغو ځواب.

۳- د جريدې له خپراوي سره مخالفت او د هغې ممانعت:

د عروۍ الوثقی مضمونونو د خپل خپراوي له هماغه لومړۍ ورځې څخه په اروپا کې یوه زلزله رامنځته کړه، اروپايي دولتونو په خپل کور کې په خپل ځان نیوکه نه شوه زغملای، د دغه مضامینو ژباړې د اروپا په اخبارونو کې چاپ کېدلې او مصر او نورو اسلامي هیوادونو ته به هم تللي، په مصر کې د افغان سید مريدانو د هغه مضامین ښه خپاره کړل، نتیجه دا شوه چې مصر ته د عروۍ الوثقی وړل بند شول.

څرنگه چې دې جريدې په استعماري سیاست باندې حمله کوله د بریتانیا حکومت لومړی په هند کې پرې بنديز ولګاوه، حتی تر دې چې د لارې په سر پرتو بندرونو کې هم د سخت سانسور لاندې راغله، جريده په هند او مصر کې د هر ډول مصادره کولو سره مخامخ شوه او د نوډارپاشا کابینې په دې هکله فرمان صادر کړ، خو بیا هم په دې اساس پټه په ټېکو کې خپلو مشتریانو ته لېږل کېده، خو تر دې حده پورې پرې بنديز کلک شو چې د مصر په یوه رسمي جريده کې اعلان شوی و، د هر چا سره چې (العروۍ الوثقی) و موندل شوه د پنځو مصري پونډو څخه نیولې تر پنځه ویشو پونډو پورې جریمه به تحویلوي.

د عروۍ الوثقی جريده نه یوازې مصر او هند ته له رسېدو منع شوه بلکې د انګلستان حکومت له عثماني دولت څه وغوښتل چې دې جريدې ته د خپل واک لاندې سیمو کې

د توزیع اجازه ورنکړي.

د انگلیس د حکومت له خوا د دې خپرونې بسپنه ورکونکي او همکاران تر فشار لاندې نیول کېدل او د فرانسې حکومت یې مجبور کړ چې د پاریس په چاپخونو کې د جریدې له چاپلو څخه انکار وکړي، په دې وجه سید جمال الدین افغان د ناچارې له مخې جریده بنده کړه، ټولټال د عروۍ الوثقی اته لس (۱۸) گڼې چاپ شوې او وروستی گڼه یې د ۱۸۸۴ زیږدیز کال د اکتوبر په اوولسمه نېټه له چاپ څخه راووته او په دې شان سره د اتو میاشتو مختصر ژوند څخه وروسته دا د هدایت شمعہ مړه شوه.

په هر حال د انگلستان د کاره نظر او ناوړې څارنې له کبله د عروۍ الوثقی خپرونه له خپریدو پاتې شوه او د هغې د چلوونکو اړیکې یو له بله سره وشلېدې، شیخ محمد عبده او میرزا باقر پاریس پرېښود او بیروت ته ستانه شول، مگر په خپله سید جمال الدین افغان په اروپا کې پاتې شو، کله به په لندن کې و او کله به پاریس ته راغی، د پوهانو، لیکوالو او سیاسي اشخاصو سره به یې لیدل او کتل او خپلې مقالې به یې لویو جریدو ته ورکولې، شیخ محمد عبده او سید بیا د عمر تر پایه یو له بل سره و نه لیدل.

۴- د جریدې د مقالو د ټولگو چاپ:

العروۍ الوثقی جریدې د خپلو مندرجاتو د هغه اهمیت له مخې چې یې درلود، ټولگي یې بیا د بېلابېلو لوستونکو لپاره په مختلفو هیوادونو کې چاپ شوې. د معلوماتو له مخې د دې جریدې لومړۍ ټولگه (کلیکسون) په ۱۳۲۸ هـ ق کال په قاهره کې د توفیق په مطبعه کې په (۲۳۲) مخونو کې چاپ شوه او بیا د دویم ځل لپاره په ۱۹۵۷ زیږدیز کال کې په قاهره کې چاپ ته وسپارل شوه او د درېیم ځل لپاره د استاذ الشیخ مصطفی عبدالرزاق په اهتمام په بیروت کې د دار الکتاب العربی د خپرندوی ارگان له خوا د ۱۳۸۹ هـ ق کال د ذولحجې (فبروري ۱۹۷۰ م) کې یاده ټولگه د چاپ په گانه سمبال شوه.

همدارنگه په ایران کې د العروۍ الوثقی پاړسي ژباړه چاپ شوه، لومړۍ ځل تر دې عنوان لاندې: العروۍ الوثقی به کوشش سید هادی خسروشاهي، تهران ۱۳۹۰ هـ ق. او بیا العروۍ الوثقی به اهتمام سید هادی خسرو شاهی، قم ۱۳۴۹.

په همدې ترتیب سره قاضي محمد عبدالغفار په خپل تالیف کړي اردو کتاب کې،

چې عنوان یې (آثار جمال الدین افغاني رحمه الله) دی او د ۱۹۴۰ زیږدیز کال د اگست په پنځلسمه نېټه یې پرې په حیدرآباد-دکن کې سریزه لیکلې ده، د عروۍ الوثقی د جریدې د څلورو مقالو اردو ژباړه چاپ کړې ده، چې د یاد کتاب له (۳۷۵) څخه تر (۴۰۰) مخونو پورې احتوا کوي.

له بلې خوا د پښتونخوا نوميالي شاعر او لیکوال فضل حق شیدا په خپل کتاب (سید جمال الدین افغاني حالات او خیالات) چې په ۱۹۴۸ زیږدیز کال کې یې لیکلی او په هغه کې یې له ۶۶ مخ تر ۲۱۷ مخ پورې د عروۍ الوثقی مضمونونه تر سرلیک لاندې د لس مقالو پښتو ژباړه چاپ کړې ده، چې سرلیکونه یې دا دي:

- ۱- د مرحوم امت پخوانی او اوسنی حال او د مرض علاج د قوم د مشرانو فرض
- ۲- د اسلام عالمگیر قومیت
- ۳- تعصب یا عصبیت
- ۴- اسلام او عیسایي مذهب او د دواړو اثر د یو مشکل سوال حل
- ۵- تقدیر
- ۶- د مسلمانانو د بې کاره کېدو، پرېوتو او د زوال سببونه
- ۷- اسلامي وحدت
- ۸- ښه او خراب خوبونه او د هغې اثر
- ۹- اسلامي اتفاق او مشري
- ۱۰- د لویې او مشرۍ طلب او د کامیابۍ امید.

همدارنگه په افغانستان کې په ۱۳۵۵ هـ ش کال کې د سید جمال الدین افغاني د اتیایم تلین د لمانځغونډې په ویاړ په دري او پښتو ژبه د عروۍ الوثقی ژباړې چاپ شوې، د دري ژباړې د سرپانې عنوان داسې و.

عروۍ الوثقی اثر سید جمال الدین افغاني ترجمه: عبد الله سمندر
موسسه انتشارات بیهقی
حوت ۱۳۵۵، مطبعه دولتي
د عروۍ الوثقی د پښتو ژباړې د سرپانې عنوان په دې ډول و:

العروۍ الوثقی
مترجم: قاضي عبید الله ساپی
د سید جما الدین افغاني د مړینې د اتیایم تلین د لمانځنې په ویاړ
پښتو ټولنه ۱۳۵۵ کب، دولتي مطبعه
د جریدې پښتو ژباړونکي د دې مجموعې په هکله داسې څرگندونې کوي:

دا جریده د راغونډوونکي (مدون) له خوا په دوه برخو وېشل شوې ده یو یې د مقالاتو او

فصلونو په نامه او بله یې د اخبار په نامه ده. اوس ترې یوازې لومړنۍ برخه (مقالات) ترجمه شول.

قاضي عبید الله ساپی - مزار شریف
د استالفيانو کندی - د سلوغي ۲۸ -
۱۳۳۳ هـ ش کال

له دې څخه بریښي چې محترم قاضي صاحب دا مجموعه کلونه کلونه پخوا ژباړلې وه او بیا یې وروسته د چاپ جامه واغوستله.

۵- د جریدې تلپاتې ارزښت:

دې جریدې د اسرافیل د شپېلۍ په څېر اغېز درلود، د ختیځ د روڼ اندو د ډېرو روح یې راژوندی کړ او هغوی یې د سوی له خوب څخه راویښ کړل او ورته یې وښوده چې د نیواک (اشغال) په شرایطو کې د دوی حالت او ژوند څرنگه دی او هغوی ته یې ورزده کړه چې څرنگه ولیکي او څرنگه خبرې وکړي او په څه شان سره ملي خبرتیا (اگاهی) راوپاروي، هغه مسئله چې وروسته یې د خپلواکۍ نوم خپل کړ.

نو په دې اساس که چېرې ووايو چې عروۍ الوثقی لومړنۍ سپرغۍ وه چې په ختیځ کې یې د بهرني ښکېلاک پر وړاندې د بهزاري او کرکې اور د تل لپاره بل کړ، کومه بابیزه خبره مو نه ده کړې.

د جریدې دا ویشونکې ناره تلپاتې ارزښت لري چې خپل لوستونکي داسې مخاطبوي: ((هر ملت چې خپله ژبه هېره کړي، خپل تاریخ یې ورک کړی دی او خپل عظمت یې هم له لاسه ورکړی دی او د تل لپاره به په مرییتوب او اسارت کې باقي پاتې شي.)) ښايي د جریدې د همدې تلپاتې نعرې له کبله و چې د پښتنو ستر مشر او د عدم تشدد د فلسفي علمبردار خان عبدالغفار خان (فخر افغان پاچا خان) هم دې ته ورته څرگندونې وکړي او د خپلې ژبې پر اهمیت ټینګار وکړي.

منابع او ماخذونه:

- ۱- سید جمال الدین افغاني، تالیف: غلام جیلاني اعظمي، نشرات انجمن ادبي، کابل، ۱۳۱۷ هـ ش، مطبعه عمومي.
- ۲- د سید جمال الدین افغاني حالات او خیالات، ترجمه او تالیف: فضل حق شیدا، ناشر: یونیورسټي بک ایجنسي پېښور ښار، دویم ځل نومبر ۱۹۴۸ ع.
- ۳- زندگاني و فلسفه اجتماعي و سیاسي سید جمال الدین افغاني، مولف: مرتضی مدرسي چهاردهي، از انتشارات اقبال، تهران، ۱۳۲۴.
- ۴- آراء و معتقدات سید جمال الدین افغاني، تالیف: مرتضی مدرسي چهاردهي، از انتشارات نسبي حاج محمد حسين اقبال و شرکاء، تهران، ۱۳۳۷ هـ ش.
- ۵- مبارزه سید جمال الدین افغاني، مولف: محمود ابريه، مترجم: غلام صفر پنجشيري و محمد حسين راضي، د دارالتالیف ریاست، د پوهني وزارت، د پوهني تجارتي مطبعه، ۱۳۴۱ هـ ش.
- ۶- نقش سید جمال الدین اسد آبادي در بيداري مشرق زمین،

تالیف: محمد محیط طباطبایی، مقدمه و ملحقات سید هادی خسروشاهی، چاپ اول، مرکز انتشارات دار التبلیغ اسلامی، قم، ۱۳۵۲ ه.ش.

۷- افغانستان تاریخی پېنسلېک (لومړی ټوک)، مولف: پوهاند عبدالحی حبیبی، خپرونکی: د بېهي کتاب خپرولو موسسه، کابل، دولتي مطبعه، ۱۳۵۳ ه.ش.

۸- تاریخ عرب در قرون جدید، تالیف: و. لوتسکی، ترجمه: پرویز بابایی (چاپ دوم) انتشارات چاپار، اسفند ماه (۱۳۵۴).

۹- نسب و زادگاه سید جمال الدین افغانی، نویسنده: پوهاند عبدالحی حبیبی، موسسه انتشارات بېهي، حوت ۱۳۵۵، مطبعه دولتي، کابل.

۱۰- سید جمال الدین افغانی و افغانستان، نویسنده: سید قاسم رشتیا، موسسه انتشارات بېهي، حوت ۱۳۵۵، مطبعه دولتي، کابل.

۱۱- د شرق نابغه سید جمال الدین افغان، مولف: دکتور محمد سعید (سعید الافغانی) دولتي مطبعه، د چاپ کال ۱۳۵۵.

۱۲- العروة الوثقی، مولف: سید جمال الدین افغان، مترجم: قاضی عبد الله، پښتو ټولنه، ۱۳۵۵ کب، دولتي مطبعه.

۱۳- عروة الوثقی، اثر سید جمال الدین افغانی، ترجمه: عبد الله سمندر، موسسه انتشارات بېهي، حوت ۱۳۵۵، مطبعه دولتي.

۱۴- سیري در اندیشه سياسي عرب (چاپ سوم) نوشته حميد عنايت، چاپ و صحافي: چاپخانه سپهر، تهران، ۱۳۶۳ ه.ش.

۱۵- افغانستان د ژورناليزم مخکښان، زرین انځور، انتشارات کميته دولتي طبع و نشر ج، د، ۱۳۶۵ ه.ش، دولتي مطبعه.

۱۶- آثار جمال الدین افغانی رحمه الله، قاضی محمد عبدالغفار، ناشر: محمد فیصل پریس، زاهد بشیر پرینتر، لاهور، پېلا ایډیشن، اکتوبر ۱۹۸۹ ع.

۱۷- د نهضتونو سالار سید جمال الدین افغانی، لیکوال: غلام حسین موسوي عراقی، مترجم: سرمحقق محمد اکبر معتمد شینواری، د افغانستان د علومو اکاډمي، د پښتو څېړنو بین المللي مرکز، د آریانا مطبعه، کابل، ۱۳۷۰ ه.ش.

۱۸- اسلام در قرن بیستم (چاپ دوم) عباس محمود عقاد، ترجمه: حمید رضا آژیر، بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان مقدس رضوی، اسفند ماه ۱۳۷۲ ه.ش.

۱۹- د رای قافله هفت مقاله در معرفي زندگی، آثار و افکار سید جمال الدین اسد آبادی، نویسنده: حسن یوسفی اشکوری، ناشر: انتشارات چاپخش، تهران، ۱۳۷۶ ه.ش.

۲۰- پیشگامان مسلمان تجدد گرایی در عصر جدید، نویسنده: احمد امین، ترجمه: حسن یوسفی اشکوری، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، تهران، ۱۳۷۶ ه.ش.

۲۱- سر آغاز نوانديشي معاصر ديني و غير ديني (چاپ سوم)، تالیف: مقصود فراسه‌خواه، ناشر: شرکت سهامی انتشار، تهران، ۱۳۷۷ ه.ش.

۲۲- حکیم مشرق زمین سید جمال الدین افغان، مولف: قدری قلچي، مترجم: عبدالواحد نهضت فراهي، ناشر: بنگاه انتشارات میوند، سبا کتابخانه، جوزای ۱۳۸۱ ه.ش.

۲۳- حماسه‌هایی از قهرمانان سیاست و فرهنگ، نویسنده: پوهاند محمد کاظم آهنگ، چاپ و نشر: مرکز نشرانی (صبا) مطبعه فجر، ۱۳۸۲ ه.ش.

۲۴- تاریخ نهضت های دینی سیاسی معاصر، نوشته داکتر علی اصغر حلبی، انتشارات زوار، ۱۳۸۲ ه.ش.

۲۵- سید جمال الدین، شخصیت و افکار، (چاپ دوم) نویسنده: داکتر شاه عبدالقیوم، مترجم: عبدالرحیم احمد پروانی، ناشر: بنگاه انتشارات میوند، کتابخانه سبا، قوس ۱۳۸۲ ه.ش.

۲۶- زندگانی و سفرهای سید جمال الدین اسد آبادی معروف به افغانی با شرح نقد رساله نیچریه، نوشته داکتر علی اصغر حلبی، انتشارات زوار، ۱۳۸۳ ه.ش.

۲۷- مجله عرفان: د پوهاند غلام محی الدین دریخ مضمون: ((برخی از زندگانی و افکار سید جمال الدین افغانی)) تر عنوان لاتندی، ۱۱-۱۲ گنه، دلو-حوت ۱۳۵۴، ریاست تالیف و ترجمه وزارت معارف افغانستان.

۲۸- فصلنامه آوای هندوکش: د احمد ظاهر نوری مضمون د: (تاملی بر اندیشه سیاسی و آرای اصلاحی سید جمال الدین افغانی) تر سرلیک لاتندی، سال اول، شماره اول، بهار ۱۳۸۱ ه.ش، مجمع فرهنگی دانشگاهیان علوم پزشکی افغانستان، مشهد.

... او د لیکوال نور خواره واره یادښتونه.

از صفحه ۳۴

د ښځو د سياسي حقونو...

هغه ورته د منلو وړ نه دي، په داسې مورد کې ژمنلیک د دوو دولتونو تر منځ چې داسې شرایط او ملاحظې رامنځته کوي د پلي کېدو وړ نه دی.

اتمه ماده:

۱- هر دولت چې په لیکلې توگه دغه ژمنلیک نه مني او پر هغې د ملگرو ملتونو سرمنشي خبروې، د یو دولت د نه منلو وړاندیز، له یو کال وروسته یعنې د هغې د رسېدو له نېټې وروسته د ملگرو ملتونو د سرمنشي له خوا د اجرا وړ گرځي. ۲- هر کله د هغو دولتونو شمېر چې ژمنلیک ردوي، له شپږو هیوادونو څخه کمو ته ورسېږي. وروسته ژمنلیک د پلي کېدو وړ گرځي.

نهمه ماده:

هر ډول مشاجره چې د دې معاهدې د تعبیر، تفسیر او یا تطبیق پر سر د دو یا څو دولتونو تر منځ پېښه شي، چې د خبرواترو او مذاکرې له لارې هواره نه شي، په مشاجره کې د ښکېلو هرې غواړې په غوښتنه د قضیې د هوارې په موخه بین المللي قضايي محکمې ته راجع کېږي، یا دا چې دواړه اړخونه یې په بله بڼه هواره کړي.

لسمه ماده:

د ملگرو ملتونو سرمنشي د ملگرو ملتونو ټول غړي دولتونه او هغه دولتونه چې غړي نه دي او د دې ژمنلیک د نهمې مادې په لومړي پراگراف کې اشاره ورته شوې، له لاندې مواردو خبروې. الف) لاسلیکونه او تائیدیه اسناد چې د څلورمې مادې مطابق ترلاسه شوي.

ب) تائیدیه اسناد د پنځمې مادې مطابق او پر بنسټ یې ترلاسه شوي.

ج) د دې ژمنلیک نېټه د شپږمې مادې مطابق اجرا کېږي.

د) مراسلات او هغه یادښتونه چې د اوومې مادې مطابق ترلاسه شوي.

ه) نا منل شوي یادښتونه د اتمې مادې د لومړي پراگراف مطابق ترلاسه شوي.

و) لغوه شوې نسخې د اتمې مادې د دویم پراگراف مطابق ترلاسه شوي.

یولسمه ماده:

۱- دا میثاق چې متنونه یې په چینایي، انګلیسي، فرانسوي، روسي او هسپانوي ژبو لیکل شوي دي، ټول سم دي او د ملگرو ملتونو په آرشیف کې بند دي.

۲- د ملگرو ملتونو سرمنشي د تائید شوي سند یوه کاپي د ملگرو ملتونو ټولو غړو او هغو دولتونو ته چې غړي نه دي لېږي، لکه څنګه چې د څلورمې مادې په لومړي پراگراف کې راغلي دي.

از صفحه ۵۲

د هر ډول نژادي تبعیض...

منځته راشي او دغه اختلاف د هغو روښانه او څرګندو چلندونو او یا خبرو اترو له لارې چې په میثاق کې وړاندې شوی دي، رفع نشي، د اختلاف د دعوا له غړو څخه د هر یوه په غوښتنې سره د تصمیم نیولو په موخه د نړیوالې محکمې دپلوی ته راجع کېږي، مګر دا چې د دعوا اړخونه د اختلاف د حل کولو لپاره له بلي لارې هوکړې ته ورسېږي.

دیر ویشتمه ماده:

۱- له میثاق څخه د موادو د اصلاح او د نظر د نیو کولو لپاره غوښتنه په هر وخت او د هر غړي دولت له لوري په هغه یادښت سره چې د ملگرو ملتونو د سازمان عمومي منشي ته سپارل کېږي، ترسره کېږي.

۲- د ملگرو ملتونو عمومي آسامبله به ددغې غوښتنې او د هغه د احتمالي هڅو په نسبت تصمیم ونیسي.

څلور ویشتمه ماده:

د ملگرو ملتونو د سازمان عمومي منشي به ددغه میثاق د اوولسمې مادې د لومړي بند پر بنسټ لاندې ځانګړې مراتب، د ټولو دولتونو په اطلاع ورسوي:

الف - د ۱۷ او ۱۸ مادو پر بنسټ یوځای کیدل، لاسلیکونه او مصوبې.

ب - د ۱۹ مې مادې له مخې ددغه میثاق د اجرائي قدرت د پیدا کیدلو نېټه.

ج - د ۲۰، ۲۱، ۲۲ مادو پر بنسټ موندل شوي شکایتونه او ویناوې.

د - د ۲۱ مې مادې پر بنسټ له دغه میثاق څخه وتل.

پنځه ویشتمه ماده:

۱- ددغه میثاق هغه متنونه چې په چینایي، انګلیسي، فرانسوي، روسي، او اسپانیایي ژبو دي له یو شان اعتبار څخه برخمن دي او هغوی به د ملگرو ملتونو آرشیف ته وسپارل شي.

۲- د ملگرو ملتونو عمومي منشي به ټولو هغو دولتونو ته ددغه میثاق منل شوی سند یا ګواهي چې د اوولسمې مادې د لومړي بند پر بنسټ ددغه میثاق له مقولو څخه په هرې یوې پورې تړلې دي، ولېږي.

ددغه میثاق د ۱۳۵۹ لمریز کال د زمري په ۲۳ مه نېټه (د ۱۹۸۰ م کال د اګست په ۱۴ مه نېټه) لاسلیک او د ۱۳۸۱ کال د کب په ۱۴ مه او د ۲۰۰۳ کال د مارچ په ۵ مه نېټه د افغانستان د دولت له لخوا تصویب شوی او په رسمي جریده کې خپور شوی دی.

برای حقوق بشر بپاییزید

ماهنامه حقوق بشر
سال هفدهم
شماره اول، حمل ۱۳۹۸
اعلامیه

اعلامیه محو همه اشکال تعصب و تبعیض مبتنی بر دین یا اعتقاد

سازمان ملل متحد
مصوب ۲۵ نوامبر ۱۹۸۱

سریع تمامی اشکال و تجلیات این نارواداری و چاره‌اندیشی و مبارزه با هر نوع تبعیض بر پایه مذهب و عقیده، اعلامیه حاضر در باره محو همه اشکال نارواداری و تبعیض مبتنی بر مذهب یا عقیده را اعلام می‌کند:

ماده نخست

۱- هر کس حق دارد از آزادی اندیشه، وجدان و مذهب برخوردار باشد. این حق متضمن آزادی داشتن مذهب یا هر نوع عقیده و همچنین آزادی ابراز مذهب و عقیده، به صورت فردی یا جمعی، چه آشکار و چه پنهان، از طریق عبادت و انجام آیین‌های مذهبی، عمل و آموزش مذهب است.

۲- هیچ کس نباید تحت فشاری قرار گیرد که بتواند آزادی داشتن مذهب یا عقیده‌ای را که به اختیار برگزیده، خدشه‌دار کند.

۳- آزادی ابراز تعلقات مذهبی یا عقیدتی، هیچ محدودیتی ندارد، جز آنچه از طریق قانون پیش‌بینی شده و برای حفظ امنیت و نظم عمومی، سلامت یا اخلاق یا آزادی‌های بنیادی

نظر به این که مذهب یا عقیده برای معتقدانش یکی از بن‌مایه‌های اصلی مفهوم زندگی است و این که آزادی مذهب یا عقیده باید به تمامی محترم شمرده شده و تضمین گردد، نظر به این که پیش‌برد تفاهم، رواداری و احترام به آزادی مذهب یا عقیده، اساسی است، و نظر به لزوم منع استفاده از مذهب یا عقیده برای نیل به اهداف مغایر با منشور و دیگر اسناد سازمان ملل متحد و اصول اعلامیه حاضر، با اعتقاد به این که آزادی مذهب یا عقیده، در عین حال، باید به تحقق اهداف صلح جهانی، عدالت اجتماعی و دوستی میان مردمان و از میان رفتن ایدئولوژی‌ها یا اعمال استعماری و تبعیض نژادی یاری دهد،

با ابراز خرسندی از تصویب چندین معاهده، تحت توجهات سازمان ملل متحد و نهادهای تخصصی، و به اجرا درآمدن برخی از آن‌ها به منظور حذف اشکال مختلف تبعیض، با ابراز نگرانی از تجلیات نارواداری، و وجود تبعیض در زمینه مذهب یا عقیده که هنوز در بخش‌هایی از جهان دیده می‌شود، مصمم به اتخاذ همه تدابیر لازم برای حذف

نظر به این که یکی از اساسی‌ترین اصول منشور ملل متحد، حیثیت و برابری لاینفک همه آحاد بشر است و همه دولت‌های عضو، جداگانه یا به اشتراک، متعهد شده‌اند با همکاری سازمان ملل متحد به منظور گسترش و تشویق رعایت مؤثر و جهان‌شمول حقوق بشر و آزادی‌های بنیادی برای همگان، بدون تبعیض نژادی، جنسی، زبانی یا مذهبی عمل کنند، نظر به این که اعلامیه جهانی حقوق بشر و میثاق‌های بین‌المللی مربوط به حقوق بشر، بیانگر اصول عدم تبعیض و برابری در مقابل قانون و حق آزادی اندیشه، وجدان، مذهب یا اعتقاد است،

نظر به این که بی توجهی و نقض حقوق بشر و آزادی‌های بنیادی، به ویژه حق و آزادی اندیشه، وجدان، مذهب یا هر نوع اعتقاد، مستقیم یا غیرمستقیم منشأ جنگ‌ها و رنج‌های گرانی است که به بشریت تحمیل شده، به خصوص در مواردی که بدل به وسیله‌ای برای مداخله بیگانه در امور داخلی کشورهای دیگر می‌شود و به همان میزان آتش کین‌خواهی را در میان مردم و میان ملت‌ها شعله ور می‌کند،

دیگران ضروری است.

ماده دوم

۱- هیچ کس نمی تواند به خاطر مذهب یا عقیده اش از طرف دولت، نهاد، گروه، یا هیچ فردی مورد تبعیض قرار گیرد.

۲- در اهداف اعلامیه حاضر، مراد از اصطلاح های «نارواداری و تبعیض مبتنی بر مذهب یا عقیده» هر نوع تمایز، طرد، رجحان دادن یا تحدید مبتنی بر مذهب یا عقیده است که هدف یا نتیجه آن ابطال یا محدود ساختن به رسمیت شناختن، بهره مند شدن یا کاربرد حقوق بشر و آزادی های بنیادی بر اساس برابری است.

ماده سوم

تبعیض میان موجودات بشری به خاطر مذهب یا عقیده، تعرض به شأن انسانی و انکار اصول منشور ملل متحد است و باید به مثابه نقض حقوق بشر و آزادی های بنیادی اعلام شده در اعلامیه جهانی حقوق بشر محکوم شود و مشروحاً در میثاق های بین المللی مربوط به حقوق بشر و به عنوان مانع مناسبات دوستانه و صلح آمیز میان ملت ها قید گردد.

ماده چهارم

۱- همه دولت ها تدابیر مؤثری برای جلوگیری و رفع هر نوع تبعیض مبتنی بر مذهب یا عقیده، با به رسمیت شناختن، به کار بستن و بهره مند شدن از حقوق بشر و آزادی های بنیادی در همه زمینه های زندگی مدنی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی، اتخاذ خواهند کرد.

۲- همه دولت ها کوشش خواهند کرد با تصویب قوانین یا، بسته به مورد، با الغای قوانین جاری برای ممنوعیت هر گونه تبعیضی از این نوع، تدابیر شایسته برای مبارزه با نارواداری مبتنی بر مذهب یا عقیده، اتخاذ کنند.

ماده پنجم

۱- والدین یا، در صورت مقتضی، قیم های قانونی کودک حق دارند زندگی در خانواده را مطابق با مذهب یا عقیده خود و با توجه به آموزش اخلاقی ای که از نظر آن ها کودک می باید طبق آن تربیت شود، سازمان دهند.

۲- هر کودکی، به لحاظ مذهبی یا عقیدتی، حق دارد از آموزشی مطابق با خواست والدین یا، بسته به مورد، قیم های قانونی خود، بهره مند شود و نمی توان او را، در مورد مذهب یا عقیده، وادار به کسب آموزشی کرد که مخالف با تمایلات والدین یا قیم های قانونی اوست. اصل محوری، منافع کودک است.

۳- کودک باید در برابر هر شکلی از تبعیض مبتنی بر مذهب یا عقیده محافظت شود. او باید در فضای تفاهم، رواداری، دوستی میان مردمان، صلح و برادری جهانی، احترام به آزادی مذهب یا

عقیده دیگران، و با آگاهی کامل از این که انرژی و استعداد های او باید در خدمت هم نوعانش به کار آید، تربیت شود.

۴- در مورد کودکی که تحت سرپرستی والدین و قیم های قانونی نیست، خواستی که از جانب ایشان بیان شده یا هر مدرک دیگری که درباره تمایل آنان در زمینه مذهب یا عقیده به دست آمده، چنان که باید در نظر گرفته خواهد شد، اصل محوری، منافع کودک است.

۵- انجام فرایض مذهب یا عقیده ای که کودک در [فضای] آن پرورش یافته، نظر به بند ۳ نخستین ماده اعلامیه حاضر، نباید به سلامت جسمی یا روحی و رشد همه جانبه او آسیبی وارد آورد.

ماده ششم

طبق ماده نخست اعلامیه حاضر و با رعایت بند ۳ ماده یاد شده، حق آزادی اندیشه، وجدان، مذهب یا عقیده، از جمله شامل آزادی های زیر می شود:

(الف) انجام فرایض یک آیین و برگزاری جلسات مذهبی یا عقیدتی، ایجاد و نگاهداری اماکنی برای این اهداف،

(ب) آزادی تأسیس و حفظ نهادهای خیریه یا بشردوستانه،

(ج) آزادی تهیه، کسب و استفاده از اشیاء و لوازمی که از طریق مراسم و یا از راه مذهب یا عقیده، فراهم شده است،

(د) آزادی نوشتن، چاپ و پخش نشریه درباره این موضوعات،

(ه) آزادی آموزش مذهب یا عقیده در مکان های مناسب با این هدف،

(و) آزادی درخواست کمک های داوطلبانه، مالی و غیره از افراد و نهادها،

(ز) آزادی تربیت، انتصاب، انتخاب یا تعیین رهبران مربوطه به توالی و بر حسب نیازها و هنجارهای هر مذهب یا عقیده،

(ح) آزادی رعایت ایام تعطیل و برگزاری جشن ها و مراسم بر طبق تعلیم مذهبی یا عقیدتی،

(ط) آزادی ایجاد و برقراری رابطه با افراد و جماعات در زمینه مذهب یا عقیده، در سطح ملی و بین المللی.

ماده هفتم

حقوق و آزادی های مطروحه در این اعلامیه در قوانین کشوری مورد تأیید قرار می گیرند، تا هر کس بتواند در عمل از حقوق و آزادی های یاد شده بهره مند شود.

ماده هشتم

هیچ یک از مواد اعلامیه حاضر را نباید چنان تفسیر کرد که محدود کننده یا ناقض یکی از حقوق مندرج در اعلامیه جهانی حقوق بشر و پیمان های بین المللی مربوط به حقوق بشر باشد.

از صفحه ۳۳

راه تکامل نظریه های ...

می شود ترجمه کرد. این نظریه بر خلاف کنفوسیوس برای باور نیست که انسان نیک سرشت بدنیا می آید، بلکه برعکس، برای باور بود که انسان یا غریزی و یا به سبب نیازهای اجتماعی اش شرور، خشن و شر بدنیا می آید/ شکل می گیرد. قانون گرایان می گویند که این خصلت های منفی انسانی می بایست توسط قوانین کنترل شوند. لگالیسم و قانونگرایی شعار اصلی بود و به همین دلیل هم با عنوان قانون گراها نیز مشهور شدند. برای پیش بردن این سیاست های شان ینگ ارتش و دستگاه بزرگ پلیسی و امنیتی را سازماندهی کرد که وظیفه آن ها اجرای قوانین، جمع آوری مالیات و کنترل جامعه توسط ارگان های قانونی و قضایی بود.

در نهایت متفکر دیگری به نام مسیوس/ منجیسوس نظریات کنفوسیوس را در خیلی از عرصه ها اصلاح کرد. عمل متقابل و برابری در مقابل قانون آن اصل مهمی بود که در مسیحیت، نوشته های کانت و بعدها در منشورهای حقوق بشر می توان مشابه این نظر را به وضوح مشاهده کرد.

«با دیگران آن گونه رفتار کن که مایل هستی با تو رفتار شود.»

ساختار یا افراد

آنچه که می بایست در مقالات بعدی مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد نقش و وجود ساختارهای اجتماعی، سیاسی و فرهنگی در تغییر و تحولات اقتصادی، تکنیکی و مؤسسه ای جامعه انسانی به طور عموم و جوامع غربی به طور اخص باید باشد. همانطوری که می دانیم مارکس سیت ها و سایر ساختارگرایان چون مکتب وابستگی، مکتب سیستم جهانی والرشیتین، مکتب امپراطوری هارت و نگری، پسا کلنیالیست های چون ادوارد سعید به نقش و وجود ساختارهای اجتماعی در تقسیم قدرت و شکل گرفتن هویت سیاسی و اجتماعی تأکید می کنند. برای تغییر در زندگی مردم می بایست ساختارها و سپس قوانین را عوض کرد.

اما لیبرال ها معتقد به تغییرات در افرادند. تنها فرد است که منشأ تغییر است. البته هستند مکاتبی که به نقش هر دو عنصر اجتماعی برای تغییر تأکید دارند. من در مقالات بعدی با استفاده از کتاب دیوید هلد و سایر منابع به تحلیل و آنالیز این موارد خواهم پرداخت.

برای حقوق بشر بپاخیزید

ماهنامه حقوق بشر
سال هفدهم
شماره اول، حمل ۱۳۹۸
مقاله

د دين يا عقيدې پر بنسټ د تبعيض او تعصب د ټولو ډولونو د له منځه وړلو اعلاميه

د ملگرو ملتونو سازمان، د ۱۹۸۱م کال د
نوامبر د ۲۵ مي نېټې تصويب (د سره کتل
شوی)

استعماري کړنو او ايډيالوژيو له منځه تلو سره مرسته وکړي،
د ملگرو ملتونو د سازمان او خصوصي بنسټونو تر نظر لاندې د څو تړونونو له تصويبولو څخه د خوښۍ په څرگندولو، او د تبعيض د بېلا بېلو ډولونو د له منځه وړلو په منظور له هغوی څخه د يو شمېر تر اجرا لاندې نېول،
د هغه مذهب يا عقيدې په برخه کې د تبعيض د شتون او د زغم له نشتوالي څخه د اندېښنې په څرگندولو سره چې تر اوسه په نړۍ کې ليدل کېږي،
د مذهب او عقيدې پر بنسټ له هر ډول تبعيض سره مبارزه او چاره سنجول او د دغه زغم د نشتوالي د ټولو ډولونو د چټک حذف کولو لپاره د ټولو لازمو تدبيرونو نيولو ته مصمم وي،
اوسنی اعلاميه د مذهب يا عقيدې پر بنسټ د تبعيض او د زغم د نشتوالي د ټولو ډولونو د محوه کولو په هکله اعلاموي:

په ځانگړي ډول په هغو مواردو کې چې د نورو هېوادونو په کورنيو چارو کې د لاسوهنې لپاره د وسيلې بدل کېږي او په همغه کچه د خلکو او ملتونو تر منځ د کينې او نفرت اور تازه کوي.
دې ته په پام سره چې د معتقدينو لپاره مذهب يا عقیده د ژوند د مفهوم يو له اصلي بنسټونو څخه دی او داسې چې د مذهب يا عقيدې آزادۍ بايد د ټولو لپاره د قدر وړ وگڼل شي او تضمين شي.
دې ته په پام سره چې د عقيدې يا مذهب آزادۍ ته درناوی، زغم او تفاهم، يو اساس دی، او د لزوم پر بنسټ د نوموړې اعلاميې د اصولو، منشور او د ملگرو ملتونو د سازمان له نورو سندونو سره مغايرو موخو ته د رسيدلو لپاره له عقيدې او مذهب څخه د گټې د پورته کولو مخنيوی،
دې ته په پام سره چې د مذهب يا عقيدې آزادۍ، په عين حال کې، بايد نړيوالې سولې، ټولنيز عدالت او د خلکو ترمنځ د دوستۍ له تحقق او پياوړتيا سره او يا د نژادي تبعيض او

دې ته په پام سره چې د ملگرو ملتونو د منشور يو له ډيرو اساسي اصولو څخه، حيثيت او برابري د ټولو افرادو لاینفک جز دی او ټول غړي دولتونه، جلا يا په گډه، ژمن شوي دي چې د نژادي، جنسيتي، ژبني يا مذهبي تبعيض پرته، د ټولو لپاره د بنسټيزې آزادۍ او د بشري حقونو د نړيوال شموله او گټور رعايت د هڅونې او پراختيا په منظور د ملگرو ملتونو د سازمان په مرسته عمل وکړي،
دې ته په پام سره چې د بشري حقونو نړيواله اعلاميه او په بشري حقونو پورې اړوند نړيوال میثاقونه، د فکر، وجدان، مذهب يا د عقيدې د آزادۍ د حق او قانون پر وړاندې د برابرۍ او د تبعيض د نشتوالي د اصولو بيانونکي دي.
دې ته په پام سره چې د بنسټيزو آزاديو او بشري حقونو سرغړونه او نه پاملرنه، په خاصه توگه د مذهب، فکر، وجدان يا هر ډول عقيدې د آزادۍ او حق، مستقيمه او غیر مستقيمه منشأ جگړه او سخت تکليفونه او ستونزې دي چې پر بشریت تحميل شوي،

لومړۍ ماده:

۱- هر څوک حق لري چې د فکر او نظر، وجدان او مذهب له آزادۍ څخه برخمن وي. دغه حق د مذهب يا هر ډول عقیدې د درلودلو او همدارنگه د عقیدې او مذهب د څرگندولو د آزادۍ متضمن دی، چې د عبادت او د مذهبي مراسمو او د عمل او زده کړې د ترسره کولو له لارې څه په ښکاره او څه په پټه، په فردي او ټوليزه توگه ترسره کيږي.

۲- هيڅوک نبايد تر فشار لاندې ونيول شي چې وکولای شي د هغه مذهب يا عقیدې د لرلو آزادي چې پخپله خوښه يې ټاکلې ده، زيانمنه کړي.

۳- د مذهبي يا عقیدتي اړيکو د څرگندولو آزادي هيڅ محدوديت نه لري، پرته له هغه څه چې د قانون له لارې يې وړاندوينه شوې او د عامه نظم او امنيت، سلامتيا، اخلاقو او يا د نورو بنسټيزو آزاديو د ساتلو لپاره اړينه ده.

دويمه ماده:

۱- هيڅوک نشي کيدای چې د مذهب يا عقیدې په خاطر، د دولت، بنسټ، ډلې، يا کوم فرد له لوري تبعيض ورسره وشي.

۲- د اوسنۍ اعلاميې په موخو کې «د مذهب يا عقیدې پر بنسټ د تبعيض او زغم نشتوالی» له اصطلاح څخه مراد او مقصد، هر ډول توپير، طرد، رجحان ورکول يا د مذهب او عقیدې پر بنسټ محدوديت دی چې د هغه موخه او نتيجه ابطال يا د برابرۍ پر بنسټ د اساسي آزاديو او د بشري حقونو د کارولو يا برخمن کيدلو او په رسميت پيژندلو محدودول دي.

درېمه ماده:

د مذهب يا عقیدې په خاطر د بشري موجوداتو ترمنځ تبعيض، د ملگرو ملتونو د منشور له اصولو څخه انکار او پر انساني شان باندې تيری دی او بايد د بشري حقونو په نړيواله اعلاميه کې د اعلان شويو بنسټيزو آزاديو او بشري حقونو د سرغړونې په توگه محکوم شي او مشروران، د بشري حقونو په اړونده نړيوالو ميثاقونو او د ملتونو ترمنځ په سوله ييزو او دوستانه مناسباتو کې د خنډ په توگه قيد شي.

څلورمه ماده:

۱- ټول دولتونه به د اقتصادي، مدني، سياسي، ټولنيز او فرهنگي ژوند په ټولو برخو کې له بنسټيزو آزاديو او بشري حقونو څخه د برخمن کيدو، عملي کولو او رسميت پيژندلو

کې د مذهب يا عقیدې پر بنسټ د هرډول تبعيض د له منځه وړلو او مخنيوي لپاره گټور تدبيرونه ترلاس لاندې ونيسي.

۲- ټول دولتونه به کونښښ وکړي چې د قوانينو په تصويب سره يا د مورد اړوند، له دغه ډول تبعيضونو څخه د هر يوه د ممنوعيت لپاره د جاري قوانينو په لغوه کولو سره، د عقیدې يا مذهب پر بنسټ د زغم له نشتوالي سره د مبارزې لپاره غوره او وړ تدبيرونه، تر لاس لاندې ونيسي.

پنځمه ماده:

۱- مور او پلار يا، د اړتيا په صورت کې، د ماشوم قانوني سرپرستان حق لري په کورنۍ کې ژوند د مذهب يا عقیدې مطابق او هغې اخلاقي زده کړې ته په پام سره ترتيب کړي، چې د هغوی له نظره ماشوم بايد د هغې له مخې و روزل شي.

۲- په عقیدتي يا مذهبي لحاظ، هر ماشوم حق لري چې د مور پلار يا په مورد پورې تړلي د خپلو قانوني سرپرستانو د غوښتنې مطابق له زده کړې څخه برخمن شي او نشي کيدای هغه د مذهب يا عقیدې په هکله، د هغې زده کړې لاسته راوړلو ته وهڅول شي چې د هغه د مور او پلار يا قانوني سرپرستانو له لېوالتيا سره مخالف ده. دا د ماشوم د گټو محوري اصل دی.

۳- ماشوم بايد د عقیدې يا مذهب پر بنسټ د هر ډول تبعيض پر وړاندې وساتل شي. هغه بايد د تفاهم، روادارۍ، د خلکو ترمنځ د دوستۍ، نړيوالې ورورولۍ او سولې، او د نورو عقیدې او مذهب ته د درناوي، او له دې څخه د پوره پوهيدلو په فضا کې چې د هغه انرژي او استعدادونه بايد د هغه د همغوانو په خدمت کې په کار راشي، و روزل شي.

۴- د هغه ماشوم په هکله چې د والدينو او قانوني سرپرستانو تر سرپرستۍ لاندې قرار نه لري، هغه غوښتنه چې د هغوی له لوري بيان شوې يا هر بل مدرک يا سند چې د مذهب يا عقیدې په برخه کې د هغوی د لېوالتيا په باره کې په لاس راغلی، چې بايد په نظر کې ونيول شي، د ماشوم د گټو محوري اصل دی.

۵- د هغه مذهب يا عقیدې د فرايضو ترسره کول چې ماشوم د هغه (په فضا) کې روزل شوی، د اوسنۍ اعلاميې د لومړۍ مادې د دريم بند له مخې، نبايد د هغه و روحي يا جسمي او هر اړخيزې ودې ته زيان ورسوي.

شپږمه ماده:

د اوسنۍ اعلاميې د لومړۍ مادې له مخې او د يادې مادې د درېيم بند په رعايت سره، د مذهب، وجدان او فکر د آزادۍ حق، د لاندې آزاديو په گډون رانغاړي:

الف - د يو مذهب د فرايضو ترسره کول او د مذهبي او عقیدتي غونډو جوړول، او د دغو موخو لپاره د اماکنو ساتل او منځته راوړل،

ب - د خپريه يا بشردوستانه بنسټونو د ساتلو او جوړولو آزادي.

ج - له هغو توکو او لوازمو څخه د گټې اخيستلو، لاسته راوړلو او چمتو کولو آزادي چې د مراسمو او يا د مذهب او عقیدې له لارې برابره شوې ده.

د - د دغو موضوعاتو په باره کې د ليکلو، چاپولو او خپرولو آزادي.

ه - له دغې موخې سره په مناسبو ځايونو کې د مذهب يا عقیدې د زده کړې آزادي.

و - له افرادو او بنسټونو څخه د داوطلبانه، مالي او نورو مرستونو د غوښتنو آزادي.

ز - د هر مذهب يا عقیدې له نورمونو، غوښتنو او تسلسل سره سم د اړوندو رهبرانو د ټاکلو، انتصاب او روزلو آزادي،

ح - د مذهبي يا عقیدتي تعليماتو مطابق د جشنونو او مراسمو د جوړولو او رخصتو د ورځو د رعايت آزادي،

ط - په ملي او نړيواله کچه د عقیدې يا مذهب په برخه کې له ټولنو او افرادو سره د اړيکې د نيولو او رامنځته کولو آزادي.

اوومه ماده:

د هيواد په قوانينو کې، په دغه اعلاميه کې مطرح شوي حقونه او آزادۍ تر تاييد لاندې راځي، تر څو هر څوک وکولای شي له يادو آزاديو او حقونو څخه په عمل کې برخمن شي.

اتمه ماده:

د اوسنۍ اعلاميې له موادو څخه هيڅ يو نبايد داسې تفسير شي چې د بشري حقونو په نړيواله اعلاميه او د بشر حقونو په اړوندو نړيوالو ژمنليکونو کې له درج شويو حقونو څخه د يوه ناقص او محدودونکی وي.

برای حقوق بشر بپایانید

ماهنامه حقوق بشر
سال هفدهم
شماره اول، حمل ۱۳۹۸
کنوانسیون

متن کنوانسیون حقوق سیاسی زنان

مصوب ۲۰ دسامبر ۱۹۵۲

اعضای متعاقد:

خواهان اجرای اصل مساوات حقوق زنان و مردان مندرج در منشور ملل متحد، با شناسایی این که همه حق دارند در حکومت کشور خود به نحو مستقیم یا غیر مستقیم از طریق نمایندگانی که آزادانه انتخاب شده اند، شرکت کنند و این که حق دسترسی برابر به خدمات عمومی در کشور خود را دارند، و خواهان ایجاد مساوات در وضعیت زنان و مردان در بهره مندی و اعمال حقوق سیاسی، وفق مقررات منشور ملل متحد و اعلامیه جهانی حقوق بشر، مصمم به انعقاد کنوانسیونی به همین منظور، به نحو زیر توافق می نمایند:

ماده ۱:

زنان محق خواهند بود که در تمام انتخابات در شرایطی برابر با مردان، بدون هیچ تبعیضی، رأی دهند.

ماده ۲:

زنان صلاحیت انتخاب شدن برای تمام مراکز خدمات عامه که توسط قوانین ملی ایجاد شده اند، در شرایطی برابر با مردان، بدون هیچ تبعیضی را خواهند داشت.

ماده ۳:

زنان صلاحیت تصدی سمت های عمومی و ایفای تمام وظایف عمومی که توسط قوانین ملی ایجاد شده اند، در شرایطی برابر با مردان،

بدون هیچ تبعیضی را خواهند داشت.

ماده ۴:

۱- این کنوانسیون برای امضا توسط هر عضو ملل متحد و نیز توسط هر دولت دیگری که از جانب مجمع عمومی دعوت گردد، مفتوح خواهد بود.
۲- این کنوانسیون تصویب خواهد شد و اسناد تصویب آن نزد دبیر کل سازمان ملل متحد تودیع خواهند گردید.

ماده ۵:

۱- این کنوانسیون برای الحاق تمام دولت هایی که در بند ۱ ماده ۴ به آن ها اشاره شد، مفتوح خواهند بود.
۲- الحاق، با تودیع سند الحاق نزد دبیر کل سازمان ملل متحد موثر خواهد شد.

ماده ۶:

۱- این کنوانسیون در نوزدهمین روز پس از تودیع ششمین سند تصویب یا الحاق لازم الاجرا خواهد شد.
۲- کنوانسیون، برای هر دولتی که پس از تودیع ششمین سند تصویب یا الحاق کنوانسیون را تصویب نماید یا به آن ملحق گردد، نوزده روز پس از تودیع سند تصویب یا الحاق آن دولت لازم الاجرا خواهد شد.

ماده ۷:

چنانچه دولتی در زمان امضای تصویب یا الحاق، به هر کدام از مواد این کنوانسیون شرطی وارد کند، دبیر کل متن شرط را به تمام دولت هایی که عضو کنوانسیون هستند یا ممکن است عضو آن شوند مخابره خواهد نمود. هر دولتی که به شرط اعتراض کند، می تواند ظرف مدت (۹۰) روز از تاریخ مخابره مزبور (یا در تاریخی که عضو کنوانسیون می شود) میان چنین دولتی و دولت وارد کننده شرط لازم الاجرا نخواهد شد.

ماده ۸:

۱- هر دولتی می تواند طی یک اعلامیه کتبی به دبیر کل از این معاهده خارج شود. خروج یک سال پس از تاریخ دریافت اعلامیه توسط دبیر کل موثر خواهد شد.

۲- این کنوانسیون، از تاریخ لازم الاجرا شدن خروجی که تعداد اعضا را به کمتر از شش تقلیل می دهد، فاقد الزام خواهد شد.

ماده ۹:

هر اختلافی که ممکن است درباره تفسیر یا اجرای این کنوانسیون میان دو یا چند عضو آن ناشی شود و این اختلاف از طریق مذاکره فیصله نیابد، به درخواست هریک از طرفین اختلاف برای تصمیم گیری به دیوان بین المللی دادگستری ارجاع خواهد شد، مگر این که آن ها راجع به فیصله آن به نحو دیگری توافق کنند.

ماده ۱۰:

دبیر کل ملل متحد به تمام اعضای ملل متحد و دولت های غیرعضوی که در بند یک ماده چهار این کنوانسیون به آن ها اشاره شده است، راجع به موارد زیر اطلاع خواهد داد:
(الف) امضاها و اسناد تصویبی که وفق ماده (۴) دریافت شده اند؛
(ب) اسناد الحاقی که وفق ماده (۵) دریافت شده اند؛
(ج) تاریخی که کنوانسیون وفق ماده (۶) لازم الاجرا خواهد شد؛
(د) مکاتبات و اعلامیه هایی که وفق ماده (۷) دریافت شده اند؛
(و) نسخه های لغو شده مطابق پاراگراف (۲)، ماده هشتم دریافت شده اند.

ماده ۱۱:

۱- این کنوانسیون که متون چینیایی، انگلیسی، فرانسه، روسی و اسپانیایی اعتبار واحد دارند، در آرشیوهای ملل متحد تودیع خواهد شد.
۲- دبیر کل ملل متحد کاپی تایید شده را به تمام دولت های عضو و غیرعضو ملل متحد که در بند یک ماده (۴) به آن ها اشاره شده است، ارسال خواهد کرد.

برای حقوق بشر بپاخیزید

ماهانامه حقوق بشر
سال هفدهم
شماره اول، حمل ۱۳۹۸
میشاق

د هر ډول نژادي تبعيض د له منځه وړلو نړيوال ميشاق

د عمومي اسمبلې د ۱۹۶۵ کال د ډسامبر د
۲۱ مې نېټې مصوبه، ۲۱۰۶a گڼه،
د ۱۹۶۹ م کال د جنوري ۴ مه، د ۱۹ مې
مادې پر بنسټ اجرايي قدرت

د محکوم کولو وړ ده، په دې اساس څه په تیوري.
کې او څه په عمل کې به د نژادي تبعيض لپاره
هیڅ توجیه شتون ونه لري.

- په بیا ځلې تصدیق سره چې د نژاداتوکم،
رنگ او یا قومي منشأ په برخه کې د انسانانو
ترمنځ تبعیض، د ملتونو ترمنځ د سوله ییزو اړیکو
او دوستۍ مانع گرځي او د خلکو امنیت او آرامتیا
سلبيوي او د هغو انسانانو له گډ او ټولنیز ژوند
څخه د مخنیوي سبب کیږي چې غواړي د یو بل
په څنګ کې ژوند وکړي.

- د نړۍ په ځینو سیمو کې د تبعیض د کړنو
او اعمالو پر بنسټ د خطر له اعلان سره او هم د
ځینو دولتونو له لوري د نژادي برتری او نژادي
تبعیض او د نژادونو جلا کیدل او تفکیک چې د
نفرت سبب ګرځیدلي دي.

- د نژادي تبعیض د ټولو ډولونو رفع کولو ته
د سرعت ورکولو په برخه کې د لازمو اقداماتو په
تصمیم سره او هم د نژادونو ترمنځ د تفاهم او له
هر ډول نژادي تبعیض او نژادي تفکیک پرته د
یوې نړیوالې ټولنې جوړولو ته د تحقق ورکولو په
برخه کې د هغه له مخنیوي او نژادي نظریې سره

اوسي.

- د دې په پام کې نیولو سره چې د ملګرو
ملتونو سازمان، ملتونو او مستعمره ځمکو ته
د خپلواکۍ د ورکولو منشور (د ۱۹۶۰ م کال
د ډیسمبر ۱۴ مه، د عمومي اسمبلې XV
۱۵۱۴ گڼه مصوبه) په جدي توګه تصویب کړې
ده او په هغه کې یې اعلان کړي دي چې د
هغه د ځای او تشکیل له څرنگوالي څخه پرته د
جلا کیدلو او تبعیض ټول لاملونه او استعمار، باید
له هر ډول قید او شرط پرته او بې له ځنډه پای
ته ورسېږي.

- په ټوله نړۍ کې د نژادي تبعیض د ټولو
ډولونو د چټک حذف کولو په هکله (د ۱۹۶۳ م
کال د نوامبر په ۲۰ مه نېټه د عمومي اسمبلې
XVIII ۱۹۰۴ گڼه مصوبه)، د ملګرو ملتونو د
سازمان د منشور په پام کې نیولو، او هم د انساني
فرد د حیثیت د رعایت او تفاهم د ساتلو د اړتیا په
څرګندولو سره،

- په دې عقیده چې په علمي توګه د نژادي
برترۍ نظریه ناسمه ده او هغه له ټولنیزې بې
عدالتۍ پرته بل شی نه دی او اخلاقاً خطرناک او

د دې میثاق غړي دولتونه:

- د ټولو انسانانو لپاره د برابرو حقونو او ذاتي
حیثیت د پیژندګلوي پر بنسټ د ملګرو ملتونو
د سازمان د منشور په پام کې نیولو سره، غړي
دولتونه خپل ځان ژمن بولي چې هغو هدفونو
ته د تحقق ورکولو او لاسرسي په برخه کې د
ملګرو ملتونو له سازمان سره د یوځای کیدو او د
توکم نژاد، جنس، ژبې او دین په پام کې نیولو
څخه پرته د ټولو انسانانو لپاره د نړۍ په کچه د
اساسي آزادۍ او بشري حقونو رعایت او درناوی
دی، لازمي مرستې ترسره کړي.

- په دې اساس د نړیوال منشور په پام کې
نیولو سره چې ټول انسانان آزاد پیدا شوي دي او
د حیثیت او حقونو له نظره له یو بل سره برابر دي
او هم ټول د هر ډول امتیازونو لکه د رنگ، نژاد او
منشأ په پام کې نیولو پرته په منشور کې له ټولو
حقونو او آزادیو څخه د برخمن کیدو حق لري.

- د دې په پام کې نیولو سره چې ټول انسانان
د قانون پر وړاندې برابر دي او حق لري د هر ډول
تبعیض او تحریک ډوله تبعیض پر وړاندې له
قانوني ملاتړ څخه په مساوي توګه برخمن و

د مبارزې اعلان.

په کار گمارلو او کسب او کار کې د تبعیض د له منځه وړلو د میثاق په یادولو سره چې په ۱۹۵۸ م کال کې د کار د نړیوالو سازمان له لوري تصویب شو او هم په هغه زده کړه کې د تبعیض د له منځه وړلو د میثاق ذکر کول، چې په ۱۹۶۰ م کال کې د ملګرو ملتونو د سازمان د زده کړې، علمي او فرهنګي سازمانونو له لوري تصویب شوی دی.

د هغو اصولو د ترسره کولو په هیله چې د هر ډول نژادي تبعیض د له منځه وړلو پر بنسټ د ملګرو ملتونو د سازمان په منشور کې بیان شوي دي او هم د نژادي تبعیض د پای ته رسولو پر بنسټ له وروستیو عملي هڅو څخه ملاتړ، (د دغه میثاق غړو دولتونو) لاندې مواد منلي دي:

لومړۍ برخه لومړۍ ماده:

۱- په دې میثاق کې د «نژادي تبعیض» اصطلاح د هر ډول تبعیض، محرومیت، محدودیت او یا د رنګ، نژاد، اصل او ملي یا قومي رېښې پر بنسټ امتیاز چې د سیاسي، اقتصادي، ټولنیزو، فرهنګي او د عمومي ژوندانه اړوند نورو برخو کې د اساسي ازاديو او بشري حقونو د مساوي اجرا، برخمن کیدو او پېژندګلوی ته د زیان رسولو او یا لغوه کولو په منظور ګڼل کېږي.

۲- هغه تبعیضونه، محرومیتونه، او محدودیتونه چې د دغه میثاق د غړیو دولتونو په وسیله د تبعه او غیر تبعه (ښاروند او غیر ښاروند) تر منځ اعمالیږي، په (یاد تعریف) کې نه دي شامل.

۳- په دې میثاق کې هیڅ شی نیاید په داسې ډول تفسیر شي چې د ځانګړو ملیتونو پر وړاندې د تبعیض په مفهوم د تابعیت، ملیت او د تابعیت د حق د ورکولو پر بنسټ د غړیو دولتونو قانوني مقررات وي.

۴- غړي دولتونه به، له هغو نژادي او بومي ډلو او ځانګړو کسانو څخه د ساتنې په منظور هغه چټک او ځانګړي اقدامات ترسره کړي، چې له اساسي ازاديو او بشري حقونو څخه د مساوي برخمن کیدو په برخه کې د اړینو ساتنو مستلزم دي. دغه ځانګړي اقدامات د نژادي تبعیض په توګه نه ګڼل کېږي، ځکه دغو موخو ته تر رسیدلو وروسته (د نژادي تبعیض رفع کول او برابرې) به له ټولو سره یو شان چلند وشي او د افرادو د نژادي یا بومي ډلو لپاره به ځانګړي حقونه منځته رانشي.

دویمه ماده:

۱- غړي دولتونه نژادي تبعیض محکوموي او

ژمن کېږي چې له ځنډ پرته او له ټولو مناسبو وسایلو او اېزارو سره، د نژادي تبعیض د ټولو ډولونو د رفع کولو سیاست منځته راوړي او د ټولو نژادونو ترمنځ تفاهم ته تحقق ورکړي. په همدې موخه:

الف - هر غړی دولت، ژمن کېږي چې په هیڅ قانون یا د بنسټونو، ډلو او افرادو پر وړاندې د نژادي تبعیض په عملي رويه کې ګډون ونه کړي او ډاډمن شي چې د ټولو ارګانونو او سیمه ییزو، ملي (داخلي) او ټولیزو بنسټونو مسئولین، د دغو ژمنو مطابق عمل وکړي.

ب - هر غړی دولت ژمن کېږي چې له نژادي تبعیض څخه په دفاع کې د افرادو او یا سازمانونو په وسیله هیڅ ډول مسئولیت په غاړه ونخلي.

ج - هر غړی دولت د دولتي، ملي او سیمه ییزو سیاستونو د لغو کولو، اصلاح او د نظر د نویوالي په برخه کې هغه ګټور اقدامات چې د نژادي تبعیض پر بنسټ دي، ترسره کړي.

د - هر غړی دولت باید له ټولو مناسبو اېزارو سره لکه د نژادي تبعیض هغه قوانین چې د افرادو، سازمانونو او ډلو له لوري اعمال کېږي، منع و ګرځوي ترڅو دغه وضعیت ته د پای ټکی کېښودل شي.

ه - هر غړی دولت ژمن کېږي چې ټولیزه او څو نژادي سازمانونه او هغه حرکتونه چې د انسانانو تر منځ د نژادي خنډونو د منځه تلو سبب کېږي و هڅوي او په مقابل کې هر هغه عمل چې له نژادي بیلګون سره مرسته کوي، خنثی کړي.

۲- غړي دولتونه به د دغو ژمنو په منلو سره، له اساسي آزادیو او د بشر له پوره حقونو څخه د نژادي ډلو او هغو کسانو چې په دغو ډلو پورې تړاو لري د برخمن کیدو په برخه کې په اقتصادي، ټولنیزو، فرهنګي او نورو ساحو کې واقعي او ځانګړي اقدامات ترلاس لاندې ونیسي. دغه ځانګړي اقدامات د بیلا بیلو نژادي ډلو د حقونو د جلاوالي او نا برابرۍ په معنا نه دي، ځکه دغې موخو (برابري او د تبعیض له منځه وړل) ته تر رسیدلو وروسته به له ټولو سره یو شان چلند وشي.

درېمه ماده:

غړي دولتونه تبعیض او نژادي تفکیک محکوموي او ژمن کېږي چې په خپل حکومتي قلمرو کې له ټولو منځته راغلو شته لاملونو څخه، مخنیوی وکړي او هغه لاملونه منع او له رېښې څخه محوه کړي.

څلورمه ماده:

غړي دولتونه ټول هغه سازمانونه چې د خپل قووم یا ډلې د نژادي برتری عقاید او نظریې

خپروي او یا د نژادي تبعیض د توجیه په برخه کې کار کوي او نفرت او کینه خپروي، په هر ډول او بڼه کې یې محکوموي او ژمنه کوي چې په دغه برخه کې به د نژادي تبعیض، انګېزو او تحریکاتو د منځه وړلو په برخه کې مثبت او عاجل اقدامات ترلاس لاندې ونیسي. همدارنګه غړي دولتونه به د بشري حقونو د نړیوال منشور اصول او هغه حقونه چې د دغه میثاق په پنځمه ماده کې بیان شوي دي په لاندې مواردو کې اعمال کړي:

الف - د ټولو هغو تبلیغاتو لپاره چې د نژادي برتری، د نفرت د منځته راوړلو، د نژادي تبعیض لپاره تحریک او د هر نژاد یا د انسانانو د هرې ډلې پر وړاندې د تاوتریخوالي ډکو کړنو د ترسره کولو پر بنسټ چې د بل قوم له منشا او یا رنګ څخه دي جرم اعلان او مجازات کړي. همدارنګه هغو نژادي فعالیتونو ته د هر ډول مرستې وړاندې کول چې مالي مرستې هم رانغاړي، د جرم د قانون له مخې د مجازاتو وړ اعلان شي.

ب - د ټولو سازمانونو او د هغوی د شریکانو غیر قانوني اعلانول، چې د نژادي تبعیض په منظمو تبلیغاتو او فعالیتونو لاس پورې کوي او هغه په ټولنه کې خپروي.

ج - د عمومي، ملي (داخلي) او سیمه ییزو بنسټونو د چارو د مسئولینو له لوري د نژادي تبعیض د تحریکاتو او خپرولو نشتوالی.

پنځمه ماده:

غړي دولتونه د هغو اساسي مواردو رعایت او ترسره کول چې د دغه میثاق په دویمه ماده کې بیان شوي دي، ژمن کېږي چې د نژادي تبعیض ټول ډولونه منع اعلان کړي او همدارنګه تضمینوي چې انسانان د قوم، منشا، نژاد، ملیت او رنګ په پام کې نیولو پرته د قانون په وړاندې برابر دي او له لاندې حقونو څخه یو شان برخمن دي:

الف - د محکمې او نورو قضایي او اداري ارګانونو پر وړاندې له برابر چلند څخه برخمنیدل.

ب - د جسمي زیانونو او تاوتریخوالي پر وړاندې د دولت له لوري (څه د دولت د اداري مقاماتو له لوري وارد شوي وي، څه د ډلو او بنسټونو له لوري وارد شوي وي) د فردي امنیت او حفاظت څخه برخمن کیدل.

ج - له سیاسي حقونو څخه په خاصه توګه د برابر او جامع رایې ورکولو د حق پر بنسټ د رایې ورکولو او انتخاب کیدلو او په ټاکنو کې د ګډون حق، په دولتي چارو کې د لاسوهنې حق او هم په هره کچه په ټولیزه چارو کې د ګډون او ټولیزه خدمتونو ته د لاسرسي حق.

د - له نورو مدني حقونو څخه برخمنیدل، په

ځانگړې ډول:

- ۱- د دولت د پولو په دننه کې د آزادانه تلو راتلو او اوسیدلو یا میشت کیدو حق.
- ۲- د هر دولت، له هغې جملې څخه چې د خپل دولت پر پښوډل او بل دولت ته د تللو حق.
- ۳- د تابعیت لرلو حق.
- ۴- د میره اماندینې د ټاکلو او واده حق.
- ۵- د شخصي مالکیت او همدا ډول له نورو سره د مالکیت حق.
- ۶- د وراثت حق.
- ۷- د دین، وجدان او فکر د آزادۍ حق.
- ۸- د بیان او عقیدې د آزادۍ حق.
- ۹- په غوندې او ټولنو کې د گډون د آزادۍ حق.

هـ- له اقتصادي، ټولنیزو او فرهنګي حقونو څخه برخمن کیدل، په ځانگړې ډول:

- ۱- له کار، د کار او کسب له آزاد ټاکلو، د کار د عادلانه او مطلوبو شرایطو له درلودلو، د بیکارۍ پر وړاندې له ملاتړ، د برابر کار لپاره د برابرې حق الزحمې له حق، او د مطلوبې او عادلانه حق الزحمې او مکافاتو له درلودلو څخه برخمن کیدل.
- ۲- له کارګري اتحادیو سره د یوځای کیدلو او تشکیل حق.
- ۳- له کور او مسکن څخه د برخمن کیدلو حق.
- ۴- له سلامتیا، ټولیزې روغتیا، امنیت او ټولنیزو خدمتونو څخه د برخمن کیدلو حق.
- ۵- له زده کړې او تحصیل او حرفوي زده کړو څخه د برخمن کیدلو حق.
- ۶- په فرهنګي فعالیتونو کې په مساوي توګه د گډون حق.
- و- هرځای او یا هغو خدماتي مرکزونو ته د ننوتلو حق چې د عمومي استفاده کولو وړ دي، لکه هوټل، رستوران، کافي شاپ، تياتر او پارک.

شپږمه ماده:

غړي دولتونه ژمن کيږي له هغو کسانو څخه چې د هغوی د حکومت تر قلمرو لاندې دي، د نژادي تبعیض هغه کړنې چې د دې میثاق د مفادو مخالفې دي او د هغوی بشري حقونه او اساسي آزادۍ نقض کوي، باید د واک لرونکو محکمو له لارې یې ملاتړ وشي. همدارنګه د هغو زیانونو له امله د خوښې وړ او مناسب غرامت حق چې د تبعیض په پایله کې هغوی ته رسیدلي دي، له صالحې محکمې څخه یې غوښتنه وکړي.

اوومه ماده:

غړي دولتونه ژمن کيږي چې له تعصب سره

د مبارزې په منظور د اطلاعاتو، علم، فرهنګ او زده کړې په برخه کې عاجل او ګټور اقدامات چې د نژادي تبعیض سبب کيږي ترلاس لاندې ونیسي او هم تفاهم، مدارا، د ملتونو او د قومي او نژادي ډلو ترمنځ دوستي او همدارنګه د بشري حقونو د نړیوال منشور او د نژادي تبعیض د ټولو ډولونو د محوه کولو او د دغه میثاق د موادو د اجرا کولو پر بنسټ د ملګرو ملتونو د سازمان د اعلامیو او د ملګرو ملتونو د سازمان د قراردادي اصولو او هدفونو د خپرولو او تبلیغ په برخه کې هڅه کول،

دویمه برخه:

اتممه ماده:

۱- د نژادي تبعیض د حذف او محوه کولو کمېټه به (چې له دې څخه وروسته کمېټه ویل کيږي) تشکیل شي. دغه کمېټه له کارپوهانو څخه د ۱۸ غړیو چې له پوره پوهې او اخلاقي واک څخه برخمن دي او د غړیو دولتونو له لوري په یې پرې توګه د خپلو اتباعو له منځه ټاکل شوي دي، جوړیږي. دغه کسان د مناسب جغرافیايي وېش په پام کې نیولو سره او د تمدنونو او قانوني نظامونو له بېلابېلو ډولو څخه په استازیتوب ټاکل کيږي خو د خپل شخصي واک څخه په ګټې اخیستنې سره، خدمت وکړي. (په کمېټه کې د خپل دولت له لوري د استازیتوب موقف نه لري).

۲- د کمېټې غړي به د پټو رایو او د هغو کسانو د نوملړ په منځ کې چې د غړو دولتونو له لوري نوماند شوي دي، وټاکل شي. هر غړی دولت یوازې کولای شي د خپلو اتباعو له منځه یو کس د کمېټې ټاکنو ته نوماند کړي.

۳- لومړنۍ ټاکنې به د دغه میثاق د اجرائیوي قدرت د پیدا کولو له نېټې څخه (۶) میاشتې وروسته ترسره شي. د هرو ټاکنو له نېټې څخه (۳) میاشتې مخکې، د ملګرو ملتونو عمومي منشي د یو لیک له لارې له غړیو دولتونو څخه غواړي چې خپل نوماندان د دوو میاشتو په موده کې وټاکي. عمومي منشي به له هغو کسانو څخه د الفبا د حروفو په ترتیب یو نوملړ چې په دې ترتیب نوماند شوي دي، د نوماند کوونکو دولتونو له نوم سره یوځای چمتو کړي او هغه د غړو دولتونو لپاره لیږي.

۴- د کمېټې د غړو ټاکنې به د غړو دولتونو په غوندې کې او د ملګرو ملتونو د عمومي منشي په تایید سره و شي. د دغې غونډې د رسمیت موندلو د نصاب حد، د غړیو دولتونو د ۲ پر ۳ برخې گډون دی. کوم کسان چې د کمېټې لپاره ټاکل کيږي، هغه کسان دي چې ډیرې

رایې یې په لاس راوړي دي او د حاضر و غړو دولتونو د استازو د مطلق اکثریت له رایو څخه برخمن شوي دي.

۵- الف: د کمېټې غړي به د څلورو کلنو لپاره وټاکل شي. په لومړنیو ټاکنو او د دوو کلنو په پای کې د (۹) ټاکل شویو غړو موده پای ته رسیږي. له لومړنیو ټاکنو څخه وروسته به له ځنډ پرته د دغو (۹) غړو نوم (ځای ناستی) د قرعې او د غونډې د رئیس له لوري، و ټاکل شي.

ب: د بې متصدي او خالي ځای د ډکولو لپاره، هغه دولت چې د هغه کار پوه غړي، په کمېټه کې د خپلې دندې ترسره کول درولي دي، د خپلو اتباعو له منځه به بل کار پوه وټاکي. دغه کار پوه باید د کمېټې د تایید وړ وگرځي.

۶- غړي دولتونه به په کمېټه کې د هغوی له اجرائیوي دندو سره په تړاو کې د کمېټې د غړو د لگښتونو د ورکولو مسئولیت په غاړه واخلي. (د عمومي اسامبلې د ۱۹۹۲ م کال د دېسمبر د ۱۶ مې نېټې مصوبې ۴۷۱۱۱ ته دې مراجعه وشي)

نهمه ماده:

غړي دولتونه ژمن کيږي چې د قانون جوړولو، قضایي، اداري او نورو هڅو په برخه کې چې د دغه میثاق د مقرراتو د ترسره کولو لپاره یې ترلاس لاندې نیولي دي کمېټې ته یې د رسیدنې په موخه په لاندې ډول وړاندې کړي:

الف: د میثاق د اجرائیوي قدرت له پیدا کولو څخه یو کال وروسته به د اړوند دولت له لوري رپوټ، وړاندې شي.

ب: له هغه څخه وروسته په هرو دوو کلنو کې یوځل او هم هر وخت چې کمېټه یې وغواړي، اړوند دولت خپل رپوټ وړاندې کوي. کمېټه بنسټي له غړیو دولتونو څخه د ډیرو اطلاعاتو غوښتنه وکړي.

۲- کمېټه د عمومي منشي له لارې له عمومي سپارښتونو او وړاندیزونو سره یوځای د خپلو فعالیتونو کلنۍ رپوټ چې د غړیو دولتونو اطلاعاتو او رپوټونو ته د رسیدنې پر بنسټ یې موندلې دي د ملګرو ملتونو د سازمان عمومي اسامبلې ته تقدیم کړي. همدارنګه له نظریو سره یوځای هغه عملي وړاندیزونه او سپارښتونه چې غړو دولتونو وړاندې کړي دي، له رپوټ سره به ضمیمه وي.

لسمه ماده:

۱- کمېټه به خپل اجرائیوي مقررات په خپله و ټاکي.

۲- کمېټه به د دوو کلونو لپاره د خپلو کار کوونکو شمېر په خپله وټاکي.

۳- د کمېټې منشي به د ملګرو ملتونو د

سازمان د عمومي منشي له لوري وگومارل شي.
۴- د كمېټې غونډې به په معمولي ډول د ملگرو ملتونو د سازمان په مركز كې جوړې شي.

يوولسمه ماده:

كه چيرې يو غړى دولت معلومات ترلاسه كړي چې بل غړى دولت ددغه ميثاق مقررات نه ترسره كوي، كولاى شي چې موضوع د شكايات په توگه په كمېټه كې مطرح كړي او كمېټه نوموړى شكايات و اړونده دولت ته لپري. د شكايات موندونكى دولت به د دريو مياشتو په موده كې خپل توضيحات او څرگندونې په ليكلي ډول او د موضوع د روښانه كولو او د امكان په صورت كې د لاري چارې د لټولو لپاره، كمېټې ته تقديم كړي.

۲- كه چيرې د لومړني شكايات له موندلو څخه وروسته د ۶ مياشتو په موده كې، د شكايات وړ موضوع له دوه اړخيزو خبرو اترو او نورو ښكاره هڅو سره، د اړونده دواړو خواو د رضايات سبب نه شوه، له اړونده دولتونو څخه هر يو به حق ولري چې كمېټې او همدارنگه بل اړونده دولت ته د نوي ليك په لپړلو سره، موضوع كمېټې ته راجع كړي.

۳- كمېټه موندل شوي موضوعات (شكاياتونه) ددغې مادې د دويم بند پر بنسټ وروسته له دې چې داخلي ټولې لازمي هلې ځلې ترسره شوي، خو دواړې خواوې و نتيجې ته نه دي رسيدلي، د پيژندل شويو نړيوالو عمومي قوانينو او اصولو له مخې به ورته رسيدنه وشي. دغه قاعده په هغو مواردو كې چې شكايات په غيرمعمول ډول اوږد شي، ترسره به نه شي.

۴- هر موضوع (شكايات) چې كمېټې ته راجع كيږي، كمېټه به د هغې موضوع (شكايات) په اړه له اړونده غړو دولتونو څخه غوښتنه وكړي چې نور بشپړ كړونكي اطلاعات ور ولپري.

۵- كله چې موضوع (شكايات) ددغې مادې پر بنسټ تر رسيدنه لاندې واقع شي، اړونده غړي دولتونه كولاى شي د موضوع د رسيدنې په بهير كې، كمېټې ته د راي وركولو له حق پرته استازى ولپري.

دوولسمه ماده:

۱- الف: وروسته له دې چې كمېټې ټوله لازم اطلاعات برابر كړل، د كمېټې ريس د اختلافاتو د حل يو ځانگړى كميسيون (چې له دې وروسته يوازي كميسيون ويل كيږي) به چې د كمېټې د غړو يا غير د غړو له (۵) كسانو څخه شامل دى، تعين كړي. د كميسيون غړي به په خوښي او د هغو دولتونو له رايو سره چې له يو بل سره مخالف لري و ټاكل شي ترڅو و كولاى شي د خپلو گټورو دندو په ترسره كولو او ددغه ميثاق د

موادو په رعايت سره، موضوع په سوله ييزه توگه حل و فصل كړي.

ب- كه چيرې د جگړې په حال كې دولتونه د دريو مياشتو په موده كې د كميسيون د غړو د يوې برخې او يا د ټولو پر تركيب او جوړښت باندې توافق نه ونه رسيدل، هغه شمېر غړي چې د هغوى توافق نه دى شوى د كمېټې د غړو له منځه، په پټو او د كمېټې د غړو د ۲ پر ۳ برخې په اكثريت رايو سره به وټاكل شي.

۲- د كميسيون غړي چې په خپل شخص واک او صلاحيت سره به دنده ترسره كړي نيايد د شخړې په حال كې هيوادونو او يا د هغه دولت تابعيت چې ددغه ميثاق غړى نه دى، ولري.

۳- كميسيون به، خپل ريس او داخلي مقررات په خپله انتخاب او تصويب كړي.

۴- د كميسيون غونډې به په معمولي توگه د ملگرو ملتونو په مركز يا بل هر مناسب ځاى چې د كميسيون له لوري و ټاكل شي، جوړې شي.

۵- دارالانشاء ددغه ميثاق د لسمې مادې د دريم بند له مخې، د هغو موضوعاتو (شكاياتونو) دفتري خدمتونه چې كميسيون ته د شخړې په حال كې هيوادونو له لوري راجع كيږي، ترسره كوي.

۶- د جگړې طرف دولتونه د كميسيون د غړو ټوله لگښتونه په برابرې توگه او د يو برآورد له مخې چې د ملگرو ملتونو عمومي منشي يې ترلاس لاندې نيسي، په غاړه اخلي.

۷- عمومي منشي به واک او اختيار ولري چې د لزوم په صورت كې د كميسيون د غړو لگښتونه مخكې له دې چې د شخړې طرف هيوادونه هغه وركړي، ددغه ميثاق د (۶) بند له مخې، وركړي.

۸- هغه اطلاعات چې د كمېټې له لوري برابر كيږي، كيداى شي د كميسيون په واک كې وركړل شي او همدارنگه كميسيون كولاى شي د اړونده دولتونو د اطلاعاتو او نورو اطلاعاتو غوښتنه وكړي.

ديرسلمه (۱۳) ماده:

۱- كله چې كيسیون د موضع په پوره رسيدنه لاس پورې كړ، بايد هغه رپوټ چمتو كړي چې په هغې كې د دولتونو ترمنځ د شخړې د موضوع د عملي څيړنو رپوټ منعكس شوى دى او همدارنگه د شخړې د سوله ييز حل لپاره شامل سپارښتونه په بركي ونيسي. دغه رپوټ بايد د كمېټې ريس ته وړاندې شي.

۲- د كمېټې ريس به د كميسيون رپوټ د جگړې له غاړو هيوادونو څخه و هر يوه ته ولپري. دولتونه بايد هغه د دريو مياشتو په موده كې د كمېټې د ريس په اطلاع باندې ورسوي چې آيا

هغوى د كميسيون هغه سپارښتونه چې له رپوټ سره يوځاى ول، منلي دي يا خير.

۳- له هغې مودې څخه وروسته چې د دغې مادې د دويم بند پر بنسټ ټاكل شوى ده، د كمېټې ريس به د كميسيون رپوټ و اړونده دولتونو او ددغه ميثاق نوروغړو دولتونو ته ولپري.

خوړلسمه ماده:

۱- غړي دولتونه بايد په هر وخت كې د ويناوو او بيانو په صادرولو سره اعلان كړي چې د كمېټې صلاحيت يې و هغو شكاياتونو ته د رسيدنې او موندلو په برخه كې چې ددغه ميثاق د حقونو د سرغړونو پر بنسټ د خلکو او ډلو له لوري چې د هغه دولت په قلمرو كې ترسره شوي دي، په رسميت پيژندلې دى. كه چيرې غړو دولتونو دا ډول بيانې نه وې صادره كړي كمېټه به د هغه دولت په وړاندې هيڅ شكايات ونه مني.

۲- هر هغه غړي دولت چې د دغې مادې د لومړي بند پر بنسټ يې بيانېه صادره كړې ده، كولاى شي ددغه ميثاق د حقونو د سرغړونې د قرباني مدعي ډلو او افرادو شكاياتونو ته، يو با صلاحيتته پلاوى وټاكي. همدارنگه دغه پلاوى كولاى شي د هغو كسانو شكاياتونو ته چې په سيمه كې د خپلو شكاياتونو د حل كولو له لاسرسۍ څخه عاجزه شوي دي، د داخلي قوانينو په حكم او په خپل قلمرو كې ومومي.

۳- ددغې مادې د (۱) بند له مخې له صادرو شويو ويناوو څخه د هرې يوې سندنو او ددغې مادې د (۲) بند له مخې له پلاوو څخه د هريوه نوم به چې د دولتونو له لوري ټاكل شوي دي، د ملگرو ملتونو عمومي منشي ته وسپارل شي. ترڅو د هغو سندنو متن و نورو غړيو دولتونو ته ولپري. يو شكايات ليك ښايي هر وخت له هغه يادابښت سره چې عمومي منشي ته سپارل كيږي، بيرته واخيستل شي. خو ددغه شكايات ليك بيرته اخيستل به، د هغه شكايات رسيدنې ته چې مخكې د كمېټې لاسته رسيدلى دى او يا د رسيدلو په حال كې دى، كنټر نه وي.

۴- ددغې مادې د (۲) بند له مخې، د ليكونو غوښتونكي سندنو به له هغه پلاوى سره چې ټاكل شوى دى ثبت او وساتل شي او ددغه سندنو د تايد شويو ليكونو مندرجات چې هر كال د عمومي منشي ارشيف ته سپارل كيږي او د هغو مفاد د ټولو په واک يا لاسرسۍ كې نه دي، د پوهاوي په موخه به د مناسبو اړيكو له لاري په واک كې وركړل شي.

۵- ددغې مادې د (۲) بند له مخې د شكاياتونو د څيړلو له ټاكل شوي پلاوي څخه د خوښۍ د نشتوالي په صورت كې، شكايات كوونكي حق لري چې د (۶) مياشتو په موده كې

موضوع کمېټې ته راجع کړي.

٦- الف: کمېټه موندل شکایت د هغو غړو دولتونو په اطلاع چې ددغه میثاق د مقرراتو په سرغړونه باندې تورن شوي دي رسوي، خود افرادو او ډلو هویت به د هغوی له خوښې پرته څرگند نه کړي. همدارنګه کمېټه به له لاسلیک پرته شکایتونه ونه مني.

ب- د شکایت موندونکی دولت به، د دریو میشتو په موده کې له هغو حل لارو سره یوځای واضح او روښانه لیکلې توضیحات او څرګندونې چې د موضوع په هکله یې په نظر ورځي، کمېټې ته وړاندې کړي.

٧- الف: کمېټه به د هغو اطلاعاتو په مرسته چې له اړونده دولت او شاګې څخه یې په لاس راوړي دي، د شکایت په څېړنه لاس پورې کړي. کمېټه به د شاګیانو هغه شکایتونه چې د داخلي جستجو ټولې حل لارې یې طي کړي نه وي، رسیدنه ونه کړي. او دغه قاعده به په هغو مواردو کې چې شکایت په غیر معقولي ډول اوږد شي، ترسره نشي.

ب- کمېټه به خپل سپارښتونه او وړاندیزونه و اړونده دولت او شاګې ته اعلان کړي.

٨- کمېټه به د شکایتونو لنډیز او د لزوم په صورت کې د اړونده دولتونو د څرګندونو او توضیحاتو لنډیز به له خپل سپارښتونو او وړاندیزونو سره یوځای په کلني رپوټ کې منعکس کړي.

٩- کمېټه یوازې په هغو شرایطو کې کولای شي چې د پورته بندونو په نسبت خپلې دندې ترسره کړي چې کم تر کمه ددغه میثاق ١٠ غړو دولتونو، د دغې مادې (١) بند پر بنسټ د هغه صلاحیت په رسمیت پیژندلی دی.

پنځلسمه ماده:

١- ددغه میثاق مقررات به هغه حقونه چې د ملګرو ملتونو د سازمان د نورو نړیوالو سندونو او تخصصي موسسو له لوري ملت ته ورکړل شوي دي، د ملګرو ملتونو د عمومي آسامبلې د ١٩٦٠ کال د ډیسمبر د ١٤ مې نېټې په ١٥ مه ګډه مصوبه کې درج شوي، مستعمره ملتونو او دولتونو ته د خپلواکۍ دور کولو د اعلاميې موخو ته د لاسرسي په منظور، په هېڅ وجه محدود نه کړي.

٢- الف: هغه کمېټه چې د دغه میثاق د اتمې مادې د لومړي بند پر بنسټ تشکیل شوې ده، لکيل شوی شکایتونه به په لاس راوړي او هغه نظریې او سپارښتونه چې د دغو شکایتونو په هکله صورت نیولی دی د ملګرو ملتونو د سازمان هغه پلاوي ته چې ددغه میثاق د اصولو اړونده موضوعاتو او د غیر خپلواکو او تر قیومیت د لاندې سیمو د ادارې د مسوولیتونو او د (عمومي

آسامبلې د (XV) ١٥١٤) ګډې مصوبې) په نسبت د خپلو دندو په چوکاټ کې مستقیماً رسیدنه کوي، وړاندې کړي.

ب- کمېټه د قانون جوړونې، قضایې، ادارې او نورو هڅو په چارو پورې اړونده لیکونه ا متنونه چې د چارو د مسوولینو په وسیله ددغه میثاق د مقرراتو په نسبت په هغه جغرافیه کې چې ددغې مادې تر بند لاندې تر سره شوي دي د ملګرو ملتونو له با صلاحیته پلاوو څخه به یې په لاس راوړي. همدارنګه به دې هکله به وړاندیزونه او نظریې هیټ ته څرګندې کړي.

٣- کمېټه د ملګرو ملتونو د سازمان له پلاوي څخه د موندل شویو رپوټونو او شکایتونو له لنډیز څخه یو رپوټ او هم به ددغو شکایتونو او رپوټونو په تړاو د کمېټې سپارښتونه او نظریې عمومي آسامبلې ته تقدیم کړي.

٤- کمېټه به د ملګرو ملتونو د سازمان له عمومي منشي څخه غوښتنه وکړي چې ددغه میثاق په مقرراتو پورې تړله اړونده اطلاعات او هم د لزوم په صورت کې هغه مقررات چې ددغې مادې (٢a) په بند کې په نوموړې جغرافیه پورې اړوند دي، په واک کې یې ورکړي.

شپاړسمه ماده:

د دغه میثاق مقررات چې د شخړو هوارول او شکایتونو ته رسیدنه ده پرته له دې چې په دغه برخه کې نورو هغو هڅو ته چې د ملګرو ملتونو د سازمان د قراردادونو او د هغه د تخصصي موسسو پر بنسټ ترسره شوي دي زیان ورسوي، باید ترسره شي. همدارنګه ددغه میثاق مقررات نباید غړي دولتونه د عمومي او ځانګړو نړیوالو قراردادونو له انعقاد او د نورو هڅو له لاس پورې کولو څخه چې د هغوی ترمنځ د شخړو د هوارولو لپاره ترسره کيږي. منع کړي.

اوولسمه ماده:

١- دغه میثاق د ملګرو ملتونو د سازمان د غړو دولتونو او د هغه د تخصصي موسسو د غړو او د هر هغه دولت لپاره چې د جزایي نړیوالې محکمې اساسنامه یې منلې ده او یا هغه غړی دولت چې په دغه میثاق کې د غړیتوب لپاره د ملګرو ملتونو د سازمان د عمومي آسامبلې په وسیله دعوت شوی دی، لاسلیک ته چمتو دی.

٢- دغه میثاق تصویب ته تابع (د هر دولت اساسي قانون) دی. د تصویب سندونه به د ملګرو ملتونو عمومي منشي ته و سپارل شي.

اتلسمه ماده:

١- دغه میثاق، د اوولسمې مادې له لومړي بند سره سم د دولتونو د الحاق لپاره چمتو دی. ٢- د الحاقی سند په سپارلو سره له دغه میثاق سره یوځای کیدل به د ملګرو ملتونو له

عمومي منشي سره ترسره شي. نولسمه ماده:

١- دغه میثاق د تصویب یا الحاق د ٢٧ سند د سپارلو له نېټې څخه ٣٠ ورځې وروسته د ملګرو ملتونو له عمومي منشي سره به اجراییو قدرت پیدا کړي.

٢- د هر هغه دولت لپاره چې د تصویب یا الحاق د ٢٧ سند له سپارلو څخه وروسته، دغه میثاق تصویبوي او یا د هغه سره یوځای کيږي، د خپل تصویب یا د الحاقی سند د سپارلو له نېټې څخه ٣٠ ورځې وروسته به، دغه میثاق د هغوی لپاره اجراییو قدرت پیدا کړي.

شلسمه ماده:

١- د ملګرو ملتونو عمومي منشي به د شرطونو هغه حق (Reservation) چې د تصویب یا الحاق پر مهال ددغه پیمان د غړو دولتونو او یا هغه دولتونه چې غواړي غړي یې شي، ابلاغ شوی دی پلاس راوړي او هغه به د ټولو غړو دولتونو په اطلاع باندې ورسوي. هر هغه دولت چې د شرط پر حق باندې اعتراض ولري، کولای شي د خپل اعتراض د اعلان له نېټې څخه د ٩٠ ورځو په موده کې هغه عمومي منشي ته د اعتراض په جریان کې ونه مني.

٢- د شرط هغه حق به چې ددغه میثاق له موخو سره په تضاد کې وي، ونه منل شي. همدارنګه د شرطونو هغه حق به چې ددغه میثاق د تاسیس کوونکو پلاوو د کار له ترسره کولو څخه مانع کيږي، ونه منل شي. که چیرې د شرط حق د اړونده ارګانونو د دندې د ترسره کولو په برخه کې مانع او یا د میثاق له موخو سره د هغه د تطابق د نشتوالي پر بنسټ ددغه پیمان د غړو دولتونو د کم تر کمه د دوه پردریمې برخې له اعتراض سره مخامخ شي، د شرط هغه حق به ونه منل شي.

٣- د شرط حق ښایي په هروخت کې، عمومي منشي ته د یادښت له لاري بیرته واخیستل شي. د یادښت د موندلو په وخت کې د شرط دغه حق لازم الاجرا کيږي.

یوویشتمه ماده:

هر غړی دولت کولای شي د ملګرو ملتونو عمومي منشي ته په یوه یادښت سره له میثاق څخه خپل وتل (منصرف کیدل) اعلان کړي. له میثاق څخه خارج کیدل د ملګرو ملتونو له لوري د یادښت د موندلو له نېټې څخه یو کال وروسته د اجرا وړ دی.

دوویشتمه ماده:

که چیرې ددغه میثاق د اجرا یا تفسیر په هکله د دوو یا څو غړو دولتونو ترمنځ اختلاف پاتې په ٤٢ مخ کې

برای حقوق بشر بپاخیزید

ماهانامه حقوق بشر
سال شانزدهم
شماره دوازدهم، حوت ۱۳۹۷
قطعه نامه

قطعه نامه ۱۳۲۵ مصوب مورخ اکتبر ۲۰۰۰ شورای امنیت سازمان ملل متحد شورای امنیت

جمع آوری مین‌ها و برنامه‌های آموزشی درباره خطرات مین‌ها پاسخ‌گوی نیازهای ویژه زنان و دختران باشند،

با تشخیص این ضرورت مبرم که در همه عرصه‌های مربوط به عملیات حفظ صلح پرسپکتیو جنسیتی (جندر) هم مد نظر قرار گرفته و در همین رابطه و با اطلاع از بیانیه ویندهوک و طرح اقدام نامیبیا برای در نظر گرفتن پرسپکتیو جنسیتی (جندر) در مأموریت‌های چندجانبه صلح (S/۲۰۰۰/۶۹۳)، هم‌چنین با توجه به اهمیت توصیه‌های ارائه‌شده در بیانیه مطبوعاتی رئیس شورای امنیت به تاریخ ۸ مارچ ۲۰۰۰، تمامی پرسنل حافظ صلح به منظور حفاظت، درباره نیازهای ویژه و حقوق بشر زنان و کودکان در موقعیت‌های جنگی به شکل ویژه‌ای آموزش داده شوند،

با تصدیق این که درک درست از تأثیرات منازعات مسلحانه بر روی زنان و دختران می‌تواند به صورت چشم‌گیری برای اقدامات مؤثر نهادها به منظور تضمین حفاظت از آن‌ها و مشارکت کامل آن‌ها در پروسه صلح

عظیمی از انسان‌هایی را تشکیل می‌دهند که در منازعات مسلحانه آسیب دیده و آواره می‌گردند، و هرچه بیشتر به صورتی هدفمند توسط جنگاوران و عناصر مسلح مورد حمله قرار می‌گیرند، هم‌چنین با علم به این که چنین اعمالی عواقبی برای صلح و آشتی پایدار همراه دارد،

با توضیح مجدد درباره نقش مهم زنان با هدف جلوگیری از برخوردها و رسیدن به توافق و برای تثبیت صلح، و با تأکید بر اهمیت این موضوع که آن‌ها در همه تلاش‌ها برای ابقا و ترویج صلح و امنیت با حقوق برابر و به صورت گسترده مشارکت داشته و همکاری آنان در تصمیم‌گیری‌ها برای جلوگیری از منازعات و رسیدن به توافق می‌بایستی که گسترش یابد، و با توضیح مجدد این که اصول حقوق بین‌المللی بشر و نهادهای حقوق بشری که از حقوق زنان و دختران به هنگام منازعات و پس از آن حفاظت به عمل می‌آورند می‌بایستی که به طور کامل پیاده گردند،

با تأکید بر این که همه طرف‌های درگیر می‌بایستی که متعهد گردند تا برنامه‌های

با اشاره به قطعه‌نامه‌های ۱۲۶۱ به تاریخ ۲۵ اگست سال ۱۹۹۹، ۱۲۶۵ به تاریخ ۱۷ سپتمبر ۱۹۹۹، ۱۲۹۶ به تاریخ ۱۹ اپریل سال ۲۰۰۰ و ۱۳۱۴ به تاریخ ۱۱ اگست ۲۰۰۰ و هم‌چنین بر اساس اعلامیه‌های رئیس شورای امنیت و نیز اشاره به اعلامیه مطبوعاتی رئیس شورای امنیت به تاریخ ۸ مارچ ۲۰۰۰ که به مناسبت روز سازمان ملل متحد برای حقوق زن و صلح جهانی (روز جهانی زن) (SC/۶۸۱۶)، هم‌چنین با اشاره به وظایف مندرج در بیانیه پکن و پلاتفورم عمل (A/۵۲/۲۳۱)، و نیز از سند حاصله از بیست و سومین نشست فوق العاده عمومی سازمان ملل متحد «زنان ۲۰۰۰: برابری حقوقی، توسعه و صلح برای قرن ۲۱» (S/۲۰۰۰/۱۰/Rev.۱)، به خصوص درباره زنان و منازعات مسلحانه،

با توجه به اهداف و اصول منشور سازمان ملل متحد و مسئولیت سنگین شورای امنیت براساس این منشور برای حفظ صلح جهانی و امنیت بین‌المللی،

و با ابراز نگرانی‌اش درباره این که افراد عادی، به خصوص زنان و کودکان، که اکثریت

برای تأمین و پیشرفت صلح جهانی و امنیت بین‌المللی کمک رساند،

با توجه به این ضرورت، اطلاعات راجع به تأثیرات منازعات مسلحانه بر روی زنان و دختران یکپارچه گردد،

۱- به طور جدی از کشورهای عضو می‌خواهد تا شرایطی را فراهم سازند که زنان در نهادها و مکانیسم‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی برای جلوگیری، حل و آشتی منازعات در همه عرصه‌های تصمیم‌گیری بیشتر از این حضور داشته باشند؛

۲- به دبیر کل پیشنهاد می‌کند طرح اقدام استراتژیک خود را (۵۸۷/۴۹/۸) که در آن خواستار مشارکت بیشتر زنان در جایگاه‌های تصمیم‌گیری در پروسه حل منازعات و صلح می‌شود، به اجرا درآورد؛

۳- از دبیر کل می‌خواهد زنان بیشتری را به عنوان نماینده یا سفیر ویژه که به نام او خدمات مفیدی ارائه می‌دهند، را انتخاب نماید، و از کشورهای عضو بخواهد تا نامزدهایی را برای درج در یک لیست مرکزی که به طور منظم روزآمد می‌گردد، معرفی کنند؛

۴- از دبیر کل می‌خواهد برای گسترش نقش و سهم زنان در عملیات استقرار نیروی سازمان ملل تلاش کند، به خصوص به هنگام انتخاب ناظران نظامی، پلیس غیرنظامی و پرسنل حقوق بشر و انسانی؛

۵- اعلام آمادگی می‌کند که در مأموریت‌های حفظ صلح پرسپکتیو جنسیتی (جندر) را مد نظر قرار دهد و از دبیر کل به طور جدی می‌خواهد اطمینان حاصل نماید که در موقع لزوم درباره مسایل جنسی، عناصر مسئولی به هنگام استقرار نیروی سازمان ملل حضور داشته باشند؛

۶- از دبیر کل در خواست می‌کند که کشورهای عضو عناصر راهبردی برای آموزش و تربیت و همچنین ابزار لازم را برای حفاظت حقوق و نیازهای ویژه زنان ارائه داده و نیز اهمیت مشارکت زنان در تمامی اقدامات حفظ و تحکیم صلح را گوشزد نماید، و از کشورهای عضو بخواهد که این عناصر و همچنین تدابیر توضیحی درباره بیماری ایدز را در برنامه‌های تربیتی دولتی را برای آماده کردن پرسنل نظامی و پلیس غیرنظامی در مأموریت‌های خود به کار بندند، همچنین از دبیر کل می‌خواهد تا تضمین نماید که پرسنل غیرنظامی در مأموریت‌های حفظ صلح از آموزش مشابهی برخوردار گردند؛

۷- از کشورهای عضو به طور جدی می‌خواهد که حمایت‌های داوطلبانه مالی، تکنیکی و لوژیستیکی از اقدامات آموزشی به منظور ایجاد حساسیت درباره مسایل جنسی

را تقویت کنند؛ به خصوص تدابیر مربوط به صندوق‌ها و برنامه‌ها از قبیل صندوق سازمان ملل برای زنان، صندوق کمک به کودکان سازمان ملل، دفتر عالی کمیساریای پناهندگی سازمان ملل و دیگر ارگان‌های مسئول؛

۸- از همه شرکت‌کنندگان در مذاکرات و اجرای پیمان صلح می‌خواهد تا یک پرسپکتیو جنسیتی (جندر) را مد نظر قرار داده که در کنار سایر مسایل، موارد زیر را هم مورد توجه قرار می‌دهد:

ا) نیازهای ویژه زنان و دختران به هنگام بازگشت و تجدید اسکان و همچنین به هنگام عادی شدن اوضاع و استقرار مجدد و بازسازی پس از منازعات؛

ب) اقدامات حمایتی از گروه‌های زنان طرفدار صلح محلی و بومی در پروسه حل منازعات و همچنین برای مشارکت زنان در همه سازوکارهای پیاده کردن پیمان صلح؛

پ) اقداماتی برای تضمین حفاظت و احترام به حقوق بشر زنان و دختران، به ویژه درباره قانون اساسی، سیستم انتخابات، پلیس و قوه قضائیه؛

۹- از همه طرفین درگیر در منازعات مسلحانه می‌خواهد که به حقوق و حفاظت زنان و دختران به ویژه به عنوان افراد غیرنظامی بر طبق قوانین قابل اجرای بین‌المللی به طور کامل احترام بگذارند، به خصوص وظایف قابل اجرا در مورد آن‌ها بر اساس قرار داد ۱۹۴۹ جینووا پروتکل‌های ضمیمه متعلق به آن سال ۱۹۷۷، قرارداد ۱۹۵۱ پیرامون جایگاه حقوقی پناهندگان و پروتکل‌های متعلق به آن سال ۱۹۶۷، توافق‌نامه ۱۹۷۹ برای از بین بردن هر شکلی از تبعیض زنان و پروتکل گزینشی متعلق به آن سال ۱۹۹۹ و همچنین پیمان ۱۹۸۹ پیرامون حقوق کودک و دو پروتکل گزینشی متعلق به آن در تاریخ ۲۵ ماه می سال ۲۰۰۰ و آیین‌نامه‌های قوانین دادگاه جنایی بین‌المللی رم را مورد توجه قرار دهند؛

۱۰- از همه طرفین درگیر در منازعات مسلحانه می‌خواهد، اقدامات ویژه‌ای را برای حفاظت از زنان و دختران در برابر خشونت جنسی به عمل آورند، به خصوص در برابر تجاوز و دیگر اشکال سوءاستفاده جنسی و همه دیگر اشکال خشونت در منازعات مسلحانه.

۱۱- تأکید می‌کند که همه کشورها موظفاند که مجازات نکردن مسئولین کشتار خلق‌ها، جنایت علیه بشریت و جنایات جنگی را خاتمه داده و همچنین اعمال خشونت جنسی و دیگر اشکال خشونت علیه زنان و دختران را از نظر حقوق جزایی مورد تعقیب قرار دهند، و در همین رابطه تأکید می‌کند جنایاتی از این دست تا آن جایی که ممکن

است نبایستی مورد عفو قرار گیرند؛

۱۲- از تمامی طرفین درگیر در منازعات مسلحانه می‌خواهد که کاراکتر غیرنظامی و انسانی قرارگاه‌های پناهندگی و اسکان را مورد احترام قرار داده و به هنگام تأسیس آن‌ها نیازهای زنان و دختران را مورد توجه قرار دهند و رجوع می‌دهد به قطعنامه‌های ۱۲۰۸ (۱۹۹۸) ۱۹ ماه نومبر سال ۱۹۹۸ و ۱۲۹۶ (۲۰۰۰) ۱۹ ماه آپریل سال ۲۰۰۰؛

۱۳- از همه طرفین حاضر در طرح‌های خلع سلاح و استقرار مجدد می‌خواهد نیازهای گوناگون زنان و مردان سابقاً جنگاور و هم چنین نیازهای اشخاص وابسته به آنان را مورد توجه قرار دهند؛

۱۴- برآمادگی خود تأکید می‌کند همه اقداماتی که بر اساس ماده ۴۱ منشور سازمان ملل به اجرا در می‌آیند را مورد ملاحظه قرار داده، که این اقدامات چه تأثیری می‌توانند بر روی مردم غیرنظامی داشته باشند تا در آنجا نیازهای ویژه زنان و دختران را مورد توجه قرار دهد و بدین ترتیب قواعد استثنایی شایسته انسان مورد محک قرار گیرند؛

۱۵- آمادگی خود را اعلام می‌دارد تا مواظب باشد که در مأموریت‌های شورای امنیت پرسپکتیو جنسیتی (جندر) و همچنین حقوق زنان به خصوص از طریق مشاوره با گروه‌های زنان در عرصه محلی و بین‌المللی مورد توجه قرار گیرند؛

۱۶- از دبیر کل خواهش می‌کند که تحقیق درباره تأثیرات منازعات مسلحانه بر روی زنان و دختران، نقش زنان برای تحکیم صلح و ابعاد جنسی پروسه صلح و آشتی را به اجرا درآورده و همچنین از او خواهش دارد گزارشی درباره نتایج این تحقیق به شورای امنیت ارائه دهد و آن را همچنین در اختیار سایر کشورهای عضو بگذارد؛

۱۷- از دبیر کل تقاضا دارد در گزارش‌های خود به شورای امنیت اطلاعاتی درباره پیشرفت در زمینه مد نظر قرار دادن پرسپکتیو جنسیتی (جندر) در همه مأموریت‌های حفظ صلح و همچنین راجع به همه مسایل دیگر مربوط به زنان و دختران در نظر گیرد؛

۱۸- تصمیم می‌گیرد که به صورتی فعال با این موضوع برخورد داشته باشد.

برای حقوق بشر بپاخیزید

ماهنامه حقوق بشر
سال هفدهم
شماره اول، حمل ۱۳۹۸
میشاق

میثاق بین المللی رفع هر نوع تبعیض نژادی

مصوبه ۲۱ دسامبر ۱۹۶۵
مجمع عمومی، شماره a/۲۱۰۶

قدرت اجرایی
بنابر ماده ۱۹، ۴ جنوری ۱۹۶۹

دولت‌های عضو این میثاق:

- با در نظر گرفتن منشور سازمان ملل مبنی بر شناسایی حیثیت ذاتی و حقوق برابر برای همه انسان‌ها، اعضای دولت‌ها خود را متعهد می‌دانند که با پیوستن به سازمان ملل برای دستیابی و تحقق بخشیدن به اهداف آن و احترام و رعایت حقوق بشر و آزادی‌های اساسی در سطح جهان و برای همه انسان‌ها، بدون در نظر گرفتن نژاد، جنس، زبان و دین است، همکاری‌های لازم را به عمل آورند.
- با در نظر گرفتن منشور جهانی حقوق بشر مبنی بر این که تمام انسان‌ها آزاد آفریده شده‌اند و از نظر حیثیت و حقوق با هم برابرند و نیز همه حق برخورداری از تمام حقوق و آزادی‌های مندرج در منشور را بدون در نظر گرفتن هر نوع امتیاز ویژه‌ای مثل نژاد، رنگ یا منشأ ملی دارند.
- با در نظر گرفتن این که همه انسان‌ها در مقابل قانون برابرند و حق دارند در مقابل هر نوع تبعیض و تحریک تبعیض‌آمیزی به طور برابر از حمایت قانونی برخوردار شوند.
- با در نظر گرفتن این که سازمان ملل

متحد، منشور اعطای استقلال به سرزمین‌های مستعمره و ملل، ۱۴ دسامبر ۱۹۶۰ (مصوبه مجمع عمومی ۱۵۱۴ XV) را به طور جدی تصویب کرده است و در آن اعلام کرده که استعمار و تمام عوامل جداسازی و تبعیض‌آمیز صرف نظر از چگونگی تشکیل و مکان آن، می‌باید بدون قید و شرط و بی‌درنگ پایان پذیرد.
- با در نظر گرفتن منشور سازمان ملل متحد مبنی بر حذف فوری تمام اشکال تبعیض نژادی، ۲۰ نوامبر ۱۹۶۳ (مصوبه مجمع عمومی ۱۹۰۴ XVIII) در سراسر جهان و نیز ابراز ضرورت حفظ تفاهم و رعایت حیثیت فرد انسانی،
- با اعتقاد به این که نظریه برتری نژادی به طور علمی اشتباه است و آن چیزی جز بی‌عدالتی اجتماعی نیست و اخلاقاً خطرناک و قابل محکوم کردن است، بنابر این چه در تئوری و چه در عمل هیچ توجیهی برای تبعیض نژادی وجود نخواهد داشت.
- با تصدیق دوباره که تبعیض بین انسان‌ها، در زمینه نژاد، رنگ یا منشأ قومی

مانع دوستی و روابط صلح‌آمیز میان ملت‌ها می‌شود و آرامش و امنیت مردم را سلب می‌کند و باعث جلوگیری از همزیستی انسان‌هایی می‌شود که می‌خواهند در یک سرزمین در کنار یکدیگر زندگی کنند.
- با اعتقاد به این که وجود تبعیض نژادی در منافات با آمال جامعه بشری است.
- با اعلام خطر مبنی بر اعمال تبعیض نژادی در بعضی از مناطق جهان و نیز اعمال سیاست‌های برتری نژادی و تبعیض نژادی و جداسازی و تفکیک نژادها از جانب بعضی دولت‌ها که موجب تنفر شده است.
- با تصمیم به اقدامات لازم برای سرعت بخشیدن به رفع تبعیض نژادی در تمام اشکال آن و نیز اعلام مبارزه با نظریه نژادی و جلوگیری کردن از آن در جهت تحقق بخشیدن به تفاهم بین نژادها و ساختن یک جامعه بین‌المللی بدون از هر نوع تبعیض و جداسازی نژادی،
- با یادآوری به میثاق رفع تبعیض در استخدام و تبعیض شغلی که در سال ۱۹۵۸ بوسیله سازمان بین‌المللی کار به تصویب

رسیده و نیز یادآوری به میثاق رفع تبعیض در آموزش که به وسیله سازمان‌های آموزشی، علمی و فرهنگی سازمان ملل متحد در تاریخ ۱۹۶۰ به تصویب رسیده است.

با آرزو به اجرای اصولی که در منشور سازمان ملل متحد مبنی بر رفع هر نوع تبعیض نژادی بیان شده است و نیز حمایت از اقدامات عملی اخیر مبنی به پایان دادن به تبعیض نژادی،
(دولت‌های عضو این میثاق) مواد زیر را پذیرفته‌اند:

قسمت اول ماده یکم

۱- در این میثاق واژه «تبعیض نژادی» به معنای هر گونه تبعیض، محرومیت، محدودیت و یا امتیازی بر مبنای نژاد، رنگ، اصل و ریشه ملی یا قومی که به منظور لغو کردن یا آسیب رساندن به شناسایی و برخورداری و اجرای تساوی حقوق بشر و آزادی‌های اساسی در زمینه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سایر زمینه‌های مربوط به زندگی عمومی تلقی می‌شود.

۲- تبعیض‌ها، محرومیت‌ها و محدودیت‌هایی که به وسیله دولت عضو این میثاق ما بین شهروند و غیرشهروند (بیگانه) اعمال می‌شود، شامل (تعریف یادشده) نیست. ۳- هیچ چیزی در این میثاق نباید به نحوی تفسیر گردد که مقررات قانونی دولت‌های عضو مبنی بر اعطای تابعیت، ملیت و حق شهروند به مفهوم تبعیض در مقابل ملیت خاصی باشد.

۴- دولت‌های عضو، اقداماتی ویژه و سریع را به منظور حفاظت از گروه‌های نژادی، بومی و یا افراد خاصی که مستلزم حفاظت‌های ضروری در جهت برخورداری مساوی از حقوق بشر و آزادی‌های اساسی‌اند، به عمل خواهند آورد. این اقدامات ویژه به مثابه تبعیض نژادی محسوب نمی‌شود، زیرا پس از رسیدن به این اهداف (برابری و رفع تبعیض نژادی) با همه به طور یکسان رفتار خواهد شد و حقوق ویژه‌ای برای گروه‌های بومی یا نژادی افراد به وجود نخواهد آمد.

ماده دوم

۱- دولت‌های عضو تبعیض نژادی را محکوم می‌کنند و متعهد می‌شوند که با تمام وسایل و ابزارهای مناسب و بدون تأخیر، سیاست رفع تبعیض نژادی در تمام اشکال آن را اتخاذ کنند و تفاهم را میان تمام نژادها تحقق بخشند. بدین منظور:

الف- هر دولت عضوی، متعهد می‌گردد که در هیچ قانون یا رویه عملی تبعیض نژادی

علیه افراد، گروه‌ها یا نهادهای شرکت نکند و مطمئن شود که تمام مراجع و مسئولان نهادهای عمومی، ملی (داخلی) و منطقه‌ای طبق این تعهدات عمل کنند.

ب- هر دولت عضوی متعهد می‌شود که هیچ‌گونه مسئولیتی بوسیله افراد یا سازمان‌ها در دفاع از تبعیض نژادی به عهده نگیرد.

ج- هر دولت عضوی اقدامات مؤثری را با هدف تجدید نظر، اصلاح، لغو و فسخ سیاست‌های دولتی، ملی و منطقه‌ای که بر پایه تبعیض نژادی است، به عمل آورد.

د- هر دولت عضو باید با تمام ابزارهای مناسب مانند وضع قوانین، تبعیض نژادی را که به وسیله افراد، سازمان‌ها و گروه‌ها اعمال می‌شود ممنوع کند تا به این وضع خاتمه داده شود.

ه- هر دولت عضوی متعهد می‌گردد که سازمان‌های جمعی و چند نژادی و حرکت‌های که باعث از بین رفتن موانع نژادی بین انسان‌ها می‌شوند را تشویق کند و در مقابل هر عملی را که به تقویت تقسیمات نژادی کمک می‌کند، خنثی کند.

۲- دولت‌های عضو با پذیرفتن این تعهدات، اقدامات واقعی و ویژه‌ای را در زمینه‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سایر زمینه‌ها به منظور برخورداری گروه‌های نژادی و افرادی که متعلق به این گروه‌ها هستند از حقوق کامل بشر و آزادی‌های اساسی، بعمل خواهند آورد. این اقدامات ویژه به مفهوم نابرابری و جدایی حقوق گروه‌های نژادی متفاوت نیست، زیرا پس از رسیدن به این اهداف (برابری و رفع تبعیض) با همه به طور یکسان رفتار خواهد شد.

ماده سوم

دولت‌های عضو تبعیض و جداسازی نژادی را محکوم می‌کنند و متعهد می‌گردند که در قلمرو حکومتی خود از تمام عوامل به وجود آورنده آن، جلوگیری کنند و آن عوامل را ممنوع و از ریشه ساقط کنند.

ماده چهارم

دولت‌های عضو تمام سازمان‌هایی که نظرات و عقاید برتری نژادی گروه یا قوم ویژه خود را تبلیغ می‌کنند یا در جهت توجیه تبعیض نژادی برمی‌آیند و تخم نفرت و کینه می‌افکنند، در هر نوع و شکلی، محکوم می‌کنند و متعهد می‌شوند که اقدامات فوری و مثبتی در جهت از بین بردن تبعیض نژادی، انگیزه‌ها و تحریکات در این زمینه را به عمل آورند. دولت‌های عضو همچنین صریحاً اصول منشور جهانی حقوق بشر و حقوقی که در ماده (۵) این میثاق مقرر شده است را در موارد زیر اعمال خواهند کرد:

الف- برای کلیه تبلیغاتی که بر مبنای برتری نژادی، ایجاد نفرت، تحریک برای تبعیض نژادی و اعمال خشونت‌آمیز علیه هر نژاد یا گروهی از انسان‌ها که از رنگ و یا منشأ قومی دیگری‌اند اعلام جرم و مجازات کنند. همچنین ارائه هر نوع کمک به فعالیت‌های نژادی که شامل کمک‌های مالی نیز می‌شود، طبق قانون جرم و قابل مجازات اعلام شود. ب- غیرقانونی اعلام کردن کلیه سازمان‌ها و شرکای آن‌ها که به فعالیت و تبلیغات منسجم تبعیض نژادی می‌پردازند و آن‌را در جامعه اشاعه می‌دهند.

ج- عدم اشاعه و تحریکات تبعیض نژادی بوسیله مسئولان امور عمومی و نهادهای ملی (داخلی) و منطقه‌ای.

ماده پنجم

دولت‌های عضو با اجرا و رعایت موارد اساسی که در ماده (۲) این میثاق مقرر شده است، متعهد می‌شوند که تمام اشکال تبعیض نژادی را حذف و ممنوع گردانند و همچنین تضمین می‌کنند که افراد بدون در نظر گرفتن نژاد، رنگ، ملیت و منشأ قومی در مقابل قانون برابرند و به طور یکسان از حقوق زیر برخوردارند:

الف- برخورداری از رفتاری برابر در مقابل دادگاه و دیگر ارگان‌های قضایی، اداری.

ب- برخورداری از امنیت و حفاظت فردی از سوی دولت در مقابل خشونت و آسیب‌های جسمی خواه بوسیله مقامات اداری دولت وارد شده است و یا خواه به وسیله گروه‌ها و نهادهای.

ج- برخورداری از حقوق سیاسی به ویژه حق شرکت در انتخابات و رأی دادن و نامزد انتخاباتی شدن بر مبنای حق رأی برابر و جامع، حق دخالت در امور دولتی و نیز شرکت در امور عمومی و دستیابی به خدمات عمومی در هر سطحی.

د- برخورداری از دیگر حقوق مدنی به‌ویژه:

۱- حق آزادانه رفت و آمد و اسکان در درون مرزهای دولت.

۲- حق ترک هر دولتی از جمله دولت خود و رفتن به دولتی دیگر.

۳- حق داشتن تابعیت.

۴- حق ازدواج و انتخاب همسر.

۵- حق مالکیت شخصی و همین‌طور مالکیت با دیگران.

۶- حق وراثت.

۷- حق آزادی اندیشه، وجدان و دین.

۸- حق آزادی عقیده و بیان.

۹- حق آزادی شرکت در مجامع و انجمن‌ها.

ه - برخورداری از حقوق اقتصادی،

اجتماعی و فرهنگی به ویژه:

۱- برخورداری از کار، انتخاب آزاد شغل، داشتن شرایط مطلوب و عادلانه کار، حمایت در مقابل بیکاری، حق دستمزد برابر برای کار برابر و داشتن پاداش و حق الزحمه مطلوب و عادلانه.

۲- حق تشکیل و پیوستن به اتحادیه‌های کارگری.

۳- حق برخورداری از مسکن.

۴- حق برخورداری از سلامت، بهداشت عمومی، امنیت و خدمات اجتماعی.

۵- حق برخورداری از تحصیل و آموزش حرفه‌ای.

۶- حق شرکت در فعالیت‌های فرهنگی به طور مساوی.

و - حق ورود به هر مکان یا مرکز خدماتی که مورد استفاده عموم است، مانند: هتل، رستوران، کافه، تیاتر و پارک.

ماده ششم

دولت‌های عضو متعهد می‌شوند از افرادی که تحت قلمرو حکومتی آن‌ها قرار دارند، در مقابل اعمال تبعیض نژادی که مخالف مفاد این میثاق است و حقوق بشر و آزادی‌های اساسی آن‌ها را نقض می‌کند، از طریق دادگاه‌های صلاحیت دار حمایت کنند. همچنین حق غرامت مناسب و رضایت‌مندان‌های را که به خاطر خساراتی که در نتیجه تبعیض به آن‌ها وارد شده است را از دادگاه صالحه درخواست کنند.

ماده هفتم

دولت‌های عضو متعهد می‌گردند اقدامات مؤثر و فوری را در زمینه‌های آموزشی، علم، فرهنگ و اطلاعات به منظور مبارزه با تعصب که به تبعیض نژادی منجر می‌گردد به عمل آورند و نیز در راه تحقق بخشیدن به تفاهم، مدارا، دوستی میان ملت‌ها و گروه‌های قومی و نژادی و همچنین تلاش برای تبلیغ و اشاعه اهداف و اصول قراردادی سازمان ملل متحد و منشور جهانی حقوق بشر و اعلامیه‌های سازمان ملل مبنی بر حذف تمام اشکال تبعیض نژادی و اجرای مواد این میثاق.

قسمت دوم

ماده هشتم

۱- کمیته حذف تبعیض نژادی (که از این به بعد کمیته خوانده می‌شود) تشکیل خواهد شد. این کمیته شامل (۱۸) عضو از کارشناسانی که از دانش و صلاحیت اخلاقی بالایی برخوردارند و به طور بی‌طرفانه بوسیله دولت‌های عضو از میان تابعین خود انتخاب شده‌اند، تشکیل می‌شود. این افراد با در نظر گرفتن تقسیمات جغرافیایی مناسب

و به نمایندگی از اشکال متفاوت تمدن‌ها و نظام‌های قانونی انتخاب می‌شوند تا با صلاحیت شخصی خود، خدمت کنند. (سمت نمایندگی از طرف دولت خود در کمیته ندارند).

۲- اعضای کمیته به وسیله رأی مخفی و در میان لیست افرادی که بوسیله دولت‌های عضو نامزد شده‌اند، انتخاب خواهند شد. هر دولت عضو فقط می‌تواند یک فرد را از میان تابعین خود نامزد انتخابات کمیته کند.

۳- اولین انتخابات (۶) ماه بعد از تاریخ قدرت اجرایی پیدا کردن این میثاق انجام خواهد گرفت. حداقل (۳) ماه قبل از تاریخ هر انتخاباتی، دبیر کل سازمان ملل بوسیله یادداشتی از دولت‌های عضو می‌خواهد نامزدهای خود را ظرف (۲) ماه تعیین کنند. دبیر کل فهرستی به ترتیب حروف الفبا از افرادی که به این ترتیب نامزد شده‌اند، همراه با نام دولت‌های نامزدکننده، تهیه خواهد کرد و آن‌را برای دولت‌های عضو ارسال می‌کند.

۴- انتخابات اعضای کمیته در نشست دولت‌های عضو و با تأیید دبیر کل سازمان ملل متحد برگزار خواهد شد. حد نصاب رسمیت یافتن این نشست، شرکت دو سوم دولت‌های عضو است. افرادی که برای کمیته انتخاب می‌شوند، کسانی هستند که بیشترین تعداد رأی را آورده‌اند و از رأی اکثریت مطلق نمایندگان دولت‌های عضو حاضر برخوردار شده‌اند.

۵- الف: اعضای کمیته به مدت (۴) سال انتخاب خواهند شد. مدت (۹) عضو انتخاب شده در اولین انتخابات و در پایان دو سال منقضی می‌شود. بی‌درنگ بعد از اولین انتخابات نام (جایگزین) این (۹) عضو بوسیله قرعه و توسط رئیس جلسه، تعیین خواهند شد.

ب: برای پر کردن جای خالی و بلامتصدی، دولتی که عضو کارشناس آن، اجرای وظایف خود را در کمیته متوقف کرده است، کارشناس دیگری را از میان تابعین خود تعیین خواهد کرد. این کارشناس باید مورد تأیید کمیته واقع شود.

۶- دولت‌های عضو مسئولیت پرداخت هزینه‌های اعضای کمیته را در ارتباط با وظایف اجرایی آن‌ها در کمیته به عهده خواهند گرفت.

ماده نهم

دولت‌های عضو متعهد می‌شوند گزارش اقدامات خود در زمینه‌های قانونگذاری، قضایی، اداری و سایر اقداماتی که برای اجرای مقررات این میثاق به عمل آورده‌اند را برای رسیدگی به ترتیب زیر به کمیته تقدیم دارند:

الف - یک‌سال بعد از قدرت اجرایی پیدا کردن میثاق گزارشی از طرف دولت مربوطه، تقدیم خواهد شد.

ب - بعد از آن هر دو سال یکبار و نیز هر زمان که کمیته درخواست نماید، دولت مربوطه گزارش خود را تقدیم می‌دارد. کمیته ممکن است اطلاعات بیشتری از دولت‌های عضو درخواست کند.

۲- کمیته از طریق دبیر کل گزارش سالانه فعالیت‌های خود را همراه با پیشنهادها و توصیه‌های عمومی که بر اساس رسیدگی به گزارش‌ها و اطلاعات دولت‌های عضو دریافت کرده است را به مجمع عمومی سازمان ملل متحد تقدیم خواهد کرد. همچنین پیشنهادها و توصیه‌های عملی همراه با نظراتی که دولت‌های عضو ابراز کرده‌اند، ضمیمه گزارش خواهد بود.

ماده دهم

۱- کمیته مقررات اجرایی‌اش را خود تعیین خواهد کرد.

۲- کمیته تعداد کارمندانش را به مدت دو سال خود انتخاب خواهد کرد.

۳- دبیر کمیته به وسیله دبیر کل سازمان ملل گمارده خواهد شد.

۴- نشست‌های کمیته به طور معمول در مرکز سازمان ملل برگزار خواهد شد.

ماده یازدهم

۱- اگر دولت عضوی دریابد که دولت عضو دیگری مقررات این میثاق را اجرا نمی‌کند، می‌تواند موضوع را به عنوان شکایت برای بررسی در کمیته مطرح کند و کمیته شکایت مزبور را به دولت عضو مربوطه ارسال می‌دارد. در مدت (۳) ماه دولت دریافت‌کننده شکایت توضیحات و اظهارات را به طور کتبی و برای روشن شدن موضوع و در صورت امکان چاره‌جویی آن، به کمیته تقدیم خواهد کرد.

۲- اگر ظرف شش ماه پس از دریافت اولین شکایت، موضوع مورد شکایت با مذاکرات دو جانبه و سایر اقدامات آشکار دیگر به رضایت هر دو طرف مربوطه منجر نگشت، هر یک از دولت‌های مربوطه حق خواهند داشت که با ارسال یادداشت مجددی به کمیته و همچنین به دولت مربوطه دیگر، موضوع را به کمیته ارجاع دهند.

۳- کمیته موضوعات (شکایات) دریافتی را بنابر بند (۲) این ماده بعد از محقق شدن این که تمام اقدامات چاره‌جویانه داخلی طی شده است اما طرفین به نتیجه‌ای نرسیده‌اند، بر طبق اصول و قوانین عمومی بین‌المللی شناخته شده به رسیدگی خواهد پرداخت. این قاعده در مواردی که شکایت به نحو غیرمعقولی طولانی گردد، اجرا نخواهد شد.

۴- هر موضوعی (شکایتی) که به کمیته ارجاع می‌شود، کمیته در رابطه با آن موضوع (شکایت) از دولت‌های عضو مربوطه درخواست خواهد کرد که اطلاعات تکمیلی دیگری را ارسال کنند.

۵- وقتی موضوعی (شکایتی) بنابراین ماده مورد رسیدگی قرار گرفت، دولت‌های عضو مربوطه می‌توانند در روند رسیدگی موضوع، نماینده‌ای را بدون حق رأی به کمیته بفرستند.

ماده دوازدهم

۱- الف- بعد از این که کمیته تمام اطلاعات لازم را فراهم کرد، رئیس کمیته یک کمیسیون ویژه حل اختلاف (که از این به بعد فقط کمیسیون خوانده می‌شود) را که شامل (۵) نفر از اعضا یا غیراعضای کمیته‌اند، تعیین خواهد کرد. اعضای کمیسیون با رضایت و هم‌رأیی دولت‌هایی که با هم اختلاف دارند، انتخاب خواهند شد تا بتوانند با انجام وظایف سودمند خود و رعایت مواد این میثاق، به طور مسالمت‌آمیز موضوع را حل و فصل کنند.

ب- اگر دولت‌های مورد منازعه درباره ترکیب تمام یا قسمتی از اعضای کمیسیون در مدت (۳) ماه به توافق نرسیدند، آن عده از اعضا که در باره آن‌ها توافق نشده است از بین اعضای کمیته و با رأی مخفی و با اکثریت دوسوم اعضای کمیته انتخاب خواهند شد.

۲- اعضای کمیسیون که با صلاحیت شخصی خود انجام وظیفه خواهند کرد، نباید تابعیت دولت‌های مورد منازعه یا دولتی که عضو این میثاق نیست را دارا باشند.

۳- کمیسیون، رئیس و آیین‌نامه‌های داخلی‌اش را خود انتخاب و به تصویب خواهد رساند.

۴- نشست‌های کمیسیون به طور معمول در مرکز سازمان ملل متحد یا هر مکان مناسب دیگری که به وسیله کمیسیون تعیین شود، برگزار خواهد شد.

۵- دبیر خانه طبق ماده (۱۰) بند (۳) این میثاق، خدمات دفتری موضوعاتی (شکایتی) که از طرف دولت‌های مورد منازعه به کمیسیون ارجاع می‌شود را انجام می‌دهد.

۶- دولت‌های مورد منازعه کلیه هزینه‌های اعضای کمیسیون را به طور مساوی و طبق برآوردی که دبیر کل سازمان ملل به عمل می‌آورد، به عهده خواهند گرفت.

۷- دبیر کل اختیار خواهد داشت که در صورت لزوم هزینه‌های اعضای کمیسیون را قبل از آن که دولت‌های مورد منازعه آن را پرداخت کنند، طبق بند (۶) این میثاق، پرداخت کند.

۸- اطلاعاتی که به وسیله کمیته فراهم می‌شود را می‌توان در دسترس کمیسیون قرار داد و هم‌چنین کمیسیون می‌تواند اطلاعات دولت‌های مربوطه و سایر اطلاعات را خواستار شود.

ماده سیزدهم

۱- وقتی کمیسیون به رسیدگی کامل موضوع پرداخت، می‌بایست گزارشی تهیه کند که در آن گزارش تحقیقات عملی موضوع منازعه بین دولت‌ها منعکس شده است و هم‌چنین شامل توصیه‌هایی برای حل مسالمت‌آمیز مورد منازعه دربر داشته باشد. این گزارش باید به رئیس کمیته تقدیم شود. ۲- رئیس کمیته گزارش کمیسیون را برای هر یک از دولت‌های مورد منازعه ارسال خواهد داشت. آن دولت‌ها در مدت (۳) ماه می‌باید به اطلاع رئیس کمیته برسانند که آیا آن‌ها توصیه‌های کمیسیون را که ضمیمه گزارش بوده است، پذیرفته‌اند یا خیر.

۳- بعد از مدت زمانی که طبق بند (۲) این ماده تعیین شده است، رئیس کمیته گزارش کمیسیون را به دولت‌های مربوطه و دیگر دولت‌های عضو این میثاق ارسال خواهد کرد.

ماده چهاردهم

۱- دولت‌های عضوی می‌بایست در هر زمان با صدور بیانی‌های اعلام کنند که صلاحیت کمیته را جهت دریافت و رسیدگی کردن به شکایتی که از طرف افراد و گروه‌ها، مبنی بر نقض حقوق این میثاق که در قلمرو آن دولت انجام گرفته است، به رسمیت شناخته‌اند. اگر دولت عضوی چنین بیانی‌های را صادر نکرده باشد، کمیته هیچ شکایتی علیه آن دولت را نخواهد پذیرفت.

۲- هر دولت عضوی که مطابق بند (۱) این ماده بیانی‌های صادر کرده است، می‌تواند یک هیئت صلاحیت‌دار را برای دریافت و رسیدگی کردن به شکایات افراد و گروه‌های مدعی قربانی نقض حقوق این میثاق، تعیین کند. هم‌چنین این هیئت می‌تواند شکایات افرادی که از دستیابی به حل مشکلات خود در منطقه عاجز شده‌اند، با حکم قانونی داخلی و در قلمرو خود دریافت دارد.

۳- اسناد هر یک از بیانی‌های صادر شده طبق بند (۱) این ماده و نام هر یک از هیئت‌هایی که طبق بند (۲) این ماده به وسیله دولت‌های مربوطه تعیین شده‌اند، نزد دبیر کل سازمان ملل سپرده خواهد شد تا او رونوشت آن اسناد را به دیگر دولت‌های عضو ارسال دارد. یک شکایت‌نامه ممکن است در هر زمان با یادداشتی که به دبیر کل تسلیم می‌شود، پس گرفته شود. اما پس گرفتن این

شکایت‌نامه، به رسیدگی شکایاتی که قبلاً به دست کمیته رسیده است و یا در جریان رسیدگی است مؤثر نخواهد بود.

۴- اسناد دادخواست‌نامه‌ها نزد هیئتی که تعیین شده است، طبق بند (۲) این ماده ثبت و نگهداری خواهد شد و مندرجات رونوشت تأییدشده این اسناد که در بایگانی دبیر کل سالانه سپرده می‌شود و مفاد آن که در دسترس همگان نیست، به وسیله رابط‌های مناسب برای آگاهی در اختیار گذاشته خواهد شد.

۵- در مواقع عدم رضایت از هیئت تعیین‌شده بررسی شکایات، طبق بند (۲) این ماده شکایت‌کنندگان حق دارند که ظرف (۶) ماه موضوع را به کمیته ارجاع دهند.

۶- الف- کمیته شکایت دریافتی را به اطلاع دولت عضوی که متهم به نقض مقررات این میثاق شده است می‌رساند، اما هویت افراد و گروه‌ها را بدون رضایت آن‌ها فاش نخواهد کرد. کمیته هم‌چنین شکایات بی‌امضا را نخواهد پذیرفت.

ب- دولت دریافت‌کننده شکایت، در مدت (۳) ماه توضیحات و اظهارات کتبی روشنی همراه با راه حل‌ها و چاره‌جویی‌هایی که در مورد موضوع به نظرش می‌آید را به کمیته تقدیم خواهد کرد.

۷- الف- کمیته به کمک اطلاعاتی که از دولت عضو مربوطه و شاکی، دریافت کرده است، به بررسی شکایت خواهد پرداخت. کمیته به شکایات شاکیانی که کلیه راه‌های چاره جویی داخلی را طی نکرده‌اند، رسیدگی نخواهد کرد. این قاعده در مواردی که شکایت به نحو غیرمعقولی طولانی گردد، اجرا نخواهد شد.

ب- کمیته پیشنهادها و توصیه‌های خود را به دولت مربوطه و شاکی اعلام خواهد داشت.

۸- کمیته خلاصه‌ای از شکایات و در صورت لزوم خلاصه‌ای از توضیحات و اظهارات دولت‌های عضو مربوطه را همراه با پیشنهادها و توصیه‌های خود در گزارش سالانه منعکس خواهد کرد.

۹- کمیته فقط در شرایطی می‌تواند وظایف خود را نسبت به بندهای فوق انجام دهد که حداقل ۱۰ دولت عضو این میثاق، صلاحیت آن را بنابر بند (۱) این ماده به رسمیت شناخته‌اند.

ماده پانزدهم

۱- مقررات این میثاق حقوق اعطاشده به ملت‌ها را برای دستیابی به اهداف اعلامیه، اعطای استقلال به دولت‌ها و ملت‌های مستعمره، مصوبه ۱۴ دسامبر ۱۹۶۰

(XV) ۱۵۱۴ مجمع عمومی و سایر اسناد بین‌المللی سازمان ملل و مؤسسات تخصصی آن، به هیچ‌وجه محدود نخواهد کرد.

۲- الف- کمیته ای که بنا بر ماده ۸ بند ۱ این میثاق تشکیل شده است، رونوشت شکایات را دریافت خواهد کرد و نظرات و توصیه‌هایی که در مورد این شکایات صورت گرفته است را به هیئت‌های سازمان ملل که مستقیماً به موضوعات مربوط به اصول این میثاق و در حیطه وظایف خودشان نسبت به مسئولیت‌های اداره سرزمین‌های غیرخودمختار و تحت قیمومت، مصوبه (XV) ۱۵۱۴ مجمع عمومی رسیدگی می‌کنند، تقدیم خواهند داشت.

ب- کمیته رونوشت‌های مربوط به امور قانونگذاری، قضایی، اداری و سایر اقدامات مستقیمی که نسبت به مقررات این میثاق به وسیله اولیاء امور در سرزمین‌هایی که در زیر بند این ماده انجام گرفته است را از هیئت‌های صلاحیت‌دار سازمان ملل دریافت خواهد کرد. همچنین نظرات و پیشنهادهایی در این مورد را به هیئت اظهار خواهد کرد.

۳- کمیته گزارشی از خلاصه شکایات و گزارش‌های دریافتی از هیئت‌های سازمان ملل و نیز نظرات و توصیه‌های کمیته در ارتباط با این شکایات و گزارش‌ها را به مجمع عمومی تقدیم خواهد کرد.

۴- کمیته از دبیر کل سازمان ملل درخواست خواهد کرد که کلیه اطلاعات مربوط به مقررات این میثاق و نیز در صورت لزوم مقرراتی که مربوط به سرزمین‌های مذکور در بند ۲(a) این ماده است را در اختیارش قرار دهد.

ماده شانزدهم

مقررات این میثاق که رسیدگی کردن به شکایات و رفع منازعات است بدون این که به سایر اقداماتی که بر اساس قراردادهای سازمان ملل یا مؤسسات تخصصی آن در این زمینه انجام گرفته است لطمه‌ای وارد کند، می‌باید اجرا شود. همچنین مقررات این میثاق نباید دولت‌های عضو را از متوسل شدن به سایر اقدامات و انعقاد قراردادهای بین‌المللی عمومی و ویژه که برای رفع منازعات بین آن‌ها انجام می‌گیرد، باز دارد.

ماده هفدهم

۱- این میثاق برای دولت‌های عضو سازمان ملل و اعضای مؤسسات تخصصی آن و هر دولت عضوی که اساسنامه دادگاه بین‌المللی جزایی را پذیرفته است یا دولت عضوی که به وسیله مجمع عمومی سازمان ملل برای عضویت در این میثاق دعوت شده است، آماده امضاست.

۲- این میثاق تابع به تصویب (قانون اساسی هر دولت) است. اسناد تصویب نزد دبیر کل سازمان ملل متحد سپرده خواهد شد.

ماده هیجدهم

۱- این میثاق طبق ماده ۱۷ بند ۱ برای پیوستن دولت‌ها آماده است.

۲- پیوستن به این میثاق با سپردن سند الحاقی نزد دبیر کل سازمان ملل متحد انجام خواهد گرفت.

ماده نوزدهم

۱- این میثاق ۳۰ روز پس از تاریخ سپردن بیست و هفتمین سند تصویب یا الحاقی نزد دبیر کل سازمان ملل، قدرت اجرایی پیدا خواهد کرد.

۲- برای هر دولتی که بعد از سپردن بیست و هفتمین سند تصویب یا الحاقی، این میثاق را تصویب می‌کنند یا به آن می‌پیوندند، ۳۰ روز بعد از تاریخ سپردن سند تصویب یا الحاقی خود، این میثاق برای آن‌ها قدرت اجرایی پیدا خواهد کرد.

ماده بیستم

۱- دبیر کل سازمان ملل حق شرط‌های (Reservation) که در زمان تصویب یا الحاق، توسط دولت‌های عضو این پیمان یا دولت‌هایی که می‌خواهند عضو شوند، ابلاغ شده است را دریافت خواهد کرد و آن‌ها را به اطلاع کلیه دولت‌های عضو خواهد رساند. هر دولتی که به حق شرطی اعتراض داشته باشد، می‌تواند ظرف ۹۰ روز از تاریخ اعلام اعتراض خود، طی یادداشتی به دبیر کل آن‌را نپذیرد.

۲- حق شرطی که مغایر با اهداف این میثاق باشد، پذیرفته نخواهد شد. همچنین حق شرط‌هایی که مانع از انجام کار هیئت‌های تأسیسی این میثاق می‌شوند، پذیرفته نخواهد شد. اگر حق شرطی با اعتراض حداقل دو سوم دولت‌های عضو این پیمان، مبنی بر عدم تطابق آن با اهداف میثاق یا مانعی برای انجام وظیفه ارگان‌های مربوطه روبه‌رو شود، آن حق شرط پذیرفته نخواهد شد.

۳- حق شرط ممکن است در هر زمان به وسیله یادداشتی به دبیر کل پس گرفته شود. در زمان دریافت یادداشت این حق شرط لازم الاجرا می‌شود.

ماده بیست و یکم

هر دولت عضوی می‌تواند با یک یادداشتی به دبیر کل سازمان ملل خروج (انصراف) خود را از میثاق اعلام دارد. خروج از میثاق یک سال پس از تاریخ دریافت یادداشت از سوی دبیر کل قابل اجراست.

ماده بیست و دوم

اگر بین دو یا چند دولت عضو اختلافی در مورد تفسیر یا اجرای این میثاق بوجود آید و این اختلاف به وسیله مذاکره یا روش‌های روشنی که در میثاق ارائه شده است، رفع نشود، با درخواست هریک از اعضا دعوی اختلاف به دیوان دادگستری بین‌المللی برای تصمیم‌گیری ارجاع می‌شود، مگر آن که طرف‌های دعوی از طریق دیگری برای حل اختلاف به توافق رسند.

ماده بیست و سوم

۱- درخواست برای اصلاح و تجدید نظر موادی از میثاق در هر زمان و به وسیله هر دولت عضوی با یادداشتی که به دبیر کل سازمان ملل تسلیم می‌شود، انجام می‌گیرد. ۲- مجمع عمومی سازمان ملل نسبت به این درخواست و اقدامات احتمالی آن تصمیم خواهد گرفت.

ماده بیست و چهارم

دبیر کل سازمان ملل طبق ماده ۱۷ بند ۱ این میثاق مراتب ویژه زیر را به اطلاع کلیه دولت‌ها خواهد رساند:

الف- امضاها، مصوبه‌ها، پیوست‌ها بنا بر ماده ۱۷ و ۱۸

ب- تاریخ قدرت اجرایی پیدا کردن این میثاق طبق ماده ۱۹

ج- شکایات و بیانیه‌های دریافتی طبق ماده ۱۴-۲۰-۲۳

د- خارج شدن از میثاق بنا بر ماده ۲۱

ماده بیست و پنجم

۱- متن‌های این میثاق که به زبان‌های چینی، انگلیسی، فرانسوی، روسی و اسپانیایی است از اعتبار یکسانی برخوردارند و آن‌ها در بایگانی سازمان ملل سپرده خواهند شد.

۲- دبیر کل سازمان ملل گواهی تأییدشده این میثاق را به کلیه دولت‌هایی که به هر یک از مقوله‌های این میثاق بنا بر ماده ۱۷ بند ۱ وابسته‌اند، ارسال خواهد داشت.

* این میثاق را در تاریخ ۲۳ اسد ۱۴/۱۳۵۹ ۱۴ اگست ۱۹۸۰ امضا و در ۱۴ حوت ۱۳۸۱/۵ مارچ ۲۰۰۳ به تصویب دولت افغانستان رسیده و در جریده رسمی نشر شده است.

برای حقوق بشر بپایانید

ماهنامه حقوق بشر
سال شانزدهم
شماره دوازدهم، حوت ۱۳۹۷
قانون

احکام قانون کار افغانستان در مورد طبقه اناث

منبع: وزارت امور زنان

ماده دوم: هدف

این قانون دارای اهداف ذیل می باشد.
۲. تأمین حقوق مساوی کار و حمایت از حقوق کارکنان

ماده هشتم: حق کار با مزد:

کارکنان در جمهوری اسلامی افغانستان دارای حق مساوی کار با مزد مساوی می باشند. حق کار با مزد و دفاع از حق کار توسط اسناد تقنینی تنظیم می گردد.

ماده نهم: عدم تبعیض در استخدام

۱. در استخدام به کار، تأدیه مزد و امتیازات، انتخاب شغل، حرفه، مهارت و تخصص، حق تحصیل و تأمینات اجتماعی هر نوع تبعیض ممنوع است.

۲. زنان در ساحه کار مستحق امتیازات معین دوران حاملگی و ولادت و سایر مواردی که در این قانون و اسناد تقنینی مربوط تثبیت گردیده، می باشند.

ماده سی و یکم: موارد تقلیل وقت کار
وقت کار در هفته برای کارمندان حسب احوال به ترتیب ذیل تقلیل می یابد.

۲. برای زنان حامله هفته ۳۵ ساعت.
ماده پنجاه و چهارم: رخصتی ولادی
۱. کارکن زن مستحق ۹۰ روز رخصتی ولادی با مزد می باشد که یک ثلث آن قبل از ولادت و دو ثلث آن بعد از ولادت قابل اجرا است. در صورتی که ولادت غیرطبیعی یا دوگانگی و یا بیشتر از آن مدت ۱۵ روز رخصتی به وی داده می شود.

۲. مزد و سایر حقوق مندرج فقره (۱) این ماده به اساس تصدیق شفاخانه اجرا می گردد.
۳. کارکن زن مکلف است با اختتام رخصتی مندرج فقره یک این ماده در خلال پنج روز

به اداره مراجعه نماید، در غیر آن ترک وظیفه شناخته شده، از امتیازات مندرج فقره ۲ این ماده مستفید شده نمی تواند.

ماده یک صد و بیستم: موارد عدم استخدام زنان و نوجوانان

استخدام زنان و نوجوانان به کارهای فیزیکی ثقیل، مضر صحت و زیرزمینی جواز ندارد. فهرست این کارها از طرف وزارت های صحت عامه و کار و امور اجتماعی، شهردا و معلولین و اداره مربوط تثبیت و تصویب می گردد.

ماده یک صد و بیست و یکم: عدم توظیف زنان و نوجوانان به کار شبانه

اداره نمی تواند زن و نوجوان را به اجرای کار شبانه توظیف نماید. توظیف زنان و مادران دارای طفل شیرخوار، در شفاخانه ها، کلینیک های صحتی و در صورت موافقه او در وظایف و کارهایی که ضرورت مبرم محسوس باشد، به طور نوبتی و طبق جدول از این حکم مستثنی است.

ماده یک صد و بیست و دوم: عدم توظیف زنان و نوجوانان به اضافه کاری

۱. اداره نمی تواند زن حامله، مادر دارای طفل کمتر از دو سال و کارکن نوجوان را به اضافه کاری و مسافرت به منظور انجام کار رسمی توظیف نماید.

۲. توظیف زن دارای طفل کمتر از دوساله به اجرای اضافه کاری و انجام مسافرت به منظور کار رسمی بدون موافقه قبلی وی جواز ندارد.

ماده یک صد و بیست و سوم: توظیف زن در دوران حاملگی:

زن در دوران حاملگی مطابق تصدیق طبیب یا شفاخانه، به کار خفیف با حفظ مزد و سایر حقوق وظیفه اصلی توظیف می گردد.

ماده یک صد و بیست و چهارم: وقت اضافی برای مادران دارای طفل شیردار

۱. برای مادران طفل شیرخوار بر علاوه وقفه صرف غذا، وقت اضافی که کمتر از ۳۰ دقیقه نباشد، بعد هر سه ساعت به خاطر شیردادن طفل در اتاق کودک محل کار داده می شود. این وقفه ها شامل وقت کار رسمی می باشد.
۲. وقفه مندرج فقره ۱ این ماده با نظر داشت خصوصیت کار در اداره توسط لوائح نظم داخلی مربوط تنظیم می گردد.

ماده یک صد و بیست و پنجم: عدم امتناع از پذیرش زن

امتناع از پذیرش زن به کار یا تقلیل مزد به دلایل حاملگی یا شیردادن طفل ممنوع می باشد.

ماده یک صد و بیست و ششم: ایجاد کودکستان ها

۱. اداره مکلف است جهت مواظبت و مراقبت اطفال کارکنان مربوط، در محوطه اداره شیرخوارگاه و کودکستان را ایجاد نماید.
۲. مواظبت و مراقبت اطفال، شرایط پذیرش، آموزش و پرورش در کودکستان ها و شیرخوارگاه ها را طبق سند تقنینی مربوط تنظیم می شود.

ماده یک صد و سی و هشتم: شرایط تقاعد:

۱. کارکن بعد از تکمیل سن ۶۵ سالگی تقاعد می گردد. در صورت ضرورت مبرم، اداره به موافقه کارکنی که توانایی کار را داشته باشد، دوره کار آن ها تا پنج سال دیگر تمدید شده می تواند. تمدید دوره کار حاوی تمام حقوق و جایب کارکن می باشد.